

ข้อสอบข้อเขียน/สัมภาษณ์ พระอภิธรรม ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๔-๕๕
 อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ชั้น มัชฌิมอภิธรรมิกะเอก

- สอบข้อเขียน วันแรก วันศุกร์ที่.....ธันวาคม พ.ศ. ๒๕....
 วิชา : ชาติสุกถา (นย๑-๗) ๗ ข้อ ๗๐ คะแนน เวลา ๔ ชม.
- สอบข้อเขียน วันที่สอง วันเสาร์ที่.....ธันวาคม พ.ศ. ๒๕....
 วิชา : ชาติสุกถา (นย๘-๑๔) ๗ ข้อ ๗๐ คะแนน เวลา ๔ ชม.
- สอบสัมภาษณ์ วันที่สาม วันอาทิตย์ที่.....ธันวาคม พ.ศ. ๒๕....
 วิชา : ชาติสุกถา (นย๑-๑๔) ๖ ข้อ ๓๐ คะแนน เวลา ๑๕ นาที.

ทำสำเนาประกอบการเรียน หรือแจกฟรี ต่อได้เลยนะคะ

เฉลยข้อสอบข้อเขียน/สัมภาษณ์ พระอภิธรรม ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๓๙-๒๕๔๕

อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ชั้น มัชฌิมอาภิธรรมิกะเอก

สอบวัน ศุกร์/อาทิตย์ ที่.....ธันวาคม พ.ศ. ๒๕... (วันแรก)

วิชา : ชาติศึกษา (นย๑-๗) ข้อเขียน ๗ ข้อ ๗๐ คะแนน / สัมภาษณ์ ๓ ข้อ ๑๕ คะแนน เวลา ๔ ชม./๑๕นาที

บทนำ (๕ คะแนน)

๑. ก. ในพระอภิธรรม ๗ คัมภีร์ คัมภีร์ที่ ๓ ชื่อว่าอะไร เพราะเหตุไรจึงชื่อว่าอย่างนั้น ? 45, 54

๑. ก. ในพระอภิธรรม ๗ คัมภีร์ คัมภีร์ที่ ๓ ซึ่งชื่อว่า ชาติศึกษานั้น เพราะเหตุไร ? 49ส

ตอบ ก. ในพระอภิธรรม ๗ คัมภีร์ คัมภีร์ที่ ๓ ชื่อว่า ชาติศึกษานั้น เพราะพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงจำแนกธรรมทั้งหลาย มีชั้น ๕ เป็นต้น จนถึงอรณธรรม เป็นที่สุด โดยนัย ๑๔ ประการ เป็นคำปุจฉาและวิสัชนา อันเกี่ยวกับ ชั้นอายุตนะ ชาติ ทั้งสิ้น จึงชื่อว่า ชาติศึกษา

๑. ก. จงแสดงความหมายดังต่อไปนี้ ปัญหาพยากรณ์โชติกะ ชาติศึกษาสรูปัตถนิสสยะ? 47

ตอบ ก. ปัญหาพยากรณ์โชติกะ นั้นก็โดยความมุ่งหมายว่า ปกรณ์นี้จะกระทำควมสว่างรุ่งเรือง ในคำปุจฉา วิสัชนาซึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ดีแล้วนั้น ให้ปรากฏแก่นักศึกษาทั้งหลาย จึงตั้งชื่อว่า ปัญหาพยากรณ์โชติกะ ประการหนึ่ง, ส่วนคำว่า ชาติศึกษาสรูปัตถนิสสยะ ก็เพราะปกรณ์นี้จะป็นเครื่องมือและเป็นที่พักอาศัยของนักศึกษาทั้งหลาย ในอันที่จะสรูปเนื้อควมในคัมภีร์ชาติศึกษาได้โดยสะดวก ฉะนั้นจึงให้ชื่อว่า ชาติศึกษาสรูปัตถนิสสยะ

๑. ก. ให้แสดง วจนัตถะ ของคำว่า ชาติศึกษา ? 40, 44

ตอบ ก. แสดงวจนัตถะของคำว่า ชาติศึกษาดังนี้ ชาติศึกษา = ชาติศึกษา ศัพท์และเนื้อควมอันเป็นที่ตั้งแห่งการแสดงธรรม หรืออันเป็นเหตุแห่งการแสดงธรรม มีชั้น ๕ เป็นต้น จนถึงอรณธรรมเป็นที่สุด ศัพท์และเนื้อควมเหล่านั้นชื่อว่า ชาติศึกษา ได้แก่ ปกรณ์ชาติศึกษา

๑. คัมภีร์ที่ชื่อว่า ชาติศึกษานี้ พระพุทธองค์ทรงแสดงปกรณ์อะไรบ้าง? และจงแสดงมาติกา ๕ อย่าง พร้อมความหมาย? 39 / ๑. ก. มาติกา มีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง ? 42(7ค), 47ส, 53

๑. ก. ชาติศึกษาปกรณ์ มีกี่ประเภทคืออะไรบ้าง และคำว่าอุทเทสนี้ มีชื่อว่าอย่างไร มีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง? 48ส

ตอบ เมื่อพระพุทธองค์ทรงแสดงวิภังคปกรณ์จบลงแล้ว ทรงแสดงชาติศึกษาปกรณ์ต่อไป ชาติศึกษาปกรณ์นี้มี ๒ ประเภท คือ อุทเทส ๑ นิทเทส ๑ พระองค์ทรงแสดงอุทเทสก่อน แล้วทรงแสดงนิทเทสต่อไป อุทเทสนี้ชื่อว่า มาติกา (53) มาติกา มี ๕ อย่าง คือ ๑) นยมาติกา ๒) อัปภัตตมาติกา ๓) นยมุขมาติกา ๔) ลักขณมาติกา ๕) พาหิรมาติกา แสดงมาติกา ๕ อย่าง พร้อมทั้งความหมาย ดังนี้ ↓

๑. ข. มาติกา มีกี่อย่าง ? คืออะไรบ้าง ? จงบอกมาพร้อมความหมาย ? 40, 44

ตอบ ข. มาติกา มี ๕ อย่าง คือ

๑. นยมาติกา หมายความว่า เป็นมาติกาที่กล่าวถึงการจำแนกชั้น ๕ เป็นต้น โดยแบ่งการแสดงออกเป็นนัยต่างๆ กัน มีอยู่ ๑๔ นัย ด้วยกัน เรียกว่า มูลมาติกา ก็ได้

๒. อัปภัตตมาติกา หมายความว่า ธรรม ๑๒๕ ด้วยกัน มีชั้น ๕ เป็นต้น จนถึงมนสิการเป็นที่สุด เรียกว่าอัปภัตตมาติกา เพราะพระองค์ทรงยกธรรมเหล่านั้นขึ้นแสดงก่อน ให้เป็นประธานในการแสดงตามนัยทั้ง ๑๔ นัยนั้นทุกๆ นัย

๓. **นยมุขมาติกา** หมายความว่า เป็นมาติกาที่แสดงถึงวิธีการแห่งการแสดงของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยพระองค์ทรงวางหลักที่เป็นคำถาม ให้ถูกต้องเหมาะสมกับนัยทั้ง ๑๔ นัย นั่นว่า นัยหนึ่งๆ ควรจะตั้งคำถามอย่างไร
๔. **ลักขณมาติกา** หมายความว่า เป็นมาติกาที่แสดงถึงวิธีตอบ ในนยมุขมาติกาให้ถูกต้องตามสมควรแก่คำถามนั้นๆ
๕. **พาหิรมาติกา** หมายความว่า เป็นมาติกาภายนอก คือ กุสลาธัมมา เป็นต้น จนถึง อรณาธัมมาเป็นที่สุด รวม ๒๖๖ บทที่แสดงในมาติกาชิ้นนี้ พระองค์ได้ทรงนำมาจากปรภคอื่น คือ ธัมมสังคณีปรภค และเมื่อเวลาแสดงก็ทรงแสดงหลังอัภันตรมาติกา ฉะนั้นจึงเรียกว่า พาหิรมาติกา

๑. ก จงแสดงความหมายต่อไปนี้ นยมาติกา, ตีหิ สงฺคโห, จตุหิ สมฺปโยโค, สภาโค ? 50

ตอบ ก. แสดงความหมายต่อไปนี้ นยมาติกา, ตีหิ สงฺคโห จตุหิ สมฺปโยโค, สภาโค ?

นยมาติกา หมายความว่า เป็นมาติกาที่ กล่าวถึงการจำขันธ์ ๕ เป็นต้นโดยแบ่งการแสดงออกเป็น นัยต่างๆ กัน มีอยู่ ๑๔ นัยด้วยกัน เรียกว่า **มุขมาติกา** ก็ได้

ตีหิ สงฺคโห หมายความว่า เป็นนัยที่แสดงการนับสงเคราะห์ที่ได้ด้วย ขันธ์ ๕ อย่างตนะ ๓๓

จตุหิ สมฺปโยโค หมายความว่า เป็นนัยที่แสดงถึงสภาวะธรรมที่ประกอบกับนามขันธ์ ๔ ได้

สภาโค หมายความว่า เป็นการแสดงถึงสภาพธรรมที่เข้าร่วมกันได้ตามหลัก สัมปโยคนัย สังคหนัย

๒. ก. นยมาติกา หมายความว่าอย่างไร? และจงแสดงการนับอัภันตรมาติกา ๑๐๕ มาให้ดูด้วย? 52ส

ตอบ ก. นยมาติกา หมายความว่า เป็นมาติกาที่กล่าวถึงการจำแนกขันธ์ ๕ เป็นต้น โดยแบ่งการแสดงออกเป็นนัยต่างกัน มีอยู่ ๑๔ นัยด้วยกัน เรียก **มุขมาติกา** ก็ได้

การนับอัภันตรมาติกา ๑๐๕ คือ ขันธ์ ๕ อย่างตนะ ๑๒ ชาติ ๑๔ สัจจะ ๔ อินทรีย์ ๒๒ ปฏิจจสมุปบาท ๒๔ สติปัฏฐาน ๑ สัมมปปธาน ๑ อิทธิบาท ๑ ฌาน ๑ อัปปมัญญา ๑ ปัญจอินทรีย์ ๑ พละ ๑ โพชฌงค์ ๑ มัคค ๑ ผัสสสัตตการาสี ๗

๑. ก. อัภันตรมาติกา ที่พระพุทธองค์ทรงตั้งไว้มีกี่บท คืออะไรบ้าง? 51

ตอบ ก. อัภันตรมาติกาที่พระพุทธองค์ทรงตั้งไว้มี ๑๒๕ บท คือ ขันธ์ ๕ อย่างตนะ ๑๒ ชาติ ๑๔ สัจจะ ๔ อินทรีย์ ๒๒ ปฏิจจสมุปบาท ๑๒ สติปัฏฐาน ๔ สัมมปปธาน ๔ อิทธิบาท ๔ ฌาน ๔ อัปปมัญญา ๔ ปัญจอินทรีย์ ๕ พละ ๕ โพชฌงค์ ๗ อริยมัคคะมีองค์ ๘ ผัสสะ ๑ เวทนา ๑ สัญญา ๑ เจตนา ๑ จิต ๑ อธิโมกข์ ๑ มนสิการ ๑

๑. ก. อัภันตรมาติกา หมายความว่าอย่างไร และมีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง? 49, 55

๑. ก. อัภันตรมาติกา มีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง ? 43ส, 45ส

ตอบ ก. อัภันตรมาติกา หมายความว่า ธรรม ๑๒๕ ด้วยกัน มีขันธ์ ๕ เป็นต้น จนถึงมนสิการ เป็นที่สุดเรียกว่า อัภันตรมาติกา เพราะพระองค์ทรงยกธรรมเหล่านั้นขึ้นแสดงก่อนให้เป็นประธานในการแสดงตามนัยทั้ง ๑๔ นัยนั้น ทุกๆ นัย และ (อัภันตรมาติกา) มี ๒ อย่าง คือ ๑. ขันธาทีอุทเทส ๒. ผัสสสัตตการาสีอุทเทส

๒. ก. อัภันตรมาติกา ที่แสดงในปฐมนยนิทเทศนั้นมีกี่บท คืออะไรบ้าง ตอบโดยละเอียด ? 47

ตอบ ก. อัภันตรมาติกา ที่แสดงในปฐมนยนิทเทศนั้นมี ๑๐๕ บท คือ ขันธ์ ๕ อย่างตนะ ๑๒ ชาติ ๑๔ สัจจะ ๔ อินทรีย์ ๒๒ ปฏิจจสมุปบาท ๒๔ สติปัฏฐาน ๑ สัมมปปธาน ๑ อิทธิบาท ๑ ฌาน ๑ อัปปมัญญา ๑ ปัญจอินทรีย์ ๑ พละ ๑ โพชฌงค์ ๑ มัคค ๑ ผัสสะ เวทนา สัญญา เจตนา จิต อธิโมกข์ มนสิการ

๑. นยมุขมาติกาหมายความว่าอย่างไร และพระองค์ทรงตั้งไว้กี่บท คืออะไรบ้าง แสดงพร้อมทั้งความหมาย ?

๑. ก. ในนยมุขมาติกานี้ พระองค์ทรงตั้งไว้กี่บท คืออะไรบ้าง ? (แสดงพร้อมทั้งความหมาย) 46

๗. ก. นยมุขมาติกา มีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง ? 42

ตอบ นยมุขมาติกา หมายความว่า เป็นมาตিকাที่แสดงถึงวิธีการแห่งการแสดง ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดย พระองค์ทรงวางหลักที่เป็นคำถาม ได้ถูกต้องเหมาะสมกับนัยทั้ง ๑๔ นัย นั้นว่า นัยหนึ่งๆ ควรจะตั้งคำถามอย่างไร และพระองค์ทรงตั้งไว้ ๔ บท คือ

ตอบ ก. ในนยมุขมาติกานี้ พระองค์ทรงตั้งบทไว้ ๔ บท คือ

๑) ตีหิ สงฺคโห	เป็นนัยที่แสดงการนับสงเคราะห์ได้ด้วย ชั้นนัย อายตนะ ๓
๒) ตีหิ อสงฺคโห	เป็นนัยที่แสดงการนับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย ชั้นนัย อายตนะ ๓
๓) จตุหิ สมฺปโยโค	เป็นนัยที่แสดงถึงสภาวะธรรมที่ประกอบด้วยนามชั้นนัย ๔ ได้
๔) จตุหิ วิปฺปโยโค	เป็นนัยที่แสดงถึงสภาวะธรรมที่ไม่ประกอบด้วยนามชั้นนัย ๔

(42) ๔) จตุหิ วิปฺปโยโค หมายความว่า เป็นนัยที่แสดงถึงสภาวะธรรมที่ประกอบด้วย นามชั้นนัย ๔ ไม่ได้

๑. ก. ลักษณะมาติกา หมายความว่าอย่างไร และมีกี่บท คืออะไรบ้าง จงแสดงพร้อมความหมาย ? 52ส, 55ส

๗. ข. ลักษณะมาติกา มีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง ? 42

ตอบ ก. ลักษณะมาติกา หมายความว่า เป็นมาติกาที่แสดงถึงวิธีตอบในนยมุขมาติกานี้ให้ถูกต้อง ตามสมควรแก่คำถามนั้นๆ (ลักษณะมาติกา) มี ๒ อย่าง คือ

- ๑) สภาโค เป็นการแสดงถึงสภาวะธรรมที่เข้าร่วมกันได้ ตามหลักสัมปโยคนัย สังคหนัย
- ๒) วิสสภาโค เป็นการแสดงถึงสภาวะธรรมที่เข้าร่วมกันไม่ได้ ตามหลักสัมปโยคนัย สังคหนัย

๑. ข. ปุจฉา มีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง ? 44ส

ตอบ ข. ปุจฉา มี ๓ อย่าง คือ

๑. ปุจฉาที่เกี่ยวข้องด้วยชั้นนัย
๒. ปุจฉาที่เกี่ยวข้องด้วยอายตนะ
๓. ปุจฉาที่เกี่ยวข้องด้วยธาตุ

๒. ก. ชั้นธาตุอุทเทส มีกี่อย่าง? คืออะไรบ้าง? 39, 43ส, 44ส, 45ส

ตอบ ก. ชั้นธาตุอุทเทส มี ๑๕ อย่าง คือ

๑) ชั้นธาตุอุทเทส	๒) อายตนะอุทเทส	๓) ธาตุอุทเทส	๔) สัจจอุทเทส
๕) อินทริยอุทเทส	๖) ปฏิจจสมุปปาทอุทเทส	๗) สติปัญญาอุทเทส	๘) สัมมัตถุทเทส
๙) อธิปไตยอุทเทส	๑๐) ฌานอุทเทส	๑๑) อัปปมัญญาอุทเทส	๑๒) ปัญจอินทริยอุทเทส
๑๓) พลอุทเทส	๑๔) โพชฌังคอุทเทส	๑๕) มัคคอุทเทส	

๑. ก. ปฏิจจสมุปปาทนิตเทส ว่าโดยองค์และว่าโดยประเภท มีอย่างละเท่าไร ? คืออะไรบ้าง ? 52

๑. ก. ปฏิจจสมุปปาทนิตเทส ว่าโดยองค์มีเท่าไร ? อะไรบ้าง ? 53ส

๒. ข. ปฏิจจสมุปปาทนิตเทส นี้ เมื่อว่าโดยประเภทแล้วมีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง? 39

ตอบ ก. ปฏิจจสมุปปาทนิตเทส ว่าโดยองค์มี ๑๒ คือ

๑. อวิชชา	๒. สังขาร	๓. วิญญาณ	๔. นามรูป	๕. สฬายตนะ	๖. ผัสสะ
๗. เวทนา	๘. ตัณหา	๙. อุปาทาน	๑๐. ภาวะ	๑๑. ชาติ	๑๒. ชรา-มรณะ

(39) และปัจจุสมุปบาทว่าโดยประเภท มี ๑๘ คือ

๑. อวิชชา ๒. สังขาร ๓. วิญญาณ ๔. นามรูป ๕. สฬายตนะ ๖. ผัสสะ ๗. เวทนา ๘. ตัณหา ๙. อุปาทาน
๑๐. ภวะ ๑๑. ชาติ ๑๒. ชรา ๑๓. มรณะ ๑๔. โสกะ ๑๕. ปริเทวะ ๑๖. ทุกข์ ๑๗. โทมนัส ๑๘. อุปายาส

๑. ก. จงแสดงบาลีหัวข้อนี้ (ชื่อของนัย) ทั้ง ๑๔ นัย มาตามลำดับ? 43

๑. ข. จงแสดงหัวข้อนี้ทั้ง ๑๔ นัย ? 47

ตอบ

ก. ข. แสดงหัวข้อนี้ทั้ง ๑๔ นัยดังนี้

๑. ปฐมนยสงฺคหิตาสงฺคหิตปทนิทฺเทศ	๒. ทุตินยสงฺคหิตนยสงฺคหิตปทนิทฺเทศ
๓. ตตฺตินยสงฺคหิตนยสงฺคหิตปทนิทฺเทศ	๔. จตุตถนยสงฺคหิตนยสงฺคหิตปทนิทฺเทศ
๕. ปญฺจนนยสงฺคหิตนยสงฺคหิตปทนิทฺเทศ	๖. ญฺจนนยสงฺคหิตนยสงฺคหิตปทนิทฺเทศ
๗. สัตตมณนยสงฺคหิตนยสงฺคหิตปทนิทฺเทศ	๘. อญฺจนนยสงฺคหิตนยสงฺคหิตปทนิทฺเทศ
๙. นวมนนยสงฺคหิตนยสงฺคหิตปทนิทฺเทศ	๑๐. ทสมนนยสงฺคหิตนยสงฺคหิตปทนิทฺเทศ
๑๑. เอกาทสมนนยสงฺคหิตนยสงฺคหิตปทนิทฺเทศ	๑๒. ทวาทสมนนยสงฺคหิตนยสงฺคหิตปทนิทฺเทศ
๑๓. เตรสมนนยสงฺคหิตนยสงฺคหิตปทนิทฺเทศ	๑๔. จุททสมนนยสงฺคหิตนยสงฺคหิตปทนิทฺเทศ

๑. ก. จงแสดงจำนวนบทที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในนัยทั้ง ๑๔ นัย ตามลำดับ ? 48

ตอบ ก. แสดงจำนวนบทที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในนัยทั้ง ๑๔ นัย ตามลำดับ ดังนี้

๑. ปฐมนยนิทเทศ	๓๗๑ บท	๒. ทุตินนยนิทเทศ	๔๒ บท
๓. ตตฺตินนยนิทเทศ	๙๐ บท	๔. จตุตถนยนิทเทศ	๖๙ บท
๕. ปญฺจนนยนิทเทศ	๒๕๗ บท	๖. ญฺจนนยนิทเทศ	ถ้านับตามอรรถกถา ๒๔๘ บท ถ้านับตามฎีกา ๒๕๐ บท
๗. สัตตมณนยนิทเทศ	๓๗ บท	๘. อญฺจนนยนิทเทศ	๓๒๔ บท
๙. นวมนนยนิทเทศ	๑๒๐ บท	๑๐. ทสมนนยนิทเทศ	๒๕๐ บท
๑๑. เอกาทสมนนยนิทเทศ	๖๙ บท	๑๒. ทวาทสมนนยนิทเทศ	๑๒๐ บท
๑๓. เตรสมนนยนิทเทศ	๑๓๐ บท	๑๔. จุททสมนนยนิทเทศ	๓๒๔ บท

๖. จงแสดงจำนวน ชั้นที่ อายตนะ ชาติ เป็นภาษาบาลี มาดู ? 42

ตอบ แสดงจำนวน ชั้นที่ อายตนะ ชาติ เป็นภาษาบาลี ดังนี้

ชั้นที่ ๕ คือ เอเกน ขนฺธเนน, ทฺวิหิ ขนฺธเนหิ, ตีหิ ขนฺธเนหิ, จตุหิ ขนฺธเนหิ, ปญฺจหิ ขนฺธเนหิ,

อายตนะ ๑๒ คือ เอเกนอายตเนน, ทฺวิหิอายตเนหิ, ตีหิอายตเนหิ, จตุหิอายตเนหิ, ปญฺจหิอายตเนหิ, ฉหิอายตเนหิ, สตุต-
หิอายตเนหิ, อญฺจหิอายตเนหิ, นวหิอายตเนหิ, ทสหิอายตเนหิ, เอกาทสหิอายตเนหิ, ทวาทสหิอายตเนหิ

ชาติ ๑๘ คือ เอกาย ชาติยา, ทฺวิหิ ชาติยหิ, ตีหิ ชาติยหิ, จตุหิ ชาติยหิ, ปญฺจหิ ชาติยหิ, ฉหิ ชาติยหิ, สตุตติ ชาติยหิ,
อญฺจหิ ชาติยหิ, นวหิ ชาติยหิ, ทสหิ ชาติยหิ, เอกาทสหิ ชาติยหิ, ทวาทสหิ ชาติยหิ, เตรสหิ ชาติยหิ, จุททสหิ ชาติยหิ,
ปณฺณรสนหิ ชาติยหิ, โสฬสหิ ชาติยหิ, สตุตตรสหิ ชาติยหิ, อญฺจรสหิ ชาติยหิ

๒. จงแปลคำบาลีที่แสดงจำนวนบทที่แสดงไว้ในนัยต่างๆ ดังต่อไปนี้ โภสลา, รัคฆา, นพ้า, ฐตา, สมาร้า,
เทวร้า, นิมกข้า, สัคค้า, วิรคค้า, อริย้า, นัคคิย้า, กักขิล้า? 46ส

ตอบ

โภสลา	แปลว่า ๓๗๑ บท	รัคฆา	แปลว่า ๔๒ บท
นพ้า	แปลว่า ๙๐ บท	ฐตา	แปลว่า ๖๙ บท

สมาธา	แปลว่า ๒๕๗ บท	เทวรา	แปลว่า ๒๔๘ บท
นิมกขา	แปลว่า ๒๕๐ บท	สัคคา	แปลว่า ๓๗ บท
วิราคา	แปลว่า ๓๒๔ บท	อริยา	แปลว่า ๑๒๐ บท
นัคคิยา	แปลว่า ๑๓๐ บท	ภักขิลา	แปลว่า ๓๒๔ บท

๓. ธรรมที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในนัยที่ ๒, ๓, ๔, ๕ เป็นธรรมชนิดไหน และแสดงเป็นพิเศษอย่างไร? 46ส

ตอบ ธรรมที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในนัยต่าง ๆ นั้น ดังนี้

นัยที่ ๒ เป็นธรรมที่ชั้นนัยเหมือนกัน แต่อายตนะ ๓๓ ต่างกัน (สำหรับรูป) หรือเป็นธรรมที่ชั้นนัย อายตนะ เหมือนกัน แต่ ๓๓ ต่างกัน (สำหรับจิต)

นัยที่ ๓ เป็นธรรมที่ชั้นนัยต่างกัน อายตนะ และธาตุเหมือนกัน

นัยที่ ๔ เป็นธรรมที่ชั้นนัย อายตนะ ๓๓ เหมือนกัน และการแสดงจตุตถนัยนิตเทสนี้ ได้ทรงแสดงโดยกลับประธานบท

นัยที่ ๕ เป็นธรรมที่มีชั้นนัย อายตนะ ๓๓ ต่างกัน และการแสดงปัญจนัยนิตเทสนี้ ได้ทรงแสดงโดยกลับประธานบท

๒. ข. ในนัยทั้ง ๑๔ นัยนั้น มีนัยไหนบ้างที่กลับประธานบทไม่มีเกหิจิ? 49ส

มีนัยไหนบ้างที่มีเกหิจิ ไม่มีกลับประธานบท

มีนัยไหนบ้างที่มีทั้งเกหิจิและกลับประธานบทได้ทั้งสอง

มีนัยไหนบ้างที่ไม่มีทั้งกลับประธานบทและเกหิจิทั้งสอง

ตอบ ข. ใน นัยทั้ง ๑๔ นัยนั้น

นัยที่กลับประธานบทอย่างเดียวมี ๒ นัยคือ ๑. จตุตถนัยนิตเทส ๒. ปัญจนัยนิตเทส

นัยที่มีเกหิจิอย่างเดียว มี ๓ นัยคือ ๑. อนุสฺสนนัยนิตเทส ๒. เอกาทสมนนัยนิตเทส ๓. เตรสมนนัยนิตเทส

นัยที่มีทั้งเกหิจิและกลับประธานบทได้ทั้งสองมี ๓ นัยคือ ๑. สตุตถนัยนิตเทส ๒. นวมนัยนิตเทส ๓. ทสมนนัยนิตเทส

นัยที่ไม่มีทั้งกลับประธานบทและเกหิจิทั้งสองมี ๖ นัย คือ ๑. ปฐมนัยนิตเทส ๒. ทุตติยนัยนิตเทส ๓. ตติยนัยนิตเทส

๔. อฏฐมนนัยนิตเทส ๕. ทวารทสมนนัยนิตเทส ๖. จุททสมนนัยนิตเทส

ปฐมนยสงคฺคิตาสงคฺคิตปทนิทเทส

๒. ข. จงแสดงคาถาแสดงบทที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในปฐมนยนิทเทส ทั้งบาลีและคำแปล ? 40(4ข), 43(2ข)

ตอบ ข. คาถา แสดงบทที่พระพุทธองค์ทรงแสดงใน ปฐมนยนิทเทส

ขนฺธาติ อินฺทฺริยนฺตานิ	เอกสฺมฺมจฺจิตฺติ วุจฺจเว
อฏฺฐจฺจิวสฺส สมฺมุปฺปาเท	โสฬสฺสเว ตโต ปเร
พาหิโรโต ติกทฺทุกฺเก	ปกฺขิปิตฺตฺวาน โภสฺลา ฯ

พึงนับจำนวนบทที่แสดงในปฐมนยนิทเทสนี้ มี ๓๗๑ บท ดังนี้ คือ

ตั้งแต่ชั้นนัย ๕ เป็นต้น จนถึง อินฺทฺริย ๒๒ เป็นที่สุด นั้น มี ๖๑ บท

ในปัจจุจสฺมุปฺปาเท มี ๒๘ บท

ธรรมที่ต่อจากปัจจุจสฺมุปฺปาเทไปนั้น มี ๑๖ บท

เมื่อเอาติกบท ๖๖ และทุกบท ๒๐๐ บท จากพาหิรมาติกา

เข้ารวมกับบทที่อยู่ในอัมภันตรมาติกาแล้ว คงเป็นจำนวน ๓๗๑ บท

๑. ข. ชั้นธาทินิทเทส มีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง ? 41(1ก), 47ส, 53

ตอบ ข. ชั้นธาทินิทเทสมี ๑๕ อย่างคือ

- ๑) ชั้นรณินิทเทศ ๒) อายตนินิทเทศ ๓) ธาตุรณินิทเทศ ๔) สัจจรณินิทเทศ
 ๕) อินทริยรณินิทเทศ ๖) ปฏิจจสมุปปาทนินิทเทศ ๗) สติปัญญาฐานนินิทเทศ ๘) สัมมัมปธานนินิทเทศ
 ๙) อิทธิบาทนินิทเทศ ๑๐) ฌานนินิทเทศ ๑๑) อัปปมัญญานินิทเทศ ๑๒) ปัญจอินทริยรณินิทเทศ
 ๑๓) พลนินิทเทศ ๑๔) โพชฌังคนิทเทศ ๑๕) มัคคนิทเทศ

๑. ข. จงบอกชื่อที่แสดงได้ทั้ง ๓ ประเภท ๑. เกทสุทธ ๒. เกทเอกมุลาติ ๓. อเกท ว่ามีกี่นิตเทศ คือ นิตเทศอะไรบ้าง ? 52

๑. ข. ในชั้นธาตุนิทเทศ ๑๕ นั้น มีกี่นิตเทศที่แสดงได้ทั้ง เกทสุทธ เกทเอกมุลาติ อเกท จงบอกชื่อนิตเทศ นั้น ๆ มาด้วย ? 48ส

ตอบ ข. นิตเทศที่แสดงทั้ง ๓ ประเภท เกทสุทธ, เกทเอกมุลาติ, อเกท นั้นมี ๕ นิตเทศ คือ

๑. ชั้นรณินิทเทศ ๒. อายตนินิทเทศ ๓. ธาตุรณินิทเทศ ๔. สัจจรณินิทเทศ ๕. อินทริยรณินิทเทศ

๓. ข. ในอายตนินิทเทศ เกท เอกมุลาติ มีจำนวนเท่าไร? คืออะไรบ้าง? 39

ตอบ ในอายตนินิทเทศ เกท เอกมุลาติ มีจำนวน ๑๑ คือ

- ๑) เอกมุล ๒) ทวิมุล ๓) ติมุล ๔) จตุมุล ๕) ปัญจมุล ๖) ฉมุล
 ๗) สัตตมุล ๘) อัฏฐมุล ๙) นวมุล ๑๐) ทสมุล ๑๑) เอกาทสมุล

๑. ก. ในอายตนินิทเทศ? 51ส

อายตนะใด เป็นมุละได้อย่างเดียว

อายตนะใด เป็นมุลีได้อย่างเดียว

อายตนะใด เป็นได้ทั้งมุละและมุลี

อายตนะใด เป็นไม่ได้ทั้งมุละและมุลีทั้งสอง

ตอบ ก. ในอายตนินิทเทศ

จักขายตนะ เป็นมุละได้อย่างเดียว

ธัมมายตนะ เป็นมุลีได้อย่างเดียว

โสตายตนะ จนถึง มนายตนะ เป็นได้ทั้งมุละและมุลี

เป็นไม่ได้ทั้งมุละและมุลินั้น ไม่มี

๒. ก. เกทเอกมุลาติ ของอินทริยรณินิทเทศ มีเท่าไร? คืออะไรบ้าง ? 51ส, 55ส

ตอบ ก. เกทเอกมุลาติ ของอินทริยรณินิทเทศ มี ๒๑ คือ

- ๑..เอกมุล ๒. ทวิมุล ๓. ติมุล ๔. จตุมุล ๕. ปัญจมุล ๖. ฉมุล
 ๗. สัตตมุล ๘. อัฏฐมุล ๙. นวมุล ๑๐. ทสมุล ๑๑. เอกาทสมุล ๑๒. ทวาทสมุล
 ๑๓. เตรสมุล ๑๔. จุททสมุล ๑๕. ปัณณรตสมุล ๑๖. โสฬสมุล ๑๗. สัตตตรสมุล ๑๘. อัฏฐารสมุล
 ๑๙. เอกุณวีรสติมุล ๒๐. วีรสติมุล ๒๑. เอกวีรสติมุล

๑. ข. มีข้อย่อย ๑-๔ ข้อย่อย มักจะถามของปฐมนยนิเทศดังนี้

๑. จงแปลปุจฉา และวิสัชนา พร้อมทั้งคำแปล ในคำปุจฉาดังต่อไปนี้ ?

๑. ค. จงแปลปุจฉาพร้อมวิสัชนาในปุจฉาดังต่อไปนี้ ?

๑. ข. จงวิสัชนาพร้อมทั้งคำแปลในคำปุจฉาดังต่อไปนี้

๑. ข. จงวิสัชนา (ทั้งบาลีและคำแปล) ในปุจฉาดังต่อไปนี้ (ไม่ต้องแปลปุจฉา) (ให้แปลวิสัชนา)?

ปุจฉา วิญญาณกฺขนุโธ กตฺตีหิ ขนฺุเธหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ สงฺคหิโต ? 41(1ข/4), 44(2/4)

วิสัชนา วิญญาณกฺขนุโธ เอเกน ขนฺุเธน เอเกนายตเนน สตฺตฺตฺตี ธาตุหิ สงฺคหิโต

วิญญาณขันธ์ [41(1ข) หรือ จิต ๘๙ ที่มีอาร์มณวิธานลักษณะ] นี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย วิญญาณขันธ์ ๑
 มนายตนะ ๑ วิญญาณธาตุ ๗

๓. ก. จงแสดงสัญญาขันธ์มูลี ทวิมุล ตามปฐมมย ทั้งสังคหิตะ และอสังคหิตะ พร้อมทั้งบาลีคำแปล? 39

ตอบ ก. จงแสดงสัญญาขันธ์มูลี ทวิมุล ตามปฐมมย ทั้งสังคหิตะ และอสังคหิตะ

ปุจฉา รูปกฺขนฺโธ ๑ เวทนา กฺขนฺโธ ๑ สญฺญากฺขนฺโธ ๑ กตฺตีหิ ขนฺฺเธหิ กตฺตีหยาตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา ?

รูปขันธ์ เวทนาขันธ์ และสัญญาขันธ์ นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธ์ ๓ อายุตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิสัยนา รูปกฺขนฺโธ ๑ เวทนา กฺขนฺโธ ๑ สญฺญากฺขนฺโธ ๑ ตีหิ ขนฺฺเธหิ เอกาทสหายตเนหิ เอกาทสหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา

รูปขันธ์ เวทนาขันธ์ และสัญญาขันธ์นี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธ์ ๓ คือ รูปขันธ์ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์
 อายุตนะ ๑๑ คือ โภฬาริกายตนะ ๑๐ รัมมายตนะ ๑ ธาตุ ๑๑ คือ โภฬาริกธาตุ ๑๐ รัมมธาตุ ๑

ปุจฉา รูปกฺขนฺโธ ๑ เวทนา กฺขนฺโธ ๑ สญฺญากฺขนฺโธ ๑ กตฺตีหิ ขนฺฺเธหิ กตฺตีหยาตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา ?

รูปขันธ์ เวทนาขันธ์ และสัญญาขันธ์ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ์ อายุตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิสัยนา รูปกฺขนฺโธ ๑ เวทนา กฺขนฺโธ ๑ สญฺญากฺขนฺโธ ๑ ทฺวีหิ ขนฺฺเธหิ เอกนายตเนน สตุตฺตีหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา

รูปขันธ์ เวทนาขันธ์ และสัญญาขันธ์นี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย ขันธ์ ๒ คือ สังขารขันธ์ ๑ วิญญาณขันธ์ ๑
 มนายตนะ ๑ วิญญาณธาตุ ๗

๔. ก. จงแสดง ติมูล ในรูปักขันธ์มูลี สังขารักขันธ์มูลี มาโดยละเอียด ? 39

ตอบ แสดง ติมูล ในรูปักขันธ์มูลี สังขารักขันธ์มูลี ดังนี้

ปุจฉา รูปกฺขนฺโธ ๑ เวทนา กฺขนฺโธ ๑ สญฺญากฺขนฺโธ ๑ สงฺขารกฺขนฺโธ ๑ กตฺตีหิ ขนฺฺเธหิ กตฺตีหยาตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา ?

รูปขันธ์ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ และสังขารขันธ์ นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธ์ อายุตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิสัยนา รูปกฺขนฺโธ ๑ เวทนา กฺขนฺโธ ๑ สญฺญากฺขนฺโธ ๑ สงฺขารกฺขนฺโธ ๑ จตุหิ ขนฺฺเธหิ เอกาทสหายตเนหิ เอกาทสหิ
 ธาตุหิ สงฺคหิตา

รูปขันธ์ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ และสังขารขันธ์นี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธ์ ๔ คือ รูปขันธ์ เวทนาขันธ์
 สัญญาขันธ์ และสังขารขันธ์ อายุตนะ ๑๑ คือ โภฬาริกายตนะ ๑๐ รัมมายตนะ ๑ ธาตุ ๑๑ คือ โภฬาริกธาตุ
 ๑๐ รัมมธาตุ ๑

ปุจฉา รูปกฺขนฺโธ ๑ เวทนา กฺขนฺโธ ๑ สญฺญากฺขนฺโธ ๑ สงฺขารกฺขนฺโธ ๑ กตฺตีหิ ขนฺฺเธหิ กตฺตีหยาตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา ?

รูปขันธ์ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ และสังขารขันธ์ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ์ อายุตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิสัยนา รูปกฺขนฺโธ ๑ เวทนา กฺขนฺโธ ๑ สญฺญากฺขนฺโธ ๑ สงฺขารกฺขนฺโธ ๑ เอกน ขนฺฺเธหิ เอกนายตเนน สตุตฺตีหิ ธาตุหิ
 อสงฺคหิตา

รูปขันธ์ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ และสังขารขันธ์นี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย วิญญาณขันธ์ ๑ มนายตนะ ๑
 วิญญาณธาตุ ๗

๒. จงแสดง อภท ขันธนิทเทส ตามปฐมมยนิทเทส มาโดยละเอียด ? 48ส

ตอบ ปุ. ปญฺจกฺขนฺธา กตฺตีหิ ขนฺฺเธหิ กตฺตีหยาตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา ?

ขันธ์ ๕ นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธ์ อายุตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิ. ปญฺจกฺขนฺธา ปญฺจหิ ขนฺฺเธหิ ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐารสหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา.

ขันธ์ ๕ นี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธ์ ๕ อายุตนะ ๑๒ ธาตุ ๑๘

ปุ. ปญฺจกฺขนฺธา กตฺตีหิ ขนฺฺเธหิ กตฺตีหยาตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา ?

ชั้น ๕ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยชั้น ๕ อายุตนะ ๓๓๓ เท่าไร ?

วิ. ปญจกขณฐา น เกหิจิ ขนุเธหิ น เกหิจิ อายุตเนหิ น กาทิจิ ธาตุหิ อสงคหิตา.

ชั้น ๕ นี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยชั้น ๕ อายุตนะ ๓๓๓ อย่างใดอย่างหนึ่งไม่มี

ปจจ ฉายาตนิ กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ธาตุหิ อสงคหิต ? 50(1๗/3)

วิสัยชา ฉายาตนิ เอเกน ขนุเธน เอเกนหายตเนน เอกาย ธาตุยา อสงคหิต

ฉายาตนะนี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย รูปชั้น ๑ ฉายาตนะ ๑ รูปธาตุ ๑

ปจจ ฉายาตนิ กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ธาตุหิ อสงคหิต ? 53(1๓)

ตอบ ค. แปล ฉายาตนะ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น ๕ อายุตนะ ๓๓๓ เท่าไร ?

วิสัยชา ฉายาตนิ อสงคหิต ขนุเธน จเปตวา จตุหิ ขนุเธหิ เอเกนหายตเนน เอกายธาตุยา อสงคหิต

ฉายาตนะ นี้ ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์โดยความเป็นชั้นเสียแล้ว นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น ๔ คือ รูปชั้น เวทนาชั้น สัญญาชั้น สังขารชั้น ฉายาตนะ ๑ ฉายาตนะ ๑

ปจจ ฉายาตนิ ฉายาตนิ กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ธาตุหิ อสงคหิตา ? 42(1/5)

แปล ฉายาตนะ และฉายาตนะ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยชั้น ๕ อายุตนะ ๓๓๓ เท่าไร ?

วิ. ฉายาตนิ ฉายาตนิ เอเกน ขนุเธน ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ธาตุหิ อสงคหิตานิ .

ฉายาตนะ และฉายาตนะนี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยวิญญาณชั้น ๑ ฉายาตนะ ๑๐ คือ โอปาริกายตนะ ๙ มนายตนะ ๑ ธาตุ ๑๖ คือ โอปาริกธาตุ ๙ วิญญาณธาตุ ๗ (เว้นจักขายตนะ จักขุธาตุ)

ปจจ ฉายาตนิ ฉายาตนิ กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ธาตุหิ อสงคหิตานิ ? 48(1๗/3)

วิ. ฉายาตนิ ฉายาตนิ อสงคหิต ขนุเธน จเปตวา จตุหิ ขนุเธหิ ทวิหายตเนหิ ทวิหิ ธาตุหิ อสงคหิตานิ.

ฉายาตนะ และ ฉายาตนะ นี้ ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์โดยความเป็นชั้นเสียแล้ว นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น ๔ คือ รูปชั้น เวทนาชั้น สัญญาชั้น สังขารชั้น ฉายาตนะ ๒ คือ ฉายาตนะ ฉายาตนะ ธาตุ ๒ คือ รูปธาตุ ฉายาตนะ

ปจจ ฉายาตนิ ฉายาตนิ กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ธาตุหิ อสงคหิตานิ ? 40(2/5), 41(1๗/4),

44(2/4), 55(1๗/3)

วิสัยชา ฉายาตนิ ฉายาตนิ อสงคหิต ขนุเธน จเปตวา ปญจหิ ขนุเธหิ ทวิหายตเนหิ อฏฐหิ ธาตุหิ อสงคหิตานิ

ฉายาตนะ และ ฉายาตนะนี้ ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์โดยความเป็นชั้นเสียแล้ว นับสงเคราะห์ได้ด้วย ชั้น ๕ ฉายาตนะ ๒ คือ ฉายาตนะ ๑ ฉายาตนะ ๑ ธาตุ ๘ คือ วิญญาณธาตุ ๗ ฉายาตนะ ๑

๒. จงวิสัยชาทั้งบาลีและภาษาไทยในปจจดังต่อไปนี้ (ไม่ต้องแปลปจจ) ? (มี ๒-๓ ข้อย่อย) ดังนี้

ปจจ ฉายาตนิ กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ธาตุหิ อสงคหิต ? 43ส(1/3), 51ส(1/2)

วิสัยชา ฉายาตนิ เอเกน ขนุเธน เอกาทสหายตเนหิ สตุตตรสหิ ธาตุหิ อสงคหิต

ฉายาตนะนี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย วิญญาณชั้น

ฉายาตนะ ๑๑ คือ โอปาริกายตนะ ๑๐ มนายตนะ ๑ ธาตุ ๑๗ คือ โอปาริกธาตุ ๑๐ วิญญาณธาตุ ๗

๒. ก. เกทเอกมูลาติ ของฉายาตนิทเทศ มีจำนวนเท่าไร คืออะไรบ้าง? และจงแสดง เอกมูล โดยมี ฉายาตนะ เป็นมูล ฉายาตนะเป็นมูล ทั้งบาลีและภาษาไทย มาโดยละเอียด (เฉพาะสังคหิตะ) ? 44ส

ตอบ ก. เกทเอกมูลาทิ ของอายตตนิทเทศ มีจำนวน ๑๑ คือ ๑. เอกมูล ๒. ทวิมูล ๓. ติมูล ๔. จตุมูล, ๕. ปัญจมูล ๖. ฉมูล ๗. สัตตมูล ๘. อฏฐมูล ๙. นวมูล ๑๐. ทสมมูล ๑๑. เอกาทสมมูล แสดงเอกมูล โดยมี มนายตนะเป็นมูละ รัหมายตนะเป็นมูลี (เฉพาะสังคหิตะ)

ปุจฉา มนายตตญจ รัหมายตตญจ กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ชาติหิ สงคหิตานิ

มนายตนะและรัหมายตนะ นับสงเคราะห์ได้ด้วย ชันธ อายตนะ ชาติเท่าไร ?

วิสัยชา มนายตตญจ รัหมายตตญจ อสงขต ขนุโต ฏเปตวา ปญจหิ ขนุเธหิ ทวิหายตเนหิ อฏฐหิ ชาติหิ สงคหิตานิ มนายตนะและรัหมายตนะนี้ ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์โดยความเป็นชันธเสียแล้ว นับสงเคราะห์ได้ด้วย ชันธ ๕ อายตนะ ๒ คือ มนายตนะ ๑ รัหมายตนะ ๑ ชาติ ๘ คือ วิญญาณชาติ ๗ รัหมชาติ ๑

๖. จงแปล และวิสัยชา ในบทดังต่อไปนี้ พร้อมบาลีและคำแปล ? 39

ก. จกขุวิญญาณชาติ กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ชาติหิ สงคหิตา ?

ข. กติหิ อสงคหิตา ?

ตอบ ก. (แปล) จกขุวิญญาณชาติ นับสงเคราะห์ได้ด้วย ชันธ อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิสัยชา จกขุวิญญาณชาติ เอเคน ขนุเธน เอเคนายตเนน เอกาย ชาติยา สงคหิตา

จกขุวิญญาณชาตินี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย วิญญาณชันธ ๑ มนายตนะ ๑ จกขุวิญญาณชาติ ๑

ข. (แปล) จกขุวิญญาณชาติ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย ชันธ อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิสัยชา จกขุวิญญาณชาติ จตุหิ ขนุเธน เอกาทสหายตเนหิ สตุตตรสหิ ชาติหิ สงคหิตา

จกขุวิญญาณชาตินี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย ชันธ ๔ คือ รูปชันธ ๑ อายตนะ ๑๑ คือ โภฬาริกายตนะ ๑๐ รัหมชาติ ๑ ชาติ ๑๗ คือ โภฬาริกชาติ ๑๐ วิญญาณชาติ ๖ (เว้นจกขุวิญญาณชาติ ๑) รัหมชาติ ๑

ป. ฆานวิญญาณชาติ จ รัหมชาติ จ กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ชาติหิ สงคหิตา ? 54(1ข/2)

วิ. ฆานวิญญาณชาติ จ รัหมชาติ จ อสงขต ขนุโต ฏเปตวา ปญจหิ ขนุเธหิ ทวิหายตเนหิ ทวิหิ ชาติหิ สงคหิตา.

ฆานวิญญาณชาติ และ รัหมชาติ นี้ ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์โดยความเป็นชันธเสียแล้ว นับสงเคราะห์ได้ด้วยชันธ ๕ อายตนะ ๒ คือ มนายตนะ รัหมายตนะ ชาติ ๒ คือ ฆานวิญญาณชาติ รัหมชาติ

ป. ทุกขสจจ กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ชาติหิ สงคหิต ? 42(1/5)

แปล ทุกขสจจจะ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชันธ อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิ. ทุกขสจจจ ปญจหิ ขนุเธหิ ทวาทสหายตเนหิ อฏฐารสหิ ชาติหิ สงคหิตานิ .

ทุกขสจจจะนี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย ชันธ ๕ อายตนะ ๑ ชาติ ๑๘

ป. จฉจจ นิโรธสจจ กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ชาติหิ สงคหิต ? 41(1ข/4), 44(2/4)

วิสัยชา นิโรธสจจจ น เกหิจิ ขนุเธหิ เอเคนายตเนน เอกาย ชาติยา สงคหิต.

นิโรธสจจจะนี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชันธ อยางใดอยางหนึ่งไม่มี นับสงเคราะห์ได้ด้วย รัหมายตนะ ๑ รัหมชาติ ๑

๗. จงแปล และ วิสัยชา ในบทดังต่อไปนี้ พร้อมทั้งบาลีและคำแปล ? 39

ก. ทุกขสจจจจ นิโรธสจจจจ กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ชาติหิ สงคหิตา ?

ข. กติหิ อสงคหิตา ?

ตอบ ก. (แปล) ทุกขสจจจะและนิโรธสจจจะ นับสงเคราะห์ได้ด้วย ชันธ อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิ. ทุกขสจจจจจ นิโรธสจจจจจ อสงขต ขนุโต ฏเปตวา ปญจหิ ขนุเธหิ ทวาทสหายตเนหิ อฏฐารสหิ ชาติหิ สงคหิตานิ

ทุกขสังขจะและนิโรธสังขจะนี้ ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์โดยความเป็นขันธเสียแล้ว นับสงเคราะห์ได้ด้วย ขันธ ๕
อายุตนะ ๑๒ ชาติ ๑๘

ข. (แปล) ทุกขสังขจะและนิโรธสังขจะ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย ขันธ อายุตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิสัยชา ทุกขสังขจะ นิโรธสังขจะ น เกหิจิ ขนฺธเนหิ น เกหิจิ อายุตเนหิ น กาทิจิ ชาติหิ อสงฺคหิตานิ

ทุกขสังขจะและนิโรธสังขจะนี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย ขันธ อายุตนะ ชาติ อย่างใดอย่างหนึ่งไม่มี

๑.ค. จงแสดงสังขณิทเทศ ที่เป็นอภท (เฉพาะภาษาไทย, สังคหิตะ) ? 52

ตอบ ค. ปุจฉา สังขจะทั้ง ๔ นี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธ อายุตนะ ชาติเท่าไร?

วิสัยชา สังขจะทั้ง ๔ นี้ ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์โดยความเป็นขันธ เสียแล้ว นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธ ๕
อายุตนะ ๑๒ ชาติ ๑๘

ปุจฉา ชีวิตินทริยํ กติหิ ขนฺธเนหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ชาติหิ สงฺคหิตํ ? 41(1๗/4)

วิสัยชา ชีวิตินทริยํ ทวีหิ ขนฺธเนหิ เอเกนายตเนน เอกาย ชาติยา สงฺคหิตํ

ชีวิตินทริยนี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย ขันธ ๒ คือ รูปขันธ สังขารขันธ รั้มมายตนะ ๑ รั้มมชาติ ๑

ปุ. ชีวิตินทริยํ กติหิ ขนฺธเนหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ชาติหิ อสงฺคหิตํ ? 43(1๗/2)

วิสัยชา ชีวิตินทริยํ ตีหิ ขนฺธเนหิ เอกาทสหายตเนหิ สตุตฺรสนฺหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา.

ชีวิตินทริยนี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ ๓ คือ เวทนาขันธ สัญญาขันธ วิญญาณขันธ อายุตนะ ๑๑ คือ
โฬฬาริกายตนะ ๑๐ มนายตนะ ๑ ชาติ ๑๗ คือ โฬฬาริกชาติ ๑๐ วิญญาณชาติ ๗

ปุ. จกฺขุทฺทริยญจ ชีวิตินทฺทริยญจ กติหิ ขนฺธเนหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ชาติหิ อสงฺคหิตานิ ? 46(1๗/3)

วิ. จกฺขุทฺทริยญจ ชีวิตินทฺทริยญจ ตีหิ ขนฺธเนหิ ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ชาติหิ อสงฺคหิตานิ .

จักขุทริย และชีวิตินทริยนี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ ๓ คือ เวทนาขันธ สัญญาขันธ วิญญาณขันธ อายุตนะ ๑๐
คือ โฬฬาริกายตนะ ๙ (เว้นจักขายตนะ) มนายตนะ ๑ ชาติ ๑๖ คือ โฬฬาริกชาติ ๙ (เว้นจักขุชาติ) วิญญาณชาติ ๗

ปุ. อิตฺถินทฺทริยญจ ชีวิตินทฺทริยญจ กติหิ ขนฺธเนหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ชาติหิ สงฺคหิตานิ ? 51(1๗/3)

วิ. อิตฺถินทฺทริยญจ ชีวิตินทฺทริยญจ ทวีหิ ขนฺธเนหิ เอเกนายตเนน เอกาย ชาติยา สงฺคหิตานิ.

อิตถินทริยและชีวิตินทริยนี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธ ๒ คือรูปขันธ สังขารขันธ รั้มมายตนะ ๑ รั้มมชาติ ๑

ปุ. ชีวิตินทฺทริยญจ มนินทฺทริยญจ กติหิ ขนฺธเนหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ชาติหิ สงฺคหิตานิ ? 42(1/5), 47(2๗/3),

50(1๗/3) (ไม่ต้องแปลปุจฉา) ?43ส(2/3),

แปล ชีวิตินทริย และมนินทริย นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธ อายุตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิ. ชีวิตินทฺทริยญจ มนินทฺทริยญจ ตีหิ ขนฺธเนหิ ทวีหยาตเนหิ อฏฺฐหิ ชาติหิ สงฺคหิตานิ

ชีวิตินทริย และมนินทริยนี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธ ๓ คือ รูปขันธ สังขารขันธ วิญญาณขันธ อายุตนะ ๒ คือ
มนายตนะ รั้มมายตนะ ชาติ ๘ คือ วิญญาณชาติ ๗ รั้มมชาติ ๑

ปุ. อุกฺเขกฺขินทฺทริยญจ สมานินทฺทริยญจ กติหิ ขนฺธเนหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ชาติหิ สงฺคหิตานิ ? 49(1๗/3)

วิ. อุกฺเขกฺขินทฺทริยญจ สมานินทฺทริยญจ ทวีหิ ขนฺธเนหิ เอเกนายตเนน เอกาย ชาติยา สงฺคหิตานิ.

อุเบกขินทริย และสมานินทริย นี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธ ๒ คือ เวทนาขันธ สังขารขันธ รั้มมายตนะ รั้มมชาติ

๒. ก. **ปุจฉา** พาวีสตินุทริยานิ กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ธาตุหิ สงฺคหิตานิ? 40(2/5) 43ส(3/3), 51ส(2/2), 52ส(2/2)

๑. ข. **จงวิชันนาทั้งภาษาบาลีและภาษาไทย ในปุจฉาต่อไปนี้ ?** 49ส

ปุจ. อินทริย ๒๒ นี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย ชั้นใด อายตนะ ธาตุ เท่าไร ? 49ส

ตอบ ก. **วิชันนา** พาวีสตินุทริยานิ จตุหิ ขนุเธหิ สุตตหายตเนหิ เทรสหิ ธาตุหิ สงฺคหิตานิ

อินทริย ๒๒ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย ชั้นใด ๔ คือ รูปชั้น ๑ เวทนาชั้น ๑ สังขารชั้น ๑ วิญญานชั้น ๑ อายตนะ ๗ คือ จักขายตนะ ๑ โสตายตนะ ๑ ฆานายตนะ ๑ ชิวหายตนะ ๑ กายายตนะ ๑ มนายตนะ ๑ รัมมายตนะ ๑ ธาตุ ๑๓ คือ จักขุธาตุ ๑ โสตธาตุ ๑ ฆานธาตุ ๑ ชิวหาธาตุ ๑ กายธาตุ ๑ วิญญานธาตุ ๗ รัมมธาตุ ๑

๒. ข. **จงแสดงทวิมูลของอินทริยนิทเทส โดยมี มนินทริยเป็นมูลี (เฉพาะสังคหิตะ) ตามปฐมนยนิทเทส ?** 51ส, 55ส

ตอบ ข. แสดง ทวิมูล ของอินทริยนิทเทส โดยมี มนินทริย เป็นมูลี (เฉพาะสังคหิตะ) ดังนี้

ปุ. จกฺขุทริยญจ โสติทริยญจ มนินทริยญจ กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ธาตุหิ สงฺคหิตานิ ?

จักขุทริย โสติทริย และมนินทริย นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้นใด อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิ. จกฺขุทริยญจ โสติทริยญจ มนินทริยญจ ทวีหิ ขนุเธหิ ตีหายตเนหิ นวหิ ธาตุหิ สงฺคหิตานิ.

จักขุทริย โสติทริย และมนินทริยนี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้นใด ๒ คือ รูปชั้น วิญญานชั้น

อายตนะ ๓ คือ จักขายตนะ โสตายตนะ มนายตนะ ธาตุ ๙ คือ จักขุธาตุ โสตธาตุ วิญญานธาตุ ๗

๒. ค. **ปุจฉา** สงฺขารปุจฺจยา วิญญานํ กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ธาตุหิ สงฺคหิตํ ? 40(2/5)

ตอบ ค. **วิชันนา** สงฺขารปุจฺจยา วิญญานํ เอเกน ขนุเธหิ เอเกนายตเนน สุตตหิ ธาตุหิ สงฺคหิตํ

วิญญานที่เกิดขึ้นโดยอาศัยสังขารเป็นเหตุนี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย วิญญานชั้น ๑ มนายตนะ ๑ วิญญานธาตุ ๗

ปุ. **วิญญานปุจฺจยา นามรูปํ กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ธาตุหิ สงฺคหิตํ ?** 47(2ข/3), 52ส(1/2)

วิ. วิญญานปุจฺจยา นามรูปํ จตุหิ ขนุเธหิ เอกาทสหายตเนหิ เอกาทสหิ ธาตุหิ สงฺคหิตํ.

นามรูปที่เกิดขึ้นโดยอาศัยวิญญานเป็นเหตุนี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น ๔ คือ รูปชั้น เวทนาชั้น สัญญาชั้น

สังขารชั้น อายตนะ ๑๑ คือ โอฟาริกายตนะ ๑๐ รัมมายตนะ ๑ ธาตุ ๑๑ คือ โอฟาริกธาตุ ๑๐ รัมมธาตุ ๑

ปุ. **นามรูปปุจฺจยา สฬายตนํ กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ธาตุหิ สงฺคหิตํ ?** 48(1ข/3)

วิ. นามรูปปุจฺจยา สฬายตนํ ทวีหิ ขนุเธหิ ฉหายตเนหิ ทวารทสหิ ธาตุหิ สงฺคหิตํ.

สฬายตนะที่เกิดขึ้นโดยอาศัยนามรูปเป็นเหตุนี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น ๒ คือ รูปชั้น วิญญานชั้น อายตนะ ๖

คือ จักขายตนะ โสตายตนะ ฆานายตนะ ชิวหายตนะ กายายตนะ มนายตนะ ธาตุ ๑๒ คือ จักขุธาตุ โสตธาตุ ฆาน

ธาตุ ชิวหาธาตุ กายธาตุ วิญญานธาตุ ๗

ปุ. **นามรูปปุจฺจยา สฬายตนํ กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตํ ?** 43(1ข/2)

วิชันนา นามรูปปุจฺจยา สฬายตนํ ตีหิ ขนุเธหิ ฉหายตเนหิ ฉหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตํ.

สฬายตนะที่เกิดขึ้นโดยอาศัยนามรูปเป็นเหตุนี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยชั้น ๓ คือ เวทนาชั้น สัญญาชั้น

สังขารชั้น อายตนะ ๖ คือ รูปายตนะ สัททหายตนะ คันธอายตนะ รสอายตนะ โภจวิญญานอายตนะ รัมมายตนะ

ธาตุ ๖ คือ รูปธาตุ สัททธาตุ คันธธาตุ รสธาตุ โภจวิญญานธาตุ รัมมธาตุ

ป. รุปภโว กติหิ ขนุเธหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ธาตุหิ สงคหิโต ? 45(1๗/3) วิสัชนาเป็นภาษาไทยว่าอย่างไร?

52ส, 55ส

วิ. รุปภโว ปญจหิ ขนุเธหิ ปญจหยาตเนหิ อฏฐหิ ธาตุหิ สงคหิโต.

รูปภวะนี้ นั๓สงเคราะห์ได้ดว้ยขันั ๕ อายตนะ ๕ คือ จักขายตนะ โสตายตนะ รูปายตนะ มนายตนะ ั๓มายตนะ ธาตุ ๘ คือ จักขุธาตุ โสตธาตุ รูปธาตุ จักขุวิญญานธาตุ โสตวิญญานธาตุ มโนธาตุ มโนวิญญานธาตุ ั๓มธาตุ

ป. รุปภโว กติหิ ขนุเธหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ธาตุหิ อสงคหิโต ? 51(1๗/3)

วิ. รุปภโว น เกหิจิ ขนุเธหิ สตตหยาตเนหิ ทสหิ ธาตุหิ อสงคหิโต.

รูปภวะนี้ นั๓สงเคราะห์ไม่ได้ดว้ยขันั อยางใดอยางหนึ่งไม่มี นั๓สงเคราะห์ไม่ได้ดว้ยอายตนะ ๗ คือ ฆานายตนะ ชิวหายตนะ กายายตนะ สั๓หายตนะ คันธายตนะ รสายตนะ โฝฏฐั๓พพายตนะ ธาตุ ๑๐ คือ ฆานธาตุ ชิวหาธาตุ กายธาตุ สั๓ทธาตุ คันธธาตุ รสธาตุ โฝฏฐั๓พธาตุ ฆานวิญญานธาตุ ชิวหาวิญญานธาตุ กายวิญญานธาตุ

ป. เอกโวการภโว กติหิ ขนุเธหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ธาตุหิ อสงคหิโต ? 54(1๗/2)

วิ. เอกโวการภโว จตุหิ ขนุเธหิ ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ธาตุหิ อสงคหิโต.

เอกโวการภวะนี้ นั๓สงเคราะห์ไม่ได้ดว้ย นามขันั ๔ อายตนะ ๑๐ คือ โอฟาริกายตนะ ๙ (เว๓นรูปายตนะ) มนายตนะ ๑ ธาตุ ๑๖ คือ โอฟาริกธาตุ ๙ (เว๓นรูปธาตุ) วิญญานธาตุ ๗

ป. ปริเทโว กติหิ ขนุเธหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ธาตุหิ สงคหิโต ? 42(1/5)

แปล ปริเทวะ นั๓สงเคราะห์ได้ดว้ยขันั อายตนะ ธาตุ เท๓ไร ?

วิ. ปริเทโว เอกเน ขนุเธน เอกาทสหายตเนน เอกาย ธาตุยา สงคหิตานิ .

ปริเทวะนี้ นั๓สงเคราะห์ได้ดว้ย รูปขันั ๑ สั๓หายตนะ ๑ สั๓ทธาตุ ๑๘

ป. อธิธิปาโท กติหิ ขนุเธหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ธาตุหิ สงคหิโต ? 44(2/4)

วิสัชนา อธิธิปาโท ทวีหิ ขนุเธหิ ทวีหยาตเนหิ ทวีหิ ธาตุหิ สงคหิโต.

อธิธิบาทนี้ นั๓สงเคราะห์ได้ดว้ย ขันั ๒ คือ สั๓ขารขันั วิญญานขันั อายตนะ ๒ คือ มนายตนะ ๑ ั๓มายตนะ ๑ ธาตุ ๒ คือ มโนวิญญานธาตุ ๑ ั๓มธาตุ ๑

ป. อธิธิปาโท กติหิ ขนุเธหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ธาตุหิ อสงคหิโต ? 49(1๗/3)

วิ. อธิธิปาโท ตีหิ ขนุเธหิ ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ธาตุหิ อสงคหิโต.

อธิธิบาทนี้ นั๓สงเคราะห์ไม่ได้ดว้ยขันั ๓ คือ รูปขันั ๑ สั๓ญญาขันั ๑ วิญญานขันั ๑ อายตนะ ๑๑ คือ โอฟาริกายตนะ ๑๑ คือ โอฟาริกายตนะ ๑๐ มนายตนะ ๑ ธาตุ ๑๗ คือ โอฟาริกธาตุ ๑๐ วิญญานธาตุ ๗

๒. ฆ. ปุจจา ฉาณั กติหิ ขนุเธหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ธาตุหิ สงคหิโต ? 40(2/5)

ตอบ ฆ. วิสัชนา ฉาณั ตีหิ ขนุเธหิ เอกาทสหายตเนหิ สตตรสหิ ธาตุหิ สงคหิโต

ฉาณนี้ นั๓สงเคราะห์ไม่ได้ดว้ย ขันั ๓ คือ รูปขันั ๑ สั๓ญญาขันั ๑ วิญญานขันั ๑ อายตนะ ๑๑ คือ โอฟาริกายตนะ ๑๑ คือ โอฟาริกายตนะ ๑๐ มนายตนะ ๑ ธาตุ ๑๗ คือ โอฟาริกธาตุ ๑๐ วิญญานธาตุ ๗

ป. ฉานั กติหิ ขนุเธหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ธาตุหิ อสงคหิโต ? 45(1๗/3)

วิ. ฉานั ตีหิ ขนุเธหิ เอกาทสหายตเนหิ สตตรสหิ ธาตุหิ อสงคหิโต.

ฌานนี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย ฌันท์ ๓ คือ รูปฌันท์ สัญญาฌันท์ วิญญาณฌันท์ ฌายตนะ ๑๑ คือ โอปาริกายตนะ ๑๐ มนายตนะ ๑ ฌาตุ ๑๗ คือ โอปาริกฌาตุ ๑๐ วิญญาณฌาตุ ๗

ป. กุสลา ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ฌาตุหิ อสงฺคหิตา ? 42(1/5)

แปล กุศลธรรม นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย ฌันท์ ฌายตนะ ฌาตุ เท่าไร ?

วิ. กุสลา ธมฺมา เอเกน ขนฺุเธน ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ฌาตุหิ อสงฺคหิตานิ .

กุศลธรรม นี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย รูปฌันท์ ๑ โอปาริกายตนะ ๑๐ ฌาตุ ๑๖ คือ โอปาริกฌาตุ ๑๐ วิญญาณ ฌาตุ ๖ (เว้นมโนวิญญาณฌาตุ)

ป. อพฺยากตฺตา ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ฌาตุหิ สงฺคหิตา ? 47(2๗/3)

วิ. อพฺยากตฺตา ธมฺมา อสงฺขตํ ขนฺุโธ ฌเปตฺวา ปญฺุจฺหิ ขนฺุเธหิ ทฺวาทสหายตเนหิ อญฺุจฺวรสหิ ฌาตุหิ สงฺคหิตา

อพฺยากตธรรมนี้ ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์โดยความเป็น ฌันท์ เสียแล้ว นับสงเคราะห์ได้ด้วย ฌันท์ ๕ ฌายตนะ ๑๒ ฌาตุ ๑๘

ป. สํกิลฺยฺจฺจ ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ฌาตุหิ สงฺคหิตา ? 45(1๗/3)

วิ. สํกิลฺยฺจฺจ ธมฺมา จตฺุหิ ขนฺุเธหิ ทฺวีหายตเนหิ ทฺวีหิ ฌาตุหิ สงฺคหิตา.

สังกิลยจธรรม นี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย ฌันท์ ๔ คือ เวทนา ฌันท์ สัญญา ฌันท์ สังขาร ฌันท์ วิญญาณ ฌันท์ ฌายตนะ ๒ คือ มนายตนะ ฌมฺมายตนะ ฌาตุ ๒ คือ มโนวิญญาณ ฌาตุ ฌมฺม ฌาตุ

ป. อุกฺเขกฺขาสหคตฺตา ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ฌาตุหิ สงฺคหิตา ? 46(1๗/3)

วิ. อุกฺเขกฺขาสหคตฺตา ธมฺมา ตีหิ ขนฺุเธหิ ทฺวีหายตเนหิ สตฺตฺหิ ฌาตุหิ สงฺคหิตา.

อุเบกขาสหคตธรรมนี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย ฌันท์ ๓ คือ สัญญา ฌันท์ สังขาร ฌันท์ วิญญาณ ฌันท์ ฌายตนะ ๒ คือ มนายตนะ ฌมฺมายตนะ ฌาตุ ๗ คือ วิญญาณ ฌาตุ ๖ (เว้นกายวิญญาณ ฌาตุ) ฌมฺม ฌาตุ ๑

ป. อนิทฺสสนสฺปฺปฏิฆา ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ฌาตุหิ อสงฺคหิตา ? 48(1๗/3)

วิ. อนิทฺสสนาปฺปฏิฆา ธมฺมา จตฺุหิ ขนฺุเธหิ ตีหายตเนหิ นวหิ ฌาตุหิ อสงฺคหิตา.

อนิทสสนสฺปปฏิฆธรรมนี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยนาม ฌันท์ ๔ ฌายตนะ ๓ คือ รูปายตนะ มนายตนะ ฌมฺมายตนะ ฌาตุ ๙ คือ รูป ฌาตุ วิญญาณ ฌาตุ ๗ ฌมฺม ฌาตุ

ป. อนิทฺสสนาปฺปฏิฆา ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ฌาตุหิ สงฺคหิตา ? 49(1๗/3)

วิ. อนิทฺสสนาปฺปฏิฆา ธมฺมา อสงฺขตํ ขนฺุโธ ฌเปตฺวา ปญฺุจฺหิ ขนฺุเธหิ ทฺวีหายตเนหิ อญฺุจฺหิ ฌาตุหิ สงฺคหิตา.

อนิทสสนสฺปปฏิฆธรรมเหล่านี้ ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์โดยความเป็น ฌันท์ เสียแล้ว นับสงเคราะห์ได้ด้วย ฌันท์ ๕ ฌายตนะ ๒ คือ มนายตนะ ฌมฺมายตนะ ฌาตุ ๘ คือ วิญญาณ ฌาตุ ๗ ฌมฺม ฌาตุ ๑

ป. อนิทฺสสนาปฺปฏิฆา ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ฌาตุหิ อสงฺคหิตา ? 55(1๗/3)

วิ. อนิทฺสสนาปฺปฏิฆา ธมฺมา น เกหิจิ ขนฺุเธหิ ทสหายตเนหิ ทสหิ ฌาตุหิ อสงฺคหิตา.

อนิทสสนสฺปปฏิฆธรรม เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย ฌันท์ ใดอย่างหนึ่งไม่มี นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย โอปาริกายตนะ ๑๐ โอปาริก ฌาตุ ๑๐

ป. อสงฺขตฺตา ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ฌาตุหิ สงฺคหิตา ? 46(1๗/3), 50(1๗/3)

วิ. อสงฺขตฺตา ธมฺมา น เกหิจิ ขนฺุเธหิ เอเกน ฌายตเนน เอกาย ฌาตุยา สงฺคหิตา.

อสังขตธรรมนี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธอย่างใดอย่างหนึ่งไม่มี นับสงเคราะห์ได้ด้วยธัมมาตนะ ๑ ธัมมธาคู ๑

๒. ง. ปุจฉา จิตตสมุပ္ยุตฺตา กตฺติหิ ขนฺธเหติ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา ? 40(2/5)

ตอบ ง. วิสัชนา จิตตสมุပ္ยุตฺตา กตฺติหิ ขนฺธเหติ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา

จิตตสมุပ္ยุตตธรรมนี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย ขันธ ๓ คือ เวทนาขันธ ๑ สัญญาขันธ ๑ สังขารขันธ ๑
ธัมมาตนะ ๑ ธัมมธาคู ๑

ปุ. โน อุปาทา ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหติ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา ? 51(1ข/3)

วิ. โน อุปาทา ธมฺมา อสงฺขตฺตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเหติ ตฺติหายตเนหิ นวหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา.

โน อุปาทาธรรมเหล่านี้ ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์โดยความเป็นขันธเสียแล้ว นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธ ๕
อายตนะ ๓ คือ ใญ่จู้พพายตนะ มนายตนะ ธัมมาตนะ ธาคู ๙ คือ ใญ่จู้พพธาคู วิญญาณธาคู ๗ ธัมมธาคู

ปุจฉา อรณฺหา ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหติ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา ? 39 (4ข)

ตอบ แปล และวิสัชนา ในปุจฉา ดังต่อไปนี้

(แปล) อรณธรรมนี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธ อายตนะ ธาคู เท่าไร ?

วิสัชนา อรณฺหา ธมฺมา อสงฺขตฺตํ ขนฺธโต ญเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเหติ ทฺวาทสหายตเนหิ อญฺจารสหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา

อรณธรรมนี้ ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์โดยความเป็นขันธเสียแล้ว นับสงเคราะห์ได้ด้วย ขันธ ๕ (ทั้งหมด)
อายตนะ ๑๒ ธาคู ๑๘

ทฺติยนยสงฺคหิตนอสงฺคหิตปทนิทเทส

๒. ก. จงแสดงคาถา ที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในทฺติยนยนิทเทสพร้อมด้วยคำแปล ? 41

๒. ก. บทที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในทฺติยนยนิทเทสนั้น มีกี่บท คืออะไรบ้าง ? 44(3ก), 46(2ก), 47ส, 54ส

ตอบ ก. แสดงคาถา ที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในทฺติยนยนิทเทส พร้อมด้วยคำแปล ดังนี้

ทสยตนา สตุตฺรส ธาตุโย

สตุตฺติทุริยา อสญฺญีภโว เอกโวการภโว

ปริเทโว สนิทฺสสนสฺปปฏิขมฺ อนิทฺสสน

ปุณเทว สปฺปฏิขมฺ อุปาทาติ ฯ

41, 44(3ก), 46(2ก) บทที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในทฺติยนยนิทเทสนี้ มี ๔๒ บท คือ โอฟาริกายตนะ ๑๐ ธาคู ๑๗
(เว้นธัมมธาคู) รูปอินทรีย์ ๗ มีจักขุอินทรีย์ เป็นต้น จนถึงปริสินทรีย์ เป็นที่สุด อสัญญีภพ ๑ เอกโวการภพ ๑
ปริเทวบท ๑ สนิทฺสสนสฺปปฏิขมบท ๑ อนิทฺสสนสฺปปฏิขมบท ๑ สปฺปฏิขมบท ๑ อุปาทาบท ๑ รวม ๔๒ บท

๒. ข. ธรรมที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในทฺติยนยนิทเทสนั้น สำหรับจิตแสดงอย่างไร และมีกนิทเทสคือ นิท
เทสอะไรบ้าง ? 47ส

ตอบ ข. ธรรมที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในทฺติยนยนิทเทส สำหรับจิตนั้น เป็นธรรมที่ขันธ อายตนะ เหมือนกัน แต่
ธาคูต่างกัน มี ๗ นิทเทสคือ ๑. จักขุวิญญาณธาคุนิทเทส ๒. โสตฺวิญญาณธาคุนิทเทส ๓. ฆานวิญญาณธาคุนิทเทส
๔. ชิวหาวิญญาณธาคุนิทเทส ๕. กายวิญญาณธาคุนิทเทส ๖. มโนธาคุนิทเทส ๗. มโนวิญญาณธาคุนิทเทส

๒. ก. ดิกมาติกา ที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในทฺติยนยนิทเทส มีกนิทเทส ? คืออะไรบ้าง ? 53ส

ตอบ ก. ดิกมาติกา ที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในทฺติยนยนิทเทส มี ๒ นิทเทส คือ

๑. สนิทฺสสนสฺปปฏิขมปทนิทเทส ๒. อนิทฺสสนสฺปปฏิขมปทนิทเทส

๒. ก. พานิชมาตีกา ที่พระพุทธรองค์ทรงแสดงในทุติยนิทเทสนั้น มีกัณนิทเทส คือนิทเทสอะไรบ้าง ? 53

ตอบ ก. พานิชมาตีกา ที่พระพุทธรองค์ทรงแสดงในทุติยนิทเทสนั้น มี ๕ นิทเทส คือ

๑. สนิทสนธิปฏิบัติปทนิทเทส
๒. อนิทสนธิปฏิบัติปทนิทเทส
๓. สนิทสนธิปทนิทเทส
๔. สัมปฏิกิริยาปฏิบัติปทนิทเทส
๕. อุปาทาปทนิทเทส

๒. ก. บทนิทเทสที่นับสงเคราะห์รูป ๒๕ โดยความเป็นขั้นเหมือนกัน แต่อายตนะ ชาติต่างกัน มีกัณนิทเทส คือนิทเทสอะไรบ้าง อยู่ในนิทเทสใด ? 49

ตอบ ก. บทนิทเทสที่นับสงเคราะห์รูป ๒๕ โดยความเป็นขั้นเหมือนกัน แต่อายตนะ ชาติต่างกัน มี ๒ นิทเทส คือ

๑. โภหารูปนิทเทส อยู่ในอายตนะนิทเทส
๒. โภหารูปนิทเทส อยู่ในธาตุนิทเทส

๒. ก. บทนิทเทสที่นับสงเคราะห์ โภหารูป 11 (เวณรูปารมณ) โดยความเป็นขั้นเหมือนกัน แต่อายตนะ ชาติต่างกัน มีกัณนิทเทส? คือนิทเทสอะไรบ้าง? 50, 54

ตอบ ก. บทนิทเทสที่นับสงเคราะห์ โภหารูป 11 (เวณรูปารมณ) โดยความเป็นขั้นเหมือนกัน แต่อายตนะ ชาติต่างกัน มี ๒ นิทเทส คือ ๑. เอกโวการภวนิทเทส ๒. อสังขตนิทเทส

๓. บทนิทเทสดังต่อไปนี้ นับสงเคราะห์ธรรมอะไรที่ขั้นต่างกัน แต่อายตนะ ชาติ เหมือนกัน ชีวิตินทรีย์นิทเทส, สุขินทรีย์นิทเทส, อสังขตปทนิทเทส, เจตสิกปทนิทเทส, จิตตานุประวัติปทนิทเทส ? 43

ตอบ ชีวิตินทรีย์ นับสงเคราะห์ เวทนา สัญญา นิพพาน
 สุขินทรีย์ นับสงเคราะห์ สัญญา สังขาร สุขุมรูป นิพพาน
 อสังขตธรรม นับสงเคราะห์ เวทนา สัญญา สังขาร สุขุมรูป
 เจตสิกธรรม นับสงเคราะห์ สุขุมรูป นิพพาน
 จิตตานุประวัติธรรม นับสงเคราะห์ นิพพาน

๒. จงแสดง จักขายตนะนิทเทส, ชิวหาวิญญานธาตุนิทเทส ตามทุติยนิทเทส (เฉพาะภาษาไทย) ? 52

ตอบ แสดง จักขายตนะนิทเทส ตามทุติยนิทเทส เฉพาะภาษาไทย ดังนี้

ป. จักขายตนะ นี้ นับสงเคราะห์รูป ๒๗ (เวณจักขุสภาท) โดยความเป็นรูปขั้นกันได้ แต่นับสงเคราะห์โดยความเป็น จักขายตนะ จักขุธาตุ ไม่ได้ รูป ๒๗ เหล่านั้น นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขั้น อายตนะ ชาติเท่าไร ?

วิ. รูป ๒๗ เหล่านั้น นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยนามขั้น ๔ อายตนะ ๒ คือ จักขายตนะ มนายตนะ ชาติ ๔ คือ จักขุ ชาติ วิญญานธาตุ ๗

แสดง ชิวหาวิญญานธาตุนิทเทส ตามทุติยนิทเทส เฉพาะภาษาไทย ดังนี้

ป. ชิวหาวิญญานธาตุ นี้ นับสงเคราะห์วิญญานธาตุ ๖ ที่เหลือ โดยความเป็นวิญญานขั้น มนายตนะได้แต่นับ สงเคราะห์โดยความเป็นชิวหาวิญญานธาตุ ไม่ได้ วิญญานธาตุ ๖ ที่เหลือ เหล่านั้น นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขั้น อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิ. วิญญานธาตุ ๖ ที่เหลือเหล่านั้น นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขั้น ๔ คือ รูปขั้น เวทนาขั้น สัญญาขั้น สังขารขั้น อายตนะ ๑๑ คือ โภหารูป ๑๐ ธัมมายตนะ ๑ ชาติ ๑๒ คือ โภหารูป ๑๐ ชิวหาวิญญานธาตุ ๑ ธัมม ชาติ ๑

๓. ข. จงแสดง รูปายตนะนิทเทส ตามทุติยนิทเทส (เฉพาะภาษาไทย) ? 44

ตอบ ข. ปุ. รูปายตนะนี้ นับสงเคราะห์รูป ๒๗ (เว้นรูปารมณ) โดยความเป็นรูปขันธ์ได้ แต่นับสงเคราะห์โดยความเป็นรูปายตนะ รูปธาตุ ไม่ได้ รูป ๒๗ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ์ อายตนะ ๓ ธาตุ เท่าไร ?

วิ. รูป ๒๗ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยนามขันธ์ ๔ อายตนะ ๒ คือ รูปายตนะ มนายตนะ ๓ ธาตุ ๘ คือ รูปธาตุ ๑ วิญญาณธาตุ ๗

๒. จงแสดงปุจฉาและวิสัยชานา รูปธาตุนิทเทส ตามหุตินยนิทเทส ? 45ส (เฉพาะภาษาไทย) ? 46ส

ตอบ ปุจ. รูปธาตุนี้ นับสงเคราะห์ รูป ๒๗ (เว้นรูปารมณ) โดยความเป็นรูปขันธ์ได้ แต่นับสงเคราะห์โดยความเป็นรูปายตนะ รูปธาตุไม่ได้ รูป ๒๗ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ์ อายตนะ ๓ ธาตุ เท่าไร ?

วิ. รูป ๒๗ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย นามขันธ์ ๔ อายตนะ ๒ คือ รูปายตนะ ๑ มนายตนะ ๑ ธาตุ ๘ คือ รูปธาตุ วิญญาณธาตุ ๗

๓. จงแปลปุจฉา พร้อมวิสัยชานา ทั้งบาลีและคำแปล ในปุจฉาดังต่อไปนี้ ? 40

๒. ข. จงวิสัยชานาทั้งบาลีและคำแปลในปุจฉาดังต่อไปนี้ (ไม่ต้องแปลปุจฉา) ? 49

ปุจฉา รูปธาตุยา เย ธมมา ขนฺธสงฺคเหฺน สงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหฺน อสงฺคหิตา ธาตุสงฺคเหฺน
อสงฺคหิตา เต ธมมา กตฺติหิ ขนฺธเหฺน กตฺติหายตฺเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา? 40(3). 49(2ข)

ปุจฉา สปปฎฺฐิเมหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหฺน สงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหฺน อสงฺคหิตา ธาตุสงฺคเหฺน
อสงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหฺน กตฺติหายตฺเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา ? 40(3). 49(2ข)

ตอบ [40 (แปล) รูปายตนะนี้ นับสงเคราะห์ รูป ๒๗ (เว้นรูปารมณ) โดยความเป็นรูปขันธ์ได้ แต่นับสงเคราะห์โดยความเป็นรูปายตนะ รูปธาตุไม่ได้ รูป ๒๗ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ์ อายตนะ ๓ ธาตุ เท่าไร ?]

วิสัยชานา เต ธมฺมา จตุหิ ขนฺธเหฺน ทวีหายตฺเนหิ อฏฺฐหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา

รูป ๒๗ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยนามขันธ์ ๔ อายตนะ ๒ คือ รูปายตนะ ๑ มนายตนะ ๑ ธาตุ ๘ คือ รูปธาตุ วิญญาณธาตุ ๗

[40 (แปล) สปปฎฐิธรรมเหล่านี้ นับสงเคราะห์ สุขุมรูป ๑๖ โดยความเป็นรูปขันธ์ได้ แต่นับสงเคราะห์โดยความเป็น โอปาริกายตนะ ๑๐ โอปาริกธาตุ ๑๐ ไม่ได้ สุขุมรูป ๑๖ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ์ อายตนะ ๓ ธาตุ เท่าไร ?]

วิสัยชานา เต ธมฺมา จตุหิ ขนฺธเหฺน เอกาทสหายตฺเนหิ สตุตฺตรสหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา

สุขุมรูป ๑๖ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย นามขันธ์ ๔ อายตนะ ๑๑ คือ โอปาริกายตนะ ๑๐ มนายตนะ ๑ ธาตุ ๑๗ คือ โอปาริกธาตุ ๑๐ วิญญาณธาตุ ๗

๒. ข. จงแปลปุจฉา พร้อมวิสัยชานาเป็นภาษาไทย ในปุจฉาดังต่อไปนี้ ? 50, 54

ปุจฉา. ฆานวิญญานธาตุยา เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหฺน สงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหฺน สงฺคหิตา ธาตุสงฺคเหฺน
อสงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหฺน กตฺติหายตฺเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา ? 50, 54

ปุจฉา. ปริเทเวณ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหฺน สงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหฺน อสงฺคหิตา ธาตุสงฺคเหฺน อสงฺคหิตา
เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหฺน กตฺติหายตฺเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา ? 50, 54

ตอบ ข. แปลปุจฉา พร้อมวิสัยชานาเป็นภาษาไทย ดังนี้

ปุจฉา. ฆานวิญญานธาตุนี้ นับสงเคราะห์ วิญญาณธาตุ ๖ ที่เหลือ โดยความเป็นวิญญาณขันธ์และ มนายตนะได้ แต่นับสงเคราะห์โดยความเป็น ฆานวิญญานธาตุ ไม่ได้

วิญญาณธาตุ ๖ ที่เหลือ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ์ อายตนะ ๓ ธาตุ เท่าไร ?

วิสัยชา. วิญญูณธาคู ๖ ที่เหลือ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ ๔ คือ รูปขันธ เวทนาขันธ สัญญาขันธ สังขารขันธ อายตนะ ๑๑ คือ โอปาริกายตนะ ๑๐ ธัมมายตนะ ๑ ธาคู ๑๒ คือ โอปาริกธาคู ๑๐ ฆานวิญญูณธาคู ๑ ธัมมธาคู ๑

ปุจฉา. ปริเทวนี้ นับสงเคราะห์ รูป ๒๗ (เว้นสัททวารมณ) โดยความเป็น รูปขันธ ได้ แต่นับสงเคราะห์โดยความเป็น สัททหายตนะ สัททธาคู ไม่ได้ รูป ๒๗ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ อายตนะ ธาคู เท่าไร ?

วิสัยชา. รูป ๒๗ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย นามขันธ ๔ อายตนะ ๒ คือ สัททหายตนะ ๑ มนายตนะ ๑ ธาคู ๘ คือ สัททธาคู ๑ วิญญูณธาคู ๗

๒. ข. จงแสดง กายวิญญูณธาคูนิทเทส อูปาทาปนิทเทส ตามทุตติยนิทเทส? (เฉพาะภาษาไทย) 53(2ข), 55(2ก)

ตอบ ข. ปุ. กายวิญญูณธาคู นี้ นับสงเคราะห์ วิญญูณธาคู ๖ ที่เหลือ โดยความเป็นวิญญูณขันธ มนายตนะ ได้ แต่นับสงเคราะห์โดยความเป็น กายวิญญูณธาคู ไม่ได้ วิญญูณธาคู ๖ ที่เหลือ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ ไม่ได้ด้วย ขันธ อายตนะ ธาคู เท่าไร ?

วิ. วิญญูณธาคู ๖ ที่เหลือ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ ๔ คือ รูปขันธ เวทนาขันธ สัญญาขันธ สังขารขันธ อายตนะ ๑๑ คือ โอปาริกายตนะ ๑๐ ธัมมายตนะ ๑ ธาคู ๑๒ คือ โอปาริกธาคู ๑๐ กายวิญญูณธาคู ๑ ธัมมธาคู ๑

ปุ. อูปาทาปรูป ๒๔ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ ปถวี เตโช วาโย โดยความเป็นรูปขันธ ได้ แต่นับสงเคราะห์ โดยความเป็น โอปาริกายตนะ ๙ ธัมมายตนะ ๑ โอปาริกธาคู ๙ ธัมมธาคู ๑ (เว้นโณฏฐัพพายตนะ โณฏฐัพพธาคู) ไม่ได้ ปถวี เตโช วาโย เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ อายตนะ ธาคู เท่าไร ?

วิ. ปถวี เตโช วาโย เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยนามขันธ ๔ อายตนะ ๑๑ คือ โอปาริกายตนะ ๙ (เว้นโณฏฐัพพายตนะ) มนายตนะ ๑ ธัมมายตนะ ๑ ธาคู ๑๗ คือ โอปาริกธาคู ๙ (เว้นโณฏฐัพพธาคู) วิญญูณธาคู ๗ ธัมมธาคู ๑

๒. ก. ถ้าวิสัยชาแปลว่า วิญญูณธาคู ๖ ที่เหลือเหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ ๔ คือ รูปขันธ เวทนาขันธ สัญญาขันธ สังขารขันธ อายตนะ ๑๑ คือ โอปาริกายตนะ ๑๐ ธัมมายตนะ ๑ ธาคู ๑๒ คือ โอปาริกธาคู ๑๐ มโนธาคู ๑ ธัมมธาคู ๑. คำปุจฉาเป็นภาษาบาลีว่าอย่างไร ? 50ส

ตอบ ก. คำปุจฉาเป็นภาษาบาลีว่า

ปุจฉา มโนธาคูยา เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหฺน สงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหฺน สงฺคหิตา ธาคูสงฺคเหฺน อสงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหฺน กตฺติหายตฺเนหิ กตฺติหิ ธาคูหิ อสงฺคหิตา ?

๒. จงแปลปุจฉาพร้อมวิสัยชาทั้งบาลีและคำแปล ในปุจฉาต่อไปนี้? 45

ก. ปุ. มโนธาคูยา เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหฺน สงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหฺน สงฺคหิตา ธาคูสงฺคเหฺน อสงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหฺน กตฺติหายตฺเนหิ กตฺติหิ ธาคูหิ อสงฺคหิตา ? 45

ข. ปุ. สนิทฺสฺสเนหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหฺน สงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหฺน อสงฺคหิตา ธาคูสงฺคเหฺน อสงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหฺน กตฺติหายตฺเนหิ กตฺติหิ ธาคูหิ อสงฺคหิตา ? 45

ตอบ ก. แปล มโนธาคูนี้ นับสงเคราะห์วิญญูณธาคู ๖ ที่เหลือ โดยความเป็นวิญญูณขันธและมนายตนะได้ แต่นับสงเคราะห์โดยความเป็นมโนธาคู ไม่ได้

วิญญูณธาคู ๖ ที่เหลือเหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ อายตนะ ธาคู เท่าไร?

วิ. เต ธมฺมา จตุหิ ขนฺธเหหิ เอกาทสหายตเนหิ ทฺวาทสหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา.

วิญญานธาตุ ๖ ที่เหลือเหล่านั้น นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ ๔ คือ รูปขันธ เวทนาขันธ สัญญาขันธ สังขารขันธ
อายตนะ ๑๑ คือ โอปาริกายตนะ ๑๐ ธัมมายตนะ ๑ ธาตุ ๑๒ คือ โอปาริกธาตุ ๑๐ มโนธาตุ ๑ ธัมมธาตุ ๑

ข. สนทิสสนธรรมนี้ นับสงเคราะห์รูป ๒๗ (เว้นรูปารมณ) โดยความเป็นรูปขันธได้ แต่นับสงเคราะห์โดย
ความเป็นรูปายตนะ รูปธาตุ ไม่ได้ รูป ๒๗ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา จตุหิ ขนฺธเหหิ ทฺวาทสหายตเนหิ อฏฺฐหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา. รูป ๒๗ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย
นามขันธ ๔ อายตนะ ๒ คือ รูปายตนะ มนายตนะ ธาตุ ๘ คือ รูปธาตุ ๑ วิญญานธาตุ ๗

๓. จงแปลปัญหา พร้อมวิชันนาทั้งบาลีและภาษาไทย ในปัญหาดังต่อไปนี้

ก. ปุจ. มโนวิญญานธาตุยา เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหเน สงฺคหิตา อายตนสงฺคเหเน สงฺคหิตา ธาตุสงฺคเหเน
อสงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา ? 47

ข. ปุจ. อนิทฺสสนสปปฎฺฐิเมหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหเน สงฺคหิตา อายตนสงฺคเหเน อสงฺคหิตา
ธาตฺสงฺคเหเน อสงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา ? 47

ตอบ แปลปุจ. พร้อมวิชันนาทั้งบาลี และภาษาไทย

ก. ปุจ. มโนวิญญานธาตุนี้ นับสงเคราะห์ วิญญานธาตุ ๖ ที่เหลือ โดยความเป็นวิญญานขันธ มนายตนะ ได้ แต่
นับสงเคราะห์โดยความเป็นมโนวิญญานธาตุ ไม่ได้

วิญญานธาตุ ๖ ที่เหลือเหล่านั้นนับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย ขันธ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา จตุหิ ขนฺธเหหิ เอกาทสหายตเนหิ ทฺวาทสหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา.

แปล วิญญานธาตุ ๖ ที่เหลือเหล่านั้น นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย ขันธ ๔ คือ รูปขันธ เวทนาขันธ สัญญาขันธ
สังขารขันธ อายตนะ ๑๑ คือ โอปาริกายตนะ ๑๐ ธัมมายตนะ ๑ ธาตุ ๑๒ คือ โอปาริกธาตุ ๑๐ มโน
วิญญานธาตุ ๑ ธัมมธาตุ ๑

ข. ปุจ. อนิทฺสสนสปปฎฺฐิธรรมนี้ นับสงเคราะห์รูปารมณ และสุขุมรูป ๑๖ โดยความเป็นรูปขันธ ได้แต่นับสงเคราะห์
โดยความเป็น โอปาริกายตนะ ๙ (เว้นรูปายตนะ) โอปาริกธาตุ ๙ (เว้นรูปธาตุ) ไม่ได้ รูปารมณและสุขุมรูป
๑๖ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ อายตนะ ธาตุเท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา จตุหิ ขนฺธเหหิ ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา.

แปล รูปารมณ และสุขุมรูป ๑๖ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย นามขันธ ๔ อายตนะ ๑๐ คือ โอปาริ
กายตนะ ๙ (เว้นรูปายตนะ) มนายตนะ ๑ ธาตุ ๑๖ คือ โอปาริกธาตุ ๖ (เว้นรูปธาตุ วิญญานธาตุ ๗)

๒. บทนิทเทศต่อไปนี้ นับสงเคราะห์ธรรมอะไรที่ขันธเหมือนกันแต่ อายตนะ ธาตุต่างกัน

อิตถินทริยนิทเทศ, ปริเทวนิทเทศ, สัปปฏิฆนทนิทเทศ, สนทิสสนนทนิทเทศ, อุปาทาบทนิทเทศ? 51

ตอบ บทนิทเทศต่อไปนี้ นับสงเคราะห์ธรรมต่อไปนี้ที่ ขันธเหมือนกันแต่อายตนะ ธาตุต่างกัน

อิตถินทริยนิทเทศ นับสงเคราะห์ โอปาริกรูป ๑๒

ปริเทวนิทเทศ นับสงเคราะห์ รูป ๒๗(เว้นสัททารมณ)

สัปปฏิฆนทนิทเทศ นับสงเคราะห์ สุขุมรูป ๑๖

สนทิสสนนทนิทเทศ นับสงเคราะห์ รูป ๒๗(เว้นรูปารมณ)

อุปาทาบทนิทเทศ นับสงเคราะห์ ปถวี เตโช วาโย

๓. ก. จงแสดง ปริสินทริยนิทเทศ ตามทุตียนนนิทเทศ มาโดยละเอียด ? 43

ตอบ ก. ปุ. ปุริสินธุริเยน เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหเน สงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหเน อสงฺคหิตา ชาติสงฺคเหเน อสงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺธเหหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺตีหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา ?

ปุริสินธุริเยน น้บสงฺคเระหิ โอิฬาริกฺรูป ๑๒ โดยความเป็นรูปขันธ์ได้ แต่บ้บสงฺคเระหิโดยความเป็น ธัมมายตนะ ธัมมชาติ ไม่ได้ / โอิฬาริกฺรูป ๑๒ เหล่านี้ น้บสงฺคเระหิไม่ได้ด้วย ขันธ์ อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา จตฺตฺหิ ขนฺธเหหิ ทวีหายตเนหิ อฏฺฐหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา / โอิฬาริกฺรูป ๑๒ เหล่านี้บ้บสงฺคเระหิไม่ได้ด้วยนามขันธ์ ๔ อายตนะ ๒ คือ มนายตนะ ๑ ธัมมายตนะ ๑ ชาติ ๘ คือ วิญญานชาติ ๗ ธัมมชาติ ๑

๒. ข. ให้แปลและวิชันนาทั้งบาลีและคำแปลไปจกต่อไปนี้

ปุ. ปุริสินธุริเยน เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหเน สงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหเน อสงฺคหิตา ชาติสงฺคเหเน อสงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺธเหหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺตีหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา ? 48

ตอบ ข. แปล วิชันนา ปุ

๒. ข. จงแสดง อสัณฺญเฐภวนิทเทส ตามทุตติยนยนิทเทส มาโดยละเอียด ? 46

๒. ข. จงแสดง เอกโวกการภวนิทเทส ตามทุตติยนยนิทเทส มาโดยละเอียด? 55

ตอบ (46) ข. แสดงอสัณฺญเฐภวนิทเทส ตามทุตติยนยนิทเทส มาโดยละเอียด ดังนี้

(55)-> ข. แสดง เอกโวกการภวนิทเทส ตามทุตติยนยนิทเทส ดังนี้

ปุ. (46 = อสณฺญเฐภเวเน) เอกโวกการภเวเน เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหเน สงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหเน อสงฺคหิตา ชาติสงฺคเหเน อสงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺธเหหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺตีหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา ?

(46 = อสณฺญเฐภเวเน) เอกโวกการภเวเน น้บสงฺคเระหิ โอิฬาริกฺรูป ๑๑ (เวเนรูปารมณฺ) โดยความเป็นรูปขันธ์ได้ แต่บ้บสงฺคเระหิโดยความเป็นรูปายตนะ ธัมมายตนะ รูปชาติ ธัมมชาติ ไม่ได้

โอิฬาริกฺรูป ๑๑ เหล่านี้ น้บสงฺคเระหิไม่ได้ด้วยขันธ์ อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา จตฺตฺหิ ขนฺธเหหิ ตีหายตเนหิ นวหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา.

โอิฬาริกฺรูป ๑๑ เหล่านี้ น้บสงฺคเระหิไม่ได้ด้วยนามขันธ์ ๔ อายตนะ ๓ คือ รูปายตนะ ๑ มนายตนะ ๑ ธัมมายตนะ ๑ ชาติ ๙ คือ รูปชาติ ๑ วิญญานชาติ ๗ ธัมมชาติ ๑

๔. จงแสดง เอกโวกการภวนิทเทส และ อนิทัสสนสัปปิฏฺษปทนิทเทส ตามทุตติยนยนิทเทส (เฉพาะภาษาไทย) ทั้งไปจกและวิชันนา? 42

ตอบ ไปจก เอกโวกการภเวเน น้บสงฺคเระหิ โอิฬาริกฺรูป ๑๑ (เวเนรูปารมณฺ) โดยความเป็นรูปขันธ์ได้

แต่บ้บสงฺคเระหิโดยความเป็นรูปายตนะ ธัมมายตนะ รูปชาติ ธัมมชาติ ไม่ได้

โอิฬาริกฺรูป ๑๑ เหล่านี้ น้บสงฺคเระหิไม่ได้ด้วยขันธ์ อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิชันนา. โอิฬาริกฺรูป ๑๑ เหล่านี้ น้บสงฺคเระหิไม่ได้ด้วยนามขันธ์ ๔ อายตนะ ๓ คือ รูปายตนะ ๑ มนายตนะ ๑ ธัมมายตนะ ๑ ชาติ ๙ คือ รูปชาติ ๑ วิญญานชาติ ๗ ธัมมชาติ ๑

ไปจก อนิทัสสนสัปปิฏฺษธรรมเหล่านี้ น้บสงฺคเระหิ รูปารมณฺ และสุขุมรูป ๑๖ โดยความเป็น รูปขันธ์ได้

แต่บ้บสงฺคเระหิโดยความเป็น โอิฬาริกายตนะ ๙ (เวเนรูปายตนะ) โอิฬาริกชาติ ๙ (เวเนรูปชาติ) ไม่ได้

รูปารมณฺ และสุขุมรูป ๑๖ เหล่านี้ น้บสงฺคเระหิไม่ได้ด้วยขันธ์ อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิชันนา. รูปารมณฺ และสุขุมรูป ๑๖ เหล่านี้ น้บสงฺคเระหิไม่ได้ด้วย นามขันธ์ ๔ อายตนะ ๑๐ คือ โอิฬาริกายตนะ ๙ (เวเนรูปายตนะ) มนายตนะ ๑ ชาติ ๑๖ คือ โอิฬาริกชาติ ๙ (เวเนรูปชาติ) วิญญานชาติ ๗

๒. ข. จงแปลปูจจา พร้อมวิสัยชานา พร้อมด้วยคำแปลใน ปริเทวนิทเทศ ตามหุติยนยนิทเทศ ? 41

ตอบ ข. แสดงปูจจา พร้อมวิสัยชานา ปริเทวนิทเทศ ตามหุติยนยนิทเทศ

ปูจจา ปริเทเวน เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหเน สงฺคหิตา आयตनสงฺคเหเน อสงฺคหิตา ธาตุสงฺคเหเน อสงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา ?

ปริเทวนี นั้บสงฺคเระหิ รูป ๒๗ (เว้นสั้ททารมณั้) โดยคความเป้น รูปขั้ณั้ ได้ แต่้นั้บสงฺคเระหิโดยคความเป้น สั้ททายตนะ สั้ททธาตุ ไม้ได้ รูป ๒๗ เหล่า้นั้ นั้บสงฺคเระหิไม้ได้ด้วยขั้ณั้ आयตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิสัยชานา. เต ธมฺมา จตุหิ ขนฺเธหิ ทวีหายตเนหิ อฏฺฐหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา

รูป ๒๗ เหล่า้นั้ นั้บสงฺคเระหิไม้ได้ด้วย นามขั้ณั้ ๔ आयตนะ ๒ คือ สั้ททายตนะ ๑ มนายตนะ ๑ ธาตุ ๘ คือ สั้ททธาตุ ๑ วิญญานธาตุ ๗

๒. ก. ตั้งแต่ปฐมนยนิทเทศจนถึงสั้ตตมยนิทเทศนั้น ปริสินทริยนิทเทศ แสดงได้กั้นัย คืออะไรบ้าง ? 48

ตอบ ก. ตั้งแต่ปฐมนยนิทเทศถึงสั้ตตมยนิทเทศนั้น ปริสินทริยนิทเทศ แสดงได้ ๖ นัย

๑. ปฐมนย ๒. พุติยนย ๓. ตติยนย ๔. จตุตถนย ๕. ปญจมนย ๖. ฉกฺขนย

๒. ข. ธรรมที่พระพุทธรองค์ทรงแสดงในหุติยนยนิทเทศ และตติยนยนิทเทศนั้นต่างกันหรือเหมือนกัน ? 44ส

ตอบ ข. ธรรมที่พระพุทธรองค์ทรงแสดงในหุติยนยนิทเทศและตติยนยนิทเทศนั้น ต่างกัน

ธรรมที่พระพุทธรองค์ทรงแสดงในหุติยนยนิทเทศนั้น เป้นธรรมที่ขั้ณั้ เหมือนกัน แต่ आयตนะ ธาตุต่างกัน (สำหรับรูป) หรือ เป้นธรรมที่ขั้ณั้ आयตนะเหมือนกัน แต่ธาตุต่างกัน (สำหรับจิต)

ส่วนธรรมที่พระพุทธรองค์ทรงแสดงในตติยนยนิทเทศนั้น เป้นธรรมที่ขั้ณั้ต่างกันแต่ आयตนะธาตุเหมือนกัน

ตติยนยอสงฺคหิตปทนิทเทศ

๒. ก. จงแสดงคาคที่พระพุทธรองค์ทรงแสดงใน ตติยนยนิทเทศ พร้อมทั้งคำแปล ? 42

ตอบ ก. แสดงคาคที่พระพุทธรองค์ทรงแสดงใน ตติยนยนิทเทศ คือ

- ๑) ตโย ขนฺธา ตถา สจฺจา อินฺทริยานิ จ โสฬส
 ปทานิ ปจฺจยาภาเร จุฑทสุปริ จุฑทส
 ๒) สมตีส ปาทา โหนติ โคจฺจนเกสุ ทสฺสวถ
 ทฺเว จุฬนฺตรทุกา อฏฺฐโหนติ มหฺนฺตรวาทิ ฯ

๑) นักศึกษาทั้งหลายพึงทราบบทที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงใน ตติยนยนิทเทศ ดังนี้ คือ เจตสิกขั้ณั้ ๓, สัจจะ ๓

คือ สมุทยสัจจะ นิโรธสัจจะ มัคคสัจจะ อินทริย ๑๖ (เว้นปสาทอินทริย ๕, มนินทริย ๑) ปฏิจจสมุปบาท ๑๔ บท

(เว้นวิญญาน นามรูป สฬายตนะ อุปปั้ตติภวะ ปริเทวะ) บทที่ต่อจากปฏิจจสมุปบาท ๑๔ บท (เว้นอิทธิบาท จิต)

๒) บท ๓๐ บท ที่อยู่ในโคจจน ๑๐, อปัจจยบท อสังขตบท ที่อยู่ในจุฬนฺตรทุก, บท ๘ ที่อยู่ใน มหฺนฺตรทุก รวม ๙๐ บท

๔. ก. ธรรมที่พระพุทธรองค์ทรงแสดงใน ตติยนยนิทเทศ มีเท่าไร คืออะไรบ้าง ? 44

ตอบ ก. ธรรมที่พระพุทธรองค์ทรงแสดงในตติยนยนิทเทศ มี ๙๐ บท คือ เจตสิกขั้ณั้ ๓ สัจจะ ๓ คือ สมุทยสัจจะ

นิโรธสัจจะ มัคคสัจจะ, อินทริย ๑๖ (เว้นปสาทอินทริย ๕ มนินทริย ๑) ปฏิจจสมุปบาท ๑๔ บท (เว้นวิญญาน นามรูป

สฬายตนะ อุปปั้ตติภวะ ปริเทวะ), บทที่ต่อจากปฏิจจสมุปบาท ๑๔ บท (เว้นอิทธิบาท จิต) บท ๓๐ บท ที่อยู่ในโคจจน

๑๐ อปัจจยบท อสังขตบท ที่อยู่ในจุฬนฺตรทุก, บท ๘ บท ที่อยู่ในมหฺนฺตรทุก

๓. ก. บทที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในตติยนยนิทเทศนั้นมีกี่บท? ชั้นที่ ๕ กับสัจจะ ๔ นั้นแสดงได้กี่บท? อะไรบ้าง ? 47ส

ตอบ ก. บทที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในตติยนยนิทเทศนั้นมี ๙๐ บท และ ชั้นที่ ๕ แสดงได้ ๓ บทคือ เวทนาชั้นที่ สัญญาชั้นที่ สังขารชั้นที่ หรือเจตสิกชั้นที่ ๓ สัจจะ ๔ แสดงได้ ๓ บท คือ สมุทยสัจจะ นิโรธสัจจะ มัคคสัจจะ

๓. ก. ในตติยนยนิทเทศ บทนิทเทศที่องค์ธรรมได้ ๒ ชั้นที่ คือ รูปชั้นที่ สังขารชั้นที่ นับสงเคราะห์เวทนา สัญญา นิพพาน โดยความเป็นชั้นที่ต่างกัน แต่อายตนะธาตุเหมือนกันมีจำนวนกี่นิทเทศ คือนิทเทศ อะไรบ้าง ? 53ส

ตอบ ก. มีจำนวน ๔ นิทเทศคือ

๑. ชีวิตินทริยนิทเทศ ๒. ชาตินิทเทศ ๓. ชรานิทเทศ ๔. มรณนิทเทศ

๓. ก. นิพพาน เป็นองค์ธรรมของนิทเทศอะไรบ้าง เมื่อนำมาแสดงตามตติยนยนิทเทศแล้ว, นับสงเคราะห์ ธรรมอะไรที่ ชั้นที่ต่างกัน แต่อายตนะ ธาตุเหมือนกัน? 51ส

ตอบ ก. นิพพานเป็นองค์ธรรมของนิทเทศ ๓ นิทเทศ คือ นิโรธสัจจนิทเทศ อัปปัจจยปทนิทเทศ อสังขตปทนิทเทศ เมื่อนำมาแสดงตามตติยนยนิทเทศแล้ว นับสงเคราะห์ เวทนา, สัญญา, สังขาร สุขุมรูป โดยความเป็น ชั้นที่ต่างกัน แต่ อายตนะ ธาตุเหมือนกัน

๒. ข. บทที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในตติยนยนิทเทศนั้น มีกี่บท และอินทริยนิทเทศที่ไม่ทรงแสดงใน ตติยนยนิทเทศนั้น มีกี่บท คืออะไรบ้าง ? 50ส

ตอบ ข. บทที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในตติยนยนิทเทศนั้น มี ๙๐ บท และอินทริยนิทเทศที่ไม่ทรงแสดงในตติยนย นิทเทศนั้น มี ๖ บท คือ ปสาทอินทริย ๕ (หรือ จักขุนทริย โสดินทริย ฆานินทริย ชิวหินทริย กายินทริย) มนินทริย

๓. ก. อินทริยนิทเทศ ที่แสดงในตติยนยนิทเทศได้นั้น มีเท่าไร ? อะไรบ้าง ? 50

ตอบ ก. มี ๑๖ คือ

๑. อิตถินทริยนิทเทศ ๒. ปุริสินทริยนิทเทศ ๓. ชีวิตินทริยนิทเทศ ๔. สุขินทริยนิทเทศ
๕. ทุกชินทริยนิทเทศ ๖. โสมนัสสินทริยนิทเทศ ๗. โทมนัสสินทริยนิทเทศ ๘. อุเปกชินทริยนิทเทศ
๙. สัทถินทริยนิทเทศ ๑๐. วิริยนิทเทศ ๑๑. สตินทริยนิทเทศ ๑๒. สมาธินทริยนิทเทศ
๑๓. ปัญญินทริยนิทเทศ ๑๔. อนัญญาตัญญูสสมาธินทริยนิทเทศ ๑๕. อัญญินทริยนิทเทศ
๑๖. อัญญาตาวินทริยนิทเทศ

๓. ก. ปฏิจจสมุปบาท ที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในตติยนยนิทเทศนั้น มีกี่บท คืออะไรบ้าง ? 55

ตอบ ก. ปฏิจจสมุปบาท ที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในตติยนยนิทเทศนั้น มี ๑๔ บท คือ

๑. อวิชชา ๒. สังขาร ๓. ผัสสะ ๔. เวทนา ๕. ตัณหา ๖. อุปาทาน ๗. กัมมภาวะ
๘. ชาติ ๙. ชรา ๑๐. มรณะ ๑๑. โสกะ ๑๒. ทุกข์ ๑๓. โทมนัสสะ ๑๔. อุปายาสะ

๓. ก. ในปฏิจจสมุปบาทนิทเทศนั้น นิทเทศที่นับสงเคราะห์ เวทนา สัญญา สุขุมรูป นิพพาน โดยความเป็น สังขารชั้นที่ไม่ได้ แต่นับสงเคราะห์โดยความเป็น ธัมมายตนะ ธัมมธาตุได้นั้น มีกี่นิทเทศ? คือนิทเทศ อะไรบ้าง ? 52

ตอบ ก. ในปฏิจจสมุปบาทนิทเทศนั้น นิทเทศที่นับสงเคราะห์ เวทนา สัญญา สุขุมรูป นิพพาน โดยความเป็น สังขารชั้นที่ไม่ได้ แต่นับสงเคราะห์โดยความเป็นธัมมายตนะ ธัมมธาตุได้นั้น มี ๗ นิทเทศ คือ

๑. อวิชชา นิตเทส ๒. สังขาร นิตเทส ๓. ผัสสน นิตเทส ๔. ตัณหา นิตเทส
๕. อุปาทาน นิตเทส ๖. กัมมภาวะ นิตเทส ๗. อุปายาส นิตเทส

๔. ก. จงแสดง ปุจฉา วิสัชนา พร้อมคำแปล ในสมุทตยสังคจปท นิตเทส ตามตติยนย นิตเทส ? 40

ตอบ ก. ปุจฉา สมุทตยสังคจเนน เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหเนน อสงฺคหิตา อายตนสงฺคเหเนน สงฺคหิตา ชาติสงฺคเหเนน สงฺคหิตา

เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติหิ สงฺคหิตา ?

สมุทตยสังคจจะนี นัปลงเคราะห์ เวทนา สัญญา สุขุมรูป นิพพาน โดยความเป็นสังขารขันธไม่ได้ แต่
นัปลงเคราะห์โดยความเป็น ธัมมายตนะ ธัมมชาติ ได้

เวทนา สัญญา สุขุมรูป นิพพาน เหล่า นั้น นัปลงเคราะห์ได้ด้วยขันธ อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิสัชนา เต ธมฺมา อสงฺขตฺ ขนฺธโต ธิเปตฺวา ตีหิ ขนฺธเหหิ เอเกนายตเนเนน เอกาย ชาติยา สงฺคหิตา

เวทนา สัญญา สุขุมรูป นิพพาน เหล่า นั้น ยกเว้นนิพพานที่นัปลงเคราะห์โดยความเป็นขันธเสีย

แล้ว นัปลงเคราะห์ได้ด้วยขันธ ๓ คือ รูปขันธ เวทนาขันธ สัญญาขันธ ธัมมายตนะ ๑ ธัมมชาติ ๑

๒. ข. จงแสดง ปุจฉา วิสัชนา นิโรธสังคจ นิตเทส ตามตติยนย นิตเทส (เฉพาะภาษาไทย) ? 42

๓. จงแปล ปุจฉา พร้อมทั้ง วิสัชนา เป็นภาษาบาลี และภาษาไทย ในปุจฉาดังต่อไปนี้ ? 51

ก. ปุจฉา. นิโรธสังคจเนน เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหเนน อสงฺคหิตา อายตนสงฺคเหเนน สงฺคหิตา ชาติสงฺคเหเนน

สงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติหิ สงฺคหิตา ? 49ส(1/2), 51

ข. ปุจฉา. จิตตานุปริวัตตติหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหเนน อสงฺคหิตา อายตนสงฺคเหเนน สงฺคหิตา

ชาติสงฺคเหเนน สงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติหิ สงฺคหิตา ? 51

ตอบ

ปุจฉา นิโรธสังคจจะนี นัปลงเคราะห์ เวทนา สัญญา สังขาร สุขุมรูป โดยความเป็น ขันธไม่ได้

แต่นัปลงเคราะห์โดยความเป็น ธัมมายตนะ ธัมมชาติได้

เวทนา สัญญา สังขาร สุขุมรูป เหล่า นั้น นัปลงเคราะห์ได้ด้วย ขันธ อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิสัชนา. เต ธมฺมา จตฺติหิ ขนฺธเหหิ เอเกนายตเนเนน เอกาย ชาติยา สงฺคหิตา ฯ

แปล เวทนา สัญญา สังขาร สุขุมรูป เหล่า นั้น นัปลงเคราะห์ได้ด้วย ขันธ ๔ คือ รูปขันธ เวทนาขันธ สัญญาขันธ

สังขารขันธ ธัมมายตนะ ๑ ธัมมชาติ ๑

ข. จิตตานุปริวัตตติธรรมนี้ นัปลงเคราะห์ นิพพาน โดยความเป็นรูปขันธ เวทนาขันธ สัญญาขันธ สังขารขันธไม่ได้

แต่นัปลงเคราะห์โดยความเป็น ธัมมายตนะ ธัมมชาติได้

นิพพาน เหล่า นั้น นัปลงเคราะห์ได้ด้วย ขันธ อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิสัชนา. เต ธมฺมา น เกหิจิ ขนฺธเหหิ เอเกนายตเนเนน เอกาย ชาติยา สงฺคหิตา ฯ

แปล นิพพาน เหล่า นั้น นัปลงเคราะห์ได้ด้วยขันธอย่างใดอย่างหนึ่งไม่มี นัปลงเคราะห์ได้ด้วย ธัมมายตนะ ๑

ธัมมชาติ ๑

๓. ก. ปุจฉา อิตถินทริเยเนน เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหเนน อสงฺคหิตา อายตนสงฺคเหเนน สงฺคหิตา ชาติสงฺคเหเนน

สงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติหิ สงฺคหิตา ? 48ส

ตอบ ก. แปล อิตถินทริยนี้ นัปลงเคราะห์ เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน โดยความเป็นรูปขันธไม่ได้

แต่นัปลงเคราะห์โดยความเป็นธัมมายตนะ ธัมมชาติได้

เวทนา สัญญา สังขารนิพพาน เหล่า นั้น นัปลงเคราะห์ได้ด้วยขันธ อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิชา เต ธมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต ฏเปตฺวา ตีหิ ขนฺธเหหิ เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา สงฺคฺหิตา
 เวทนา สํญญา สังฺขาร นิพพาน เหล่านี้ ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์โดยความเป็นขั้นเสียแล้ว
 นับสงเคราะห์ได้ด้วยขั้น ๓ คือ เวทนาขั้น สัญญาขั้น สังขารขั้น ธรรมายตนะ ๑ ธรรมธาตุ ๑

๔. อินทรีย์นิทเทส ที่แสดงในตติยนยนิทเทสได้นั้น มีเท่าไร? อะไรบ้าง? ให้แสดงบทที่ ๓ มาเป็นตัวอย่าง ทั้งไทยและบาลี ? 47

ตอบ มี ๑๖ บท คือ อิตถินทรีย์นิทเทส ปุริสินทรีย์นิทเทส ชีวิตินทรีย์นิทเทส เวทนนทรีย์ ๕ บท อินทรีย์ที่เหลืออีก ๘ บทมีสัทอินทรีย์เป็นต้น จนถึง อัญญาตาวินทรีย์ เป็นที่สุด

แสดงบทที่ ๓ คือ ชีวิตินทรีย์นิทเทส เป็นตัวอย่าง ดังนี้ ↓

๓. ข. จงแสดงปุจฉา วิชา ทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยในชีวิตินทรีย์นิทเทส ตามตติยนยนิทเทส ? 52

ตอบ ข. แสดงปุจฉา วิชา ทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยในชีวิตินทรีย์นิทเทส ตามตติยนยนิทเทส ดังนี้

ปุจฉา. ชีวิตินุทฺริเยน เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคฺเหเนน อสงฺคฺหิตา อายตฺนสงฺคฺเหเนน สงฺคฺหิตา ชาติฺยสงฺคฺเหเนน สงฺคฺหิตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติฺยหิ สงฺคฺหิตา ?

แปล ชีวิตินทรีย์ นี้ นับสงเคราะห์ เวทนา สัญญา นิพพาน โดยความเป็น รูปขั้น สังขารขั้นไม่ได้ แต่นับสงเคราะห์ โดยความเป็น ธรรมายตนะ ธรรมธาตุได้

เวทนา สัญญา นิพพาน เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย ขั้น อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิชา เต ธมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ทฺวี่หิ ขนฺธเหหิ เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา สงฺคฺหิตา ฯ

แปล. เวทนา สัญญา นิพพาน เหล่านี้ ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์โดยความเป็นขั้นเสียแล้ว นับสงเคราะห์ได้ด้วย ขั้น ๒ คือ เวทนาขั้น สัญญาขั้น ธรรมายตนะ ๑ ธรรมธาตุ ๑

๓. ก. บทนิทเทสต่อไปนี้นับสงเคราะห์ธรรมอะไรที่ขั้นต่างแต่อายตนะ ชาติเหมือนกัน? ปุริสินทรีย์นิทเทส, อวิชชานิทเทส, โสกนิทเทส, ชรานิทเทส, จิตตานุปริวัตติปนิทเทส? 49

ตอบ ก. นิทเทสต่อไปนี้นับสงเคราะห์ธรรมที่ขั้นต่าง แต่อายตนะ ชาติเหมือนกัน

ปุริสินทรีย์นิทเทส	นับสงเคราะห์ เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน
อวิชชานิทเทส	นับสงเคราะห์ เวทนา สัญญา สุขุมรูป นิพพาน
โสกนิทเทส	นับสงเคราะห์ สัญญา สังขาร สุขุมรูป นิพพาน
ชรานิทเทส	นับสงเคราะห์ เวทนา สัญญา นิพพาน
จิตตานุปริวัตติปนิทเทส	นับสงเคราะห์ นิพพาน

๒. ข. บทนิทเทสดังต่อไปนี้ นับสงเคราะห์ธรรมอะไรที่ขั้น ต่างกัน แต่อายตนะ ชาติ เหมือนกัน สุขินทรีย์นิทเทส, อสังขตปนิทเทส, เจตสิกปนิทเทส. จิตตานุปริวัตติปนิทเทส ?53

ตอบ ข. บทนิทเทสดังต่อไปนี้ นับสงเคราะห์ธรรมที่ขั้น ต่างกัน แต่อายตนะ ชาติ เหมือนกัน

สุขินทรีย์นิทเทส	นับสงเคราะห์ สัญญา สังขาร สุขุมรูป นิพพาน
อสังขตปนิทเทส	นับสงเคราะห์ เวทนา สัญญา สังขาร สุขุมรูป
เจตสิกปนิทเทส	นับสงเคราะห์ สุขุมรูป นิพพาน
จิตตานุปริวัตติปนิทเทส	นับสงเคราะห์ นิพพาน

๓. จงแสดง อุปেকชินทรีย์นิทเทส กิเลสสังกิเลสสิกปนิทเทส ตามตติยนยนิทเทส มาโดยละเอียด ? 53

ตอบ**อุเปกชินทริยนิทเทส**

ปจจ อุเปกชินทริเยน เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหเน อสงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหเน สงฺคหิตา ชาติฺสงฺคเหเน สงฺคหิตา, เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหหิ กตฺติหายตฺเนหิ กตฺติหิ ชาติฺหิ สงฺคหิตา ?

อุเปกชินทริยนี้ นับสงเคราะห์ สัญญา สังขาร สุขุมรูป นิพพาน โดยความเป็น เวทนาชั้นที่ ไม่ได้ แต่นับสงเคราะห์โดยความเป็น ธรรมายตนะ ธรรมธาตุ ได้,

สัญญา สังขาร สุขุมรูป นิพพาน เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้นที่ อายตนะ ชาติ ๓ เท่าไร ?

วิสัชนา เต ธมฺมา อสงฺขตฺติ ขนฺธโต จเปตฺวา ตีหิ ขนฺธเหหิ เอเกนายตฺเนเน เอกาย ชาติฺยา สงฺคหิตา.

สัญญา สังขาร สุขุมรูป นิพพาน เหล่านี้ ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์โดยความเป็นชั้นที่เสียแล้ว นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้นที่ ๓ คือ รูปชั้นที่ สัญญาชั้นที่ สังขารชั้นที่ ธรรมายตนะ ธรรมธาตุ

กิลเลสสังกิลเลสิกปทนิทเทส

ปจจ กิลเลเสหิ เจว สุกฺกิลเลสิเกหิ จ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหเน อสงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหเน สงฺคหิตา ชาติฺสงฺคเหเน สงฺคหิตา, เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหหิ กตฺติหายตฺเนหิ กตฺติหิ ชาติฺหิ สงฺคหิตา ?

กิลเลสสังกิลเลสิกธรรมเหล่านี้ นับสงเคราะห์ เวทนา สัญญา สุขุมรูป นิพพาน โดยความเป็นสังขารชั้นที่ ไม่ได้ แต่นับสงเคราะห์โดยความเป็นธรรมายตนะ ธรรมธาตุได้,

เวทนา สัญญา สุขุมรูป นิพพาน เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้นที่ อายตนะ ชาติ ๓ เท่าไร ?

วิสัชนา เต ธมฺมา อสงฺขตฺติ ขนฺธโต จเปตฺวา ตีหิ ขนฺธเหหิ เอเกนายตฺเนเน เอกาย ชาติฺยา สงฺคหิตา.

เวทนา สัญญา สุขุมรูป นิพพาน เหล่านี้ ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์โดยความเป็นชั้นที่เสียแล้ว นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้นที่ ๓ คือ รูปชั้นที่ เวทนาชั้นที่ สัญญาชั้นที่ ธรรมายตนะ ธรรมธาตุ

๓. จงแปลปจจและวิสัชนาภาษาไทย ในคำปจจดังต่อไปนี้

ป. อวิชฺชาเย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหเน อสงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหเน สงฺคหิตา ชาติฺสงฺคเหเน สงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหหิ กตฺติหายตฺเนหิ กตฺติหิ ชาติฺหิ สงฺคหิตา ? 55ส(2/2)

ตอบ แปล ป. อวิชชา นี้ นับสงเคราะห์ เวทนา สัญญา สุขุมรูป นิพพาน โดยความเป็น สังขารชั้นที่ ไม่ได้ แต่นับสงเคราะห์โดยความเป็น ธรรมายตนะ ธรรมธาตุ ได้

เวทนา สัญญา สุขุมรูป นิพพาน เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้นที่ อายตนะ ชาติ ๓ เท่าไร ?

วิ. เวทนา สัญญา สุขุมรูป นิพพาน เหล่านี้ ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์โดยความเป็นชั้นที่เสียแล้ว นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้นที่ ๓ คือ รูปชั้นที่ เวทนาชั้นที่ สัญญาชั้นที่ ธรรมายตนะ ธรรมธาตุ

๓. จงแสดง เวทนานิทเทส (ในปฏิจจสมุปบาท) อธิบายปทนิทเทส ตามตติยนิทเทส (เฉพาะภาษาไทย) ? 54

ตอบ ป. เวทนาที่เกิดขึ้นโดยอาศัยผัสสะเป็นเหตุนี้ นับสงเคราะห์ สัญญา สังขาร สุขุมรูป นิพพาน โดยความเป็น เวทนาชั้นที่ ไม่ได้ แต่นับสงเคราะห์โดยความเป็น ธรรมายตนะ ธรรมธาตุ ได้

สัญญา สังขาร สุขุมรูป นิพพาน เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้นที่ อายตนะ ชาติ ๓ เท่าไร ?

วิ. สัญญา สังขาร สุขุมรูป นิพพาน เหล่านี้ ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์โดยความเป็นชั้นที่เสียแล้ว นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้นที่ ๓ คือ รูปชั้นที่ สัญญาชั้นที่ สังขารชั้นที่ ธรรมายตนะ ๑ ธรรมธาตุ ๑

ป. อธิบายธรรม เหล่านี้ นับสงเคราะห์ เวทนา สัญญา สังขาร สุขุมรูป โดยความเป็นชั้นที่ ไม่ได้ แต่นับสงเคราะห์โดยความเป็น ธรรมายตนะ ธรรมธาตุ ได้

เวทนา สัญญา สังขาร สุขุมรูป เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

- วิ. เวทนา สัญญาสังขาร สุขุมรูป เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น ๔ คือ รูปชั้น เวทนาชั้น สัญญาชั้น สังขารชั้น ธรรมายตนะ ๑ ธรรมธาตุ ๑

๓. จงแปลปุจฉาและวิชันนาพร้อมทั้งคำแปล ในคำปุจฉาดังต่อไปนี้ ? 46

ป. ชาติยา เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหฺน อสงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหฺน สงฺคหิตา ชาติสงฺคเหฺน สงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหฺน กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติหิ สงฺคหิตา.

ป. กิเลสฺหิ เจว สกิลิฏฺเฐหิ จ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหฺน อสงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหฺน สงฺคหิตา ชาติสงฺคเหฺน สงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหฺน กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติหิ สงฺคหิตา.

ตอบ แปล ป. ชาติ นี้ นับสงเคราะห์ เวทนา สัญญา นิพพาน โดยความเป็นรูปชั้น สังขารชั้น ไม่ได้ แต่นับสงเคราะห์โดยความเป็น ธรรมายตนะ ธรรมธาตุ ได้ เวทนา สัญญา นิพพาน เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย ชั้น อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

- วิ. เต ธมฺมา อสงฺขตฺติ ขนฺธโต จเปตฺวา ทฺวิหิ ขนฺธเหฺน เภเกนายตเนน เอกาย ชาติยา สงฺคหิตา.

เวทนา สัญญา นิพพาน เหล่านี้ ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์โดยความเป็นชั้นเสียแล้ว นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น ๒ คือ เวทนาชั้น สัญญาชั้น ธรรมายตนะ ๑ ธรรมธาตุ ๑

แปล ป. สภาวะธรรมทั้งหลายที่เป็นกิเลสและเวาร้อนเหล่านี้ นับสงเคราะห์เวทนา สัญญา สุขุมรูป นิพพาน โดยความเป็นสังขารชั้น ไม่ได้ แต่นับสงเคราะห์โดยความเป็น ธรรมายตนะ ธรรมธาตุ ได้ เวทนา สัญญา สุขุมรูป นิพพาน เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

- วิ. เต ธมฺมา อสงฺขตฺติ ขนฺธโต จเปตฺวา ตีหิ ขนฺธเหฺน เภเกนายตเนน เอกาย ชาติยา สงฺคหิตา.

เวทนา สัญญา สุขุมรูป นิพพาน เหล่านี้ ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์โดยความเป็นชั้นเสียแล้ว นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น ๓ คือ รูปชั้น เวทนาชั้น สัญญาชั้น ธรรมายตนะ ๑ ธรรมธาตุ ๑

๓. ข. จงแปลและวิชันนาพร้อมทั้งคำแปล ในคำปุจฉาดังต่อไปนี้? 55

ป. มรณเณ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหฺน อสงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหฺน สงฺคหิตา ชาติสงฺคเหฺน สงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหฺน กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติหิ สงฺคหิตา?

ตอบ ข. แปล ป. มรณะนี้ นับสงเคราะห์ เวทนา สัญญา นิพพาน โดยความเป็นรูปชั้น สังขารชั้น ไม่ได้ แต่นับสงเคราะห์โดยความเป็น ธรรมายตนะ ธรรมธาตุ ได้ เวทนา สัญญา นิพพาน เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

- วิ. เต ธมฺมา อสงฺขตฺติ ขนฺธโต จเปตฺวา ทฺวิหิ ขนฺธเหฺน เภเกนายตเนน เอกาย ชาติยา สงฺคหิตา.

เวทนา สัญญา นิพพาน เหล่านี้ ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์โดยความเป็นชั้นเสียแล้ว นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น ๒ คือ เวทนาชั้น สัญญาชั้น ธรรมายตนะ ๑ ธรรมธาตุ ๑

๓. จงแสดง ฌานนิตเทศ ตามตติยนยนิเทศ มาโดยละเอียด ? 48

ตอบ ป. ฌาเนน เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหฺน อสงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหฺน สงฺคหิตา ชาติสงฺคเหฺน สงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหฺน กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติหิ สงฺคหิตา ?

ฌานนี้ นับสงเคราะห์ สัญญา สุขุมรูป นิพพาน โดยความเป็นเวทนาชั้น สังขารชั้น ไม่ได้ แต่นับสงเคราะห์โดยความเป็นธรรมายตนะ ธรรมธาตุได้ สัญญา สุขุมรูป นิพพาน เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

- วิ. เต ธมฺมา อสงฺขตฺติ ขนฺธโต จเปตฺวา ทฺวิหิ ขนฺธเหฺน เภเกนายตเนน เอกาย ชาติยา สงฺคหิตา.

สัญญา สุขุมรูป นิพพาน เหล่านี้ ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์โดยความเป็นขันธุ์เสียแล้ว นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธุ์ ๒ คือ รูปขันธุ์ สัญญาขันธุ์ รั้มมายตนะ ๑ รั้มมธาคู ๑

๓. ข. จงแสดงจิตตสัมปยุตตปทนิทเทส มาโดยละเอียดตามตติยนยนิทเทส ? 45

ตอบ ข. แสดงจิตตสัมปยุตตปทนิทเทสดังนี้

ปจฺจ จิตตสมฺปยุตฺเตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคฺเหเน อสงฺคฺหิตา อายตฺนสงฺคฺเหเน สงฺคฺหิตา ธาตุสงฺคฺเหเน สงฺคฺหิตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺธฺเรหิ กตฺตีหยาตฺเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ สงฺคฺหิตา ?
จิตตสัมปยุตตธรรมเหล่านี้ นับสงเคราะห์ สุขุมรูป นิพพาน โดยความเป็นเวทนาขันธุ์ สัญญาขันธุ์ สังขารขันธุ์ไม่ได้ แต่นับสงเคราะห์โดยความเป็นรั้มมายตนะ รั้มมธาคูได้
สุขุมรูป นิพพานเหล่านั้น นับสงเคราะห์ด้วยขันธุ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิสฺขณา เต ธมฺมา อสงฺขตฺติ ขนฺธฺโต ธิเปตฺวา เอเกเน ขนฺธฺเนเน เอเกนายตฺเนเน เอกาย ธาตุยา สงฺคฺหิตา. สุขุมรูป นิพพาน เหล่านี้ ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์โดยความเป็นขันธุ์เสียแล้ว นับสงเคราะห์ได้ด้วยรูปขันธุ์ ๑ รั้มมายตนะ ๑ รั้มมธาคู ๑

๓. ข. จงแสดง จิตตสังสังสุทฐปทนิทเทส ตามตติยนยนิทเทส ? (เฉพาะภาษาไทย) ? 43

ตอบ ข. ปุ. จิตตสังสังสุทฐธรรมนี้ นับสงเคราะห์ สุขุมรูป นิพพาน โดยความเป็น เวทนาขันธุ์ สัญญาขันธุ์ สังขารขันธุ์ไม่ได้ แต่นับสงเคราะห์โดยความเป็นรั้มมายตนะ รั้มมธาคู ได้ สุขุมรูป นิพพาน เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธุ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิ. สุขุมรูป นิพพาน เหล่านี้ ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์โดยความเป็นขันธุ์เสียแล้ว นับสงเคราะห์ได้ด้วยรูปขันธุ์ ๑ รั้มมายตนะ ๑ รั้มมธาคู ๑

๓. ข. ในอสังขตปทนิทเทสนั้น จะแสดงตาม ตติยนยนิทเทส ว่าอย่างไร? 44(4ข), 49

ตอบ ข. แสดง อสังขตปทนิทเทส ตามตติยนยนิทเทส

ปจฺจ. อสงฺขตฺเตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคฺเหเน อสงฺคฺหิตา อายตฺนสงฺคฺเหเน สงฺคฺหิตา ธาตุสงฺคฺเหเน สงฺคฺหิตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺธฺเรหิ กตฺตีหยาตฺเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ สงฺคฺหิตา ?

แปล อสังขตธรรมเหล่านี้ นับสงเคราะห์เวทนา สัญญา สังขาร สุขุมรูป โดยความเป็นขันธุ์ไม่ได้ แต่นับสงเคราะห์โดยความเป็น รั้มมายตนะ รั้มมธาคูได้

เวทนา สัญญา สังขาร สุขุมรูป เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธุ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา จตุหิ ขนฺธฺเรหิ เอเกนายตฺเนเน เอกาย ธาตุยา สงฺคฺหิตา.

แปล เวทนา สัญญา สังขาร สุขุมรูป เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธุ์ ๔ คือรูปขันธุ์ เวทนาขันธุ์ สัญญาขันธุ์ สังขารขันธุ์ รั้มมายตนะ ๑ รั้มมธาคู ๑

๓. ก. บทนิทเทสดังต่อไปนี้ นับสงเคราะห์ ธรรมอะไรที่ขันธุ์ต่าง แต่อายตนะ ธาตุ เหมือนกัน ? 41

มัคคสังจณิทเทส, โสกนิทเทส, มรณนิทเทส, ฌานนิทเทส, จิตตสหุภทนิทเทส

ตอบ ก. บทนิทเทสดังต่อไปนี้ นับสงเคราะห์ธรรมที่ ขันธุ์ต่าง แต่อายตนะ ธาตุ เหมือนกัน ดังนี้

มัคคสังจจะ นี้	นับสงเคราะห์ เวทนา สัญญา สุขุมรูป นิพพาน
โสกะ นี้	นับสงเคราะห์ สัญญา สังขาร สุขุมรูป นิพพาน
มรณะ นี้	นับสงเคราะห์ เวทนา สัญญา นิพพาน

ฌาน นี้ นับสงเคราะห์ สัญญา สุขุมรูป นิพพาน
จิตตสหุภธรรม นี้ นับสงเคราะห์ นิพพาน

๓. ก. จงแสดงธรรมที่นับสงเคราะห์บทนิตเทศต่อไปนี้ ตามตติยนยนิทเทศ ? ฌานนิตเทศ เหตุบทนิตเทศ
เจตสิกปทนิทเทศ จิตตสหุภทนิทเทศ? 45

ตอบ ก. ธรรมที่ฌานนิตเทศนับสงเคราะห์ได้คือ สัญญา สุขุมรูป นิพพาน
ธรรมที่เหตุบทนิตเทศนับสงเคราะห์ได้คือ เวทนา สัญญา สุขุมรูป นิพพาน
ธรรมที่เจตสิกปทนิทเทศนับสงเคราะห์ได้คือ สุขุมรูป นิพพาน
ธรรมที่จิตตสหุภทนิทเทศนับสงเคราะห์ได้คือ นิพพาน

๓. ข. จงแสดงธรรมที่ชั้นต่างกัน แต่อายตนะและธาตุเหมือนกัน ของนิตเทศดังต่อไปนี้ ? 50
โสภนิตเทศ, สัญญานิตเทศ, มัคคนิตเทศ, ซีวิตินทริยนิทเทศ, จิตตสังสังรูปทนิทเทศ

ตอบ ข. แสดงธรรมที่ชั้นต่างกัน แต่อายตนะและธาตุเหมือนกัน ของนิตเทศดังนี้
โสภนิตเทศ คือ สัญญา สังขาร สุขุมรูป นิพพาน
สัญญานิตเทศ คือ เวทนา สังขาร สุขุมรูป นิพพาน
มัคคนิตเทศ คือ เวทนา สัญญา สุขุมรูป นิพพาน
ซีวิตินทริยนิทเทศ คือ เวทนา สัญญา นิพพาน
จิตตสังสังรูปทนิทเทศ คือ สุขุมรูป นิพพาน

๓. ข. ธรรมที่พระพุทธองค์ ทรงแสดงในตติยนยนิทเทศ และจตุตถนยนิทเทศ เป็นธรรมชนิดไหน และทรง
แสดงอย่างไร ? 41

ตอบ ข. ธรรมที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในตติยนยนิทเทศนั้น เป็นธรรมที่ ชั้นต่างกัน อายตนะ ธาตุเหมือนกัน
ส่วนธรรมที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในจตุตถนยนิทเทศ เป็นธรรมที่ ชั้นเดียว อายตนะ ธาตุเหมือนกัน และการแสดงใน
จตุตถนยนิทเทศนี้ ได้ทรงแสดงโดยกลับประธานบท

จตุตถนยสงคฺหิตนสงคฺหิตปทนิทเทศ

๔. ก. จงแสดงคาถาร่วมทั้งคำแปลในจตุตถนยนิทเทศ ? 50
๔. ก. บทที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในจตุตถนยนิทเทศนั้น มีกี่บท คืออะไรบ้าง ? 51
๔. จงแสดงคาถาแสดงบทที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในจตุตถนยนิทเทศ พร้อมทั้งพระบาลีและคำแปล? 52

ตอบ (50) ก. คาถาแสดงบทที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในจตุตถนยนิทเทศ
เทว สุขจา ปนฺนรสินฺทริยา เอกาทส ปฏิจฺจสมุปปาธา
อุทฺธึ ปฺน เอกาทส โคจฺจนปทเมตฺถ ตีสุวิธึ.
(50, 51) (บทที่)พระพุทธองค์ทรงแสดงในจตุตถนยนิทเทศนั้น มี ๖๙ บท คือ สัจจะ ๒ (เว้นทุกขสัจจะ-นิโรธสัจจะ)
อินทรีย์ ๑๕ (เว้นปสาทอินทรีย์ & ซีวิตินทรีย์ ๑ มนินทรีย์ ๑) ปฏิจจสมุปบาท ๑๑ (เว้นวิญญาณ นามรูป สฬายตนะ
เวทนา อุปปัตติภาวะ ชาติ ชรา มรณะ) บทที่ต่อจากปฏิจจสมุปบาทอีก ๑๑ บท คือ สติปฏิฐาน สัมมัปธาน อัปปมัญญา
ปัญญาอินทรีย์ พละ โพชฌงค์ มัคคังคะ ผัสสะ เจตนา อภิโมกข์ มนสิการ บทที่อยู่ในโคจจน ๓๐ บท รวม ๖๙ บท

๔. ก. บทนิตเทศที่นับสงเคราะห์ สังขารชั้นเจตสิก ๔๐,๔๑,๔๒,๔๓,๔๔,๔๕ มีอย่างละกี่นิตเทศ คือนิตเทศ
อะไรบ้าง ? ตามจตุตถนยนิทเทศ ? 52

๔. จงบอกชื่อบทนิเทศที่นับสงเคราะห์สังขารชั้นเจตสิก ๔๒, ๔๐ ที่แสดงตามจุดถนยนิเทศ? 48

๓. ข. ในจุดถนยนิเทศ มีนิเทศใดบ้าง ที่นับสงเคราะห์โดยความเป็น ชั้น อายตนะ ชาติเหมือนกันและ
บทนิเทศที่นับสงเคราะห์ สังขารชั้นเจตสิก ๔๔, สังขารชั้นเจตสิก ๔๐ มีกี่นิเทศ คือนิเทศ
อะไรบ้าง? 51๘

ตอบ ก. บทนิเทศที่นับสงเคราะห์ สังขารชั้นเจตสิก ๔๐ มี ๔ นิเทศ คือ ๑. กิเลสบทนิเทศ

๒. กิเลสสังกิลิปปนิเทศ ๓. กิเลสสังกิลิปปนิเทศ ๔. กิเลสกิเลสสัมปยุตตบทนิเทศ
บทนิเทศที่นับสงเคราะห์ สังขารชั้นเจตสิก ๔๑ ไม่มี

บทนิเทศที่นับสงเคราะห์ สังขารชั้นเจตสิก ๔๒ มี ๕ นิเทศ คือ ๑. สัญโญชนบทนิเทศ

๒. สัญโญชนสัญโญชนียบทนิเทศ ๓. นีวรณบทนิเทศ

๔. นีวรณนีวรณียบทนิเทศ

๕. นีวรณนีวรณสัมปยุตตบทนิเทศ

บทนิเทศที่นับสงเคราะห์ สังขารชั้นเจตสิก ๔๓ มี ๑ นิเทศ คือ สัญโญชนสัมปยุตตบทนิเทศ

บทนิเทศที่นับสงเคราะห์ สังขารชั้นเจตสิก ๔๔ มี ๑ นิเทศ คือ เหตุบทนิเทศ

บทนิเทศที่นับสงเคราะห์ สังขารชั้นเจตสิก ๔๕ มี ๒ นิเทศ คือ ๑. เหตุเหตุบทนิเทศ

๒. เหตุเหตุสัมปยุตตบทนิเทศ

๓. ข. ในโคจจะใดบ้าง บทนิเทศที่นับสงเคราะห์สังขารเจตสิก ๔๙ (เว้นทิฏฐิ) โดยความเป็นชั้น
อายตนะเหมือนกัน (ตามนัย ๔) ว่ามีกี่นิเทศ คือนิเทศอะไรบ้าง ? 53๘

ตอบ ข. บทนิเทศที่นับสงเคราะห์สังขารชั้นเจตสิก ๔๙ (เว้นทิฏฐิเจตสิก ๑) โดยความเป็นชั้น อายตนะ ชาติ
เหมือนกันนั้นมี ๔ นิเทศ คือ

๑. คันถคันถสัมปยุตตบทนิเทศ

๒. ปริมาณบทนิเทศ

๓. ปริมาณปริมาณัมภูบทนิเทศ

๔. อุปาทานอุปาทานสัมปยุตตบทนิเทศ

๕. ข. ในจุดถนยนิเทศนั้นมีนิเทศใดบ้าง ที่องค์ธรรมเป็นรูปชั้น มีกี่นิเทศ คือนิเทศอะไรบ้าง จง
บอกชื่อนิเทศนั้นมาด้วย? 44

ตอบ ข. ในจุดถนยนิเทศนั้นมีบทนิเทศ ที่องค์ธรรมเป็นรูปชั้นนั้นมี ๓ นิเทศ คือ

๑. อิตถินทริยนิเทศ

๒. ปุริสินทริยนิเทศ

๓. ปริเทวนิเทศ

๕. ก. จงแสดงองค์ธรรมของ เย ธมมา แรก และองค์ธรรมของ เย ธมมา หลัง ของนิเทศดังต่อไปนี้ ตาม
จุดถนยนิเทศ ? 42

๑) สังขารนิเทศ

๒) อุปาทานนิเทศ

๓) โสกนิเทศ

๔) อธิโมกขนิเทศ

ตอบ ก. แสดงองค์ธรรมของ เย ธมมา แรก และองค์ธรรมของ เย ธมมา หลัง ของนิเทศดังต่อไปนี้

๑) สังขารนิเทศ

องค์ธรรมของ เย ธมมา แรก ได้แก่ สังขารชั้นเจตสิก ๕๐

องค์ธรรมของ เย ธมมา หลัง ได้แก่ สังขาร

๒) อุปาทานนิเทศ

องค์ธรรมของ เย ธมมา แรก ได้แก่ สังขารชั้นเจตสิก ๔๔

องค์ธรรมของ เย ธมมา หลัง ได้แก่ อุปาทาน

๓) โสกนิเทศ

องค์ธรรมของ เย ธมมา แรก ได้แก่ สุข ทุกข์ โสมนัสส อุเบกขาเวทนา

องค์ธรรมของ เย ธมมา หลัง ได้แก่ โสกะ

๔) อธิโมกขนิเทศ

องค์ธรรมของ เย ธมมา แรก ได้แก่ สังขารชั้นเจตสิก ๔๙

องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ อธิโมกข์

๔. จงแสดงองค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรกและองค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ตามจตุตถนิทเทส ของนิทเทส ดังต่อไปนี้? 41

ก. สมุทยสังขนิทเทส	ข. ปุริสินทริยนิทเทส	ค. ทุกขินทริยนิทเทส
ง. สมาธินทริยนิทเทส	ง. ปริเวทนิทเทส	
ตอบ ก. สมุทยสังขนิทเทส	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ สังขารขันธ์เจตสิก ๔๙	
	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ สมุทยสังข	
ข. ปุริสินทริยนิทเทส	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ สุขุมรูป ๑๕	
	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ ปุริสินทริย	
ค. ทุกขินทริยนิทเทส	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ สุข โสมนัส โทมนัส อุเบกขา	
	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ ทุกขินทริย	
ง. สมาธินทริยนิทเทส	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ สังขารขันธ์เจตสิก ๕๐	
	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ สมาธินทริย	
ง. ปริเวทนิทเทส	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ อปริเวทจิตตขัสสัททะ อุตุสัททะ	
	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ ปริเวทจิตตขัสสัททะ	

๕. ก. จงแสดงองค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก และองค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ตามจตุตถนิทเทสของนิทเทสดังต่อไปนี้ อิตถินทริยนิทเทส ปัญญินทริยนิทเทส โทมนัสสนิทเทส อัปปมัญญานิทเทส ? 43

ตอบ ก. อิตถินทริยนิทเทส	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ สุขุมรูป ๑๕
อิตถินทริยนิทเทส	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ อิตถินทริย
ปัญญินทริยนิทเทส	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ สังขารขันธ์เจตสิก ๔๙
ปัญญินทริยนิทเทส	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ ปัญญินทริย
โทมนัสสนิทเทส	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ สุข ทุกข์ โสมนัส อุเบกขา
โทมนัสสนิทเทส	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ โทมนัส
อัปปมัญญานิทเทส	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ สังขารขันธ์เจตสิก ๕๐
อัปปมัญญานิทเทส	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ อัปปมัญญา

๕. จงแสดงองค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก และองค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ของบนิทเทสดังต่อไปนี้ตามจตุตถนิทเทส อิตถินทริยนิทเทส, สัทถินทริยนิทเทส, อุเปกขินทริยนิทเทส, มัคคสังขนิทเทส, ปริเวทนิทเทส ? 43ส, 47ส

ตอบ อิตถินทริย	เย ธมฺมา แรก ได้แก่ สุขุมรูป ๑๕
อิตถินทริย	เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ อิตถินทริย
สัทถินทริย	เย ธมฺมา แรก ได้แก่ สังขารขันธ์เจตสิก ๔๙ (เว้นสัทธาเจตสิก)
สัทถินทริย	เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ สัทถินทริย
อุเปกขินทริย	เย ธมฺมา แรก ได้แก่ สุข ทุกข์ โสมนัส โทมนัส
อุเปกขินทริย	เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ อุเปกขินทริย
มัคคสังข	เย ธมฺมา แรก ได้แก่ สังขารขันธ์เจตสิก ๕๐

- มัคคัสัจจะ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ มัคคัสัจจะ
 ปริเทวะ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ อปริเทวจิตตชัสัททะ อุตฺตชัสัททะ
 ปริเทวะ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ ปริเทวจิตตชัสัททะ

๔. ก. จงแสดงองค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก และองค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ตามจตุตถนยนิทเทส ของ นิทเทส ดังต่อไปนี้ ? 46

๑. อิตถินทริยนิทเทส ๒. สัมมปปธานนิทเทส ๓. ทุกขนิทเทส ๔. มนสิการนิทเทส ? 46

ตอบ ก. แสดงองค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก และองค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ตามจตุตถนยนิทเทส ของนิทเทส ต่อไปนี้

- อิตถินทริยนิทเทส เย ธมฺมา แรก ได้แก่ สุขุมรูป ๑๕
 อิตถินทริยนิทเทส เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ อิตถินทริย
 สัมมปปธานนิทเทส เย ธมฺมา แรก ได้แก่ สังฆารขันธเจตสิก ๕๐
 สัมมปปธานนิทเทส เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ สัมมปปธาน
 ทุกขนิทเทส เย ธมฺมา แรก ได้แก่ สุข โสมนัสส โทมนัสส อูเบกขา
 ทุกขนิทเทส เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ ทุกข
 มนสิการนิทเทส เย ธมฺมา แรก ได้แก่ สังฆารขันธเจตสิก ๔๙
 มนสิการนิทเทส เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ มนสิการ

๕. ก. จงแสดงองค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก และแสดงองค์ธรรมของ เย ธมฺมาหลัง ของบทนิทเทส ดังต่อไปนี้ ตามจตุตถนยนิทเทส โสกนิทเทส สัมมปปธานนิทเทส ปุริสินทริยนิทเทส ปริเทวนิทเทส ? 44

ตอบ ก. แสดงองค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรกและแสดงองค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลังของบทนิทเทสดังต่อไปนี้

- โสกนิทเทส องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรกได้แก่ สุข ทุกข์ โสมนัส อูเบกขา
 องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลังได้แก่ โสกะ
 สัมมปปธานนิทเทส องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรกได้แก่ สังฆารขันธเจตสิก ๕๐
 องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลังได้แก่ สัมมปปธาน
 ปุริสินทริยนิทเทส องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรกได้แก่ สุขุมรูป ๑๕
 องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลังได้แก่ ปุริสินทริยะ
 ปริเทวนิทเทส องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรกได้แก่ อปริเทวจิตตชัสัททะ อุตฺตชัสัททะ
 องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลังได้แก่ ปริเทวจิตตชัสัททะ

๓. จงแปลและวิชันนาพร้อมทั้งคำแปล ในคำปุจฉาดังต่อไปนี้ ? 49ส

ปฺ. มคฺคสจฺเจน เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหน สงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหน สงฺคหิตา ชาติสงฺคเหน สงฺคหิตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหน สงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหน สงฺคหิตา ชาติสงฺคเหน สงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺเธหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตี ชาติหิ สงฺคหิตา ? 49ส(2/2)

ตอบ แปลปฺ. มัคคัสัจจะ นี้ นับสงเคราะห์สังฆารขันธเจตสิก ๕๐ โดยความเป็นสังฆารขันธ รัมมายตนะ รัมมชาติได้ สังฆารขันธเจตสิก ๕๐ เหล่านี้ นับสงเคราะห์มัคคัสัจจะ โดยความเป็นสังฆารขันธ รัมมายตนะ รัมมชาติได้ มัคคัสัจจะเหล่านั้น นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธ อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา เอเกน ขนฺเธน เอเกนอายตเนน เอกาย ชาติยา สงฺคหิตา.

มัคคัสัจจะ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยสังฆารขันธ ๑ รัมมายตนะ ๑ รัมมชาติ ๑

๕. จงแสดงเป็น ปุจฉาและวิสัชนา ตามจตุตถนิทเทศ ในอิตติทริยนิทเทศ ทั้งบาลีและคำแปล ? 40

ตอบ แสดง อิตติทริยนิทเทศ ตามจตุตถนิทเทศ ↓

๔. จงแสดง ปุจฉา วิสัชนา ทั้งบาลีและคำแปล ในอิตติทริยนิทเทศ และ คันทันถสัมปยุตตปทนิทเทศ (เฉพาะภาษาไทย) ตามจตุตถนิทเทศ ? 55

ตอบ แสดงปุจฉา ทั้งบาลีและคำแปล ในอิตติทริยนิทเทศ

ปุจฉา. อิตฺตฺนุทฺริเยน เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคฺเคน สงฺคฺหิตา อายตฺนสงฺคฺเคน สงฺคฺหิตา ธาตุสงฺคฺเคน สงฺคฺหิตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคฺเคน สงฺคฺหิตา อายตฺนสงฺคฺเคน สงฺคฺหิตา ธาตุสงฺคฺเคน สงฺคฺหิตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺเธหิ กตฺติหายตฺเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สงฺคฺหิตา ?

แปล อิตติทริยนี้ นับสงเคราะห์ สุขุมรูป ๑๕ (เว้นอิตถีกาวรูป) โดยความเป็นรูปขันธ์ ธรรมายตนะ ธรรมธาตุ ได้ สุขุมรูป ๑๕ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ อิตติทริย โดยความเป็นรูปขันธ์ ธรรมายตนะ ธรรมธาตุ ได้ อิตติทริยเหล่านั้น นับสงเคราะห์ได้ด้วย ขันธ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิสัชนา. เต ธมฺมา เอเกน ขนฺเธน เอเกนหายตฺเนน เอกาย ธาตุยา สงฺคฺหิตาฯ

แปล อิตติทริยเหล่านั้น นับสงเคราะห์ได้ด้วย รูปขันธ์ ๑ ธรรมายตนะ ๑ ธรรมธาตุ ๑

และแสดง คันทันถสัมปยุตตปทนิทเทศ เฉพาะภาษาไทย

ปุจฉา. สภาวธรรมทั้งหลายที่เป็นคันถะและประกอบด้วยคันถะเหล่านี้ นับสงเคราะห์สังขารขันธ์เจตสิก ๔๙ (เว้นทิวฐิ) โดยความเป็นสังขารขันธ์ ธรรมายตนะ ธรรมธาตุ ได้

สังขารขันธ์เจตสิก ๔๙ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ สภาวธรรมทั้งหลายที่เป็นคันถะและประกอบด้วยคันถะ โดยความเป็นสังขารขันธ์ ธรรมายตนะ ธรรมธาตุ ได้ สภาวธรรมทั้งหลายที่เป็นคันถะและประกอบด้วยคันถะ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย ขันธ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิสัชนา. สภาวธรรมทั้งหลายที่เป็นคันถะและประกอบด้วยคันถะเหล่านั้น นับสงเคราะห์ได้ด้วย สังขารขันธ์ ๑ ธรรมายตนะ ๑ ธรรมธาตุ ๑

๓. จงแปลปุจฉาและวิสัชนาภาษาไทย ในคำปุจฉาดังต่อไปนี้

ปุ. สทฺธิทฺริเยน เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคฺเคน สงฺคฺหิตา อายตฺนสงฺคฺเคน สงฺคฺหิตา ธาตุสงฺคฺเคน สงฺคฺหิตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคฺเคน สงฺคฺหิตา อายตฺนสงฺคฺเคน สงฺคฺหิตา ธาตุสงฺคฺเคน สงฺคฺหิตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺเธหิ กตฺติหายตฺเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สงฺคฺหิตา ? 55ส(2/2)

ตอบ แปล ปุ. สทฺธิทฺริยํ นี้ นับสงเคราะห์สังขารขันธ์เจตสิก ๔๙ (เว้นสทฺธา) โดยความเป็นสังขารขันธ์ ธรรมายตนะ ธรรมธาตุ ได้ สังขารขันธ์เจตสิก ๔๙ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ สทฺธิทฺริยํ โดยความเป็นสังขารขันธ์ ธรรมายตนะ ธรรมธาตุ ได้ สทฺธิทฺริยํ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิ. สทฺธิทฺริยํ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยสังขารขันธ์ ๑ ธรรมายตนะ ๑ ธรรมธาตุ ๑

๕. จงแสดงเป็น ปุจฉาและวิสัชนา ตามจตุตถนิทเทศ ในอิตติทริยนิทเทศ ทั้ง๔. จงแสดงเฉพาะคำ ปุจฉาทั้งบาลีและคำแปล สมานิทริยนิทเทศ, กิเลสสังกิลิสิกปทนิทเทศ ตามจตุตถนิทเทศ ? สำหรับกิเลสสังกิลิสิกปทนิทเทศให้แสดงวิสัชนาด้วย ? 45

ตอบ ปุ. สมานิทฺริเยน เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคฺเคน สงฺคฺหิตา อายตฺนสงฺคฺเคน สงฺคฺหิตา ธาตุสงฺคฺเคน สงฺคฺหิตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคฺเคน สงฺคฺหิตา อายตฺนสงฺคฺเคน สงฺคฺหิตา ธาตุสงฺคฺเคน สงฺคฺหิตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺเธหิ กตฺติหายตฺเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สงฺคฺหิตา ?

สมาธิทริยีนี่ นับสงเคราะห์สังฆารชันธ์เจตสิก ๕๐ โดยความเป็นสังฆารชันธ์ รั้งมายตนะ รั้งมธาคูได้
สังฆารชันธ์เจตสิก ๕๐ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ สมาธิทริยีนี่ โดยความเป็นสังฆารชันธ์ รั้งมายตนะ รั้งมธาคู ได้
สมาธิทริยีนี่ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย ชันท์ อายตนะ ชาติ เท่าไร

ป. กิเลสเสหิ เจว สักกิลสิเกหิ ๑ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหเน สงฺคหิตา อายตนสงฺคเหเน สงฺคหิตา
ชาติสงฺคเหเน สงฺคหิตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหเน สงฺคหิตา อายตนสงฺคเหเน สงฺคหิตา ชาติสงฺคเหเน
สงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺธเหหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ชาติหิ สงฺคหิตา ?

กิเลสสักกิลสิกธรรม เหล่านี้ นับสงเคราะห์สังฆารชันธ์เจตสิก ๔๐ (เว้นกิเลสองค์ธรรม ๑๐) โดยความเป็น
สังฆารชันธ์ รั้งมายตนะ รั้งมธาคู ได้ สังฆารชันธ์เจตสิก ๔๐ เหล่านี้ นับสงเคราะห์กิเลสสักกิลสิกธรรม โดยความเป็น
สังฆารชันธ์ รั้งมายตนะ รั้งมธาคู ได้ กิเลสสักกิลสิกธรรมเหล่านั้น นับสงเคราะห์ได้ด้วยชันท์ อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา เอเกเน ขนฺธเเน เอเกนายตเนเน เอกาย ชาติยา สงฺคหิตา.

กิเลสสักกิลสิกธรรมเหล่านั้น นับสงเคราะห์ได้ด้วยสังฆารชันธ์ ๑ รั้งมายตนะ ๑ รั้งมธาคู ๑

๔. จงแสดง สตินทริยนิทเทศ ตามจตุตถนยนิทเทศ มาโดยละเอียด ? 49

ตอบ ป. สตินทริยีนเยเน เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหเน สงฺคหิตา อายตนสงฺคเหเน สงฺคหิตา ชาติสงฺคเหเน สงฺคหิตา เตหิ
ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหเน สงฺคหิตา อายตนสงฺคเหเน สงฺคหิตา ชาติสงฺคเหเน สงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺธเหหิ
กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ชาติหิ สงฺคหิตา ?

สตินทริยีนี่ นับสงเคราะห์สังฆารชันธ์เจตสิก ๔๙ (เว้นสติเจตสิก) โดยความเป็นสังฆารชันธ์ รั้งมายตนะ รั้งมธาคู ได้
สังฆารชันธ์เจตสิก ๔๙ เหล่านี้ นับสงเคราะห์สตินทริยีนี่ โดยความเป็นสังฆารชันธ์ รั้งมายตนะ รั้งมธาคู ได้
สตินทริยีนี่ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชันท์ อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา เอเกเน ขนฺธเเน เอเกนายตเนเน เอกาย ชาติยา สงฺคหิตา.

สตินทริยีนี่ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยสังฆารชันธ์ ๑ รั้งมายตนะ ๑ รั้งมธาคู ๑

๔. ข. จงแสดง อัญญาตาวิทริยนิทเทศ, โทมนัสสนิทเทศ ตามจตุตถนยนิทเทศ (เฉพาะภาษาไทย) ? 50

ตอบ ข. แสดง อัญญาตาวิทริยนิทเทศ ตามจตุตถนยนิทเทศ (เฉพาะภาษาไทย)

ป. อัญญาตาวิทริยีนี่ นับสงเคราะห์สังฆารชันธ์เจตสิก ๕๐ (เว้นปัญญาเจตสิกที่ในอภัตตผลจิต ๑) โดยความเป็น
สังฆารชันธ์ รั้งมายตนะ รั้งมธาคู ได้ สังฆารชันธ์เจตสิก ๕๐ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ อัญญาตาวิทริยีนี่ โดยความ
เป็นสังฆารชันธ์ รั้งมายตนะ รั้งมธาคู ได้

อัญญาตาวิทริยีนี่ เหล่านี้ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชันท์ อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิ. อัญญาตาวิทริยีนี่ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยสังฆารชันธ์ ๑ รั้งมายตนะ ๑ รั้งมธาคู ๑

แสดงโทมนัสสนิทเทศ ตามจตุตถนยนิทเทศ (เฉพาะภาษาไทย)

ป. โทมนัสสนีนี้ นับสงเคราะห์ สุข ทุกข์ โสมนัส อุเบกขา โดยความเป็นเวทนาชันธ์ รั้งมายตนะ รั้งมธาคู ได้

สุข ทุกข์ โสมนัส อุเบกขา เหล่านี้ นับสงเคราะห์โทมนัสสนี โดยความเป็นเวทนาชันธ์ รั้งมายตนะ รั้งมธาคู ได้

โทมนัสสนี เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชันท์ อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิ. โทมนัสสนี เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยเวทนาชันธ์ ๑ รั้งมายตนะ ๑ รั้งมธาคู ๑

๓. โทมนัสสนิทเทศ แสดงตามนัยที่ ๔, ๕ นั้น เย ธมฺมา แรก และ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่อะไรบ้าง ? 45ส

ตอบ โทมนัสสนิทเทศ แสดงตามนัยที่ ๔ เย ธมฺมา แรกได้แก่ สุข ทุกข์ โสมนัส อุเบกขาเวทนา

โทมนัสสนิทเทศ แสดงตามนัยที่ ๕

เย ธมฺมา หลังได้แก่ โทมนัสสเวทนา

เย ธมฺมา แรกได้แก่ จิต ๘๙ โอปาริกรูป ๑๒

เย ธมฺมา หลังได้แก่ เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน

๔. จงแสดงปุจฉา และวิสัชนา เฉพาะภาษาไทย ในโสมนัสสนิทตริยนิทเทศ และ กิเลสสังกิลิฐฐรูปทนิทเทศ ตามจตุตถนยนิทเทศ ? 53

ตอบ แสดงปุจฉา และวิสัชนา เฉพาะภาษาไทย ในโสมนัสสนิทตริยนิทเทศ ตามจตุตถนยนิทเทศ ดังนี้

ปุจฉา. โสมนัสสนิทตริย นี นัปสงเคราะห์ สุข ทุกข์ โทมนัส อุเบกขา โดยความเป็น เวทนาขันธ รัมมายตนะ

รัมมธาคู ได้ สุข ทุกข์ โทมนัส อุเบกขา เหล่านี้ นัปสงเคราะห์ โสมนัสสนิทตริย โดยความเป็น เวทนาขันธ รัมม
มายตนะ รัมมธาคูได้ โสมนัสสนิทตริย เหล่านี้ นัปสงเคราะห์ได้ด้วย ขันธ อายตนะ ธาคู เท่าไร ?

วิสัชนา. โสมนัสสนิทตริย เหล่านี้ นัปสงเคราะห์ได้ด้วย เวทนาขันธ ๑ รัมมายตนะ ๑ รัมมธาคู ๑

แสดงปุจฉา และวิสัชนา เฉพาะภาษาไทย ในกิเลสสังกิลิฐฐรูปทนิทเทศ

ปุจฉา กิเลสสังกิลิฐฐธรรม เหล่านี้ นัปสงเคราะห์ สังขารขันธเจตสิก ๔๐ (เว้นกิเลสองค์ธรรม ๑๐) โดย ความเป็น
สังขารขันธ รัมมายตนะ รัมมธาคู ได้ สังขารขันธเจตสิก ๔๐ เหล่านี้ นัปสงเคราะห์ กิเลสสังกิลิฐฐธรรม โดย
ความเป็น สังขารขันธ รัมมายตนะ รัมมธาคูได้

กิเลสสังกิลิฐฐธรรม เหล่านี้ นัปสงเคราะห์ได้ด้วย ขันธ อายตนะ ธาคู เท่าไร ?

วิสัชนา. กิเลสสังกิลิฐฐธรรม เหล่านี้ นัปสงเคราะห์ได้ด้วย สังขารขันธ ๑ รัมมายตนะ ๑ รัมมธาคู ๑

๔. ข. จงแสดงปุจฉาปริเทวนิทเทศ ตามจตุตถนยนิทเทศ ทั้งภาษาบาลีและภาษาไทย(ไม่ต้องวิสัชนา)

ตอบ ข. ปุ. ปริเทเวณ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหณ สงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหณ สงฺคหิตา ธาคูสงฺคเหณ สงฺคหิตา เตหิ
ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหณ สงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหณ สงฺคหิตา ธาคูสงฺคเหณ สงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺเธหิ
กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ธาคูหิ สงฺคหิตา ?

ปริเทวะ คือ ปริเทวจิตตชัสัททนะ นัปสงเคราะห์ อปริเทวจิตตชัสัททนะ อุตฺตชัสัททนะ โดยความเป็น รูปขันธ
สัททหายตนะ สัททธาคู ได้ อปริเทวจิตตชัสัททนะ อุตฺตชัสัททนะ เหล่านี้ นัปสงเคราะห์ปริเทวจิตตชัสัททนะ โดยความเป็น
รูปขันธ สัททหายตนะ สัททธาคู ได้ / ปริเทวจิตตชัสัททนะ เหล่านี้ นัปสงเคราะห์ได้ด้วยขันธ อายตนะ ธาคู เท่าไร ?

๔. จงแสดงปุจฉาและวิสัชนา เฉพาะภาษาไทย ในปริเทวนิทเทศ และ เจตนาิทเทศ ตามจตุตถนยนิทเทศ? 54

ตอบ แสดงปุจฉา และวิสัชนา เฉพาะภาษาไทย ใน ปริเทวนิทเทศ ตามจตุตถนยนิทเทศ ดังนี้

ปุจฉา. ปริเทวะ คือ ปริเทวจิตตชัสัททนะ นัปสงเคราะห์อปริเทวจิตตชัสัททนะ อุตฺตชัสัททนะ โดยความเป็น รูปขันธ
สัททหายตนะ สัททธาคู ได้ อปริเทวจิตตชัสัททนะ อุตฺตชัสัททนะ เหล่านี้ นัปสงเคราะห์ ปริเทวจิตตชัสัททนะ โดย
ความเป็น รูปขันธ สัททหายตนะ สัททธาคู ได้

ปริเทวจิตตชัสัททนะ เหล่านี้ นัปสงเคราะห์ได้ด้วย ขันธ อายตนะ ธาคู เท่าไร ?

วิสัชนา. ปริเทวจิตตชัสัททนะ เหล่านี้ นัปสงเคราะห์ได้ด้วย รูปขันธ ๑ สัททหายตนะ ๑ สัททธาคู ๑

แสดงปุจฉา และวิสัชนา เฉพาะภาษาไทย ในเจตนาิทเทศ

ปุจฉา. เจตนา นัปสงเคราะห์สังขารขันธเจตสิก ๘๙ (เว้นเจตนา) โดยความเป็นสังขารขันธ รัมมายตนะ รัมมธาคู ได้
สังขารขันธเจตสิก ๘๙ เหล่านี้ นัปสงเคราะห์ เจตนา โดยความเป็นสังขารขันธ รัมมายตนะ รัมมธาคู ได้
เจตนาเหล่านี้ นัปสงเคราะห์ได้ด้วย ขันธ อายตนะ ธาคู เท่าไร ?

วิชา : ชาติศึกษา เจตนาเหล่านั้น นับสงเคราะห์ได้ด้วย สังฆารขันธ์ ๑ ธัมมายนะ ๑ ธัมมธาคู ๑

๕. ในจุดตถนยนิทเทส ถ้าองค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลังคือ โลกเจตสิก องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรกคืออะไร และบทนิทเทสที่มีชื่อปรากฏอยู่ในปัจจุสมุปบาทคืออะไร? จงพิจา วิชาในตถนยนิทเทสมาเป็น ภาษาไทย ? 47

ตอบ องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก คือ สังฆารขันธ์เจตสิก ๔๙ (เว้นโลกะ)

บทนิทเทสที่มีชื่อปรากฏอยู่ในปัจจุสมุปบาทมี ๑๑ บท คือ ๑. อวิชา ๒. สังฆาร ๓. ผัสสะ ๔. ตถนย

๕. อุปาทาน ๖. กัมมภาวะ ๗. โสกะ ๘. ปริเทวะ ๙. ทุกขะ ๑๐. โทมนัสสะ ๑๑. อุปายาสะ

บทนิทเทส คือ ตถนยนิทเทส แสดงตถนยนิทเทสเป็นภาษาไทย ดังนี้

พิจา ตถนยที่เกิดขึ้นโดยอาศัยเวทนาเป็นเหตุนี้ นับสงเคราะห์สังฆารขันธ์เจตสิก ๔๙ (เว้นโลกะ) โดยความเป็น

สังฆารขันธ์ ธัมมายนะ ธัมมธาคู ได้, สังฆารขันธ์เจตสิก ๔๙ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ตถนยที่เกิดขึ้นโดย อาศัยเวทนาเป็นเหตุ โดยความเป็นสังฆารขันธ์ ธัมมายนะ ธัมมธาคูได้

ตถนยที่เกิดขึ้นโดยอาศัยเวทนาเป็นเหตุนี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธ์ ๕ ธาตุเท่าไร ?

วิชา ตถนยที่เกิดขึ้นโดยอาศัยเวทนาเป็นเหตุนี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยสังฆารขันธ์ ธัมมายนะ ธัมมธาคู

๕. ข. จงแสดงเฉพาะคำพิจาภาษาไทย โพชฌงค์นิทเทส ตามจุดตถนยนิทเทส ? 52

ตอบ ข. ปุ. โพชฌงค์ ทั้ง ๗ เหล่านี้ นับสงเคราะห์สังฆารขันธ์เจตสิก ๕๐ โดยความเป็นสังฆารขันธ์ ธัมมายนะ ธัมม

ธาคูได้ สังฆารขันธ์เจตสิก ๕๐ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ โพชฌงค์ โดยความเป็นสังฆารขันธ์ ธัมมายนะ ธัมมธาคูได้

โพชฌงค์ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธ์ ๕ ธาตุ เท่าไร ?

๕. ข. จงแสดง พิจา เหตุบทนิทเทส ตามจุดตถนยนิทเทส ทั้งภาษาบาลี และภาษาไทย? (ไม่ต้องวิชา)? 43

ตอบ ข. พุ. เหตุที ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหฺน สงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหฺน สงฺคหิตา ธาตุสงฺคเหฺน สงฺคหิตา

เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหฺน สงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหฺน สงฺคหิตา ธาตุสงฺคเหฺน สงฺคหิตา

เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺเธหิ กตฺติหายตฺเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา ?

เหตุธรรมเหล่านี้ นับสงเคราะห์สังฆารขันธ์เจตสิก ๔๔ โดยความเป็นสังฆารขันธ์ ธัมมายนะ ธัมมธาคู ได้

สังฆารขันธ์เจตสิก ๔๔ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ เหตุธรรม โดยความเป็นสังฆารขันธ์ ธัมมายนะ ธัมมธาคูได้

เหตุธรรมเหล่านั้น นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธ์ ๕ ธาตุ เท่าไร ?

๕. ข. จงแปลพิจาพร้อมทั้งวิชา เป็นภาษาบาลีและภาษาไทยในนิทเทสดังต่อไปนี้ ตามจุดตถนยนิทเทส? 42

พิจา กิเลสฺหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหฺน สงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหฺน สงฺคหิตา ธาตุสงฺคเหฺน

สงฺคหิตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหฺน สงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหฺน สงฺคหิตา

ธาตุสงฺคเหฺน สงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺเธหิ กตฺติหายตฺเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา ?

ตอบ ข. (แปล) สภาวธรรมทั้งหลายที่เป็นกิเลสเหล่านี้ นับสงเคราะห์สังฆารขันธ์เจตสิก ๔๐ (เว้นกิเลสองค์ธรรม ๑๐)

โดยความเป็น สังฆารขันธ์ ธัมมายนะ ธัมมธาคูได้ สังฆารขันธ์เจตสิก ๔๐ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ กิเลส โดยความเป็น

สังฆารขันธ์ ธัมมายนะ ธัมมธาคูได้ กิเลสเหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธ์ ๕ ธาตุ เท่าไร ?

วิชา เต ธมฺมา เอกฺเณ ขนฺเธเน เอกฺเณายตฺเนเน เอกาย ธาตุยา สงฺคหิตา

กิเลสเหล่านั้น นับสงเคราะห์ได้ด้วย สังฆารขันธ์ ๑ ธัมมายนะ ๑ ธัมมธาคู ๑

๕. ข. จงแสดงเฉพาะคำพิจาทั้งบาลีและคำแปล อาสวอาสวสัมปยุตตบทนิทเทส ตามจุดตถนยนิทเทส? 51

ตอบ ข. ปุ. อาสเวหิ เจว อาสวสมฺปยุตฺเตหิ ๑ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหฺน สงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหฺน สงฺคหิตา ชาติสงฺคเหฺน สงฺคหิตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหฺน สงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหฺน สงฺคหิตา ชาติสงฺคเหฺน สงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺเธหิ กตฺติหายตฺเนหิ กตฺตีหิ ชาติหิ สงฺคหิตา ?

อาสวอาสวสมฺปยุตฺตธรรม เหล่านี้ นับสงเคราะห์ สังฆารชัณฺธ์เจตสิก ๔๘ (เว้นโลกะ ทิฏฐิ) โดยความเป็นสังฆารชัณฺธ์ ธัมมายตนะ ธัมมชาติ ได้ สังฆารชัณฺธ์เจตสิก ๔๘ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ อาสวอาสวสมฺปยุตฺตธรรม โดยความเป็นสังฆารชัณฺธ์ ธัมมายตนะ ธัมมชาติ ได้

อาสวอาสวสมฺปยุตฺตธรรม เหล่านั้น นับสงเคราะห์ได้ด้วยชัณฺธ์ อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

๓. ข. ปุจฺฉา อุปาทานเอหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหฺน สงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหฺน สงฺคหิตา ชาติสงฺคเหฺน สงฺคหิตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหฺน สงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหฺน สงฺคหิตา ชาติสงฺคเหฺน สงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺเธหิ กตฺติหายตฺเนหิ กตฺตีหิ ชาติหิ สงฺคหิตา ? 48ส

ตอบ ข. แปล อุปาทานธรรมเหล่านี้ นับสงเคราะห์ สังฆารชัณฺธ์ เจตสิก ๔๘ (เว้นอุปาทานองค์ธรรม ๒) โดยความเป็นสังฆารชัณฺธ์ ธัมมายตนะ ธัมมชาติได้ สังฆารชัณฺธ์เจตสิก ๔๘ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ อุปาทานองค์ธรรม ๒ โดยความเป็นสังฆารชัณฺธ์ ธัมมายตนะ ธัมมชาติได้ อุปาทาน องค์ธรรม ๒ เหล่านั้น นับสงเคราะห์ได้ด้วย ชัณฺธ์ อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิสัชนา เต ธมฺมา เอเกน ขนฺเธน เอเกนายตฺเนน เอกาย ชาติยา สงฺคหิตา

อุปาทานองค์ธรรม ๒ เหล่านั้น นับสงเคราะห์ได้ด้วย ชัณฺธ์ อายตนะ ๑ ธัมมชาติ ๑

ปญฺจมนยอสงฺคหิตเอนอสงฺคหิตปทนิทเทส

๕. ก. จงแปลคาถาดังต่อไปนี้

สพฺเพ ขนฺธา ตถายตฺนา

ชาติโย สจฺจโต ตโย

อินฺทริยานิ ปิ สพฺพานิ

เตวีสติ ปฏิจฺจโตฯ ? 51

ตอบ ก. แปล คาถาดังต่อไปนี้

๑. ชัณฺธ์ทั้งหมด อายตนะทั้งหมด ชาติทั้งหมด สัจจะ ๓ คือ สมุทฺยสัจจะ นิโรธสัจจะ มัคคสัจจะ อินฺทริยทั้งหมด ปฏิจฺจสมุปบาท ๒๓ (เว้นอุปปัตติภาวะ กามภาวะ รูปภาวะ สัณฺญีภาวะ ปญฺจโวการภาวะ)

๓. ก. นัยที่ ๕ มีชื่อเป็นภาษาบาลีว่าอย่างไร และบทที่พระองค์ทรงแสดงนั้นมีกี่บท ตอบบาลีของจำนวนบท มาด้วย ? 50ส

ตอบ ก. ปญฺจมนยอสงฺคหิตเอนอสงฺคหิตปทนิทเทส และบทที่พระองค์ทรงแสดงนั้นมี ๒๕๗ บท (สมารา)

๕. ก. อัมภันตรมาติกา ที่แสดงไว้ในปญฺจมนยนิทเทส มีจำนวนกี่บท คืออะไรบ้าง ? 46

ตอบ ก. อัมภันตรมาติกา ที่แสดงไว้ในปญฺจมนยนิทเทส มีจำนวน ๙๙ บท คือ ชัณฺธ์ ๕ อายตนะ ๑๒ ชาติ ๑๘ สัจจะ ๓ (เว้นทุกขสัจจะ) อินฺทริย ๒๒ ปฏิจฺจสมุปบาท ๒๓ (เว้นอุปปัตติภาวะ กามภาวะ รูปภาวะ สัณฺญีภาวะ ปญฺจโวการภาวะ) ธรรมที่ต่อจากปฏิจฺจสมุปบาทไปอีก ๑๖ บท

๕. ก. อัมภันตรมาติกาที่ไม่แสดงในปญฺจมนยนิทเทสมีจำนวนเท่าไร? คืออะไรบ้าง? 52

ตอบ ก. มี ๖ คือ ทุกขสัจจะ อุปปัตติภาวะ กามภาวะ รูปภาวะ สัณฺญีภาวะ ปญฺจโวการภาวะ

๓. ก. ในชั้นนนิทเทสนั้น บทนิทเทสที่นับสงเคราะห์ จิต ๘๙ โภฬาริกรูป ๑๒ โดยความเป็นชัณฺธ์ อายตนะ ชาติ ต่างกัน (ในปญฺจมนยนิทเทส) มีกนิทเทส คืออะไรบ้าง ? 54ส

ตอบ ก. ในชั้นธนิตเทศนั้น บทนิเทศที่นับสงเคราะห์จิต ๘๙ โอปาริกรูปรูป ๑๒ โดยความเป็นชั้นนี้ ภายตนะ ชาติต่างกันนั้น (ในบัญญัติมนยนิเทศ) มี ๓ นิเทศ คือ

๑. เวทนาภพชั้นธนิตเทศ ๒. สัญญาภพชั้นธนิตเทศ ๓. สังขารภพชั้นธนิตเทศ

๔. ก. ในปัจจุสมุพบาทนิเทศ บทนิเทศที่นับสงเคราะห์โอฟาริกรูปรูป ๑๒ โดยความเป็นชั้นนี้ ภายตนะ ชาติต่างกันนั้น มีกี่นิเทศ คือนิเทศอะไรบ้าง ? 48ส

ตอบ ก. ในปัจจุสมุพบาทนิเทศ บทนิเทศที่นับสงเคราะห์โอฟาริกรูปรูป ๑๒ (ในบัญญัติมนยนิเทศ) โดยความเป็นชั้นนี้ ภายตนะ ชาติต่างกันนั้น มี ๓ นิเทศคือ

๑. รูปภพนิเทศ ๒. จตุโวการภพนิเทศ ๓. เนวสัญญีนาสัญญีภพนิเทศ

๕. จงแสดงองค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก และองค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ของนิเทศ ดังต่อไปนี้ ตามบัญญัติมนยนิเทศ จักขุวิญญาณธาตุนิเทศ, วิริยอินทริยนิเทศ, จตุโวการภพนิเทศ, อนิทัสสนสัปปฏิษปทนิเทศ, อนารัมมณปทนิเทศ, อัชฌัตติกปทนิเทศ ? 53

ตอบ จักขุวิญญาณธาตุนิเทศ	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ จิต ๘๙
วิริยอินทริยนิเทศ	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ จิต ๘๙ โอฟาริกรูปรูป ๑๒ องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน
จตุโวการภพนิเทศ	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ โอฟาริกรูปรูป ๑๒ องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ จิต เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน
อนิทัสสนสัปปฏิษปทนิเทศ	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ นามชั้นนี้ ๔ นิพพาน องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ โอฟาริกรูปรูป ๑๒
อนารัมมณปทนิเทศ	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ จิต ๘๙ องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน
อัชฌัตติกปทนิเทศ	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ จิต ๘๙ โอฟาริกรูปรูป ๑๒

๕. จงแสดงองค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก และองค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลังของบทนิเทศดังต่อไปนี้ ตามบัญญัติมนยนิเทศ, มโนวิญญาณธาตุนิเทศ, สมานินทริยนิเทศ, อิทธิปาทนิเทศ, สัปปฏิษปทนิเทศ, จิตตวิปปยุตตปทนิเทศ, อัชฌัตติกปทนิเทศ ? 48

ตอบ มโนวิญญาณธาตุนิเทศ	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน
มโนวิญญาณธาตุนิเทศ	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง คือ จิต ๘๙
สมานินทริยนิเทศ	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก คือ จิต ๘๙ โอฟาริกรูปรูป ๑๒
สมานินทริยนิเทศ	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง คือ เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน
อิทธิปาทนิเทศ	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก คือ โอฟาริกรูปรูป ๑๒
อิทธิปาทนิเทศ	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง คือ จิต เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน
สัปปฏิษปทนิเทศ	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก คือ นามชั้นนี้ ๔ นิพพาน
สัปปฏิษปทนิเทศ	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง คือ โอฟาริกรูปรูป ๑๒
จิตตวิปปยุตตปทนิเทศ	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก คือ จิต ๘๙

จิตตวิปปยุตตปทนิทเทส	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน
อัสสัตติกปทนิทเทส	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก คือ เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน
อัสสัตติกปทนิทเทส	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง คือ จิต ๘๙ โภฬาริกรูป ๑๒

๕. จงแสดงองค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก และองค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ของนิทเทสดังต่อไปนี้
ตามบัญญัติมนยนิทเทส มโนวิญญูณฐาตุนิทเทส, ชิวหินทริยนิทเทส, อรูปภวนิทเทส, พาหิรปทนิทเทส,
โยคโยคินยปทนิทเทส ? 55

<u>ตอบ</u> มโนวิญญูณฐาตุนิทเทส	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง คือ จิต ๘๙
ชิวหินทริยนิทเทส	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก คือ นามขันธ์ ๔ นิพพาน องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง คือ โภฬาริกรูป ๑๒
อรูปภวนิทเทส	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก คือ โภฬาริกรูป ๑๒ องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง คือ จิต เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน
พาหิรปทนิทเทส	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก คือ จิต ๘๙ องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน
โยคโยคินยปทนิทเทส	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก คือ จิต ๘๙ โภฬาริกรูป ๑๒ องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง คือ เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน

๖. จงแสดงองค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก และองค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ตามบัญญัติมนยนิทเทสของนิท
เทสดังต่อไปนี้ ๑) จักขุนทริยนิทเทส ๒) จิตตนิทเทส ๓) อัปปัจจยปทนิทเทส ๔) สรณปทนิทเทส ? 40

<u>ตอบ</u> ๑) จักขุนทริยนิทเทส	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ นามขันธ์ ๔ นิพพาน องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ โภฬาริกรูป ๑๒
๒) จิตตนิทเทส	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ จิต ๘๙
๓) อัปปัจจยปทนิทเทส	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ จิต ๘๙ โภฬาริกรูป ๑๒ องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน
๔) สรณปทนิทเทส	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ โภฬาริกรูป ๑๒ องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ จิต รูป เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน

๖. จงแสดงองค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรกและองค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ของบทนิทเทสดังต่อไปนี้
ตามบัญญัติมนยนิทเทส อิตถินทริยนิทเทส มโนฐาตุนิทเทส สัปปภิษปทนิทเทส อรูปภวนิทเทส อุกก-
ชินทริยนิทเทส ? 47

<u>ตอบ</u> แสดงองค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก และองค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ของบทนิทเทส ตามบัญญัติมนยนิทเทส ดังต่อไปนี้	อิตถินทริยนิทเทส	องค์ธรรม เย ธมฺมา แรก ได้แก่ จิต ๘๙ องค์ธรรม เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน
	มโนฐาตุนิทเทส	องค์ธรรม เย ธมฺมา แรก ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน องค์ธรรม เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ จิต ๘๙
	สัปปภิษปทนิทเทส	องค์ธรรม เย ธมฺมา แรก ได้แก่ นามขันธ์ ๔ นิพพาน

	องค์ธรรม เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ โอปักรูป ๑๒
อรูปภวนิทเทศ	องค์ธรรม เย ธมฺมา แรก ได้แก่ โอปักรูป ๑๒
	องค์ธรรม เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ จิต เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน
อุเปกขินทริยนิทเทศ	องค์ธรรม เย ธมฺมา แรก ได้แก่ จิต ๘๙ โอปักรูป ๑๒
	องค์ธรรม เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน

๕. จงแสดงองค์ธรรมของ เย ธมฺมาแรก และ องค์ธรรมของ เย ธมฺมาหลัง ตามปัญจมนยนิทเทศของบพ
นิทเทศดังต่อไปนี้ นามรูปนิทเทศ, มโนวิญญาณธาตุนิทเทศ, รูปายตนนิทเทศ, วิปากปทนิทเทศ,
อสังขตปทนิทเทศ ? 50, 54

ตอบ แสดงองค์ธรรมของ เย ธมฺมาแรก และ องค์ธรรมของ เย ธมฺมาหลัง ของบพนิทเทศดังต่อไปนี้

นามรูปนิทเทศ	องค์ธรรมของ เย ธมฺมาแรก จิต ๘๙
	องค์ธรรมของ เย ธมฺมาหลัง รูป เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน
มโนวิญญาณธาตุนิทเทศ	องค์ธรรมของ เย ธมฺมาแรก รูป เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน
	องค์ธรรมของ เย ธมฺมาหลัง จิต ๘๙
รูปายตนนิทเทศ	องค์ธรรมของ เย ธมฺมาแรก นามขันธ์ ๔ นิพพาน
	องค์ธรรมของ เย ธมฺมาหลัง โอปักรูป ๑๒
วิปากปทนิทเทศ	องค์ธรรมของ เย ธมฺมาแรก โอปักรูป ๑๒
	องค์ธรรมของ เย ธมฺมาหลัง จิต เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน
อสังขตปทนิทเทศ	องค์ธรรมของ เย ธมฺมาแรก จิต ๘๙ โอปักรูป ๑๒
	องค์ธรรมของ เย ธมฺมาหลัง เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน

๕. จงแสดงองค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก และแสดงองค์ธรรม เย ธมฺมาหลัง ตามปัญจมนยนิทเทศ ของนิทเทศ
ดังต่อไปนี้ ชาตินิทเทศ, กายวิญญาณธาตุนิทเทศ, สฬายตนนิทเทศ, สนิทฺสสนปทนิทเทศ สรณปท
นิทเทศ ? 49

ตอบ แสดงองค์ธรรมของ เย ธมฺมาแรก และ เย ธมฺมาหลัง ตามปัญจมนยนิทเทศ (นัย ๕) ของนิทเทศดังต่อไปนี้

ชาตินิทเทศ	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ จิต ๘๙
	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ รูป, เวทนา, สัญญา, สังขาร, นิพพาน
กายวิญญาณธาตุนิทเทศ	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ รูป, เวทนา, สัญญา, สังขาร, นิพพาน
	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ จิต ๘๙
สฬายตนนิทเทศ	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ เวทนา, สัญญา, สังขาร, นิพพาน
	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ จิต ๘๙, โอปักรูป ๑๒
สนิทฺสสนปทนิทเทศ	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ นามขันธ์ ๔, นิพพาน
	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ โอปักรูป ๑๒
สรณปทนิทเทศ	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ โอปักรูป ๑๒
	องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ จิต, เวทนา, สัญญา, สังขาร, นิพพาน

๕. ข. จงแสดงองค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก และองค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ของนิทเทศดังต่อไปนี้
ตามปัญจมนยนิทเทศ เอกโวการภวนิทเทศ มโนธาตุนิทเทศ สปัฏฐิปทนิทเทศ อรูปภวนิทเทศ? 52

ตอบ ข. เอกโวกการภาวะ	เย ธมฺมา แรก ได้แก่ จิต ๘๙
	เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน
มโนธาตุ	เย ธมฺมา แรก ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน
	เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ จิต ๘๙
สัปปฏิชะ	เย ธมฺมา แรก ได้แก่ นามขันธ์ ๔ นิพพาน
	เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ โอปาทิกรูป ๑๒
อรูปภาวะ	เย ธมฺมา แรก ได้แก่ โอปาทิกรูป ๑๒
	เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ จิต เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน

๕. ข. จงแสดงปริสฺนทฺริยนิทเทส ตามปญฺจมนยนิทเทส? 51

ตอบ ข. ปุจฺจา ปุริสฺนทฺริยเณ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหเน อสงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหเน อสงฺคหิตา ชาติสงฺคเหเน อสงฺคหิตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหเน อสงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหเน อสงฺคหิตา ชาติสงฺคเหเน อสงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺเธหิ กตฺติหายตฺเนหิ กตฺติหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา?

แปล ปุริสฺนทฺริยนี้ นับสงเคราะห์ จิต ๘๙ โดยความเป็นรูปขันธ์ ธัมมาตนะ ธัมมธาตุไม่ได้ จิต ๘๙ นี้ นับสงเคราะห์รูป เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน โดยความเป็นวิญญาณขันธ์ มนายตนะ วิญญาณธาตุ ๗ ไม่ได้

รูป เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร?

วิสัชนา เต ธมฺมา เอกเณ ขนฺธเณ เอกเณายตฺเนเน สตฺตฺติ ชาติหิ อสงฺคหิตา

แปล รูป เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย วิญญาณขันธ์ ๑ มนายตนะ ๑ วิญญาณธาตุ ๗

๓. ก. จงแสดงเฉพาะคำปุจฺจาทั้งบาลีและคำแปล ของนามรูปนิทเทส ตามปญฺจมนยนิทเทส ? 44ส

ตอบ ก. วิญญาณปุจฺจา นามรูปเณ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหเน อสงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหเน อสงฺคหิตา ชาติสงฺคเหเน อสงฺคหิตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหเน อสงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหเน อสงฺคหิตา ชาติสงฺคเหเน อสงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺเธหิ กตฺติหายตฺเนหิ กตฺติหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา ?

นามรูปที่เกิดขึ้นโดยอาศัยวิญญาณเป็นเหตุนี้ นับสงเคราะห์จิต ๘๙ โดยความเป็นรูปขันธ์ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์ โอปาทิกายตนะ ๑๐ ธัมมาตนะ ๑ โอปาทิธาตุ ๑๐ ธัมมธาตุ ๑ ไม่ได้

จิต ๘๙ เหล่านี้ นับสงเคราะห์รูป เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน โดยความเป็นวิญญาณขันธ์ มนายตนะ วิญญาณธาตุ ๗ ไม่ได้ รูป เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

๕. จงแสดงปุจฺจา และวิสัชนา สฬายตฺนนิทเทส ตามปญฺจมนยนิทเทส ทั้งบาลีและภาษาไทย? 45

๕. จงแสดงปุจฺจา และวิสัชนา สฬายตฺนนิทเทส ตามปญฺจมนยนิทเทส (เฉพาะภาษาไทย) ? 43

๕. ข. จงแสดงปุจฺจาเป็นภาษาบาลี แปลและวิสัชนา เป็นภาษาไทย ในสฬายตฺนนิทเทส ตามนัยที่ ๕ ? 46

ตอบ (46) ข. สฬายตฺนนิทเทส ตามนัยที่ ๕ แสดงดังต่อไปนี้

ปฺ. นามรูปปุจฺจา สฬายตฺเนเน เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหเน อสงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหเน อสงฺคหิตา ชาติสงฺคเหเน อสงฺคหิตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหเน อสงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหเน อสงฺคหิตา ชาติสงฺคเหเน อสงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺเธหิ กตฺติหายตฺเนหิ กตฺติหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา ?

สภาพตนะที่เกิดขึ้นโดยอาศัยนามรูปเป็นเหตุนี้ นับสงเคราะห์ เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน โดยความเป็นรูปขันธ์ วิญญาณขันธ์ จักขายตนะ โสตายตนะ ฆานายตนะ ชิวหายตนะ กายายตนะ มนายตนะ จักขุธาตุ โสตธาตุ ฆานธาตุ ชิวหาธาตุ กายธาตุ วิญญาณธาตุ ๗ ไม่ได้ เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน เหล่านี้ นับสงเคราะห์จิต ๘๙ โอปาริกรูป ๑๒ โดยความเป็นเวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์ รัมมายตนะ รัมมธาตุ ไม่ได้

จิต ๘๙ โอปาริกรูป ๑๒ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุเท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา ตีหิ ขนฺฺเรหิ เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา อสงฺคหิตา ฯ

จิต ๘๙ โอปาริกรูป ๑๒ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ์ ๓ คือ เวทนาขันธ์ ๑ สัญญาขันธ์ ๑ สังขารขันธ์ ๑ รัมมายตนะ ๑ รัมมธาตุ ๑

๕. จงแสดงปุจฉา และวิสัชนา พร้อมคำแปลใน อิทธิปาทีนิตเทศ ตามบัญญัติมนยนิทเทศ ? 41

ตอบ แสดงปุจฉา และวิสัชนา พร้อมคำแปลใน อิทธิปาทีนิตเทศ ตามบัญญัติมนยนิทเทศ ดังนี้

ปุจฉา.อิทธิปาเทน เย ธมฺมา ขนฺฺรสงฺคเหน อสงฺคหิตา อายตนสงฺคเหน อสงฺคหิตา ธาตุสงฺคเหน อสงฺคหิตา เตหิ

ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺฺรสงฺคเหน อสงฺคหิตา อายตนสงฺคเหน อสงฺคหิตา ธาตุสงฺคเหน อสงฺคหิตา เต ธมฺมา กตตีหิ ขนฺฺเรหิ กตตีหายตเนหิ กตตีหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา ?

อิทธิปาทีนนี้ นับสงเคราะห์ โอปาริกรูป ๑๒ โดยความเป็น สังขารขันธ์ ญาณขันธ์ มนายตนะ รัมมายตนะ มโนวิญญาณธาตุ รัมมธาตุ ได้ โอปาริกรูป ๑๒ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ จิต เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน โดยความเป็นรูปขันธ์ โอปาริกายตนะ ๑๐ โอปาริกธาตุ ๑๐ ไม่ได้

จิต เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิสัชนา เต ธมฺมา เอเกน ขนฺฺเรณ ทสหายตเนหิ ทสหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา

จิต เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย รูปขันธ์ โอปาริกายตนะ ๑๐ โอปาริกธาตุ ๑๐

๕. ก. จงแสดงปุจฉา เจตนานิทเทศ ตามบัญญัติมนยนิทเทศ (เฉพาะภาษาไทย) ? 46ส

ตอบ ก. ปุ. เจตนา นี้ นับสงเคราะห์ จิต ๘๙ โอปาริกรูป ๑๒ โดยความเป็นสังขารขันธ์ รัมมายตนะ รัมมธาตุ ไม่ได้ จิต ๘๙ โอปาริกรูป ๑๒ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน โดยความเป็นรูปขันธ์ ญาณขันธ์ โอปาริกายตนะ ๑๐ มนายตนะ ๑ โอปาริกธาตุ ๑๐ ญาณธาตุ ๗ ไม่ได้ เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

๖. ก. จงแสดงปุจฉาและวิสัชนา ในจิตตนิทเทศ ตามบัญญัติมนยนิทเทศ (เฉพาะภาษาไทย) ? 44

ตอบ ก. แสดงปุจฉาและวิสัชนาในจิตตนิทเทศ ตามบัญญัติมนยนิทเทศดังนี้

ปุ. จิตนี้ นับสงเคราะห์ รูป เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน โดยความเป็นญาณขันธ์ มนายตนะ ญาณธาตุ ๗ ไม่ได้ รูป เวทนา สัญญา สังขาร นิพพาน เหล่านี้ นับสงเคราะห์จิต ๘๙ โดยความเป็นรูปขันธ์ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์ โอปาริกายตนะ ๑๐ รัมมายตนะ ๑ โอปาริกธาตุ ๑๐ รัมมธาตุ ๑ ไม่ได้

จิต ๘๙ นี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้โดยขันธ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิ. จิต ๘๙ นี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ์ ๔ คือ รูปขันธ์ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์ อายตนะ ๑๑ คือ โอปาริกายตนะ ๑๐ รัมมายตนะ ๑ ธาตุ ๑๑ คือ โอปาริกธาตุ ๑๐ รัมมธาตุ ๑

ฉุทฺถมนยสมปโยควิปโยคปทีนิตเทศ

๓. ก. อัปภันตรมาติกา ที่ไม่ทรงแสดงในฉุทฺถมนยนิทเทศนั้น มีกี่บท คืออะไรบ้าง ? 42

ตอบ ก. อัมภันตรมชาติกา ที่ไม่ทรงแสดงในจัญญุสนยนิทเทศนั้น มี ๑๓ บท คือ

๑) อัมภายตนะ	๒) อัมภธาตุ	๓) ทุกขสังขะ	๔) ซีวิต	๕) สฬายตนะ
๖) นามรูป	๗) อุปปัตติภาวะ	๘) กามภาวะ	๙) สัตถุญญภาวะ	๑๐) ปัญจโวการภาวะ
๑๑) ชาติ	๑๒) ชรา	๑๓) มรณะ		

๖. ก. สัจจนิทเทศ ที่พระองค์ทรงแสดงในจัญญุสนยนิทเทศนั้นมีกี่นิทเทศ คืออะไรบ้าง ? 52

ตอบ ก. สัจจนิทเทศ ที่พระองค์ทรงแสดงในจัญญุสนยนิทเทศนั้นมี ๓ นิทเทศ คือ

๑. สมุทยสัจจนิทเทศ ๒. นิโรธสัจจนิทเทศ ๓. มัคคสัจจนิทเทศ

๖. ก. ปฏิจจสมุปบาท ที่ไม่ทรงแสดงในจัญญุสนยนิทเทศนั้นมีกี่นิทเทศ คือนิทเทศอะไรบ้าง ? 45

ตอบ ก. ปฏิจจสมุปบาท ที่ไม่ทรงแสดงในจัญญุสนยนิทเทศนั้นมี ๙ นิทเทศคือ

๑. สฬายตนะนิทเทศ ๒. นามรูปนิทเทศ ๓. อุปปัตติวารนิทเทศ ๔. กามวารนิทเทศ ๕. สัตถุญญวารนิทเทศ
๖. ปัญจโวการวารนิทเทศ ๗. ชาตินิทเทศ ๘. ชรานิทเทศ ๙. มรณนิทเทศ

๔. จงบอกธรรมที่ไม่ประกอบด้วยนิทเทศดังต่อไปนี้ โฉมฐัพพายตนะนิทเทศ, สัตถุญญวารนิทเทศ

นิวรรณปทนิทเทศ, สารัมมณปทนิทเทศ, อรณปทนิทเทศ ? 53ส. 55ส

ตอบ โฉมฐัพพายตนะนิทเทศ ไม่ประกอบด้วย นามขันธ ๔

สัตถุญญวารนิทเทศ ไม่ประกอบด้วย เนวสัตถุญญาสัตถุญญภาวะ กุศล - อกุศล - กิริยา - ผลจิตตูปบาท

นิวรรณปทนิทเทศ ไม่ประกอบด้วย กุศล - วิบาก - กิริยาจิตตูปบาท รูป นิพพาน

สารัมมณปทนิทเทศ ไม่ประกอบด้วย รูป ๒๘ นิพพาน

อรณปทนิทเทศ ไม่ประกอบด้วย อกุศลจิตตูปบาท

๖. ก. จงแสดงธรรมที่ประกอบด้วยนิทเทศดังต่อไปนี้ โสมนัสสินทริยนิทเทศ, อวิชชานิทเทศ,

อิทธิบาทนิทเทศ, สุขสหคตปทนิทเทศ? 48ส

ตอบ ก. แสดงธรรมที่ประกอบด้วยนิทเทศดังต่อไปนี้

โสมนัสสินทริย ประกอบด้วย โสมนัสสหคตจิต ๖๒ เจตสิก ๔๖ (เว้นเวทนา)

อวิชชา ประกอบด้วย อกุศลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๖ (เว้นโมหเจตสิก)

อิทธิบาท ประกอบด้วย เจตสิก ๓๓ (เว้นวิริยะ ฉันทะ ปัญญา, หรืออิทธิบาทองค์ธรรม)

สุขสหคต ประกอบด้วย สุขเวทนาเจตสิก

๔. ก. รูปไม่ประกอบด้วยนามขันธ ๔ ก็ทราบแล้ว แต่อยากทราบว่านามขันธ ๔ ไม่ประกอบด้วยธรรมอะไร ? 51ส

ตอบ ก. นามขันธ ๔ ไม่ประกอบด้วย รูป ๒๘ นิพพาน

๖. จงตั้งปัญหาดังต่อไปนี้ จากภาษาไทย ให้เป็นบาลี พร้อมวิเศษนา ? 41

ปัญญา รูปขันธนี้ ประกอบด้วย ขันธ อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร?

ปัญญา มนายตนะนี้ ประกอบด้วย ขันธ อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร?

ปัญญา จักขุทริยนี้ ประกอบด้วย ขันธ อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร?

ปัญญา อสัตถุญญภาวะนี้ ไม่ประกอบด้วย ขันธ อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร?

ตอบ ปัญญา รูปขุขุโธ กตีหิ ขนุเธหิ กตีหยาตเนหิ กตีหิ ธาตุหิ สมุပ္ยุตโต ?

วิเศษนา นตฺถิ

ปัจจุบัน นายตน กติหิ ขนุเรหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตํ ?

วิสัชนา นายตน กติหิ ขนุเรหิ สมฺปยุตฺตํ เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตํ

ปัจจุบัน จกฺขุทฺธิริยํ กติหิ ขนุเรหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตํ ?

วิสัชนา นตฺถิ

ปัจจุบัน อสฺสณฺเฎีภโว กติหิ ขนุเรหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺโต ?

วิสัชนา อสฺสณฺเฎีภโว จตฺตฺหิ ขนุเรหิ เอเกนายตเนน สตฺตฺหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺโต เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺโต

๖. ก. จงวิสัชนาพร้อมทั้งคำแปล ในคำปัญหาดังต่อไปนี้ ? 53

ป. รูปกฺขนฺโธ กติหิ ขนุเรหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺโต ? 53

ป. จิตฺตํ กติหิ ขนุเรหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺโต ? 53

ป. อิทธิปาโท กติหิ ขนุเรหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺโต ? 53

ป. อกุสฺสลา ธมฺมา กติหิ ขนุเรหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา ? 53

ตอบ ก. วิสัชนาพร้อมทั้งคำแปลในคำปัญหาดังนี้

วิสัชนา รูปกฺขนฺโธ จตฺตฺหิ ขนุเรหิ เอเกนายตเนน สตฺตฺหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺโต เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺโต.
รูปกฺขนฺโธนี้ ไม่ประกอบด้วยนามกฺขนฺธ ๔ นายตนนะ ๑ วิญญฺญาณธาตฺ ๗ และไม่ประกอบด้วย ธัมมายตนะ ธัมมธาตฺ บางส่วนคือ เจตสิก ๕๒.

วิสัชนา จิตฺตํ กติหิ ขนุเรหิ สมฺปยุตฺตํ เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตํ.

จิตฺตํนี้ ประกอบด้วยกฺขนฺธ ๓ คือ เวทนากฺขนฺธ สัณฺญาณกฺขนฺธ สังขารกฺขนฺธ และประกอบด้วยธัมมายตนะ ธัมมธาตฺ บางส่วนคือ เจตสิก ๕๒.

วิสัชนา อิทธิปาโท ทฺวิหิ ขนุเรหิ สมฺปยุตฺโต เอเกน ขนุเรน เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺโต.

อิทธิปาทฺนี้ ประกอบด้วยกฺขนฺธ ๒ คือ เวทนากฺขนฺธ สัณฺญาณกฺขนฺธ และประกอบด้วยสังขารกฺขนฺธบางส่วนคือ เจตสิก ๓๑ ธัมมายตนะ ธัมมธาตฺบางส่วนคือ เจตสิก ๓๓

วิสัชนา อกุสฺสลา ธมฺมา เอเกน ขนุเรน ทสฺสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺโต เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺโต.

อกุสฺสลธรรมเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย กฺขนฺธ โสฬสฺสกายตนะ ๑๐ ธาตฺ ๑๖ คือ โสฬสฺสธาตฺ ๑๐ วิญญฺญาณธาตฺ ๖ (เว้นมโนวิญญฺญาณธาตฺ)

๓. ข. จงแสดงกฺขนฺธที่สัมปยุตฺตวิปฺปยุตฺตํได้และไม่ได้ ? 50ส

ตอบ ข. แสดงกฺขนฺธที่สัมปยุตฺตวิปฺปยุตฺตํได้และไม่ได้

๑. นามกฺขนฺธ ๔ อันได้แก่ จิต เจตสิก เหล่านี้ เมื่อครบลักษณะทั้ง ๔ คือ เอกุปฺปาทะ เอกนิโรชะ เอการัมมณะ เอกวตฺตฤกะ แล้ว เป็นสัมปยุตฺตซึ่งกันและกันได้ ถ้าไม่ครบลักษณะทั้ง ๔ ก็เป็นวิปฺปยุตฺต

๒. นามกฺขนฺธ ๔ กับ นิพพาน นามกฺขนฺธ ๔ กับรูป เป็นวิปฺปยุตฺตอย่างเดียว

๓. รูป กับ รูป รูป กับ นิพพาน ไม่เรียกว่าสัมปยุตฺตหรือวิปฺปยุตฺต

๔. ระหว่าง กุสฺลธรรม อกุสฺลธรรม อพยากตฺธรรม ที่เป็นจิต เจตสิกซึ่งกันและกัน เป็นวิปฺปยุตฺต ชื่อว่า ซาตฺตวิปฺปยุตฺต

๕. ระหว่างนามกฺขนฺธ ๔ ที่เกิดในกามภุมฺิ รูปภุมฺิ อรูปภุมฺิ ซึ่งกันและกัน เป็นวิปฺปยุตฺต ชื่อว่า ภุมฺิวิปฺปยุตฺต

๖. ระหว่างนามกฺขนฺธ ๔ ที่เป็นอดีต อนาคต ปัจจุบัน ซึ่งกันและกัน เป็นวิปฺปยุตฺต ชื่อว่า กาลวิปฺปยุตฺต

๗. ระหว่างนามขันธ์ ๔ ที่เกิดอยู่ภายในตัวเรา และภายนอกตัวเรา ซึ่งกันและกันเป็นวิปยุตต์ ชื่อว่าสันดานวิปยุตต์

๓. ข. รูปขันธ์นี้ ไม่ประกอบด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ? 44ส

ตอบ ข. รูปขันธ์นี้ ไม่ประกอบด้วยนามขันธ์ ๔ มนายนะ ๑ วิญญาณธาตุ ๗

และไม่ประกอบด้วยธัมมายนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๕๒

๕. ก. รูปภาวะไม่ประกอบด้วยธรรมอะไร ? ธรรมเหล่านั้นประกอบด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุได้เท่าไร ? 47ส

ตอบ ก. รูปภาวะ ไม่ประกอบด้วยจิต เจตสิก ที่เป็นกามภาวะ อรูปภาวะ กุศล-อกุศล-กิริยา-ผลจิตตูปาท

และธรรมเหล่านั้นประกอบด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุ ได้ ตอบว่า ไม่มี

๔. จงวิชันษาพร้อมทั้งคำแปลในคำปุจฉาดังต่อไปนี้

ปุ. เอกโวการภาวะ นี้ ประกอบด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ? 45ส(1/3)

ตอบ วิ. นตฺถิ - ไม่มี

๖. จงวิชันษาพร้อมทั้งคำแปล ในคำปุจฉาดังต่อไปนี้ ? 55

ปุ. รูปอายตนะ นี้ ประกอบด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

ปุ. มัคคัสสัจจะ นี้ ประกอบด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

ปุ. รูปภาวะ เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

ปุ. นีวรณสัมปยุตตโนนีวรณธรรม เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

ปุ. ปรามาสสัมปยุตตธรรม เหล่านี้ ประกอบด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

ตอบ วิ. นตฺถิ. ไม่มี

วิ. มคฺคสจฺจํ ตีหิ ขนฺุเธหิ เอนายตเนน เอกาย ธาตุยา สมฺปยุตฺตํ เอน ขนฺุเธน เอนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตํ.

มัคคัสสัจจะ นี้ ประกอบด้วยขันธ์ ๓ คือ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ วิญญาณขันธ์ มนายนะ ๑ มโนวิญญาณธาตุ ๑ และประกอบด้วยสังขารขันธ์ บางส่วน คือ สังขารขันธ์เจตสิก ๒๖ ธัมมายนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๒๘ (เว้นองค์มรรค ๘)

วิ. รูปภาโว น เกหิจิ ขนฺุเธหิ น เกหิจิ อายตเนหิ ตีหิ ธาตุหิ วิปฺยุตฺโต.

รูปภาวะ นี้ ไม่เป็นวิปยุตต์กับขันธ์ อายตนะ ใดๆอย่างหนึ่ง แต่เป็นวิปยุตต์กับธาตุ ๓ คือ ฆานวิญญาณธาตุ ชิวหาวิญญาณธาตุ กายวิญญาณธาตุ

วิ. นีวรณสมฺปยุตฺตา เจว โน จ นีวรณา ธมฺมา เอน ขนฺุเธน ทสหายตเนหิ โสฬสฺสฺหิ ธาตุหิ วิปฺยุตฺตา เอนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺยุตฺตา.

นีวรณสัมปยุตตโนนีวรณธรรม เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยรูปขันธ์ ๑ โยฟาริกายตนะ ๑๐ ธาตุ ๑๖ คือ โยฟาริกธาตุ ๑๐ วิญญาณธาตุ ๖ (เว้นมโนวิญญาณธาตุ) และไม่ประกอบด้วย ธัมมายนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ โสภณเจตสิก ๒๕ สุขุมรูป นิพพาน

วิ. ปรามาสสมฺปยุตฺตา ธมฺมา เอน ขนฺุเธน เอนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

ปรามาสสัมปยุตตธรรม เหล่านี้ ประกอบด้วยสังขารขันธ์ ธัมมายนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ ทิฏฐิเจตสิก

๔. ให้วิชันษาในปุจฉาดังต่อไปนี้ ไม่ต้องแปลบาลี ในข้อ ก.ข.สำหรับข้อ ค.ให้แปลด้วย ? 44ส

ก. กายายตนํ กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตํ ? 44

ตอบ ก. วิ. นตฺถิ

๓. ข. ปุจฉา กายายตนํ กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตํ? วิสัชนาเป็นภาษาไทยว่าอย่างไร ? 54ส

ตอบ ข. วิสัชนาเป็นภาษาไทย ดังนี้ วิสัชนา ไม่มี

๔. ข. จงแปลปุจฉาในปุจฉาดังต่อไปนี้ (ไม่ต้องวิสัชนา) ? 46ส

ปุ. กายายตนํ กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตํ

ปุ. เวทนาทุกขุณฺเณ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา ?

ตอบ ข. แปล ปุ. กายายตนะนี้ ประกอบด้วยขันธ์ ๕ อายุตนะ ธาตุ เท่าไร ?

ปุ. เวทนาขันธ์นี้ ประกอบด้วยจิต ๘๘ เจตสิก ๕๑ (เว้นเวทนาเจตสิก) ได้

จิต ๘๘ เจตสิก ๕๒ เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยรูป ๒๘ นิพพาน

รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยขันธ์ ๕ อายุตนะ ธาตุ เท่าไร ?

๖. ข. จงวิสัชนาเป็นภาษาไทย ในคำปุจฉาดังต่อไปนี้ –

ปุ. มนายตนํ กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตํ ? 52

ปุ. โสมนสฺสสินฺุทริยํ กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตํ ? 52

ปุ. สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตา ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ? 52?

ปุ. อาสวา ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ? 52

ตอบ ข. วิ. มนายตนะ นี้ ประกอบด้วยขันธ์ ๓ คือ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์ และประกอบด้วย ธัมมาตนะ ธัมมธาทู บางส่วน คือ เจตสิก ๕๒

วิ. โสมนสฺสสินฺุทริยํ นี้ ไม่ประกอบด้วยรูปขันธ์ ๑ โอปฬาริกายตนะ ๑๐ ธาตุ ๑๖ คือ โอปฬาริกธาตุ ๑๐ วิญญาณธาตุ ๖ (เว้นมโนวิญญาณธาตุ) และไม่ประกอบด้วย ธัมมาตนะ ธัมมธาทู บางส่วน คือ โทกตูกเจตสิก ๔ วิจิกิจจา เจตสิก ๑ สุขุมรูป นิพพาน

วิ. สุขายเวทนายสมฺปยุตตธรรม เหล่านี้ ประกอบด้วยเวทนาขันธ์ ๑ และประกอบด้วย ธัมมาตนะ ธัมมธาทู บางส่วน คือ เวทนาเจตสิก (หรือสุขเวทนา)

วิ. อาสวธรรม เหล่านี้ ประกอบด้วยขันธ์ ๓ คือ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ วิญญาณขันธ์ มนายตนะ มโนวิญญาณธาตุ และประกอบด้วย สังขารขันธ์ บางส่วน คือ สังขารขันธ์เจตสิก ๒๒ ธัมมาตนะ ธัมมธาทู บางส่วน คือ เจตสิก ๒๔ (เว้นอาสวะองค์ธรรม ๓)

๖. จงแสดงวิสัชนาทั้งภาษาบาลี และภาษาไทย ตามนัยที่ ๖ ในปุจฉาดังต่อไปนี้ ? 46

ก. ปุ. จักขุธาตุนี้ ประกอบด้วยขันธ์ ๕ อายุตนะ ธาตุ เท่าไร ?

ข. ปุ. โสตวิญญาณธาตุนี้ ไม่ประกอบด้วยขันธ์ ๕ อายุตนะ ธาตุ เท่าไร ?

ค. ปุ. สมุทยสัจจะนี้ ประกอบด้วยขันธ์ ๕ อายุตนะ ธาตุ เท่าไร ?

ง. ปุ. มัคคสัจจะนี้ ไม่ประกอบด้วยขันธ์ ๕ อายุตนะ ธาตุ เท่าไร ?

จ. ปุ. อุเบกขินทรียนี้ ไม่ประกอบด้วยขันธ์ ๕ อายุตนะ ธาตุ เท่าไร ?

ตอบ ก. วิ. นตฺถิ แปลว่า ไม่มี

ข. วิ. เอเกน ขนฺุเธน ทสหายตเนหิ โสฬสฺสหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

แปลว่า โสตวิญญานธาตุ ไม่ประกอบด้วยรูปขันธ์ ๑ โอปาริกายตนะ ๑๐ โอปาริกธาตุ ๑๐ วิญญานธาตุ ๖ (โสตวิญญานธาตุ) และไม่ประกอบด้วยธัมมายตนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๔๕ สุขุมรูป นิพพาน.

ค. วิ. ตีหิ ขนฺฺเณหิ เอเคนายตเนน เอกาย ธาตุยา สมฺปยุตฺตํ เอเคน ขนฺฺเณน เอเคนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตํ.

แปลว่า สมุทยสังฺกัจฉะนี ปรกะอบกัรบฺขันธ์ ๓ คือ เวทนาขันธ์ ๑ สัณฺญาขันธ์ ๑ วิญญานขันธ์ ๑ มนายตนะ ๑ มโนวิญญานธาตุ ๑ และประกอบด้วยสังขารขันธ์บางส่วน คือ สังขารขันธ์เจตสิก ๑๙ (เว้นโลกะ) ธัมมายตนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๒๑ (เว้นโลกะ)

ง. วิ. เอเคน ขนฺฺเณน ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ธาตุหิ วิปฺยุตฺตํ เอเคนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺยุตฺตํ.

แปลว่า มัคคสังฺกัจฉะนี ไม่ประกอบด้วยรูปขันธ์ ๑ โอปาริกายตนะ ๑๐ โอปาริกธาตุ ๑๐ วิญญานธาตุ ๖ (เว้นมโนวิญญานธาตุ) และไม่ประกอบด้วยธัมมายตนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ อกุศลเจตสิก ๑๔ อัปป์มัญญาเจตสิก ๒ สุขุมรูป นิพพาน.

จ. วิ. เอเคน ขนฺฺเณน ทสหายตเนหิ เอกาทสฺหิ ธาตุหิ วิปฺยุตฺตํ เอเคนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺยุตฺตํ.

แปลว่า อุเบกขินทริยํนี ไม่ประกอบด้วยรูปขันธ์ ๑ โอปาริกายตนะ ๑๐ โอปาริกธาตุ ๑๐ กายวิญญานธาตุ ๑ และไม่ประกอบด้วยธัมมายตนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ โทเจตสิก ๔ ปิตติเจตสิก ๑ สุขุมรูป นิพพาน.

๓. ข. จงวิสันนา เป็นภาษาไทย ในปุจฉาดังต่อไปนี้ ? 42

ป. กายวิญญานธาตุ นี้ ปรกะอบกัรบฺขันธ์ อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

ป. อุเบกขินทริยํ นี้ ปรกะอบกัรบฺขันธ์ อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

ป. รูปภาวะ นี้ ไม่ประกอบด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

ป. วิปากธรรม นี้ ไม่ประกอบด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

ป. กิเลสธรรม นี้ ปรกะอบกัรบฺขันธ์ อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

ตอบ ข. วิสันนา เป็นภาษาไทย ดังนี้

วิสันนา จักขุวิญญานธาตุนี้ ปรกะอบกัรบฺขันธ์ ๓ คือ เวทนาขันธ์ สัณฺญาขันธ์ สังขารขันธ์

และประกอบด้วย ธัมมายตนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ สัฟพจิตตสาธารณเจตสิก ๗

วิสันนา อุเบกขินทริยํนี ปรกะอบกัรบฺขันธ์ ๓ คือ สัณฺญาขันธ์ สังขารขันธ์ วิญญานขันธ์ มนายตนะ ๑ วิญญานธาตุ ๖

(เว้นกายวิญญานธาตุ) และประกอบด้วยธัมมายตนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๔๖ (เว้นเวทนา)

วิสันนา รูปภาวํนี ไม่เป็นวิปฺยุตฺตํกับ ขันธ์ อายตนะ อย่างใดอย่างหนึ่ง

แต่เป็นวิปฺยุตฺตํกับ ธาตุ ๓ คือ ฆานวิญญานธาตุ ชิวหาวิญญานธาตุ กายวิญญานธาตุ

วิสันนา วิปากธรรมนี ไม่ประกอบด้วย รูปขันธ์ ๑ โอปาริกายตนะ ๑๐ โอปาริกธาตุ ๑๐ และไม่ประกอบด้วยธัมมายตนะ

ธัมมธาตุ บางส่วน คือ อกุศลเจตสิก ๑๔ สุขุมรูป นิพพาน

วิสันนา กิเลสธรรมนี ปรกะอบกัรบฺขันธ์ ๓ คือ สัณฺญาขันธ์ สังขารขันธ์ วิญญานขันธ์ มนายตนะ ๑ มโนวิญญานธาตุ ๑

และประกอบด้วยสังขารขันธ์ บางส่วน คือ เจตสิก ๑๗ (เว้นกิเลสองค์ธรรม ๑๐)

๖. จงวิสันนาพร้อมทั้งคำแปล ในคำปุจฉาดังต่อไปนี้

ป. กายวิญญานธาตุ นี้ ปรกะอบกัรบฺขันธ์ อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ? 54

ป. อุเบกขินทริยํ นี้ ปรกะอบกัรบฺขันธ์ อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ? 54

ป. อสัณฺญีภาวะ นี้ ปรกะอบกัรบฺขันธ์ อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ? 54

ป. อาสวสัมปยุตตโนอาสวธรรม เหล่านี้ ปรกะอบกัรบฺขันธ์ อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ? 54

ป. อวิตกกกรรม เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยชั้นใด อายุตนะ ชาติ เท่าไร ? 54

ตอบ วิ. กายวิญญูณธาตุ ตีฬิ ขนฺฺเรหิ สมฺฺยุตฺตา เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ สมฺฺยุตฺตา.

กายวิญญูณธาตุนี้ ประกอบด้วยชั้นใด ๓ คือ เวทนาชั้นใด สัญญาชั้นใด สังขารชั้นใด และประกอบด้วย ธรรมายตนะ ธรรมธาตุ บางส่วน คือ สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗

วิ. อุเปกฺขินฺฺทริยํ ตีฬิ ขนฺฺเรหิ เอเกนายตเนน จฺฺหิ ชาติฺยํ สมฺฺยุตฺตํ เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ สมฺฺยุตฺตํ.

อุเบกขินฺฺทริยํ นี้ ประกอบด้วยชั้นใด ๓ คือ สัญญาชั้นใด สังขารชั้นใด วิญญูณชั้นใด มนายตนะ วิญญูณธาตุ ๖ (เว้นกายวิญญูณธาตุ) และประกอบด้วยธรรมายตนะ ธรรมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๔๖ (เว้นเวทนา)

วิ. นตฺถิ. ไม่มี

วิ. อาสวสมฺฺยุตฺตา เจว โน ๑ อาสวา ธมฺฺมา เอเกน ขนฺฺเรน เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ สมฺฺยุตฺตา.

อาสวสมฺฺยุตฺตในอาสวธรรม เหล่านี้ ประกอบด้วยสังขารชั้นใด ธรรมายตนะ ธรรมธาตุ บางส่วน คือ อาสวของค์ธรรม ๓

วิ. อวิตกฺกา ธมฺฺมา น เกหิจิ ขนฺฺเรหิ น เกหิจิ อายุตเนหิ เอกาย ชาติฺยา วิปฺฺยุตฺตา.

อวิตกกกรรม เหล่านี้ ไม่เป็นวิปยุตต์กับชั้นใด อายุตนะ อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่เป็นวิปยุตต์กับ มโนธาตุ ๑

๖. จงวิสังขนา เป็นภาษาบาลี และภาษาไทย ในปัจฉาตั้งต่อไปนี้ ? 49

ป.จ. รูปธาตุนี้ ประกอบด้วยชั้นใด อายุตนะ ชาติ ได้เท่าไร ? 49

ป.จ. สมานินฺฺทริยํ ไม่ประกอบด้วย ชั้นใด อายุตนะ ชาติ เท่าไร ? 49

ป.จ. อิทฺธิปาท ประกอบด้วย ชั้นใด อายุตนะ ชาติ ได้เท่าไร ? 49

ป.จ. จิตตสมฺฺยุตฺตธรรมประกอบด้วยชั้นใด อายุตนะ ชาติได้เท่าไร ? 49

ป.จ. อัปฺปมาณธรรมนี้ ไม่ประกอบด้วยชั้นใด อายุตนะ ชาติเท่าไร ? 49

ตอบ วิ. นตฺถิ ไม่มี

วิ. สมานินฺฺทริยํ เอเกน ขนฺฺเรน ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ชาติฺยํ วิปฺฺยุตฺตา เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ วิปฺฺยุตฺตา.

แปล สมานินฺฺทริยํ นี้ ไม่ประกอบด้วยรูปชั้นใด ๑ โสฬสฺหิ อายุตนะ ๑๐ ชาติ ๑๖ คือโอฬาริกาธาตุ ๑๐ วิญญูณธาตุ ๖ (เว้นมโนวิญญูณธาตุ) และไม่ประกอบด้วย ธรรมายตนะ ธรรมธาตุ บางส่วน คือ วิจิกิจฉาเจตสิกสุขุมรูป นิพพาน

วิ. อิทฺธิปาโท ทวีฬิ ขนฺฺเรหิ สมฺฺยุตฺโต เอเกน ขนฺฺเรน เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ สมฺฺยุตฺโต.

แปล อิทฺธิปาท นี้ ประกอบด้วยชั้นใด ๒ คือ เวทนาชั้นใด สัญญาชั้นใด และประกอบด้วยสังขารชั้นใด บางส่วนคือ สังขาร ชั้นใดเจตสิก ๓๑ ธรรมายตนะ ธรรมธาตุ บางส่วนคือ เจตสิก ๓๓ (เว้นฉันทะ วิริยะ ปัญญา)

วิ. จิตตสมฺฺยุตฺตา ธมฺฺมา เอเกน ขนฺฺเรน เอเกนายตเนน สตฺตฺติ ชาติฺยํ สมฺฺยุตฺตา.

แปล จิตตสมฺฺยุตฺตธรรมนี้ ประกอบด้วย วิญญูณชั้นใด ๑ มนายตนะ ๑ วิญญูณธาตุ ๗

วิ. อัปฺปมาณา ธมฺฺมา น เกหิจิ ขนฺฺเรหิ น เกหิจิ อายุตเนหิ จฺฺหิ ชาติฺยํ วิปฺฺยุตฺตา.

แปล อัปฺปมาณธรรมนี้ ไม่เป็นวิปยุตต์กับ ชั้นใด อายุตนะ อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่เป็นวิปยุตต์กับวิญญูณธาตุ ๖ (เว้นมโนวิญญูณธาตุ)

๖. ข. จงวิสังขนา เป็นภาษาบาลี และภาษาไทย ในปัจฉาตั้งต่อไปนี้ ? 45

ป.จ. รูปธาตุนี้ ประกอบด้วยชั้นใด อายุตนะ ชาติ เท่าไร ? 45

ป.จ. กิเลสธรรมนี้ ไม่ประกอบด้วย ชั้นใด อายุตนะ ชาติ เท่าไร ? 45

ป.จ. ปีติสหนคธรรม นี้ประกอบด้วย ชั้นใด อายุตนะ ชาติ เท่าไร ? 45

ตอบ ข. วิ. นตฺถิ ไม่มี

วิ. กิเลสชา ฐมฺมา เอเกน ขนฺุเรน ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

กิเลสธรรมนี้ ไม่ประกอบด้วยรูปขันธ์ ๑ โอปฬาริกายตนะ ๑๐ ธาตุ ๑๖ คือ โอปฬาริกธาตุ ๑๐ วิญญูณธาตุ ๖ (เว้นมโนวิญญูณธาตุ) และไม่ประกอบด้วยธัมมายตนะ ๓๓ ธัมมธาตุ บางส่วนคือโสภณเจตสิก ๒๕ สุขุมรูป นิพพาน.

วิ. ปิติสหคตา ฐมฺมา เอเกน ขนฺุเรน เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

ปิติสหคตธรรมนี้ ประกอบด้วยสังขารขันธ์ ๓๓ ธัมมายตนะ ๓๓ ธัมมธาตุ บางส่วนคือปิติเจตสิก.

๔. ข. **สังขณิทเทศ ที่แสดงในจัญญฐนยนิทเทศนั้น มีกัณิทเทศ คือนิทเทศอะไรบ้าง ? 51ส**

ตอบ ข. สังขณิทเทศ ที่แสดงในจัญญฐนยนิทเทศนั้น มี ๓ นิทเทศ คือ

๑. สมุทฺยสังขณิทเทศ ๒. นิโรธสังขณิทเทศ ๓. มัคคสังขณิทเทศ

๔. ข. **จงแปลปุจฉาพร้อมวิสัยทั้งบาลีและภาษาไทย ในปุจฉาดังต่อไปนี้? 48ส**

ปุจฉา นิโรธสจฺจํ กตฺติหิ ขนฺุเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตํ ? 48ส

ปุจฉา ปรามาสสมฺปยุตฺตา ฐมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ? 48ส

ตอบ ข. แปล นิโรธสังขณิทเทศนี้ ประกอบด้วยขันธ์ ๓๓ ธัมมายตนะ ๓๓ ธัมมธาตุเท่าไร

วิสัยชา นตฺถิ ไม่มี

วิสัยชา ปรามาสสมฺปยุตฺตา ฐมฺมา เอเกน ขนฺุเรน เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา

ปรามาสสมฺปยุตฺตธรรมเหล่านี้ ประกอบด้วยสังขารขันธ์ ๓๓ ธัมมายตนะ ๓๓ ธัมมธาตุบางส่วนคือ ทิฏฐิเจตสิก ๑

๕. **จงวิสัยชาในข้อปุจฉา ดังต่อไปนี้ 39**

ก. ปุจฉา นิโรธสจฺจํ กตฺติหิ ขนฺุเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตํ ? 39

ข. ปุจฉา มนินฺุทริยํ กตฺติหิ ขนฺุเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตํ ? 39

ค. ปุจฉา อุปายาโส กตฺติหิ ขนฺุเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตํ ? 39

ง. ปุจฉา มนสิกาโร กตฺติหิ ขนฺุเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตํ ? 39

ตอบ ก. วิสัยชา นตฺถิ ไม่มี

ข. วิสัยชา มนินฺุทริยํ กตฺติหิ ขนฺุเรหิ สมฺปยุตฺตํ เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตํ

มนินฺุทริยํนี้ ประกอบด้วย ขันธ์ ๓ คือ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์ และประกอบด้วย ธัมมายตนะ ๓๓ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๕๒

ค. วิสัยชา อุปายาโส เอเกน ขนฺุเรน ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺโต เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺโต

อุปายาสนี้ ไม่ประกอบด้วย รูปขันธ์ ๑ โอปฬาริกายตนะ ๑๐ ธาตุ ๑๖ คือ โอปฬาริกธาตุ ๑๐ วิญญูณธาตุ ๖ (เว้นมโนวิญญูณธาตุ) และไม่ประกอบด้วย ธัมมายตนะ ๓๓ ธัมมธาตุบางส่วน คือ เจตสิก ๓๐ สุขุมรูป นิพพาน

ง. วิสัยชา มนสิกาโร เอเกน ขนฺุเรน ทสหายตเนหิ ทสฺหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺโต เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺโต

มนสิการนี้ ไม่ประกอบด้วย รูปขันธ์ ๑ โอปฬาริกายตนะ ๑๐ โอปฬาริกธาตุ ๑๐ และไม่ประกอบด้วย ธัมมายตนะ ๓๓ ธัมมธาตุบางส่วน คือ สุขุมรูป นิพพาน

๖. **จงวิสัยชาในปุจฉาดังต่อไปนี้ ไม่ต้องแปลปุจฉา ให้แปลวิสัยชา**

ปุจฺ อิตฺถินฺุทริยํ กตฺติหิ ขนฺุเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตํ ? 43

ปจ. อิทธิปาโท กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตโต ? 43

ปจ. สวิตกกสวิจารา ธมฺมา กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตตา ? 43

ปจ. อธิโมกฺโข กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตโต ? 43

ปจ. จิตตสมฺปยุตตา ธมฺมา กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตตา ? 43

ตอบ วิ. นตฺถิ ไม่มี

วิ. อิทธิปาโท ทุวิหิ ขนุเธหิ สมฺปยุตโต เอเกน ขนุเธน เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตโต

อิทธิปาโทนี้ ประกอบด้วยชั้น ๒ คือ เวทนาชั้น สัญญาชั้น และประกอบด้วยสังขารชั้นบางส่วนคือ สังขารชั้นเจตสิก ๓๑ ธรรมายตนะ ธรรมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๓๓ (เว้นอิทธิปาโทของคัมภีร์ ๓)

วิ. สวิตกกสวิจารา ธมฺมา เอเกน ขนุเธน เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตตา

สวิตกกสวิจาราธรรมเหล่านี้ ประกอบด้วย สังขารชั้น ธรรมายตนะ ธรรมธาตุ บางส่วน คือ วิตกเจตสิก วิจารณ์เจตสิก

วิ. อธิโมกฺโข เอเกน ขนุเธน ทสหายตเนหิ ปณฺณรสนฺหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตโต เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตโต

อธิโมกฺโขนี้ ไม่ประกอบด้วยรูปชั้น ๑ โอฬาริกายตนะ ๑๐ ธาตุ ๑๕ คือ โอฬาริกธาตุ ๑๐ ปัญจวิญญาณธาตุ ๕ และไม่ประกอบด้วยธรรมายตนะ ธรรมธาตุ บางส่วน คือ วิจิกิจจาเจตสิก สุขุมรูป นิพพาน

วิ. จิตตสมฺปยุตตา ธมฺมา เอเกน ขนุเธน ทสหายตเนหิ ทสฺหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตตา เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตตา

จิตตสมฺปยุตตธรรมเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย รูปชั้น ๑ โอฬาริกายตนะ ๑๐ โอฬาริกธาตุ ๑๐ และไม่ประกอบด้วยธรรมายตนะ ธรรมธาตุ บางส่วน คือ สุขุมรูป นิพพาน

๖. จงวิชันนา. พร้อมคำแปลในปจฺฉา.ต่อไปนี้ (ไม่ต้องแปลปจฺฉา) ? 51

ก. ปจฺฉา. สฺชินฺทุริยํ กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตโต ? 51

ข. ปจฺฉา. อสณฺณภิภโว กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตโต ? 51

ค. ปจฺฉา. คนฺธา ธมฺมา กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตตา ? 51

ง. ปจฺฉา. อปรามญฺจา ธมฺมา กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตตา ? 51

จ. ปจฺฉา. อุเปกฺขาสหคตา ธมฺมา กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตตา ? 51

ตอบ ก. วิชันนา. สฺชินฺทุริยํ เอเกน ขนุเธน ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตโต เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตโต ฯ

แปล สฺชินฺทุริยํนี้ ไม่ประกอบด้วย รูปชั้น ๑ โอฬาริกายตนะ ๑๐ ธาตุ ๑๖ คือ โอฬาริกธาตุ ๑๐ วิญญาณธาตุ ๖

(เว้นกายวิญญาณธาตุ) และไม่ประกอบด้วย ธรรมายตนะ ธรรมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๔๕ สุขุมรูป นิพพาน

ข. วิชันนา. นตฺถิ . ไม่มี

ค. วิชันนา. คนฺธา ธมฺมา กติหิ ขนุเธหิ เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา สมฺปยุตตา เอเกน ขนุเธน เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตตา ฯ

แปล สภาวธรรมทั้งหลายที่เป็นคัมภีร์เหล่านี้ ประกอบด้วย ชั้น ๓ คือ เวทนาชั้น สัญญาชั้น วิญญาณชั้น มนายตนะ

๑ มโนวิญญาณธาตุ ๑ และประกอบด้วยสังขารชั้นบางส่วนคือ สังขารชั้นเจตสิก ๒๑ ธรรมายตนะ ธรรมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๒๓ (เว้นคัมภีร์ของคัมภีร์ ๓)

ง. วิชันนา. อปรามญฺจา ธมฺมา น เกหิจิ ขนุเธหิ น เกหิจิ อายตเนหิ ฉหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตตา ฯ

แปล สภาวธรรมทั้งหลายที่ไม่เป็นอารมณ์ของปรมาส เหล่านี้ ไม่เป็นวิปยุตต์กับ ชันน์ อายตนะ อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่เป็นวิปยุตต์กับวิญญาณธาตุ ๖ (เว้นมโนวิญญาณธาตุ)

จ. วิสัชนา. อุเปกขาสหคตา ธมฺมา เอเกน ขนฺุเธน สมฺปยุตฺตา เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา ฯ
แปล สภาวธรรมทั้งหลายที่เกิดพร้อมกับอุเบกขาเวทนาเหล่านี้ ประกอบด้วยเวทนาชันน์ และประกอบกับ รั้มมายตนะ รั้มมธาตุ บางส่วน คือ เวทนาเจตสิก

๖. ข. อุเปกขินทริยนิทเทส ฝ่ายสัมปยุตต์ แสดงในจัญญฐนยนิทเทสอย่างไร ? 53

ตอบ ข. อุเปกขินทริยนิทเทส ฝ่ายสัมปยุตต์ แสดงอย่างนี้

ปุจฉา อุเปกขินทริยํ กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตํ ?

อุเปกขินทริยํนี้ ประกอบด้วยชันน์ อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

วิสัชนา อุเปกขินทริยํ ตีหิ ขนฺุเธหิ เอเกนายตเนน จหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตํ เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตํ.
อุเปกขินทริยํนี้ ประกอบด้วยชันน์ ๓ คือ สัญญาชันน์ สังขารชันน์ วิญญาณชันน์ มนายตนะ ๑ วิญญาณธาตุ ๖ (เว้นกายวิญญาณธาตุ) และประกอบกับรั้มมายตนะ รั้มมธาตุ บางส่วนคือ เจตสิก ๔๖ (เว้นเวทนา)

๖. ข. จงวิสัชนาพร้อมทั้งคำแปล ในคำปุจฉาดังต่อไปนี้

ปุ. สมาธิทริยํ กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ วิปยุตฺตํ ? 44

ปุ. โลกุตตฺตรา ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ วิปยุตฺตา ? 44

ตอบ ข. วิ. สมาธิทริยํ เอเกน ขนฺุเธน ทสหายตเนหิ โสฬสฺสหิ ธาตุหิ วิปยุตฺตํ เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปยุตฺตํ.

สมาธิทริยํนี้ ไม่ประกอบด้วยรูปชันน์ ๑ โอปาริกายตนะ ๑๐ ธาตุ ๑๖ คือ โอปาริกธาตุ ๑๐ วิญญาณธาตุ ๖ (เว้นมโนวิญญาณธาตุ) และไม่ประกอบด้วยรั้มมายตนะ รั้มมธาตุ บางส่วน คือ วิจิกิจฉาเจตสิก ๑ สุขุมรูป นิพพาน

วิ. โลกุตตฺตรา ธมฺมา น เกหิจิ ขนฺุเธหิ น เกหิจิ อายตเนหิ จหิ ธาตุหิ วิปยุตฺตา. / โลกุตตรธรรมนี้ ไม่เป็นวิปยุตต์กับชันน์ อายตนะ อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่เป็นวิปยุตต์กับวิญญาณธาตุ ๖ (เว้นมโนวิญญาณธาตุ)

๕. จงแปล ปุจ. พร้อม วิ.ทั้งบาลี และคำแปล ในปุจ.ดังต่อไปนี้ ? 43ส

ก. ปุจ. มนินทริยํ กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตํ ?

ตอบ ก. ปุ. มนินทริยํนี้ ประกอบด้วยชันน์ อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

วิ. มนินทริยํ ตีหิ ขนฺุเธหิ สมฺปยุตฺตํ เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตํ

มนินทริยํนี้ ประกอบด้วยชันน์ ๓ คือ เวทนาชันน์ ๑ สัญญาชันน์ ๑ สังขารชันน์ ๑ และประกอบกับรั้มมายตนะ รั้มมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๕๒

๖. จงวิสัชนา. พร้อมคำแปลในปุจฉา.ต่อไปนี้ (ไม่ต้องแปลปุจฉา) ?

ปุจฉา. ปญฺิณทริยํ กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติธาทูหิ สมฺปยุตฺตํ ? 50

ปุจฉา. รูปภโว กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติธาทูหิ สมฺปยุตฺโต ? 50

ปุจฉา. ทุกฺขํ กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติธาทูหิ วิปยุตฺตํ ? 50

ปุจฉา. อนุปฺปนฺุณา ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติธาทูหิ วิปยุตฺตา ? 50

ปุจฉา. ปรมาสสมฺปยุตฺตา ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติธาทูหิ สมฺปยุตฺตา ? 50

ตอบ วิสัชนา. ปญฺญินทฺริยํ ตีหิ ขนฺฺเธหิ เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา สมฺปยุตฺตํ เอเกน ขนฺฺเธน เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตํ ฯ

แปล ปญฺญินทฺริยํนี้ ประกอบกับ ชันฺธ ๓ คือ เวทนาชันฺธ สัญญาชันฺธ วิญญาณชันฺธ มนายตนะ ๑ มโนวิญญาณธาตุ ๑ และประกอบกับสังขารชันฺธ บางส่วน คือ สังขารชันฺธเจตสิก ๓๕

ธัมมายตนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๓๗ (เว้นปัญญา)

วิสัชนา. นตฺถิ . ไม่มี

วิสัชนา. ทุกฺขํ เอเกน ขนฺฺเธน ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตํ เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตํ ฯ

แปล ทุกฺขํนี้ ไม่ประกอบกับ รูปชันฺธ ๑ โอปฬาริกายตนะ ๑๐ ธาตุ ๑๖ คือ โอปฬาริกธาตุ ๑๐ วิญญาณธาตุ ๖ (เว้นกายวิญญาณธาตุ) และไม่ประกอบกับ ธัมมายตนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๔๕ สุขุมรูป นิพพาน

วิสัชนา. อนฺุปฺปนฺนา ธมฺมา น เกหิจิ ขนฺฺเธหิ น เกหิจิ อายตเนหิ ปญฺจฺหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา ฯ

แปล สภาวธรรมทั้งหลายที่ยังไม่เกิดเหล่านี้ ไม่เป็นวิปฺปยุตฺตํกับ ชันฺธ อายตนะ อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่เป็นวิปฺปยุตฺตํกับ ปญฺจวิญญาณธาตุ ๕

วิสัชนา. ปฺรามาสสมฺปยุตฺตา ธมฺมา เอเกน ขนฺฺเธน เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา ฯ

แปล สภาวธรรมทั้งหลายที่ประกอบกับปฺรามาสฺนํ ประกอบกับสังขารชันฺธ ธัมมายตนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ ทิฏฐิ-เจตสิก

๖. จงวิสัชนาทັงบาลีและคำแปลในปจฺจาดังต่อไปนี้ (ไม่ต้องแปลปจฺจา)(นัยที่ ๖)

ปจฺจา ปรีเทโว กตฺติหิ ขนฺฺเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺโต ? 48

ปจฺจา มคฺคสจฺจํ กตฺติหิ ขนฺฺเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตํ ? 48

ปจฺจา อธิโมกฺโข กตฺติหิ ขนฺฺเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺโต ? 48

ปจฺจา จิตฺตา ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺฺเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ? 48

ปจฺจา อนฺุปาทานิยา ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺฺเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ? 48

ตอบ วิสัชนาทັงบาลีและคำแปล ในปจฺจาดังต่อไปนี้

วิสัชนา นตฺถิ ไม่มี

วิสัชนา มคฺคสจฺจํ ตีหิ ขนฺฺเธหิ เอเกนายตเนน เอกายธาตุยา สมฺปยุตฺตํ เอเกน ขนฺฺเธน เอเกนายตเนน เอกายธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตํ

มคฺคสจฺจํนี้ ประกอบกับชันฺธ ๓ คือ เวทนาชันฺธ สัญญาชันฺธ วิญญาณชันฺธ มนายตนะ ๑ มโนวิญญาณธาตุ ๑ และประกอบกับสังขารชันฺธบางส่วนคือสังขารชันฺธเจตสิก ๒๖ ธัมมายตนะ ธัมมาธาตุบางส่วน เจตสิก ๒๘ (เว้นองค์มรรค ๘)

วิสัชนา อธิโมกฺโข ตีหิ ขนฺฺเธหิ เอเกนายตเนน ทฺวิหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺโต เอเกน ขนฺฺเธน เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺโต

อธิโมกฺขํนี้ ประกอบกับชันฺธ ๓ คือ เวทนาชันฺธ สัญญาชันฺธ วิญญาณชันฺธ มนายตนะ ๑ ธาตุ ๒ คือ มโนธาตุ ๑ มโนวิญญาณธาตุ ๑ และประกอบกับสังขารชันฺธบางส่วน คือสังขารชันฺธเจตสิก ๔๘ ธัมมายตนะ ธัมมาธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๕๐ (เว้นอธิโมกฺขเจตสิก วิจิกิจฺจาเจตสิก)

วิสัชนา จิตฺตา ธมฺมา ตีหิ ขนฺฺเธหิ สมฺปยุตฺตา เอเกนายตเนน เอกายธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา

จิตเหล่านี้ ประกอบด้วยชั้น ๓ คือ เวทนาชั้น สัมผัสชั้น สังขารชั้น และประกอบด้วย ธรรมายตนะ ธรรมายตนะ ๕๒

วิสัย นตฺถิ ไม่มี

๕. จงแปล ปุจ.ต่อไปนี้ พร้อมให้วิ. ทั้งภาษาบาลี และไทย ? 44ส

ก. อุปายาสไส กติหิ ขนฺธเหติ กติหยาตเนน กติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺโต ? 44

ตอบ แปล ปุจ. พร้อมทั้ง วิ. ทั้งภาษาบาลี และไทย

ปุจ. อุปายาสนี้ ประกอบด้วยชั้น ๓ อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

วิ. อุปายาสไส ตีหิ ขนฺธเหติ เอเคนายตเนน เอกาย ธาตุยา สมฺปยุตฺโต

เอเคน ขนฺธเณ เอเคนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺโต ฯ

อุปายาสนี้ ประกอบด้วย ชั้น ๓ คือ เวทนาชั้น สัมผัสชั้น วิญญาณชั้น มนายตนะ ๑ มโนวิญญาณธาตุ ๑ และประกอบด้วยสังขารชั้นบางส่วน คือ สังขารชั้นเจตสิก ๑๙

ธรรมายตนะ ธรรมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๒๑ (เว้นโทสะ)

๔. จงแปล ปุจฉา และวิสัย (เฉพาะภาษา) ในปุจฉา ต่อไปนี้ ? 55ส

ก. ปุจฉา อสงฺกิลลิกา ธมฺมา กติหิ ขนฺธเหติ กติหยาตเนน กติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ? 55ส(1/2)

ตอบ ก. แปล ปุจฉา และวิสัย (เฉพาะภาษาไทย) ในปุจฉาต่อไปนี้

ปุจฉา อสงฺกิลลิกธรรมนี้ ประกอบด้วย ชั้น ๓ อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

วิสัย ไม่มี

๔. จงแปลปุจฉาต่อไปนี้

ก. ปุจฉา อุเปกขาสหคตา ธมฺมา กติหิ ขนฺธเหติ กติหยาตเนน กติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ? 50ส(1/3)

ตอบ ก. แปล อุเปกขาสหคตธรรมเหล่านี้ ประกอบด้วยชั้น ๓ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

๔. จงวิสัยพร้อมทั้งคำแปลในคำปุจฉาดังต่อไปนี้

ปุ. สรณธรรม นี้ไม่ประกอบด้วยชั้น ๓ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ? 45ส(1/3)

ตอบ วิ. สรณา ธมฺมา เอเคน ขนฺธเณ ทสหายตเนน โสฬสฺส หิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา

เอเคนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

สรณธรรมนี้ ไม่ประกอบด้วยรูปชั้น ๑ โอปาริกายตนะ ๑๐ ธาตุ ๑๖ คือ โอปาริกธาตุ ๑๐ วิญญาณธาตุ ๖ (เว้น มโนวิญญาณธาตุ)

และไม่ประกอบด้วยธรรมายตนะ ธรรมธาตุ บางส่วนคือโสภณเจตสิก ๒๕ สุขุมรูป นิพพาน

สตตมณยสมฺปยุตเตนวิปฺปยุตตปทนิทเทส

๗. ก. อัพภันตรมาติกา ที่ไม่ทรงแสดงในจัญญนยนิทเทสนั้นมีกี่บท คืออะไรบ้าง ? 47

ตอบ ก. อัพภันตรมาติกา ที่ไม่แสดงในจัญญนยนิทเทสนั้นมี ๑๓ บท คือ

๑. ธรรมายตนะ ๒. ธรรมธาตุ ๓. ทุกขสังขะ ๔. ชีวิต ๕. สฬายตนะ ๖. นามรูป ๗. อุปปัตติภาวะ
๘. กามภาวะ ๙. สัมผัสภาวะ ๑๐. ปัญจโวการภาวะ ๑๑. ขาติ ๑๒. ขรธา ๑๓. มรณะ

๗. ก. บทที่พระพุทธรองค์ทรงแสดงในสตตมณยนิทเทส มีเท่าไร? คืออะไรบ้าง? (จงแสดงมาเฉพาะที่เป็นบาลี ไม่ต้องแปล) ? 45

ตอบ ก. บทที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในสัตตมณยนิทเทสมี ๓๗ บท คือ

ขนฺธา จตุโร อายตนญจ	เอกํ ธาตุสุ สตุต เทว ปิจ
อินฺทริยโต ตโย ปฏิจจ	ตถวิว ผสฺส ปญฺจมา ฯ
อหิมุจฺจนา มนสิ	ติเกสุ ตีณิ สตุตฺตฺตรา
เทว จ มเนน ยุตฺตา	วิตกฺก วิจาร์นา อุเปกฺขาย ฯ

๗. ก. อัปภันตรมาติกา ที่พระพุทธองค์ทรงแสดง ในสัตตมณยนิทเทสนั้น มีกี่บท? คืออะไรบ้าง ? 52

ตอบ ก. อัปภันตรมาติกา ที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในสัตตมณยนิทเทสนั้น มี ๒๔ บท คือ นามขันธ์ ๔ มนายตนะ ๑ วิญญาณธาตุ ๗ อินทรีย์ ๒ คือ มนินทรีย์ และ อุเบกขินทรีย์ ปฏิจจสมุปบาท ๓ คือ วิญญาณ ผัสสะ เวทนา ในผัสส-สัตตการาลีทั้ง ๗ บท คือ ผัสสะ เวทนา สัญญา เจตนา จิต อธิโมกข์ มนสิการ

๗. ก. พาทริมาติกา ที่พระองค์ทรงแสดงในสัตตมณยนิทเทสนั้น มีกี่บท ? คืออะไรบ้าง ? 44, 46

๗. ก. พาทริมาติกา ที่ทรงแสดงในสัตตมณยนิทเทสนั้น มีกี่นิทเทส คือนิทเทสอะไรบ้าง ? 54

ตอบ ก. พาทริมาติกา ที่(พระองค์)ทรงแสดง ในสัตตมณยนิทเทสนั้น มี ๑๓ บท (นิทเทส) คือ

๑. อุทุกขมฺสุชายเวทนายสํปยุตฺตปทนิทเทส	๒. สวิตักกสวิจาร์ปทนิทเทส	๓. อุเปกฺขาสหคตปทนิทเทส
๔. จิตตปทนิทเทส	๕. เจตสิกปทนิทเทส	๖. จิตตสํปยุตฺตปทนิทเทส
๗. จิตตสังสํกฺกุฐปทนิทเทส	๘. จิตตสังสํกฺกุฐสมฺกฺกุฐานปทนิทเทส	๙. จิตตสังสํกฺกุฐสมฺกฺกุฐานสหุปทนิทเทส
๑๐. จิตตสังสํกฺกุฐสมฺกฺกุฐานุปริวัดติปทนิทเทส	๑๑. สวิตักกปทนิทเทส	๑๒. สวิจาร์ปทนิทเทส
๑๓. อุเปกฺขาสหคตปทนิทเทส		

๗. ก. บทที่ทรงแสดงในสัตตมณยนิทเทสนั้น มีกี่บท และปฏิจจสมุปบาทนิทเทส ที่แสดงมีกี่นิทเทส คือ นิทเทสอะไรบ้าง ? 53

ตอบ ก. บทที่ทรงแสดงในสัตตมณยนิทเทสนั้น มี ๓๗ บท และปฏิจจสมุปบาทนิทเทส ที่แสดงมี ๓ นิทเทส คือ

๑) วิญญาณนิทเทส	๒) ผัสสนิทเทส	๓) เวทนานิทเทส

๗. ก. มหันตรทุก ที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในสัตตมณยนิทเทสนั้น มีกี่บท คืออะไรบ้าง ? 48, 51

ตอบ ก. มหันตรทุก ที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในสัตตมณยนิทเทสนั้น มี ๗ บท คือ

๑. จิตตปท	๒. เจตสิกปท	๓. จิตตสํปยุตฺตปท	๔. จิตตสังสํกฺกุฐปท	๕. จิตตสังสํกฺกุฐสมฺกฺกุฐานปท
๖. จิตตสังสํกฺกุฐสมฺกฺกุฐานสหุปท	๗. จิตตสังสํกฺกุฐสมฺกฺกุฐานานุปริวัดติปท			

๗. ข. ธรรมอะไรเป็นองค์ธรรมของ เตหิ ธมฺเมหิ และ เต ธมฺมา ของเวทนาจันธนิทเทส ตามสัตตมณยนิทเทส และธรรมเหล่านี้ไม่ประกอบกับขันธ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ? 50

ตอบ ข. จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ เป็นองค์ธรรมของ เตหิ ธมฺเมหิ

รูป ๒๘ นิพพาน เป็นองค์ธรรมของ เต ธมฺมา

ธรรมเหล่านี้ไม่ประกอบกับนามขันธ์ ๔ มนายตนะ ๑ วิญญาณธาตุ ๗

และไม่ประกอบกับ ธัมมายตนะ ธัมมธาตุ บางส่วนคือ เจตสิก ๕๒

๗. จงแสดง ปุ่จจาและวิสัยชา พร้อมด้วยคำแปลใน สังขารขันธ์นิทเทส ตามสัตตมณยนิทเทส ? 41

ตอบ แสดง สังขารขันธ์นิทเทส ตามสัตตมณยนิทเทส ดังนี้

ป๑จฉา. สง๑ขารก๑ข๑นุเฌน เย ธ๑ม๑มา ส๑ม๑ป๑ย๑ตุ๑ตา เตหิ ธ๑ม๑เมหิ เย ธ๑ม๑มา วิ๑ป๑ย๑ตุ๑ตา เต ธ๑ม๑มา ก๑ติหิ ข๑นุเฌหิ ก๑ติห๑ย๑ต๑เนหิ
ก๑ติหิ ๑ฐ๑ตุหิ วิ๑ป๑ย๑ตุ๑ตา ?

สง๑ขาร๑น๑น๑นี้ ๑ร๑ก๑อบ๑ก๑บ จิต ๘๘ เวท๑นาเจ๑ต๑ลิก ส๑ญ๑ญาเจ๑ต๑ลิก ไ๑จ้ จิต ๘๘ เจ๑ต๑ลิก ๕๒ เหล๑น๑นี้ ๑ไม
๑ร๑ก๑อบ๑ก๑บ ร๑ูป ๒๘ นิพ๑พาน ร๑ูป ๒๘ นิพ๑พาน เหล๑น๑นี้ ๑ไม๑ร๑ก๑อบ๑ก๑บ ๑น๑น๑ อ๑ย๑ต๑น๑ ๑ฐ๑ตุ เเท๑ไร ?

วิ๑ส๑ชน๑. เต ธ๑ม๑มา จ๑ตุหิ ข๑นุเฌหิ เอ๑เก๑น๑ย๑ต๑เน๑น ส๑ต๑ตุหิ ๑ฐ๑ตุหิ วิ๑ป๑ย๑ตุ๑ตา เอ๑เก๑น๑ย๑ต๑เน๑น เอ๑ก๑ย ๑ฐ๑ตุ๑ยา เกหิ๑จิ วิ๑ป๑ย๑ตุ๑ตา.
ร๑ูป ๒๘ นิพ๑พาน เหล๑น๑นี้ ๑ไม๑ร๑ก๑อบ๑ก๑บ๑น๑ม๑๑น๑น๑ ๔ ม๑น๑ย๑ต๑น๑ ๑ วิ๑ญ๑ญา๑น๑ฐ๑ตุ ๗ และ๑ไม๑ร๑ก๑อบ๑ก๑บ ๑ม๑มาย๑ต๑น๑
๑ม๑ม๑ฐ๑ตุ บ๑าง๑ส๑ว๑น ค๑ือ เจ๑ต๑ลิก ๕๒.

๗. ข. จ๑ง๑แ๑ล๑ป๑จ๑ฉ๑ ๑ร๑อม๑ท๑ง๑วิ๑ส๑ชน๑ ๑เป๑น๑ภ๑า๑ษ๑า๑บ๑าลิ และ๑ภ๑า๑ษ๑า๑ไทย ใน๑ป๑จ๑ฉ๑ ด๑ง๑ต๑อ๑ไป๑นี้ ? 52

ป๑จ๑ฉ๑. สง๑ขารก๑ข๑นุเฌน เย ธ๑ม๑มา ส๑ม๑ป๑ย๑ตุ๑ตา เตหิ ธ๑ม๑เมหิ เย ธ๑ม๑มา วิ๑ป๑ย๑ตุ๑ตา เต ธ๑ม๑มา ก๑ติหิ
ข๑นุเฌหิ ก๑ติห๑ย๑ต๑เนหิ ก๑ติหิ ๑ฐ๑ตุหิ วิ๑ป๑ย๑ตุ๑ตา ? 52

๕. จ๑ง๑แ๑ล๑ ป๑จ. ๑ร๑อม๑ วิ.๑ท๑ง๑บ๑าลิ และ๑ค๑า๑แ๑ล ใน๑ป๑จ.ด๑ง๑ต๑อ๑ไป๑นี้ ? 43ส

๔. จ๑ง๑แ๑ล (ค๑า) ป๑จ๑ฉ๑ (ด๑ง)ต๑อ๑ไป๑นี้ ? 50ส ๑ไม๑ต๑อง๑วิ๑ส๑ชน๑ ? 49ส (เจ๑พา๑ภ๑า๑ษ๑า) ใน๑ป๑จ๑ฉ๑ต๑อ๑ไป๑นี้ ? 55ส

ข. ป๑จ. สง๑ขารก๑ข๑นุเฌน เย ธ๑ม๑มา ส๑ม๑ป๑ย๑ตุ๑ตา เตหิ ธ๑ม๑เมหิ เย ธ๑ม๑มา วิ๑ป๑ย๑ตุ๑ตา

เต ธ๑ม๑มา ก๑ติหิ ข๑นุเฌหิ ก๑ติห๑ย๑ต๑เนหิ ก๑ติหิ ๑ฐ๑ตุหิ วิ๑ป๑ย๑ตุ๑ตา ? 43ส, 49ส(1/3), 50ส(1/3)

ต๑อบ ข. แ๑ล๑ป๑จ๑ฉ๑ และ๑วิ๑ส๑ชน๑๑ท๑ง๑ภ๑า๑ษ๑า๑บ๑าลิและ๑ภ๑า๑ษ๑า๑ไทย ด๑ง๑นี้

ป๑จ๑ฉ๑. สง๑ขาร๑น๑น๑นี้ ๑ร๑ก๑อบ๑ก๑บ จิต ๘๘ เวท๑นาเจ๑ต๑ลิก ส๑ญ๑ญาเจ๑ต๑ลิก ไ๑จ้ จิต ๘๘ เจ๑ต๑ลิก ๕๒ เหล๑น๑นี้ ๑ไม๑ร๑ก๑อบ
๑ก๑บ ร๑ูป ๒๘ นิพ๑พาน ร๑ูป ๒๘ นิพ๑พาน เหล๑น๑นี้ ๑ไม๑ร๑ก๑อบ๑ก๑บ ๑น๑น๑ อ๑ย๑ต๑น๑ ๑ฐ๑ตุ เเท๑ไร ?

วิ๑ส๑ชน๑. เต ธ๑ม๑มา จ๑ตุหิ ข๑นุเฌหิ เอ๑เก๑น๑ย๑ต๑เน๑น ส๑ต๑ตุหิ ๑ฐ๑ตุหิ วิ๑ป๑ย๑ตุ๑ตา เอ๑เก๑น๑ย๑ต๑เน๑น เอ๑ก๑ย ๑ฐ๑ตุ๑ยา เกหิ๑จิ วิ๑ป๑ย๑ตุ๑ตา.
ร๑ูป ๒๘ นิพ๑พาน เหล๑น๑นี้ ๑ไม๑ร๑ก๑อบ๑ก๑บ๑น๑ม๑๑น๑น๑ ๔ ม๑น๑ย๑ต๑น๑ ๑ วิ๑ญ๑ญา๑น๑ฐ๑ตุ ๗
และ๑ไม๑ร๑ก๑อบ๑ก๑บ ๑ม๑มาย๑ต๑น๑ ๑ม๑ม๑ฐ๑ตุ บ๑าง๑ส๑ว๑น ค๑ือ เจ๑ต๑ลิก ๕๒.

๗. จ๑ง๑แ๑ล๑ค๑า๑ธ๑า ส๑แ๑ด๑บ๑ท๑ที่๑พระ๑พุ๑ท๑อง๑ค๑๑ท๑ร๑ง๑ส๑แ๑ด๑ง๑ใน๑ส๑ต๑ต๑ม๑น๑ย๑นિ๑ท๑เท๑ส๑ต๑อ๑ไป๑นี้

๑. ข๑นุ๑ฐ๑า จ๑ตุ๑โร อ๑ย๑ต๑น๑ญ๑ ๑ล๑๑ วิ๑ต๑ก๑ก๑วิ๑จ๑าร๑นา อ๑ุ๑เป๑ก๑ข๑าย ๑? 49

ต๑อบ แ๑ล๑ว๑า ๑.พระ๑พุ๑ท๑อง๑ค๑๑ท๑ร๑ง๑ส๑แ๑ด๑ง๑บ๑ท๑ใน๑ส๑ต๑ต๑ม๑น๑ย๑นิ๑ท๑เท๑ส๑มี ๓๗ ค๑ือ น๑ม๑๑น๑น๑ ๔ ม๑น๑ย๑ต๑น๑ ๑ วิ๑ญ๑ญา๑น๑ฐ๑ตุ ๗

อิน๑ท๑ริ๑ย๑ ๒ ค๑ือ ม๑นิน๑ท๑ริ๑ย๑ และ๑อ๑ุ๑เบ๑ก๑ข๑ิน๑ท๑ริ๑ย๑ ๑ปฏิ๑จ๑จ๑ส๑ม๑ุ๑บ๑า๑ท ๓ ค๑ือ วิ๑ญ๑ญา๑น๑ ๑ฝ๑ส๑สะ เว๑ท๑นา

ใน๑ฝ๑ส๑ส๑ต๑ต๑กร๑า๑สิ๑นิ๑ท๑เท๑ส ๑ท๑ร๑ง๑ส๑แ๑ด๑ง๑ท๑ง ๕ บ๑ท ค๑ือ ๑ฝ๑ส๑สะ เว๑ท๑นา ส๑ญ๑ญา เจ๑ต๑นา จิต

๒. อ๑ธิ๑โม๑ก๑ข๑ ม๑น๑สิ๑การ ใน๑ต๑ิก๑มา๑ติ๑กา๑ท๑ร๑ง๑ส๑แ๑ด๑ง ๓ บ๑ทค๑ือ อ๑ท๑ก๑ข๑ม๑สุ๑ข๑าย๑เว๑ท๑น๑ย๑ ส๑ม๑ป๑ย๑ต๑ต๑ป๑ท ส๑วิ๑ต๑ก๑ก๑ส๑วิ๑จ๑าร๑ป๑ท
อ๑ุ๑เป๑ก๑ข๑า๑ส๑ห๑ค๑ต๑ป๑ท ใน๑ม๑ห๑น๑ต๑ร๑ก๑ ท๑ร๑ง๑ส๑แ๑ด๑ง ๗ บ๑ท ค๑ือ จิต๑ต๑ป๑ท เจ๑ต๑ลิก๑ป๑ท จิต๑ต๑ส๑ม๑ป๑ย๑ต๑ต๑ป๑ท จิต๑ต๑สง๑ส๑ญ๑ฐ๑ู๑บ๑ท
จิต๑ต๑สง๑ส๑ญ๑ฐ๑ู๑ส๑ม๑ุ๑ฐ๑าน๑ป๑ท จิต๑ต๑สง๑ส๑ญ๑ฐ๑ู๑ส๑ม๑ุ๑ฐ๑าน๑ส๑ห๑ุ๑บ๑ท จิต๑ต๑สง๑ส๑ญ๑ฐ๑ู๑ส๑ม๑ุ๑ฐ๑าน๑น๑นุ๑ปริ๑ว๑ต๑ติ๑ป๑ท

ส๑วิ๑ต๑ก๑ก๑ป๑ท ส๑วิ๑จ๑าร๑ป๑ท ๑ท๑ง ๒ ที่๑๑ร๑ก๑อบ๑ก๑บ ม๑โน๑ฐ๑ตุ ๓ อ๑ุ๑เป๑ก๑ข๑า๑ส๑ห๑ค๑ต๑ป๑ท ที่๑๑ร๑ก๑อบ๑ก๑บอ๑ุ๑เบ๑ก๑ข๑า๑เว๑ท๑นา

๗. ค. จ๑ง๑ส๑แ๑ด๑ง จ๑ก๑ข๑ู๑วิ๑ญ๑ญา๑น๑ฐ๑ตุ๑นิ๑ท๑เท๑ส ต๑ม๑ส๑ต๑ต๑ม๑น๑ย๑นิ๑ท๑เท๑ส (เจ๑พา๑ภ๑า๑ษ๑า๑ไทย) ? 47

ต๑อบ ค. ส๑แ๑ด๑ง จ๑ก๑ข๑ู๑วิ๑ญ๑ญา๑น๑ฐ๑ตุ๑นิ๑ท๑เท๑ส ต๑ม๑ส๑ต๑ต๑ม๑น๑ย๑นิ๑ท๑เท๑ส เจ๑พา๑ภ๑า๑ษ๑า๑ไทย ด๑ง๑นี้

ป๑. จ๑ก๑ข๑ู๑วิ๑ญ๑ญา๑น๑ฐ๑ตุ๑น๑นี้ ๑ร๑ก๑อบ๑ก๑บ ส๑ฝ๑พ๑จิต๑ต๑ส๑า๑ธ๑าร๑ณ๑เจ๑ต๑ลิก ๗ ไ๑จ้ จ๑ก๑ข๑ู๑วิ๑ญ๑ญา๑น๑ฐ๑ตุ๑จิต๑ต๑ุ๑บ๑า๑ท เหล๑น๑นี้
๑ไม๑ร๑ก๑อบ๑ก๑บ ๑วิ๑ญ๑ญา๑น๑ฐ๑ตุ๑จิต๑ต๑ุ๑บ๑า๑ท ที่๑เ๑ล๑ือ และ๑ร๑ูป ๒๘ นิพ๑พาน ๑วิ๑ญ๑ญา๑น๑ฐ๑ตุ๑จิต๑ต๑ุ๑บ๑า๑ทที่๑เ๑ล๑ือ และ
ร๑ูป ๒๘ นิพ๑พาน เหล๑น๑นี้ ๑ไม๑ร๑ก๑อบ๑ก๑บ๑น๑น๑ อ๑ย๑ต๑น๑ ๑ฐ๑ตุ เเท๑ไร ?

วิ. จริยญาณธาตุจิตตูปบาทที่เหลือ และรูป ๒๘ นิพพานเหล่านี้ ไม่เป็นวิปยุตต์กับขันธ์ อายตนะ อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่เป็นวิปยุตต์กับจักขุวิญญาณธาตุ ๑

๕. จงแปล ปุจ.ต่อไปนี้ พร้อมให้วิ. ทั้งภาษาบาลี และไทย ? 44ส

ก. โสตวิญาณธาตุยา เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา
เต ธมฺมา กตฺติ ขนฺฺเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติ ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา ? 44

ตอบ ปุจ. โสตวิญาณธาตุนี้ ประกอบด้วย สัพพจิตตสาธารณเจตสิกได้

โสตวิญาณธาตุจิตตูปบาท เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย จริยญาณธาตุจิตตูปบาทที่เหลือและรูป ๒๘ นิพพาน จริยญาณธาตุจิตตูปบาทที่เหลือ และรูป ๒๘ นิพพานเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยขันธ์ อายตนะ ฐาตุ เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา น เกหิจิ ขนฺฺเรหิ น เกหิจิ อายตเนหิ เอกาย ฐาตุยา วิปฺปยุตฺตา ฯ

จริยญาณธาตุจิตตูปบาท ที่เหลือและรูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ไม่เป็นวิปยุตต์กับขันธ์ อายตนะ อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่เป็นวิปยุตต์กับ โสตวิญาณธาตุ

๗. จงวิชันนาในปุจฉาดังต่อไปนี้ทั้งบาลี และภาษาไทย

ก. ปุจฉา กายวิญาณธาตุนี้ ประกอบด้วย สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗ ได้ กายวิญาณธาตุจิตตูปบาทเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย จริยญาณธาตุจิตตูปบาทที่เหลือและรูป ๒๘ นิพพาน? 43
จริยญาณธาตุจิตตูปบาทที่เหลือและรูป ๒๘ นิพพานเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยขันธ์ อายตนะ ฐาตุเท่าไร ? 43

ตอบ ก. วิชันนา เต ธมฺมา น เกหิจิ ขนฺฺเรหิ น เกหิจิ อายตเนหิ เอกาย ฐาตุยา วิปฺปยุตฺตา

จริยญาณธาตุจิตตูปบาทที่เหลือ และรูป ๒๘ นิพพานเหล่านี้ ไม่เป็นวิปยุตต์กับขันธ์ อายตนะ อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่เป็นวิปยุตต์ กับ กายวิญาณธาตุ ๑

๗. ข. จงแปลปุจฉา พร้อมทั้งวิชันนา เป็นภาษาบาลีและภาษาไทย ในปุจฉา ดังต่อไปนี้? 46, 53

ปุจฉา. มโนธาตุยา เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติ ขนฺฺเรหิ
กตฺติหายตเนหิ กตฺติ ฐาตุหิ วิปฺปยุตฺตา ?

ตอบ ข. แปลปุจฉา และวิชันนาทั้งภาษาบาลีและภาษาไทย ดังนี้

ปุจฉา. มโนธาตุนี้ ประกอบด้วย อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เวณวิริยะ, ปิติ, ฉันทะ)ได้ มโนธาตุจิตตูปบาท เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย จริยญาณธาตุจิตตูปบาท ที่เหลือ และรูป ๒๘ นิพพาน จริยญาณธาตุจิตตูปบาท ที่เหลือ และรูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย ขันธ์ อายตนะ ฐาตุ เท่าไร ?

วิชันนา. เต ธมฺมา น เกหิจิ ขนฺฺเรหิ น เกหิจิ อายตเนหิ เอกาย ฐาตุยา วิปฺปยุตฺตา .

จริยญาณธาตุจิตตูปบาท ที่เหลือ และรูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ไม่เป็นวิปยุตต์ กับ ขันธ์ อายตนะ อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่เป็นวิปยุตต์ กับ มโนธาตุ .

๘. จงวิชันนาพร้อมทั้งคำแปลในคำปุจฉาดังต่อไปนี้

ปุ. มโนวิญาณธาตุ นี้ประกอบด้วย เจตสิก ๕๒ ได้ มโนวิญาณธาตุจิตตูปบาท เหล่านี้ไม่ประกอบด้วย จริยญาณธาตุจิตตูปบาทที่เหลือ รูป ๒๘ นิพพาน จริยญาณธาตุจิตตูปบาทที่เหลือ รูป ๒๘ นิพพานเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยขันธ์ อายตนะ ฐาตุ เท่าไร ? 45ส(1/3)

ตอบ วิ. เต ธมฺมา น เกหิจิ ขนฺฺเรหิ น เกหิจิ อายตเนหิ เอกาย ฐาตุยา วิปฺปยุตฺตา.

จริยญาณธาตุจิตตูปบาทที่เหลือ รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ไม่เป็นวิปยุตต์กับขันธ์ อายตนะ อย่างใดอย่างหนึ่ง

แต่เป็นวิปยุตต์กับมโนวิญญานธาตุ ๑

๗. จงวิชันนาทั้งบาลี และภาษาไทย ในปัจจุบันดังต่อไปนี้ (ไม่ต้องแปลปัจจุบัน) ? 40

- ก. ๑) ปัจจุบัน นิโรธสัจจ์ กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ธาตุหิ สมุပ္ยุตต์ ? 40
 ๒) ปัจจุบัน มนินทริยั กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ธาตุหิ สมุပ္ยุตต์ ? 40
 ๓) ปัจจุบัน อุปายาโส กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ธาตุหิ วิปยุตต์ ? 40
 ๔) ปัจจุบัน มนสิกาโร กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ ธาตุหิ วิปยุตต์ ? 40?

ตอบ ก. วิชันนาทั้งบาลีและภาษาไทย ในปัจจุบัน ดังต่อไปนี้

- ๑) วิชันนา นตฺถิ ไม่มี
 ๒) วิชันนา มนินทริยั กติหิ ขนุเธหิ สมุပ္ยุตต์ เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมุပ္ยุตต์
 มนินทริยันี้ ประกอบกับขันธ ๓ คือ เวทนาขันธ สัญญาขันธ สังขารขันธ และประกอบกับธัมมายตนะ ๓๓
 ธาตุ บางส่วนคือ เจตสิก ๕๒
 ๓) วิชันนา อุปายาโส เอเกน ขนุเธน ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ธาตุหิ วิปยุตฺโต เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ
 วิปยุตฺโต
 อุปายาสนี้ ไม่ประกอบกับรูปขันธ ๑ โอปาทิกายตนะ ๑๐ ธาตุ ๑๖ คือ โอปาทิกธาตุ ๑๐ วิญญานธาตุ ๖
 (เว้นมโนวิญญานธาตุ) และไม่ประกอบกับธัมมายตนะ ๓๓ ธัมมธาตุบางส่วนคือ เจตสิก ๓๐ (โลกเจตสิก ๓
 ปิตติเจตสิก ๑ วิจิกิจฉา ๑ โสภณเจตสิก ๒๕) สุขุมรูป นิพพาน
 ๔) วิชันนา มนสิกาโร เอเกน ขนุเธน ทสหายตเนหิ ทสหิ ธาตุหิ วิปยุตฺโต เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ
 วิปยุตฺโต
 มนสิการนี้ ไม่ประกอบกับรูปขันธ ๑ โอปาทิกายตนะ ๑๐ โอปาทิกธาตุ ๑๐ และไม่ประกอบกับธัมมายตนะ
 ๓๓ ธัมมธาตุบางส่วนคือ สุขุมรูป นิพพาน

๗. จงวิชันนาในปัจจุบันดังต่อไปนี้ทั้งบาลี และภาษาไทย ? 43

ข. ปัจจุบัน มนินทริยันี้ ประกอบกับเจตสิก ๕๒ ได้ จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ เหล่านี้ ไม่ประกอบกับรูป ๒๘
 นิพพาน? 43

รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ไม่ประกอบกับขันธ อายตนะ ธาตุเท่าไร ? 43

ตอบ ข. วิชันนา เต ธมฺมา จตฺตฺหิ ขนุเธหิ เอเกนายตเนน สตฺตฺหิ ธาตุหิ วิปยุตฺตา เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ
 วิปยุตฺตา รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ไม่ประกอบกับนามขันธ ๔ มนายตนะ ๑ วิญญานธาตุ ๗ และไม่ประกอบ
 กับธัมมายตนะ ๓๓ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๕๒

๗. ก. จงแสดง มนินทริยนิทเทส ตามสัตตมณยนิทเทส มาโดยละเอียด? 55

ตอบ ก. แสดง มนินทริยนิทเทส ตามสัตตมณยนิทเทส โดยละเอียดดังนี้

- ป. มนินทริเยน เย ธมฺมา สมุပ္ยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปยุตฺตา เต ธมฺมา กติหิ ขนุเธหิ กติหายตเนหิ กติหิ
 ธาตุหิ วิปยุตฺตา ?
 มนินทริยันี้ ประกอบกับ เจตสิก ๕๒ ได้, จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ เหล่านี้ ไม่ประกอบกับ รูป ๒๘ นิพพาน,
 รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ไม่ประกอบกับขันธ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?
 วิ. เต ธมฺมา จตฺตฺหิ ขนุเธหิ เอเกนายตเนน สตฺตฺหิ ธาตุหิ วิปยุตฺตา เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปยุตฺตา.

รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย นามขันธ์ ๔ มนายตนะ ๑ วิญญาณธาตุ ๗ และไม่ประกอบด้วย ธัมมายตนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๕๒

๗. ข. จงวิชันนาพร้อมทั้งคำแปลในคำปุจฉาดังต่อไปนี้

ป. ทุกุชินทริย กติหิ ขนุเธหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ธาตุหิ สมุပ္ยุตฺตํ ? 47

ป. อิทฺธิปาโท กติหิ ขนุเธหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ธาตุหิ สมุပ္ยุตฺโต ? 47

ตอบ ข. วิชันนาพร้อมทั้งคำแปลในคำปุจฉาดังต่อไปนี้

วิ. ทุกุชินทริย คีหิ ขนุเธหิ เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา สมุပ္ยุตฺตํ เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมุပ္ยุตฺตํ.

ทุกุชินทริยนี้ ประกอบด้วยขันธ์ ๓ คือ สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์ วิญญาณขันธ์ มนายตนะ ๑ กายวิญญาณธาตุ ๑ และประกอบด้วย ธัมมายตนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ สัพพจิตตสภารณเจตสิก ๖ (เว้นเวทนา)

วิ. อิทฺธิปาโท ทิวีหิ ขนุเธหิ สมุပ္ยุตฺโต เอเกน ขนุเธน เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมุပ္ยุตฺโต

อิทธิบาทนี้ ประกอบด้วยขันธ์ ๒ คือ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ และประกอบด้วยสังขารขันธ์บางส่วน คือ สังขารขันธ์เจตสิก ๓๑ ธัมมายตนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๓๓ (เว้นอิทธิบาทของคัธรรม)

๕. ก. จงแปลคำปุจฉา ดังต่อไปนี้ ? 46ส

ป. สุกุชินทริเยน เย ธมฺมา วิปฺยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺยุตฺตา

เต ธมฺมา กติหิ ขนุเธหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ธาตุหิ วิปฺยุตฺตา ? 46ส

ตอบ ก. ป. สุกุชินทริยนี้ ไม่ประกอบด้วยทุกข์-โสมนัสส-โทมนัสส-อุเบกขาสหคตจิตตูปบาท รูป นิพพาน

ทุกข์-โสมนัสส-โทมนัสส-อุเบกขาสหคตจิตตูปบาท รูป นิพพาน เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย สุขสหคตกายวิญญาณจิตตูปบาท สุขสหคตกายวิญญาณจิตตูปบาท เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

๗. ข. จงแสดง อุปเพกชินทริยนิทเทส ตามสตุตมณยนิทเทส ? 40

ตอบ ข. แสดง อุปเพกชินทริยนิทเทส ตาม สตุตมณยนิทเทส

ปุจฉา อุปเพกชินทริเยน เย ธมฺมา สมุပ္ยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺยุตฺตา เต ธมฺมา กติหิ ขนุเธหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ธาตุหิ วิปฺยุตฺตา ?

อุปเพกชินทริยนี้ ประกอบด้วย อุปกขาสหคตจิต ๕๕ เจตสิก ๔๖ ได้, อุปกขาสหคตจิตตูปบาท เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย เวทนนทริยจิตตูปบาท ๔ ที่เหลือ และ รูป ๒๘ นิพพาน

เวทนนทริยจิตตูปบาท ๔ ที่เหลือ และ รูป ๒๘ นิพพาน ไม่ประกอบด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิชันนา เต ธมฺมา น เกหิจิ ขนุเธหิ น เกหิจิ อายตเนหิ ปญฺจหิ ธาตุหิ วิปฺยุตฺตา

เวทนนทริยจิตตูปบาท ๔ ที่เหลือ และ รูป ๒๘ นิพพาน ไม่วิปยุตต์กับขันธ์ อายตนะ ธาตุ ใดๆอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่เป็นวิปยุตต์กับ วิญญาณธาตุ ๕ คือ จักขุวิญญาณธาตุ โสตวิญญาณธาตุ มานวิญญาณธาตุ ชิวหาวิญญาณธาตุ มโนธาตุ

๗. ข. จงแสดง อุปเพกขาสหคตปทนิทเทส ตามสตุตมณยนิทเทส มาโดยละเอียด? 48, 51

๕. ให้แสดง อุปเพกขาสหคตปทนิทเทส ตามนัยที่ ๗ ทั้งบาลีและภาษาไทย? 52ส

ตอบ ข. แสดง อุปเพกขาสหคตปทนิทเทส ตามสตุตมณยนิทเทส โดยละเอียด ดังนี้

ป. อุปเพกขาสหคเตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมุပ္ยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺยุตฺตา

เต ธมฺมา กติหิ ขนุเธหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ธาตุหิ วิปฺยุตฺตา ?

อุเบกขาสหคตธรรมเหล่านี้ ประกอบด้วยอุเบกขาเวทนาได้ อุเบกขาสหคตจิต ๕๕ เจตสิก ๔๗ เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย สุข-ทุกข์-โสมนัสส-โทมนัสสสหคตจิตตูปบาท และรูป ๒๘ นิพพาน

สุข-ทุกข์-โสมนัสส-โทมนัสสสหคตจิตตูปบาท และรูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยขันธ ๕ อยาตนะ ๓๓ เทำไร ?

วิ. เต ธมฺมา น เกหิจิ ขนฺเธหิ น เกหิจิ อยาตเนหิ ปญฺจหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา.

สุข-ทุกข์-โสมนัสส-โทมนัสสสหคตจิตตูปบาท และรูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ไม่เป็นวิปยุตต์กับขันธ ๕ อยาตนะ ๓๓ อยางใดอยางหนึ่ง แต่เป็นวิปยุตต์กับ วิญญาณธาคู ๕ คือ จักขุวิญญาณธาคู โสตวิญญาณธาคู ฆานวิญญาณธาคู ชิวหาวิญญาณธาคู มโนธาคู

๗. ข. จงแปลปุจจา พร้อมทั้งวิสัยขนา เป็นภาษาบาลี และภาษาไทย ในปุจจา ดังต่อไปนี้

ปุจจา. อธิโมกฺเขน เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา ? 54

ตอบ ข. แปลปุจจา และวิสัยขนาทั้งภาษาบาลีและภาษาไทย ดังนี้

ปุจจา. อธิโมกฺขนํ ประกอบกับ จิต ๗๘ เจตสิก ๕๐ (เว้นอธิโมกฺขวิจิจิจจา) ได้ จิต ๗๘ เจตสิก ๕๑ (เว้นวิจิจิจจา) เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย ทวิปัญญาวิญญาณจิตตูปบาท วิจิจิจจาสมฺปยุตตจิตตูปบาท และรูป ๒๘ นิพพาน ทวิปัญญาวิญญาณจิตตูปบาท วิจิจิจจาสมฺปยุตตจิตตูปบาท และรูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย ขันธ ๕ อยาตนะ ๓๓ เทำไร ?

วิสัยขนา. เต ธมฺมา น เกหิจิ ขนฺเธหิ น เกหิจิ อยาตเนหิ เอกาย ธาตุยา วิปฺปยุตฺตา.

แปล ทวิปัญญาวิญญาณจิตตูปบาท วิจิจิจจาสมฺปยุตตจิตตูปบาท และรูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ไม่เป็นวิปยุตต์กับ ขันธ ๕ อยาตนะ ๓๓ อยางใดอยางหนึ่ง แต่เป็นวิปยุตต์ กับ มโนธาคู ๑

๗. ข. จงแปลปุจ.และวิ.เป็นภาษาบาลีและไทย ในปุจ.ดังต่อไปนี้

ปุจ. สวิจาเรหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา ? 44

ตอบ ข. แปล ปุจ.และวิ.เป็นภาษาบาลีและไทย ดังนี้ สภาวธรรมทั้งหลายที่เกิดพร้อมกันกับวิจาร์นี้ ประกอบด้วยวิจาร์ เจตสิก ได้ สวิจาร์จิต ๖๖ เจตสิก ๕๒ เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย อวิจาร์จิตตูปบาท ๕๕ รูป ๒๘ นิพพาน อวิจาร์จิตตูปบาท ๕๕ รูป ๒๘ นิพพานเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยขันธ ๕ อยาตนะ ๓๓ เทำไร ?

วิ. เต ธมฺมา น เกหิจิ ขนฺเธหิ น เกหิจิ อยาตเนหิ เอกาย ธาตุยา วิปฺปยุตฺตา / อวิจาร์จิตตูปบาท ๕๕ รูป ๒๘ นิพพานเหล่านี้ ไม่เป็นวิปยุตต์กับขันธ ๕ อยาตนะ ๓๓ อยางใดอยางหนึ่ง แต่เป็นวิปยุตต์กับมโนธาคู ๑

๗. ข. ธรรมอะไรเป็นองค์ธรรมของ เตหิ ธมฺเมหิ และ เต ธมฺมา ของจิตตนิทเทส ตามสัจตมณยนิทเทส และธรรมเหล่านั้นไม่ประกอบด้วยขันธ ๕ อยาตนะ ๓๓ เทำไร ? 55

ตอบ ข. จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ เป็นองค์ธรรมของ เตหิ ธมฺเมหิ รูป ๒๘ นิพพาน เป็นองค์ธรรมของ เต ธมฺมา ธรรมเหล่านี้ไม่ประกอบด้วยนามขันธ ๔ มนายตนะ ๑ วิญญาณธาคู ๗ และไม่ประกอบด้วย ธัมมายตนะ ๓๓ ธัมมธาคู บางส่วนคือ เจตสิก ๕๒

๗. ข. จงแสดงจิตตสังสักรูปทนิทเทส ตามสัจตมณยนิทเทส มาโดยละเอียด? 45

ตอบ ข. แสดงจิตตสังสักรูปทนิทเทส ตามสัจตมณยนิทเทส ดังนี้

ปุจจา จิตฺตสงฺสฺกุเจหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา ?

จิตตสังกัสสุฐธรรมเหล่านี้ ประกอบด้วยจิต ๘๙ ได้ จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยรูป ๒๘ นิพพาน รูป ๒๘ นิพพานเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยชั้น อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิสัยชา เต ธมฺมา จตุหิ ขนฺุเรหิ เอเกนายตเนน สตุตฺติ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยนามชั้น ๔ มนายตนะ ๑ วิญญาณธาตุ ๗ และไม่ประกอบด้วย รัมมายตนะ รัมมธาตุ บางส่วนคือเจตสิก ๕๒

๕. จงแสดงปุจฉา วิสัยชาในอุเปกขินทริยนิทเทส ตามนัยที่ ๗ และนัยที่ ๘ เป็นภาษาไทย? 51ส

ตอบ แสดง อุเปกขินทริยนิทเทส ตามนัยที่ ๗

ปุจฉา อุเปกขินทริยนี้ ประกอบด้วยอุเบกขาสหคตจิต ๕๕ เจตสิก ๔๖ (เว้นเวทนา) ได้

อุเบกขาสหคตจิตตูปบาทเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยเวทนินทริยจิตตูปบาท ๔ ที่เหลือ รูป ๒๘ นิพพาน

เวทนินทริยจิตตูปบาท ๔ ที่เหลือ รูป ๒๘ นิพพานเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยชั้น อายตนะ ธาตุเท่าไร?

วิสัยชา เวทนินทริยจิตตูปบาท ๔ ที่เหลือ รูป ๒๘ นิพพานเหล่านี้ ไม่เป็นวิปยุตต์กับชั้น อายตนะ อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่เป็นวิปยุตต์กับวิญญาณธาตุ ๕ คือ จักขุวิญญาณธาตุ, โสตวิญญานธาตุ, ฆานวิญญานธาตุ, ชิวหา วิญญานธาตุ มโนธาตุ

แสดง อุเปกขินทริยนิทเทส ตามนัยที่ ๘

ปุจฉา อุเปกขินทริยนี้ ประกอบด้วยอุเบกขาสหคตจิต ๕๕ เจตสิก ๔๖ (เว้นเวทนา) ได้

อุเบกขาสหคตจิต ๕๕ เจตสิก ๔๖ เหล่านี้ ประกอบด้วยอุเปกขินทริยได้

อุเปกขินทริยเหล่านี้ ประกอบด้วยชั้น อายตนะ ธาตุเท่าไร?

วิสัยชา อุเปกขินทริยนี้ ประกอบด้วยชั้น ๓ คือ สัญญาชั้น สังขารชั้น วิญญานชั้น มนายตนะ ๑ วิญญาณธาตุ ๖ (เว้นกายวิญญาณธาตุ) และประกอบด้วย รัมมายตนะ รัมมธาตุบางส่วน คือเจตสิก ๔๖ (เว้นเวทนา)

ฝ่ายวิชาการ อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ติดต่อไฟลงานที่ กัณฐคี (หลิว) 081-860 2466

E-mail: kanrasi1@gmail.com

ขอเอกสารที่คุ้มชัยโรจน์ 081-650 2250 หรือ
พี่หมู (อุดมพร) 089-532 5525, 089-897 1926

E-mail: urirasudhi@gmail.com

ผิดตก ขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย และ

โปรดติดตาม

รวมข้อสอบวันที่ ๒

และสัมภาษณ์ต่อไป

เฉลยข้อสอบข้อเขียนพระอภิธรรม ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๔๓-๒๕๕๕

อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ชั้น มัชฌิมอาภิธรรมิกะเอก

สอบวันเสาร์/อาทิตย์ที่.....ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๓

วิชา : ชาติศึกษา (นย๘-๑๔) ข้อเขียน ๗ ข้อ ๗๐ คะแนน / สัมภาษณ์ ๓ ข้อ ๑๕ คะแนน เวลา ๔ ช.ม./๑๕นาที

อุฏฐมนยวิปยุตเตนสมปยุตตปทนิทเทส

๑. ก. อัพภัณฑรมาติกา ที่พระพุทธรูปองค์ไม่ทรงแสดงในอัฐฐมนยนิทเทสนั้น มีกี่บท คืออะไรบ้าง ? 52

ตอบ ก. อัพภัณฑรมาติกา ที่พระพุทธรูปองค์ไม่ทรงแสดงในอัฐฐมนยนิทเทสนั้น มี ๘ บท คือ

๑. ธัมมายนนะ	๒. ธัมมธาดู	๓. ชีวิตินทรีย์	๔. นามรูป
๕. สฬายตนนะ	๖. ชาติ	๗. ชรา	๘. มรณะ

๑. ก. จงบอกชื่อนิทเทศ ว่ามีกี่นิทเทศคือนิทเทศอะไรบ้าง ที่ไม่ประกอบกับทิวฐิตตวิปยุตต โทสมมูล โมหมูล กุศล วิบาก กิริยาจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน ? 49

ตอบ ก. มี ๕ นิทเทศคือ ๑. ปริมาณปทนิทเทศ ๒. ปริมาณปริมาณัฐฐปทนิทเทศ ๓. ปริมาณสัมปยุตตปทนิทเทศ

๔. คันถคันถสัมปยุตตปทนิทเทศ ๕. อุปาทานอุปาทานสัมปยุตตปทนิทเทศ

๑. ข. ปฏิจจสมุปปาทนิทเทศ(นั้น) (นิทเทศที่พระพุทธรูปองค์ไม่ทรงแสดงในอัฐฐมนยนิทเทสนั้น มีกี่นิทเทศ ?
คือนิทเทศอะไรบ้าง ? 43, 45, 49

ตอบ ข. ปฏิจจสมุปปาทนิทเทศ ที่ไม่ทรงแสดงในอัฐฐมนยนิทเทศ มี ๕ นิทเทศคือ

๑. นามรูปนิทเทศ	๒. สฬายตนนิทเทศ	๓. ชาตินิทเทศ	๔. ชรานิทเทศ	๕. มรณนิทเทศ

๑. ก. จงแสดงองค์ธรรมของ เย ธมฺมา ในนิทเทศต่อไปนี้ ตามอัฐฐมนยนิทเทศ ? 51

จักขายตนนิทเทศ, มัคคส์จจนิทเทศ, รูปภวนิทเทศ, สาสวปทนิทเทศ, อโนมนียปทนิทเทศ ?

ตอบ ก. แสดงองค์ธรรมของ เย ธมฺมา ในนิทเทศต่อไปนี้ ตามอัฐฐมนยนิทเทศ

จักขายตนนิทเทศ องค์ธรรมของเย ธมฺมา ได้แก่ นามขันธ์ ๔ หรือ จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒

มัคคส์จจนิทเทศ องค์ธรรมของเย ธมฺมา ได้แก่ โลกีย - ผลจิตตูปบาท รูป นิพพาน

รูปภวนิทเทศ องค์ธรรมของเย ธมฺมา ได้แก่ จิต เจตสิกที่เป็นกามภาวะ อรูปภาวะ กุศล-อกุศล-กิริยา-ผลจิตตูปบาท

สาสวปทนิทเทศ องค์ธรรมของเย ธมฺมา ได้แก่ โลกุตตรจิตตูปบาท

อโนมนียปทนิทเทศ องค์ธรรมของเย ธมฺมา ได้แก่ โลกียจิตตูปบาท

๑. ก. จงแสดงธรรมที่ไม่ประกอบกับนิทเทศ ดังต่อไปนี้ ตามอัฐฐมนยนิทเทศ จักขายตนนิทเทศ ทุกขส์จจ
นิทเทศ รูปภวนิทเทศ สุขสหคตปทนิทเทศ โลกียปทนิทเทศ? 44

ตอบ ก. แสดงธรรมที่ไม่ประกอบกับนิทเทศ ดังต่อไปนี้ ตามอัฐฐมนยนิทเทศ

จักขายตนะ นี้ ไม่ประกอบกับ นามขันธ์ ๔ หรือ จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒

ทุกขส์จจจะนี้ ไม่ประกอบกับ โลกุตตรจิตตูปบาท

รูปภวะนี้ ไม่ประกอบกับ จิต เจตสิกที่เป็นกามภาวะ อรูปภวะ กุศล อกุศล กิริยา ผลจิตตูปบาท

สุขสหคตธรรมนี้ ไม่ประกอบกับ ทุกข์ โทมนัส อุเบกขาสหคตจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน

โลกียธรรมนี้ ไม่ประกอบกับ โลกุตตรจิตตูปบาท

๑. จงแสดงธรรมที่ไม่ประกอบด้วยนิทเทศดังต่อไปนี้? 48

รูปธาตุนิทเทศ, สัญญานิทเทศ, โภชนกนิทเทศ, อปรามัญรูปทนิทเทศ, สังกิลิฏฐโนกิเลสทนิทเทศ?

ตอบ แสดงธรรมที่ไม่ประกอบด้วยนิทเทศดังต่อไปนี้

รูปธาตุนี้	ไม่ประกอบด้วย นามชั้น ๔
สัญญานี้	ไม่ประกอบด้วย เนวสัญญานาสัญญานิทเทศ-กุศล-อกุศล-กิริยา-ผลจิตตูปบาท
โภชนก ๗ เหล่านี้	ไม่ประกอบด้วย โลกียจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
อปรามัญรูปธรรมเหล่านี้	ไม่ประกอบด้วย โลกียจิตตูปบาท
สังกิลิฏฐโนกิเลสธรรมเหล่านี้	ไม่ประกอบด้วย กุศล-วิบาก-กิริยาจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน

๑. ก. จงบอกธรรมที่ไม่ประกอบด้วยนิทเทศ ดังต่อไปนี้ ? 46

กามทนิทเทศ, มนสิการนิทเทศ, จิตตวิสังกิลิฏฐรูปทนิทเทศ, รูปชั้น ๖ นิทเทศ, มัคคังคนิทเทศ ?

ตอบ ก. ธรรมที่ไม่ประกอบด้วยนิทเทศดังต่อไปนี้

กามทนิทเทศ	ไม่ประกอบด้วย จิตเจตสิกที่เป็นรูปภาวะ-อรูปภาวะ-กุศล-อกุศล-กิริยา-ผลจิตตูปบาท
มนสิการนิทเทศ	ไม่ประกอบด้วย รูป ๒๘ นิพพาน
จิตตวิสังกิลิฏฐรูปทนิทเทศ	ไม่ประกอบด้วย จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
รูปชั้น ๖ นิทเทศ	ไม่ประกอบด้วย นามชั้น ๔
มัคคังคนิทเทศ	ไม่ประกอบด้วย โลกียจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน

๑. ก. จงแสดงธรรมที่ไม่ประกอบด้วยนิทเทศดังต่อไปนี้? 47

ปัญจโวการทนิทเทศ, อุปายาสนิทเทศ, อนาสวทนิทเทศ, สังกิลิสิกทนิทเทศ, รูปีทนิทเทศ ?

ตอบ ก. ธรรมที่ไม่ประกอบด้วยนิทเทศดังต่อไปนี้

ปัญจโวการทนิทเทศ	ไม่ประกอบด้วย จตุโวการภาวะ กุศล อกุศล กิริยา ผลจิตตูปบาท
อุปายาสนิทเทศ	ไม่ประกอบด้วย โลกมุล โมหมุล กุศล อกุศล วิบาก กิริยาจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
อนาสวทนิทเทศ	ไม่ประกอบด้วย โลกียจิตตูปบาท
สังกิลิสิกทนิทเทศ	ไม่ประกอบด้วย โลกุตตรจิตตูปบาท
รูปีทนิทเทศ	ไม่ประกอบด้วย จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒

๑. ข. จงตั้งปัญหา ทั้งบาลี คำแปลตามอรรถมนยนิทเทศ ในนิทเทศต่อไปนี้

สัมมัตถนิทเทศ, เอกโวการทนิทเทศ, กิเลสทนิทเทศ ? 43, 45

๑. ค. คำปัญหา ในข้อ ข. ทั้งหมดนั้นวิสัยและแปลว่าอย่างไร ? 43

ตอบ ข.

ปัญหา สมมุทธานเนย ฐมมา วิปยุตตเต ฐมมา กตตีหิ ขนุเธหิ กตตีหายตเนหิ กตตี ฐาตุหิ สมมุทตตเต ?

สัมมัตถนิทเทศ นี้ ไม่ประกอบด้วย โลกีย - ผลจิตตูปบาท รูป นิพพาน

โลกีย - ผลจิตตูปบาท รูป นิพพาน เหล่านี้ ประกอบด้วยชั้น ๖ อายตนะ ๖ ฐาตุเท่าไร ?

ปัญหา เอกโวการทนิทเทศ ฐมมา วิปยุตตเต ฐมมา กตตีหิ ขนุเธหิ กตตีหายตเนหิ กตตี ฐาตุหิ สมมุทตตเต ?

เอกโวการทนิทเทศ นี้ ไม่ประกอบด้วย จตุโวการภาวะ จิต เจตสิก ที่เป็นปัญจโวการภาวะ กุศล-อกุศล-กิริยา-ผลจิตตูปบาท / จตุโวการภาวะ จิต เจตสิก ที่เป็นปัญจโวการภาวะ-กุศล-อกุศล-กิริยา-ผลจิตตูปบาทเหล่านี้ ประกอบด้วยชั้น ๖ อายตนะ ๖ ฐาตุเท่าไร ?

ปจฉา กิเลสเสหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ?

กิเลสธรรมเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย กุศล-วิบาก-กิริยาจิตตูปบาท รูป นิพพาน

กุศล-วิบาก-กิริยาจิตตูปบาท รูป นิพพาน เหล่านี้ประกอบด้วยชั้น ๓ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

ตอบ ค. คำปจฉา ในข้อ ข. ทั้งหมดนั้น วิสัยเห็นว่า นตฺถิ แปลว่า ไม่มี

๑. จงแปล ปจฉาดังต่อไปนี้? 53(5/5) / ๑. ข. จงแปลคำปจฉา ดังต่อไปนี้ (ไม่ต้องวิชันนา) ? 52(4/4)

ตอบ แปลปจฉาดังต่อไปนี้

ปจฉา มโนธาทฺยา เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ?
53(1/5)

ตอบ แปล ปจ. มโนธาทฺยนี้ ไม่ประกอบด้วย จิตตูปบาทที่เหลือรูป ๒๘ นิพพาน

จิตตูปบาทที่เหลือรูป ๒๘ นิพพานเหล่านี้ประกอบด้วยชั้น ๓ อายตนะ ธาตุเท่าไร ?

ปจ. รูปภเวณ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ? 52(1/4)

ตอบ แปล ปจ. รูปภเวณ นี้ ไม่ประกอบด้วย จิต เจตสิกที่เป็นกามภวะ อรูปภวะ กุศล-อกุศล-กิริยา-ผลจิตตูปบาท

จิต เจตสิกที่เป็นกามภวะ อรูปภวะ กุศล-อกุศล-กิริยา-ผลจิตตูปบาท เหล่านี้ ประกอบด้วยชั้น ๓

อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

ปจ. ปรีเทเวณ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ? 52(2/4)

ตอบ แปลปจ. ปรีเทเวณ นี้ ไม่ประกอบด้วย จิต ๘๘ เจตสิก ๕๒,

จิต ๘๘ เจตสิก ๕๒ เหล่านี้ ประกอบด้วยชั้น ๓ อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

ปจฉา อธิโมกฺขนฺุเย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ?
53(2/5)

ตอบ แปล ปจ. อธิโมกฺขนฺุยนี้ ไม่ประกอบด้วย ทวิปัญญาวิญญาณจิตตูปบาท วิจิกิจจาสัมปยุตตจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน

ทวิปัญญาวิญญาณ จิตตูปบาท วิจิกิจจาสัมปยุตตจิตตูปบาทรูป ๒๘ นิพพานเหล่านี้ ประกอบด้วยชั้น ๓

อายตนะ ธาตุเท่าไร ?

ปจฉา ปิตฺติสหคตเตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ
สมฺปยุตฺตา ? 53(3/5)

ตอบ แปล ปจ. ปิตฺติสหคตธรรมเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย สุข-ทุกข์-โทมนัสส-จตุตถฌาน-อุเบกขาสหคตจิตตูปบาท รูป ๒๘

นิพพาน

สุข-ทุกข์-โทมนัสส-จตุตถฌาน-อุเบกขาสหคตจิตตูปบาทรูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ประกอบด้วยชั้น ๓

อายตนะ ธาตุเท่าไร ?

ปจฉา นเหตุสเหตุเกหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ
สมฺปยุตฺตา ? 53(4/5)

ตอบ แปล ปจ. สเหตุกจิต ๗๑ เจตสิก ๔๖ (เวินเหตุ๖) ไม่ประกอบด้วย อเหตุกจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน

อเหตุกจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ประกอบด้วยชั้น ๓ อายตนะ ธาตุเท่าไร ?

ปจ. คนฺุณนิเยหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ?

52(3/4)

ตอบ แปลปจ. คันฺุณนิเยธรรม เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย โลกุตตรจิตตูปบาท,

โลกุตตรจิตตูปบาท เหล่านี้ ประกอบด้วยชั้น ๓ อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

ป. ปรามาเสหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺนุเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ?

52(4/4)

ตอบ แปลป. ปรามาเสหิธรรม เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย ทิฏฐิตตวิปฺปยุต-โทสมมูล-โมหมูล-กุศล-วิบาก-กิริยาจิตตูปบาท รูป นิพพาน, ทิฏฐิตตวิปฺปยุต-โทสมมูล-โมหมูล-กุศล-วิบาก-กิริยาจิตตูปบาท รูป นิพพาน เหล่านี้ ประกอบด้วยชั้น ๓ อายุตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

ป. จฉา อสงฺกิลลสิเกหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺนุเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ? 53(5/5)

ตอบ แปล ป. อสงฺกิลลสิเกธรรมเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย โลกียจิตตูปบาท โลกียจิตตูปบาท เหล่านี้ประกอบด้วยชั้น ๓ อายุตนะ ธาตุเท่าไร ?

๕. ก. รูปภาวะไม่ประกอบด้วยธรรมอะไร ? ธรรมเหล่านั้นประกอบด้วยชั้น ๓ อายุตนะ ธาตุได้เท่าไร ? 53ส

ตอบ ก. รูปภาวะ ไม่ประกอบด้วย จิต เจตสิก ที่เป็นกามภาวะ อรูปภาวะ กุศล อกุศล กิริยา ผลจิตตูปบาท และธรรมเหล่านั้น ประกอบด้วยชั้น ๓ อายุตนะ ธาตุ ได้ ตอบว่า ไม่มี

๕. ก. ปัญจโวการภาวะไม่ประกอบด้วยธรรมอะไร? และธรรมเหล่านั้นประกอบด้วยชั้น ๓ อายุตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ? 50ส(1/3)

ตอบ ก. ปัญจโวการภาวะนี้ ไม่ประกอบด้วย จตุโวการภาวะ กุศล-อกุศล-กิริยา-ผลจิตตูปบาท และจตุโวการภาวะ กุศล-อกุศล-กิริยา-ผลจิตตูปบาท เหล่านี้ประกอบด้วย ชั้น ๓ อายุตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ตอบว่า ไม่มี .

๑. จงแสดงเฉพาะคำปุจฉาภาษาไทย สัทธินทริยนิทเทส, ปัญจโวการภวนิทเทส, สัญญานิทเทสขสหคตปทนิทเทส, สนิทฺสสนสัปปฎิฆปทนิทเทส ตามอัฐมณยนิทเทส ? 55

ตอบ ป. สัทธินทริย นี้ ไม่ประกอบด้วย อโสมณจิตตูปบาท รูป นิพพาน อโสมณจิตตูปบาท รูป นิพพาน เหล่านี้ ประกอบด้วยชั้น ๓ อายุตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

ป. ปัญจโวการภาวะ นี้ ไม่ประกอบด้วย จตุโวการภาวะ กุศล – อกุศล – กิริยา – ผลจิตตูปบาท จตุโวการภาวะ กุศล-อกุศล-กิริยา-ผลจิตตูปบาท เหล่านี้ ประกอบด้วยชั้น ๓ อายุตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

ป. สัญญา นี้ ไม่ประกอบด้วย รูป ๒๘ นิพพาน รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ประกอบด้วยชั้น ๓ อายุตนะ ธาตุ ได้เท่าไร?

ป. สุขสหคตธรรม นี้ ไม่ประกอบด้วย ทุกข - โทมนัสส - อุเบกขาสหคตจิตตูปบาท รูป นิพพาน ทุกข-โทมนัสส - อุเบกขาสหคตจิตตูปบาท รูป นิพพาน เหล่านี้ ประกอบด้วยชั้น ๓ อายุตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

ป. สนิทฺสสนสัปปฎิฆธรรม เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย นามชั้น ๔ นามชั้น ๔ เหล่านี้ ประกอบด้วยชั้น ๓ อายุตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

๔. จงแปลปุจฉาต่อไปนี้ ? 50ส(1/3)

ค. ปุจฉา อกุสเลหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺนุเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ? 50ส(1/3)

ตอบ ค. อกุศลธรรมเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย กุศล-วิบาก-กิริยาจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน, กุศล-วิบาก-กิริยาจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ประกอบด้วยชั้น ๓ อายุตนะ ธาตุ เท่าไร ?

๔. จงแปลคำปุจฉาดังต่อไปนี้ ไม่ต้องวิสัชนา ? 49ส

ป. อสงฺขเตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺนุเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ? 49ส(2/3)

ตอบ แปล ปุ. อสังขตธรรมเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยจิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ (นามขันธ์ ๔)

จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒ (นามขันธ์ ๔) เหล่านี้ ประกอบด้วยขันธ์ อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

๑. ข. จงแสดงปุจฉา และวิสัชนา พร้อมคำแปล ในต้นทานิทเทศ ตามอัฐมุนยนิทเทศ ? 46

ตอบ ข. แสดงต้นทานิทเทศ ตามอัฐมุนยนิทเทศ ดังนี้

ปุ. เวทนาปุจฉา ตณฺหยา เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติหิ สมฺปยุตฺตา ?
ต้นทานิทเทศที่เกิดขึ้นโดยอาศัยเวทนาเป็นเหตุนี้ ไม่ประกอบด้วยโทสมูล-โมหมูล-กุศล-วิบาก-กิริยา-จิตตูปบาท รูป
นิพพาน, โทสมูล-โมหมูล-กุศล-วิบาก-กิริยา-จิตตูปบาท รูป นิพพาน เหล่านี้ประกอบด้วยขันธ์ อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิ. นตฺถิ / ไม่มี

๑. จงแปลและวิสัชนาพร้อมทั้งคำแปลในคำปุจฉาดังต่อไปนี้ ? 50, 54

ปุ. สตินฺทุริเยน เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติหิ สมฺปยุตฺตา ?

ปุ. อุปฺปัตติภเวเนน เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติหิ สมฺปยุตฺตา ?

ปุ. สวิตกกสวิจาเรหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติหิ สมฺปยุตฺตา ?

ปุ. อปฺยคามิหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติหิ สมฺปยุตฺตา ? 54

ปุ. สรฺणेหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติหิ สมฺปยุตฺตา ?

ตอบ แปลปุ. สตินฺทุริยนี้ ไม่ประกอบด้วย อโสมณจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน,

อโสมณจิตตูปบาท รูป นิพพาน เหล่านี้ ประกอบด้วยขันธ์ อายตนะ ชาติ ได้เท่าไร ?

วิ. นตฺถิ. ไม่มี

แปล ปุ. อุปปัตติภวะนี้ ไม่ประกอบด้วย กุศล - อกุศล - กิริยา - ผลจิตตูปบาท,

กุศล - อกุศล - กิริยา - ผลจิตตูปบาท เหล่านี้ ประกอบด้วยขันธ์ อายตนะ ชาติ ได้เท่าไร ?

วิ. นตฺถิ. ไม่มี

แปล ปุ. สวิตกกสวิจารธรรมเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย ทวิปัญญาวิญญาน-ทุตติยฌาน-ตติยฌาน-จตุตถฌาน-ปัญจฌาน

จิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน, / ทวิปัญญาวิญญาน-ทุตติยฌาน-ตติยฌาน-จตุตถฌาน-ปัญจฌานจิตตูปบาท

รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ประกอบด้วยขันธ์ อายตนะ ชาติ ได้เท่าไร ?

วิ. นตฺถิ. ไม่มี

แปล ปุ. อปฺยคามิธรรม เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยโลกีย-ผลจิตตูปบาท รูป นิพพาน,

โลกีย-ผลจิตตูปบาท รูป นิพพาน เหล่านี้ ประกอบด้วยขันธ์ อายตนะ ชาติ ได้เท่าไร ?

วิ. นตฺถิ. ไม่มี

แปล ปุ. สรณธรรม เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย กุศล-วิบาก-กิริยาจิตตูปบาท รูป นิพพาน

กุศล-วิบาก-กิริยาจิตตูปบาท รูป นิพพาน เหล่านี้ ประกอบด้วยขันธ์ อายตนะ ชาติ ได้เท่าไร ?

วิ. นตฺถิ. ไม่มี

๑. ข. จงแสดงปุจฉา และวิสัชนา พร้อมคำแปลใน สัมมปปธานนิทเทศ ตามอัฐมุนยนิทเทศ ? 47

ตอบ ข. แสดง สัมมปปธานนิทเทศ ตามอัฐมุนยนิทเทศ ดังนี้

ปุ. จ. สมฺมปฺปธานเนน เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติหิ สมฺปยุตฺตา ?

แปล สัมมปธานนี้ ไม่ประกอบด้วย โลภียจิต ผลจิตตูปบาท รูป นิพพาน

โลภียจิต ผลจิตตูปบาท รูป นิพพาน เหล่านี้ประกอบด้วยขั้น ๓ อย่างตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิ. นตฺถิ / ไม่มี

๔. ให้วิชันนาในปุจฉาต่อไปนี้ ไม่ต้องแปลบาลี ในข้อ ก.ข.สำหรับข้อ ค.ให้แปลด้วย ? 44ส

ก. จิตเตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเธหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ชาติหิ สมฺปยุตฺตา ? 44

ตอบ ข. วิ. นตฺถิ

๑. ข. จงแสดงปุจ. และวิ. พร้อมทั้งคำแปล ในสวิตกกภทนิทเทส ตามอัฐมณยนิทเทส ? 44

๑. ข. จงแสดงปุจฉา พร้อมทั้งคำแปล ใน สวิตกกภทนิทเทส ตามอัฐมณยนิทเทส ? 51

ตอบ ข. แสดงปุจ.และวิ. พร้อมทั้งคำแปลในสวิตกกภทนิทเทส ตามอัฐมณยนิทเทส

ปุจ.สวิตกเกหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเธหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ชาติหิ สมฺปยุตฺตา ?

สวิตกกภทนิทเทสนี้ไม่ประกอบด้วย ทวิปัญญาวิญญาณ-ทุตติยมาณ-ตติยมาณ-จตุตถมาณ-ปัญจมาณจิตตูปบาท รูป นิพพาน เหล่านี้ประกอบด้วย ขั้น ๓ อย่างตนะ ชาติ ได้เท่าไร ?

(44) ทวิปัญญาวิญญาณ-ทุตติยมาณ-ตติยมาณ-จตุตถมาณ-ปัญจมาณจิตตูปบาท-รูป-นิพพาน เหล่านี้ ประกอบด้วย ขั้น ๓ อย่างตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิ. นตฺถิ ฯ / ไม่มี

นวนมณยสมฺปยุตเตนสมฺปยุตตปทนิทเทส

๒. ก. จงแปลคาถาดังต่อไปนี้? 43

อรุปรุทฺทขนฺุธา จตฺตาโร

มนายตนเมว จ

วิญญาณชาติโย สตฺต

เทว สจฺจจ จุทฺทสิทฺทริยา ฯ

ตอบ ก. นามขั้น ๔ มนายตนะ ๑ วิญญาณชาติ ๗ สมุทยสัจจะ มัคคสัจจะ ๒ อินทริย ๑๔ มี มนินทริย เป็นต้น จนถึง อัญญาตาวินทริย เป็นที่สุด

๒. ก. ธรรมที่พระพุทธรูปทรงแสดงในนวนมณยนิทเทสนั้น เป็นธรรมเช่นไร ? และขั้นธนิทเทสในนวนมณยนิทเทสนี้มีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง ? 54

ตอบ ก. ธรรมที่พระพุทธรูปทรงแสดงในนวนมณยนิทเทสนี้ เป็นธรรมที่มีสัมปยุต และการแสดงนวนมณยนิทเทสนี้ ได้ทรงแสดงโดยกลับประธานบท และมีการแสดงเป็นพิเศษออกไปอีก โดยใช้ศัพท์ว่า เกหิจิ

และขั้นธนิทเทสในนวนมณยนิทเทสนี้มี ๔ อย่าง คือ ๑. เวทนากขั้นธนิทเทส ๒. สัมมณิกขั้นธนิทเทส

๓. สังขารักขั้นธนิทเทส ๔. วิญญาณักขั้นธนิทเทส

๖. ก. อัพภันตรมาติกา ที่แสดงได้ในนยะที่ ๙ มีกี่บท คืออะไรบ้าง ? 45

ตอบ ก. อัพภันตรมาติกา ที่แสดงได้ในนยะที่ ๙ มี ๕๖ บท คือ นามขั้น ๔ มนายตนะ ๑ วิญญาณชาติ ๗ สัจจะ ๒ คือ สมุทยสัจจะ มัคคสัจจะ อินทริย ๑๔ มี มนินทริย เป็นต้น จนถึง อัญญาตาวินทริย เป็นที่สุดในปัจจุสมุปบาท ๑๒ บท คือ อวิชชา สังขาร วิญญาณ ผัสสะ เวทนา ตัณหา อุปทาน กัมมภาวะ โสกะ ทุกขะ โทมนัสสะ อุปายาสะ บทที่ต่อจากปัจจุสมุปบาทไป ๑๖ บท มี สติปฏิฐาน เป็นต้น จนถึง มนสิการ เป็นที่สุด

๒. ก. บทที่สงเคราะห์เข้าในนวนมณยนิทเทสนั้นมีกี่บท และ ธาตุนิทเทสแสดงได้กี่บท คืออะไรบ้าง ? 52

๒. ข. จงแสดงนิทเทศต่อไปนี้ พร้อมปุจฉาวิสัชนา ทั้งบาลีคำแปลตามนวมยนิทเทศ กายวิญญูณธาตุนิทเทศ, ปิติสหคตปทนิทเทศ? 44

ตอบ

ข. กายวิญญูณธาตุนิทเทศ

ปุจฉา กายวิญญูณธาตุยา เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ?

กายวิญญูณธาตุนี้ประกอบด้วย สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗ ได้

สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗ เหล่านี้ ประกอบด้วย กายวิญญูณธาตุได้

กายวิญญูณธาตุเหล่านี้ ประกอบด้วยชั้นอายตนะ ธาตุได้เท่าไร ?

วิสัชนา เต ธมฺมา ตีหิ ขนฺุเรหิ สมฺปยุตฺตา เอเกนนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา

กายวิญญูณธาตุเหล่านี้ประกอบด้วยชั้น ๓ คือ เวทนาชั้น สัญญาชั้น สังขารชั้น

และประกอบด้วย ธรรมายตนะ ธรรมธาตุ บางส่วน คือ สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗

ปิติสหคตปทนิทเทศ

ปุจฉา ปิติสหคเตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ?

ปิติสหคตธรรม เหล่านี้ ประกอบด้วย ปิติเจตสิก ได้

ปิติเจตสิกเหล่านี้ ประกอบด้วยปิติสหคตจิต ๕๑ เจตสิก ๔๖ ได้ (เว้นปิติเจตสิก)

ปิติสหคตจิต ๕๑ เจตสิก ๔๖ เหล่านี้ประกอบด้วยชั้น อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

วิสัชนา เต ธมฺมา เอเกน ขนฺุเรน เอเกนนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา

ปิติสหคตจิต ๕๑ เจตสิก ๔๖ เหล่านี้ ประกอบด้วยสังขารชั้น ธรรมายตนะ ธรรมธาตุ บางส่วน คือ ปิติเจตสิก ๑

๒. ข. จงแสดง ทุกขินทริยนิทเทศ (เฉพาะภาษาไทย) สุขสหคตปทนิทเทศ ตามนวมยนิทเทศ (แสดงทั้งภาษาบาลีและภาษาไทย) ? 54

ตอบ

ข. แสดง ทุกขินทริยนิทเทศ เฉพาะภาษาไทย ตามนวมยนิทเทศ ดังนี้

ป. ทุกขินทริย นี้ ประกอบด้วย ทุกขสหคตกายวิญญูณจิต ๑ สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๖ (เว้นเวทนา) ได้

ทุกขสหคตกายวิญญูณจิต ๑ สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๖ เหล่านี้ ประกอบด้วย ทุกขินทริย ได้

ทุกขินทริย เหล่านี้ ประกอบด้วยชั้น อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

วิ. ทุกขินทริย เหล่านี้ ประกอบด้วยชั้น ๓ คือ สัญญาชั้น สังขารชั้น วิญญูณชั้น มนายตนะ กายวิญญูณธาตุ

และประกอบด้วย ธรรมายตนะ ธรรมธาตุ บางส่วน คือ สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๖ (เว้นเวทนา)

แสดง **สุขสหคตปทนิทเทศ** ตามนวมยนิทเทศ ดังนี้

ป. สุขสหคเตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ?

สุขสหคตธรรม เหล่านี้ ประกอบด้วย สุขเวทนาได้

สุขเวทนา เหล่านี้ ประกอบด้วย สุขสหคตจิต ๖๓ เจตสิก ๔๖ (เว้นเวทนา) ได้

สุขสหคตจิต ๖๓ เจตสิก ๔๖ เหล่านี้ ประกอบด้วยชั้น อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา เอเกน ขนฺุเรน สมฺปยุตฺตา เอเกนนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

สุขสหคตจิต ๖๓ เจตสิก ๔๖ เหล่านี้ ประกอบด้วยเวทนาชั้น

และประกอบกับธัมมายนะ ธัมมธัตถุ บางส่วน คือ สุขเวทนา (หรือเวทนาเจตสิก)

๒. จงแปลปุจฉา พร้อม วิสัชนา ทั้งภาษาบาลี และภาษาไทยในปุจฉาดังต่อไปนี้? 45

ปุจ. มนินทริยเณ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ?

ปุจ. อวิชฺชาเย เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ?

ตอบ แปล ปุจ. มนินทริยเณนี้ ประกอบกับ เจตสิก ๕๒ ได้

เจตสิก ๕๒ เหล่านี้ ประกอบกับ มนินทริยเณได้ / มนินทริยเณ ประกอบกับขันธ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา ตีหิ ขนฺุเธหิ สมฺปยุตฺตา เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

มนินทริยเณนี้ ประกอบกับขันธ ๓ คือ เวทนาขันธ สัญญาขันธ สังขารขันธ

และประกอบกับ ธัมมายนะ ธัมมธัตถุ บางส่วนคือเจตสิก ๕๒

ปุจ. อวิชฺชาเณนี้ ประกอบกับ อกุศลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๖ (เว้นโมหะเจตสิก) ได้

อกุศลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๖ เหล่านี้ ประกอบกับอวิชชาได้ / อวิชชาเณนี้ประกอบกับขันธ อายตนะ ธาตุเท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา ตีหิ ขนฺุเธหิ เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา สมฺปยุตฺตา

เอเกน ขนฺุเธน เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

อวิชชาเณนี้ประกอบกับขันธ ๓ คือ เวทนาขันธ สัญญาขันธ วิญญาณขันธ มนายนะ มโนวิญญาณธัตถุ

และประกอบกับ สังขารขันธบางส่วน คือ สังขารขันธเจตสิก ๒๔ ธัมมายนะ ธัมมธัตถุ บางส่วน คือ เจตสิก ๒๖

๖. จงแปลคำปุจฉาดังต่อไปนี้ (ไม่ต้องวิสัชนา) ? 44ส

ปุ. อวิชฺชาเย เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา ? 44ส(1/3)

ตอบ แปล ปุ. อวิชชาเณนี้ไม่ประกอบกับกุศล วิบาก กิริยาจิตตูปบาท รูป นิพพาน

กุศล วิบาก กิริยาจิตตูปบาท รูป นิพพาน เหล่านี้ ไม่ประกอบกับอกุศลจิตตูปบาท

อกุศลจิตตูปบาทเหล่านี้ ไม่ประกอบกับขันธ อายตนะ ธาตุ เท่าไร

๒. ก. จงแสดง อัญญาตาวินทริยนิทเทส ตามนวมณนิทเทส มาโดยละเอียด ? 51(3ก), 53

ตอบ ก. แสดง อัญญาตาวินทริยนิทเทส ตามนวมณนิทเทส ดังนี้

ปุ. อญฺญาตาวินทริยเณ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ?

อัญญาตาวินทริยเณนี้ ประกอบกับ อรหัตตผลจิต ๑ เจตสิก ๓๕ (เว้นปัญญา) ได้

อรหัตตผลจิต ๑ เจตสิก ๓๕ เหล่านี้ ประกอบกับ อัญญาตาวินทริยเณได้

อัญญาตาวินทริยเณนี้ ประกอบกับขันธ อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา ตีหิ ขนฺุเธหิ เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา สมฺปยุตฺตา

เอเกน ขนฺุเธน เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

อัญญาตาวินทริยเณนี้ ประกอบกับขันธ ๓ คือ เวทนาขันธ สัญญาขันธ วิญญาณขันธ มนายนะ มโนวิญญาณธัตถุ

และประกอบกับสังขารขันธ บางส่วน คือ สังขารขันธเจตสิก ๓๓

ธัมมายนะ ธัมมธัตถุ บางส่วน คือ เจตสิก ๓๕ (เว้นปัญญา)

๔. จงแปลคำปุจฉาดังต่อไปนี้ ไม่ต้องวิสัชนา ? 49ส

ป. สงขารปุจฉา วิญญาณเนน เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา ? 49ส(3/3)

ตอบ แปล ป. วิญญาณที่เกิดขึ้นโดยอาศัยสังขารเป็นเหตุนี้ ไม่ประกอบด้วยรูป ๒๘ นิพพาน

รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยนามขันธ์ ๔ นามขันธ์ ๔ เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

๒. ข. จงแสดงปุจฉาและวิสัชนา กัมมภวนิทเทศ ตามนวมยนิทเทศ ทั้งภาษาบาลีและภาษาไทย ? 43

ตอบ ข. ปุ. จ. กัมมภเวเนน เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ?

กัมมภวะนี้ ประกอบด้วย อกุศลจิต ๑๒ โลกียกุศลจิต ๑๗ เจตสิก ๕๑ (เว้นเจตนาเจตสิก) ได้

อกุศลจิต ๑๒ โลกีย-กุศลจิต ๑๗ เจตสิก ๕๑ เหล่านี้ ประกอบด้วย กัมมภวะ ได้

กัมมภวะนี้ ประกอบด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา ตีหิ ขนฺุเธหิ เอเกนายตเนเนน เอกาย ธาตุยา สมฺปยุตฺตา

เอเกน ขนฺุเธน เอเกนายตเนเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา

กัมมภวะนี้ ประกอบด้วยขันธ์ ๓ คือ เวทนาขันธ์ ๑ สัญญาขันธ์ ๑ วิญญาณขันธ์ ๑ มนายตนะ ๑ มโนวิญญาณธาตุ ๑

และประกอบด้วย สังขารขันธ์บางส่วน คือ สังขารขันธ์เจตสิก ๔๙ ธัมมาตนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๕๑

๒. ข. จงแสดง อัปป์มัญญานิทเทศ, ปรามาสสัมปยุตตปทนิทเทศ ตามนวมยนิทเทศ มาโดยละเอียด ? 50

ตอบ ข. ปุ. อปฺปมญฺญาย เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ?

อัปป์มัญญานี้ ประกอบด้วย รูปาวจรจิต ๑๕ เจตสิก ๓๑ (เว้นอัปป์มัญญาองค์ธรรม ๔) ได้

รูปาวจรจิต ๑๕ เจตสิก ๓๑ เหล่านี้ ประกอบด้วย อัปป์มัญญาได้

อัปป์มัญญาเหล่านี้ประกอบด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา ตีหิ ขนฺุเธหิ เอเกนายตเนเนน เอกาย ธาตุยา สมฺปยุตฺตา

เอเกน ขนฺุเธน เอเกนายตเนเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

อัปป์มัญญานี้ ประกอบด้วยขันธ์ ๓ คือ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ วิญญาณขันธ์ มนายตนะ มโนวิญญาณธาตุ

และประกอบด้วยสังขารขันธ์ บางส่วน คือ สังขารขันธ์เจตสิก ๒ ๙

ธัมมาตนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๓๑ (เว้นอัปป์มัญญาองค์ธรรม ๔)

ปรามาสสัมปยุตตปทนิทเทศ ตามนวมยนิทเทศ

ป. ปรามาสสมฺปยุตฺเตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ?

ปรามาสสัมปยุตตธรรม เหล่านี้ ประกอบด้วย ทิฏฐิเจตสิก ๑ ได้

ทิฏฐิเจตสิก ๑ เหล่านี้ประกอบด้วย ทิฏฐิคตสัมปยุตตจิต ๔ เจตสิก ๒๐ (เว้นทิฏฐิ) ได้

ทิฏฐิคตสัมปยุตตจิต ๔ เจตสิก ๒๐ เหล่านี้ ประกอบด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา เอเกน ขนฺุเธน เอเกนายตเนเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา

ทิฏฐิคตสัมปยุตตจิต ๔ เจตสิก ๒๐ เหล่านี้ ประกอบด้วยสังขารขันธ์

ธัมมาตนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ ทิฏฐิ-เจตสิก ๑

๒. ข. จงแสดงปจฺจมา และวิสัชนา พร้อมคำแปล ในอธิโมกขนิทเทส ตามนวมณยนิทเทส ? 46

ตอบ ข. แสดงปจฺจมา และวิสัชนา พร้อมคำแปล ในอธิโมกขนิทเทส ตามนวมณยนิทเทส ดังนี้

ป. อธิโมกเขน เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ?

อธิโมกขนี้ประกอบกับจิต ๗๘ เจตสิก ๕๐ (เว้นอธิโมกข์เจตสิก วิจิกิจจาเจตสิก) ได้

จิต ๗๘ เจตสิก ๕๐ เหล่านี้ ประกอบกับอธิโมกข์ได้

อธิโมกขนี้ ประกอบกับขันธ ๓ อายุตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา ตีหิ ขนฺุเรหิ เอเกนายตเนน ทูวิหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา

เอเกน ขนฺุเรน เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

อธิโมกขนี้ ประกอบกับขันธ ๓ คือ เวทนาขันธ สัญญาขันธ วิญญาณขันธ มนายตนะ ๑

ธาตุ ๒ คือ มโนธาตุ ๑ และ มโนวิญญาณธาตุ ๑ และประกอบกับสังขารขันธบางส่วน คือ สังขารขันธ เจตสิก ๔๘

ธัมมายตนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๕๐ (เว้นอธิโมกข์เจตสิก, วิจิกิจจาเจตสิก)

๒. ข. จงแสดง อาสวสัมปยุตตโนอาสวปทนิทเทส ตามนวมณยนิทเทส มาโดยละเอียด ? 49

ตอบ ข. ป. อาสวสมฺปยุตฺเตหิ เจว โน จ อาสเวหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ?

อาสวสัมปยุตตโนอาสวธรรม เหล่านี้ ประกอบกับอาสวธรรมได้

อาสวธรรมเหล่านี้ประกอบกับอกุศลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๔ (เว้นอาสวะองค์ธรรม ๓) ได้

อกุศลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๔ เหล่านี้ ประกอบกับขันธ ๓ อายุตนะ ธาตุ ได้เท่าไร?

วิ. เต ธมฺมา เอเกน ขนฺุเรน เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

อกุศลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๔ เหล่านี้ ประกอบกับสังขารขันธ ธัมมายตนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ อาสวะองค์ธรรม ๓

๒. จงแสดง โยคโยคสัมปยุตตปทนิทเทส ตามนวมณยนิทเทส มาโดยละเอียด? 48

ตอบ ป. โยเคหิ เจว โยคสมฺปยุตฺเตหิ จ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ?

โยคโยคสัมปยุตตธรรม เหล่านี้ ประกอบกับ โลกมุลจิต ๘ เจตสิก ๑๙ (เว้นโยคะองค์ธรรม ๓) ได้

โลกมุลจิต ๘ เจตสิก ๑๙ เหล่านี้ ประกอบกับ โยคโยคสัมปยุตตธรรมได้

โยคโยคสัมปยุตตธรรม เหล่านี้ ประกอบกับขันธ ๓ อายุตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา ตีหิ ขนฺุเรหิ เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา สมฺปยุตฺตา

เอเกน ขนฺุเรน เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

โยคโยคสัมปยุตตธรรม เหล่านี้ ประกอบกับขันธ ๓ คือ เวทนาขันธ สัญญาขันธ วิญญาณขันธ มนายตนะ ๑ มโน

วิญญาณธาตุ ๑ และประกอบกับสังขารขันธบางส่วน คือ สังขารขันธเจตสิก ๑๗ ธัมมายตนะ ธัมมธาตุ บางส่วน

คือ เจตสิก ๑๙ (เว้นโยคะองค์ธรรม ๓)

๒. ข. จงแสดง ปจฺจมา และวิสัชนา คันถปทนิทเทส ตามนวมณยนิทเทส ทั้งบาลีและภาษาไทย ? 52

ตอบ ข. แสดง ปจฺจมา และวิสัชนา คันถปทนิทเทส ตามนวมณยนิทเทส ทั้งบาลีและภาษาไทย ดังนี้

ปจฺจมา. คนฺุเถหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺตี ขนฺฺเนหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตี ชาติฺหิ สมฺปยุตฺตา?

แปล คันถธรรม เหล่านี้ ประกอบกับ โลกมูลจิต ๘ โทสมูลจิต ๒ เจตสิก ๒๓ (เว้น คันถองค์ธรรม ๓) ได้

โลกมูลจิต ๘ โทสมูลจิต ๒ เจตสิก ๒๓ เหล่านี้ ประกอบกับ คันถธรรมได้

คันถธรรม เหล่านี้ ประกอบกับ ชันฺธ อายตนะ ชาติฺ ได้เท่าไร ?

วิสัยนา. เต ธมฺมา ตีหิ ขนฺฺเนหิ เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา สมฺปยุตฺตา

เอเกน ขนฺฺเนน เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา ฯ

แปล คันถธรรม เหล่านี้ ประกอบกับ ชันฺธ ๓ คือ เวทนาชันฺธ สัญญาชันฺธ วิญญาณชันฺธ มนายตนะ ๑ มโนวิญญาณ

ชาติฺ ๑ และประกอบกับสังขารชันฺธบางส่วน คือ สังขารชันฺธเจตสิก ๒๑

ธัมมายตนะ ธัมมชาติฺ บางส่วน คือ เจตสิก ๒๓ (เว้นคันถองค์ธรรม ๓)

๒. ข. จงแสดงปุจฉาและวิสัยนาเฉพาะภาษาไทย กิเลสปทนิทเทส ตามนวมณยนิทเทส ? 51(3ข), 53

๒. จงแสดงปุจฉาและวิสัยนาในนิทเทสต่อไปนี ตามนวมณยนิทเทส ? 55

ก. กิเลสปทนิทเทส เฉพาะภาษาไทย ? 55

ตอบ ข. แสดง กิเลสปทนิทเทส ตามนวมณยนิทเทส เฉพาะภาษาไทย ดังนี้

ตอบ ก. แสดงปุจฉาและวิสัยนา กิเลสปทนิทเทส เฉพาะภาษาไทย ดังนี้

ปุ. กิเลสธรรม เหล่านี้ ประกอบกับ อกุศลจิต ๑๒ เจตสิก ๑๗ (เว้นกิเลสองค์ธรรม ๑๐) ได้

อกุศลจิต ๑๒ เจตสิก ๑๗ เหล่านี้ ประกอบกับ กิเลสธรรม ได้

กิเลสธรรม เหล่านี้ ประกอบกับชันฺธ อายตนะ ชาติฺ ได้เท่าไร ?

วิ. กิเลสธรรม เหล่านี้ ประกอบกับชันฺธ ๓ คือ เวทนาชันฺธ สัญญาชันฺธ วิญญาณชันฺธ มนายตนะ มโนวิญญาณชาติฺ

และประกอบกับสังขารชันฺธ บางส่วน คือ สังขารชันฺธเจตสิก ๑๕

ธัมมายตนะ ธัมมชาติฺ บางส่วน คือ เจตสิก ๑๗ (เว้นกิเลสองค์ธรรม ๑๐)

๒. จงแสดงปุจฉาและวิสัยนาในนิทเทสต่อไปนี ตามนวมณยนิทเทส ? 55

ข. เจตสิกปทนิทเทส ทั้งบาลีและคำแปล ?

๕. ก. จงแสดงเฉพาะคำปุจฉาร่วมทั้งคำแปล เจตสิกปทนิทเทส ตามนวมณยนิทเทส ? 48ส

ตอบ ข. แสดงปุจฉาและวิสัยนา เจตสิกปทนิทเทส ทั้งบาลีและคำแปล ดังนี้

ปุ. เจตสิกเกหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺตี ขนฺฺเนหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตี ชาติฺหิ สมฺปยุตฺตา ?

เจตสิกธรรมเหล่านี้ ประกอบกับ จิต ๘๘ ได้, จิต ๘๘ เหล่านี้ ประกอบกับ เจตสิกธรรมได้,

เจตสิกธรรมเหล่านี้ ประกอบกับชันฺธ อายตนะ ชาติฺ ได้เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา เอเกน ขนฺฺเนน เอเกนายตเนน สตุตฺติ ชาติฺหิ สมฺปยุตฺตา.

เจตสิกธรรมเหล่านี้ ประกอบกับ วิญญาณชันฺธ มนายตนะ วิญญาณชาติฺ ๗

๔. ให้วิสัยนาในปุจฉาต่อไปนี ไม่ต้องแปลบาลี ในข้อ ก.ข.สำหรับข้อ ค.ให้แปลด้วย ? 44ส

ก. จิตตสมฺปยุตเตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺตี ขนฺฺเนหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตี ชาติฺหิ สมฺปยุตฺตา ? 44

ตอบ ค. วิ. เต ธมฺมา เอเกน ขนฺฺเนน เอเกนายตเนน สตุตฺติ ชาติฺหิ สมฺปยุตฺตา.

แปลว่า เจตสิก ๕๒ เหล่านี้ ประกอบกับวิญญาณชันฺธ ๑ มนายตนะ ๑ วิญญาณชาติฺ ๗

ทศมนยวิปยุตเตนวิปยุตตปทนิทเทศ

๓. ก. อัมภันตรมาติกาที่ไม่ทรงแสดงในทศมนยนิทเทศนั้นมีกี่นิทเทศ คือ นิทเทศอะไรบ้าง ? 48, 54

ตอบ ก. อัมภันตรมาติกาที่ไม่ทรงแสดงในทศมนยนิทเทศนั้นมี ๑๓ นิทเทศ คือ

๑. อัมมายนนิทเทศ, ๒. อัมมธาคุนิทเทศ, ๓. ทุกขสัจจนิทเทศ, ๔. ชีวิตินทริยนิทเทศ, ๕. นามรูปนิทเทศ,
๖. สฬายตนนิทเทศ, ๗. อุปปัตตติภาวนิทเทศ, ๘. กามภาวนิทเทศ, ๙. ปัญจโวการภาวนิทเทศ, ๑๐. สัมมณนิทเทศ,
๑๑. ชาตินิทเทศ, ๑๒. ชรานิทเทศ, ๑๓. มรณนิทเทศ

๓. ก. บทที่ไม่ทรงแสดงใน ทศมนยนิทเทศนั้นมีกี่บท? และ สัจจนิทเทศที่ทรงแสดง มีกี่นิทเทศ? คือ นิทเทศอะไรบ้าง ? 53

ตอบ ก. บทที่ไม่ทรงแสดงใน ทศมนยนิทเทศนั้นมี ๑๒๑ บท และสัจจนิทเทศที่ทรงแสดง มี ๓ นิทเทศ คือ

๑. สมุทสัจจนิทเทศ ๒. นิโรธสัจจนิทเทศ ๓. มัคคสัจจนิทเทศ

๓. ก. บทที่แสดงไม่ได้ในทศมนยนิทเทศนั้นมีกี่บท และอินทริยนิทเทศที่ไม่แสดง มีกี่นิทเทศคือนิทเทศอะไรบ้าง ? 43

ตอบ ก. บทที่แสดงไม่ได้ในทศมนยนิทเทศนั้นมี ๑๒๑ บท

และอินทริยนิทเทศที่แสดงไม่ได้มี ๑ นิทเทศ คือ ชีวิตินทริยนิทเทศ

๓. ก. อินทริยนิทเทศ ที่ไม่แสดงใน ทศมนยนิทเทศมีกี่นิทเทศ คือนิทเทศอะไรบ้าง ? 47

ตอบ ก. อินทริยนิทเทศ ที่ไม่แสดงใน ทศมนยนิทเทศมี ๑ นิทเทศ คือ ชีวิตินทริยนิทเทศ

๒. ข. ในปฏิจจสมุพบาทนิทเทศ ที่ไม่แสดงในนัยที่ ๑๐ มีกี่นิทเทศ คือนิทเทศอะไรบ้าง ? 51

ตอบ ข. ในปฏิจจสมุพบาทนิทเทศ ที่ไม่แสดง ในนัยที่ ๑๐ มี ๙ นิทเทศ คือ

๑. สฬายตนนิทเทศ
๒. นามรูปนิทเทศ
๓. อุปปัตตติภาวนิทเทศ
๔. กามภาวนิทเทศ
๕. สัมมณนิทเทศ
๖. ปัญจโวการภาวนิทเทศ
๗. ชาติ
๘. ชรา
๙. มรณะ

๕. ก. ในทศมนยนิทเทศ ในปฏิจจสมุพบาทนิทเทศ บทนิทเทศที่องค์ธรรมเป็นรูปขันธ์ มีกี่นิทเทศ คือนิทเทศอะไร ? 49ส

ตอบ ก. ใน ทศมนยนิทเทศ ในปฏิจจสมุพบาทนิทเทศ บทนิทเทศที่องค์ธรรมเป็นรูปขันธ์ มี ๓ นิทเทศ คือ

๑. เอกโวการภาวนิทเทศ ๒. อสัมมณนิทเทศ ๓. ปริเทวนิทเทศ

๕. ข. จงแสดงปุจจาและวิสัชนาเฉพาะภาษาไทย รูปภาวนิทเทศ ตามทศมนยนิทเทศ ? 48ส

ตอบ ข. ปุ. รูปภาวนิทเทศ ไม่ประกอบด้วย จิต เจตสิกที่เป็นกามภาวะ อรูปภาวะ กุศล-อกุศล-กิริยา-ผลจิตตูปบาท

จิต เจตสิกที่เป็นกามภาวะ อรูปภาวะ กุศล-อกุศล-กิริยา-ผลจิตตูปบาท เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยรูปภาวะ

รูปภาวะเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิ. รูปภาวะเหล่านี้ ไม่เป็นวิปยุตต์กับขันธ์ อายตนะ อย่างใดอย่างหนึ่ง

แต่เป็นวิปยุตต์กับธาตุ ๓ คือ ฆานวิญญาณธาตุ ชิวหาวิญญาณธาตุ กายวิญญาณธาตุ

๕. ข. และจงแสดง อสัมมณนิทเทศ ตามทศมนยนิทเทศ (เฉพาะภาษาไทย) ? 49ส

ตอบ ข. ปุจจา อสัมมณนิทเทศนี้ ไม่ประกอบด้วย จิต เจตสิก ที่เป็นอสัมมณนิทเทศ เนวอสัมมณนิทเทศ กุศล-อกุศล-กิริยา-

ผลจิตตูปบาท จิต เจตสิก ที่เป็น อสัมมณนิทเทศ เนวอสัมมณนิทเทศ กุศล-อกุศล-กิริยา-ผลจิตตูปบาทเหล่านี้ ไม่

ประกอบด้วยอสัมมณนิทเทศ อสัมมณนิทเทศเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย ขันธ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

อสังกฤษฎีภาวะเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยนาม ชันด์ ๔ มนายตนะ ๑ วิญญาณธาตุ ๗
และไม่ประกอบด้วย รัชมายตนะ รัชมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๕๒

๓. จงแสดงองค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก และองค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ของบทธนิตเทศดังต่อไปนี้ตาม
ทสมนยนิทเทศ นิโรธสังจนิทเทศ, อธิปาทนิทเทศ, คันถปทนิทเทศ, อนาสวปทนิทเทศ, รูปาวจรปทนิท
เทศ ? 49

๓. จงแสดงองค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก และ เย ธมฺมา หลังของนิทเทศดังต่อไปนี้ ตามทสมนยนิทเทศ นิโรธสังจนิท
เทศ, สุขินทริยนิทเทศ, อธิปาทนิทเทศ, อนาสวปทนิทเทศ, รูปาวจรปทนิทเทศ ? 45

ตอบ แสดงองค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก และองค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ของบทธนิตเทศดังต่อไปนี้ตาม ทสมนยนิทเทศ

นิโรธสังจนิทเทศ องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ นามชันด์ ๔ หรือ จิต ๘๙ เจตสิก ๕๒

นิโรธสังจนิทเทศ องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ รูป ๒๘ นิพพาน

สุขินทริยนิทเทศ องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ ทุกข์-โสมนัสส-โทมนัสส-อุเบกขาสหคตจิตตูปบาท รูป นิพพาน

สุขินทริยนิทเทศ องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ สุขสหคตกายวิญญาณจิตตูปบาท

อธิปาทนิทเทศ องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ โลกียจิต-ผลจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน

อธิปาทนิทเทศ องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ มัคคจิตตูปบาท

คันถปทนิทเทศ องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ โมหมูล-กุศล-วิบาก-กิริยาจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน

คันถปทนิทเทศ องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ โมหมูล-โทสมูลจิตตูปบาท

อนาสวปทนิทเทศ องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ โลกียจิตตูปบาท

อนาสวปทนิทเทศ องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ โลกุตตรจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน

รูปาวจรปทนิทเทศ องค์ธรรมของ เย ธมฺมา แรก ได้แก่ กามาวจรจิต-อรูปราวจรจิต-โลกุตตรจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน

รูปาวจรปทนิทเทศ องค์ธรรมของ เย ธมฺมา หลัง ได้แก่ รูปาวจรจิตตูปบาท

๒. ก. บทธนิตเทศที่องค์ธรรมเป็นนิพพาน มีกัณนิทเทศ คือนิทเทศอะไรบ้าง? และจงแสดงนิโรธสังจนิทเทศ
ตามนัยที่ ๑๐ ทั้งบาลีและคำแปลมาให้สมบูรณ์? 51

ตอบ ก. บทธนิตเทศที่องค์ธรรมเป็นนิพพาน มี ๓ นิทเทศ คือ

๑. นิโรธสังจนิทเทศ

๒. อัปปัจจยปทนิทเทศ

๓. อสังขตปทนิทเทศ

และแสดงนิโรธสังจนิทเทศ ตามนัยที่ ๑๐

ปจฺจนา นิโรธสังจเนน เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเธหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา?

แปล นิโรธสังจจะนี้ ไม่ประกอบด้วยนามชันด์ ๔ นามชันด์ ๔ เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยรูป ๒๘ นิพพาน

รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยชันด์ อายตนะ ธาตุเท่าไร?

วิสัชนา เต ธมฺมา จตุหิ ขนฺุเธหิ เอเกนายตเนน สตุตฺตี ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา

แปล รูป ๒๘ เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยนามชันด์ ๔ มนายตนะ ๑ วิญญาณธาตุ ๗

และไม่ประกอบด้วยรัชมายตนะ รัชมธาตุบางส่วน คือ เจตสิก ๕๒

๓. จงปจฺจนาและวิสัชนา ในบทธนิตเทศต่อไปนี้ ตามทสมนยนิทเทศ ทั้งบาลีและคำแปล ฯ

ก. รูปกฺขณฺุณฺิทเทศ

ข. สติปฏฺฐานฺิทเทศ

ตอบ ก. รูปกฺขณฺุณฺิทเทศ

ป. รูปกฺขนฺเณน เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺเณหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา ?

รูปชั้นนี้ ไม่ประกอบด้วย นามชั้น ๔, นามชั้น ๔ เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย รูป ๒๘ นิพพาน

รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยชั้น อายตนะ ๓๓ เท่าไร

วิ. เต ธมฺมา จตุหิ ขนฺเณหิ เอเกนายตเนน สตุตฺติ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา

เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา

รูป ๒๘ นิพพานเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยนามชั้น ๔ มนายตนะ ๑ วิญญาณธาตุ ๗

และไม่ประกอบด้วยธัมมายตนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือเจตสิก ๕๒

ตอบ ข. สติปัญญาฐานนิตเทส

ป. สติปัญญาเนน เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺเณหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา ?

สติปัญญาฐานนี้ ไม่ประกอบด้วย โลกียจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน, โลกียจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ไม่

ประกอบด้วย โลกุตตรจิตตูปบาท / โลกุตตรจิตตูปบาทเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยชั้น อายตนะ ๓๓ เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา เอเกน ขนฺเณหิ ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา .

โลกุตตรจิตตูปบาทเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยรูปชั้น ๑ โอปาริกายตนะ ๑๐

ธาตุ ๑๖ คือ โอปาริกธาตุ ๑๐ วิญญาณธาตุ ๖ (เว้นมโนวิญญาณธาตุ)

และไม่ประกอบด้วยธัมมายตนะ ธัมมธาตุ บางส่วนคืออกุศลเจตสิก ๑๔ อัปป์มัญญาเจตสิก ๒ สุขุมรูป นิพพาน

๓. จงแสดง จักขุวิญญาณธาตุนิตเทส, วิปากธัมมปทนิทเทส ตามทสมนยนิทเทส (เฉพาะภาษาไทย) ? 52

ตอบ แสดง จักขุวิญญาณธาตุนิตเทส ตามทสมนยนิทเทส เฉพาะภาษาไทย ดังนี้

ป. จักขุวิญญาณธาตุ นี้ ไม่ประกอบด้วย จักขุวิญญาณธาตุจิตตูปบาทที่เหลือ รูป นิพพาน จักขุวิญญาณธาตุจิตตูปบาทที่

เหลือ รูป นิพพาน เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย จักขุวิญญาณธาตุจิตตูปบาท จักขุวิญญาณธาตุจิตตูปบาท เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยชั้น อายตนะ ๓๓ เท่าไร ?

วิ. จักขุวิญญาณธาตุจิตตูปบาท เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยรูปชั้น ๑ โอปาริกายตนะ ๑๐

ธาตุ ๑๖ คือ โอปาริกธาตุ ๑๐ วิญญาณธาตุ ๖ (เว้นจักขุวิญญาณธาตุ)

และไม่ประกอบด้วยธัมมายตนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๔๕ สุขุมรูป นิพพาน

แสดง วิปากธัมมปทนิทเทส ตามทสมนยนิทเทส เฉพาะภาษาไทย ดังนี้

ป. วิปากธัมมธรรม เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย วิปาก - กริยาจิตตูปบาท รูป นิพพาน,

วิปาก - กริยาจิตตูปบาท รูป นิพพาน เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย กุศล - อกุศลจิตตูปบาท,

กุศล - อกุศลจิตตูปบาท เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยชั้น อายตนะ ๓๓ เท่าไร ?

วิ. กุศล - อกุศลจิตตูปบาท เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยรูปชั้น ๑ โอปาริกายตนะ ๑๐ ธาตุ ๑๖ คือ โอปาริกธาตุ ๑๐

วิญญาณธาตุ ๖ (เว้นมโนวิญญาณธาตุ) และไม่ประกอบด้วยธัมมายตนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ สุขุมรูป นิพพาน

๓. ข. จงแปลพร้อมวิเศษนาทั้งบาลีและคำแปลในปจฺจมา ดังต่อไปนี้ ? 48

ป. อิตฺถินฺทริเยน เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺเณหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา ?

ป. จิตตสัมปยุตเตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา ?

ตอบ ข. แปล อิตถินทริยนี้ ไม่ประกอบด้วยนามชั้น ๔ นามชั้น ๔ เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย รูป ๒๘ นิพพาน รูป ๒๘ นิพพานเหล่านี้ไม่ประกอบด้วยชั้น อายตนะ ธาตุ เท่าไร?

วิสัยชา เต ธมฺมา จตุหิ ขนฺุเธหิ เอเกนายตเนน สตุตฺติ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา รูป ๒๘ นิพพานเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยนามชั้น ๔ มนายตนะ ๑ วิญญานธาตุ ๗ และไม่ประกอบด้วย ธัมมมายตนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือเจตสิก ๕๒

แปล จิตตสัมปยุตตธรรมเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยรูป ๒๘ นิพพาน รูป ๒๘ นิพพานเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยนามชั้น ๔ นามชั้น ๔ เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยชั้น อายตนะ ธาตุเท่าไร ?

วิสัยชา เต ธมฺมา เอเกน ขนฺุเธน ทสหายตเนหิ ทสฺหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา นามชั้น ๔ เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยรูปชั้น ๑ โอปาริกายตนะ ๑๐ โอปาริกธาตุ ๑๐ และไม่ประกอบด้วยธัมมมายตนะ ธัมมธาตุบางส่วน คือ สุขุมรูป ๑๖ นิพพาน

๓. ข. จงแสดงปุจฉาและวิสัยชาเป็นภาษาไทย ในอุเปกขินทริยนิทเทส ตามทสมนยนิทเทส ? 54

ตอบ ข. แสดงปุจฉา และวิสัยชา เป็นภาษาไทย ในอุเปกขินทริยนิทเทส ดังต่อไปนี้

ปุจฉา. อุเบกขินทริยนี้ ไม่ประกอบด้วย สุข-ทุกข์-โสมนัสส-โทมนัสสสหคตจิตตูปบาท รูป นิพพาน

สุข-ทุกข์-โสมนัสส-โทมนัสสสหคตจิตตูปบาท รูป นิพพาน เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย อุเบกขาสหคตจิตตูปบาท อุเบกขาสหคตจิตตูปบาท เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย ชั้น อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิสัยชา. อุเบกขาสหคตจิตตูปบาท เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย รูปชั้น ๑ โอปาริกายตนะ ๑๐ ธาตุ ๑๑ คือ โอปาริกธาตุ ๑๐ กายวิญญานธาตุ ๑ และไม่ประกอบด้วย ธัมมมายตนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ โทเจตสิก ๔ ปีติเจตสิก ๑ สุขุมรูป นิพพาน

๓. จงแสดงนิทเทสต่อไปนี้ ตามทสมนยนิทเทส ? 50

อิทธิปาทนิทเทส (เฉพาะภาษาบาลี)

สรณปทนิทเทส (เฉพาะภาษาไทย)

รูปักขันธนิทเทส (ทั้งบาลีและคำแปล)

ตอบ

ป. อิทธิปาเทน เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา ?

วิ. เต ธมฺมา เอเกน ขนฺุเธน ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

ป. สรณธรรมเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย กุศล-วิปาก-กิริยาจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน,

กุศล-วิปาก-กิริยาจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย อกุศลจิตตูปบาท, อกุศลจิตตูปบาทเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยชั้น อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิ. อกุศลจิตตูปบาทเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย รูปชั้น ๑ โอปาริกายตนะ ๑๐ ธาตุ ๑๖ คือ โอปาริกธาตุ ๑๐ วิญญานธาตุ ๖ (เว้นมโนวิญญานธาตุ) และไม่ประกอบด้วยธัมมมายตนะ ธัมมธาตุบางส่วนคือ โสภณเจตสิก ๒๕ สุขุมรูป นิพพาน.

ป. รูปักขนฺุเธน เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา ?

รูปชั้นนี้ไม่ประกอบด้วย นามชั้น ๔, นามชั้น ๔ เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย รูป ๒๘ นิพพาน, รูป ๒๘ นิพพานเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยชั้น ๓ อายตนะ ๓ ชาติ เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา จตฺตฺติ ขนฺธฺเรหิ เอเกนายตเนน สตฺตฺติ ชาติฺตฺติ วิปฺปยุตฺตา เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺตฺยา เกหิ จิ วิปฺปยุตฺตา. รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย นามชั้น ๔ มนายตนะ ๑ วิญญาณธาตุ ๗ และไม่ประกอบด้วยธัมมายนะ ธัมมธาตุบางส่วนคือ เจตสิก ๕๒.

๓. ข. จงแสดงรูปภวนิทเทศ ตามทสมนยนิทเทศ ทั้งบาลีและภาษาไทย ? 47 (เฉพาะภาษาไทย) ? 46

ตอบ แสดงรูปภวนิทเทศ ตามทสมนยนิทเทศ ดังนี้

ปฺจจฺจํ รูปภเวเน ยธ ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ ยธ ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธฺเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติฺตฺติ วิปฺปยุตฺตา ?

แปล รูปภวะนี้ ไม่ประกอบด้วยจิต เจตสิก ที่เป็นกามภวะ อรูปภวะ กุศล อกุศล กิริยา ผลจิตตูปบาท

จิต เจตสิก ที่เป็นกามภวะ อรูปภวะ กุศล อกุศล กิริยา ผลจิตตูปบาท เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยรูปภวะ

รูปภวะเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยชั้น ๓ อายตนะ ๓ ชาติ เท่าไร ?

วิสัชนา เต ธมฺมา น เกหิจิ ขนฺธฺเรหิ น เกหิจิ อายตเนหิ ตีหิ ชาติฺตฺติ วิปฺปยุตฺตา

แปล รูปภวะนี้ ไม่เป็นวิปฺปยุตฺตํกับชั้น ๓ อายตนะ อย่างใดอย่างหนึ่ง

แต่เป็นวิปฺปยุตฺตํกับชาติ ๓ คือ ฆานวิญญาณธาตุ ชิวหาวิญญาณธาตุ กายวิญญาณธาตุ

๓. ก. จงแปลคำปุจฉาของนิทเทศดังต่อไปนี้ (ไม่ต้องวิสัชนา) ? 46

ปฺ. อรูปภเวเน ยธ ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ ยธ ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธฺเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติฺตฺติ วิปฺปยุตฺตา ?

ปฺ. อคฺคณฺณิเยหิ ธมฺเมหิ ยธ ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ ยธ ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธฺเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติฺตฺติ วิปฺปยุตฺตา ?

ตอบ ก. ปฺ. อรูปภวะนี้ ไม่ประกอบด้วยกามภวะ รูปภวะ กุศล-อกุศล-กิริยา-ผลจิตตูปบาท จิตตชรูป อุตฺตชรูป อาหารชรูป นิพพาน, กามภวะ รูปภวะ กุศล-อกุศล-กิริยา-ผลจิตตูปบาท จิตตชรูป อุตฺตชรูป อาหารชรูป นิพพาน เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย อรูปภวะ / อรูปภวะ เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยชั้น ๓ อายตนะ ๓ ชาติ เท่าไร ?

ปฺ. อคฺคณฺณิเยหิ ธมฺเมหิ ยธ ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ ยธ ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธฺเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติฺตฺติ วิปฺปยุตฺตา ?

๓. จงแปลคำปุจฉา และวิสัชนาเป็นภาษาไทย ในคำปุจฉาดังต่อไปนี้? 55

ปฺ. อฺปายาเสเน ยธ ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ ยธ ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธฺเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติฺตฺติ วิปฺปยุตฺตา ?

ปฺ. สปฺปีติเกหิ ธมฺเมหิ ยธ ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ ยธ ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธฺเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติฺตฺติ วิปฺปยุตฺตา ?

ตอบ แปล ปฺ. อฺปายาสะ นี้ ไม่ประกอบด้วย โลกมุล – โมหมุล – กุศล – วิบาก – กิริยาจิตตูปบาท รูป นิพพาน โทสมุลจิตตูปบาท โทสมุลจิตตูปบาท เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยชั้น ๓ อายตนะ ๓ ชาติ เท่าไร ?

วิ. โทสมุลจิตตูปบาท เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยรูปชั้น ๑ โอปาริกายตนะ ๑๐ ชาติ ๑๖ คือ โอปาริกธาตุ ๑๐ วิญญาณธาตุ ๖ (เวณมโนวิญญาณธาตุ) และไม่ประกอบด้วยธัมมายนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ โลติกเจตสิก ๓ ปิตีเจตสิก ๑ วิจิกิจจาเจตสิก ๑ โสภณเจตสิก ๒๕ สุขุมรูป นิพพาน

แปล ปฺ. สปฺปีติกรรมเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย สุข-ทุกข์-โทมนัส-อุเบกขาสหคต-จตุตถฌานจิตตูปบาท รูป นิพพาน

สุข-ทุกข์-โศก-โสมนัส-อุเบกขา-สทศ-จตุตถกถา-จิตตูปบาท รูป นิพพาน เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย สัมปตติกจิตตูปบาท
สัมปตติกจิตตูปบาท เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยชั้น ๑ อายตนะ ๓๓ เท่าไร ?

วิ. สัมปตติกจิตตูปบาท เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยรูปชั้น ๑ โอปาริกายตนะ ๑๐ ชาติ ๑๖ คือ โอปาริกชาติ ๑๐ วิญญาณ
ชาติ ๖ (เว้นมโนวิญญาณชาติ) และไม่ประกอบด้วย ธัมมาตนะ ธัมมชาติบางส่วน คือ โทสกเจตสิก ๔ วิจิกิจฉา
เจตสิก ๑ สุขุมรูป นิพพาน

๓. ข. จงแสดงคัมภีรบทนิเทศ ตามทสมนยนิเทศ มาโดยละเอียด ?

ตอบ ข. ปุ. คนุเถหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเถหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺตีหิ ชาติหิ วิปฺปยุตฺตา ?

คัมภีรบทนี้ ไม่ประกอบด้วย โมหมูล-กุศล-วิบาก-กิริยาจิตตูปบาท รูป นิพพาน

โหมมูล-กุศล-วิบาก-กิริยาจิตตูปบาท รูป นิพพาน เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย โลกมูล-โทสมูลจิตตูปบาท

โลกมูล-โทสมูลจิตตูปบาท เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยชั้น ๑ อายตนะ ๓๓ เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา เอกน ขนฺุเถน ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ชาติหิ วิปฺปยุตฺตา เอกนายนเนน เอกาย ชาติยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

โลกมูล-โทสมูลจิตตูปบาท เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยรูปชั้น ๑ โอปาริกายตนะ ๑๐

ชาติ ๑๖ คือ โอปาริกชาติ ๑๐ วิญญาณชาติ ๖ (เว้นมโนวิญญาณชาติ)

และไม่ประกอบด้วย ธัมมาตนะ ธัมมชาติบางส่วน คือ วิจิกิจฉาเจตสิก ๑ โสภณเจตสิก ๒๕ สุขุมรูป นิพพาน

๓. ข. จงแสดงปัจจุณา วิสัชนาทั้งบาลีและภาษาไทย ในอสังกิลสิทกปทนิเทศ ตามทสมนยนิเทศ ? 53

ตอบ ข. แสดงอสังกิลสิทกปทนิเทศ ตามทสมนยนิเทศ

ปัจจุณา. อสฺงกิลสิเกหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเถหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺตีหิ ชาติหิ วิปฺปยุตฺตา ?

แปล สภาวธรรมทั้งหลายที่ไม่เป็นอารมณ์ของกิเลสเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย โลภียจิตตูปบาท

โลภียจิตตูปบาทเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย โลกุตตรจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน

โลกุตตรจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย ชั้น ๑ อายตนะ ๓๓ เท่าไร ?

วิสัชนา. เต ธมฺมา น เกหิจิ ขนฺุเถหิ น เกหิจิ อายตเนหิ จหิ ชาติหิ วิปฺปยุตฺตา .

แปล โลกุตตรจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพานเหล่านี้ ไม่เป็นวิปยุตต์ กับ ชั้น ๑ อายตนะ อย่างใดอย่างหนึ่ง

แต่เป็นวิปยุตต์ กับ วิญญาณชาติ ๖ (เว้นมโนวิญญาณชาติ)

เอกาทสมนยสงคฺหิตนสมฺปยุตฺตวิปฺปยุตฺตปทนิเทศ

๔. จงแสดงคาถาที่พระพุทธองค์ทรงแสดงใน เอกาทสมนยนิเทศ มาโดยละเอียด ? 44

ตอบ คาถาแสดงบทที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในเอกาทสมนยนิเทศ

เทว สจฺจา ปณฺณรสิณฺุทฺริยา เอกาทส ปฏฺิจจสมฺุปาทา

อุทฺธึ ปฺน เอกาทส โคจฺจกปท เมตฺถ ตีฬฺวิธึ ฯ

พระพุทธองค์ทรงแสดงบทที่อยู่ในเอกาทสมนยนิเทศ รวม ๖๙ บท คือ สัจจะ ๒ คือ สมุทยสัจจะ มัคคสัจจะ
อินทรีย์ ๑๕ (เว้นปสาทอินทรีย์ ๕ ซีวิตินทรีย์ ๑ มนินทรีย์ ๑) ปฏิจจสมุปาบาท ๑๑ (เว้นวิญญาณ นามรูป สฬายตนะ
เวทนา อุปปัตติภาวะ ชาติ ชรา มรณะ) บทที่ต่อจากปฏิจจสมุปาบาทอีก ๑๑ บท คือ สติปัฏฐาน สัมมัปปธาน
อัปปมัญญา ปัญจอินทรีย์ พละ โพชฌงค์ มรรค ๘ สละ เจตนา อธิโมกข์ มนสิการ บทที่อยู่ในโคจจก ๓๐ บท

๕. ข. สัจจนิตเทศที่แสดงได้ในเอกาทศมนยนิเทศนั้น นิเทศที่นับสงเคราะห์สังขารชั้นเจตสิก ๕๐ มีกี่นิเทศ คือ นิเทศอะไรบ้าง ? 43ส(6ก), 50ส(2/3)

ตอบ ข. สัจจนิตเทศที่แสดงได้ในเอกาทศมนยนิเทศนั้น นิเทศที่นับสงเคราะห์สังขารชั้นเจตสิก ๕๐ มี ๑ นิเทศ คือ มัคคสัจจนิตเทศ

๕. ข. ในเอกาทศมนยนิเทศนั้น อินทรีย์นิเทศที่มีองค์ธรรมเป็นเวทนาเจตสิก มีกี่นิเทศ? คืออะไรบ้าง? 47ส, 53ส

ตอบ ข. ในเอกาทศมนยนิเทศนั้น อินทรีย์นิเทศที่มีองค์ธรรมเป็นเวทนาเจตสิกมี ๕ นิเทศ คือ ๑. สุขินทรีย์นิเทศ ๒. ทุกขินทรีย์นิเทศ ๓. โสมนัสสินทรีย์นิเทศ ๔. โทมนัสสินทรีย์นิเทศ ๕. อุเปกขินทรีย์นิเทศ

๔. ก. ในเอกาทศมนยนิเทศ อินทรีย์นิเทศ ที่ไม่ทรงแสดงมีกี่นิเทศ คือ นิเทศอะไรบ้าง ? 50

ตอบ ก. ในเอกาทศมนยนิเทศ อินทรีย์นิเทศ ที่ไม่ทรงแสดงมี นิเทศ คือ ๑. จักขุนทรีย์นิเทศ, ๒. โสติดินทรีย์นิเทศ, ๓. ฆานินทรีย์นิเทศ, ๔. ชิวหินทรีย์นิเทศ, ๕. กายินทรีย์นิเทศ, ๖. ชาติวินทรีย์นิเทศ, ๗. มนินทรีย์นิเทศ,

๔. ก. จงแสดงมัคคสัจจนิตเทศ เป็นปจฺจมา ทั้งภาษาบาลีและภาษาไทย ฝ่ายสัมปยุตต์ตามนัยที่ ๑๑? 48

๔. ข. จงแปลคำวิสัยนา (ตามที่ได้วิสัยมาแล้วนี้) และปจฺจมา วิสัยนา ฝ่ายวิปยุตต์ทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยที่เกี่ยวข้องกับข้อ ก. ? 48

วิ. เต ธมฺมา ตีหิ ขนฺุเธหิ เอเกนายตเนน สตฺตฺตฺหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา เอเกน ขนฺุเธน เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

ตอบ ก. มัคคสัจจนิตเทศ

ปจฺจมา มคฺคสจฺจนเ ย ธมฺมา ขนฺุธสฺงคฺเคน สงฺคฺคฺหิตา อายตนสฺงคฺเคน สงฺคฺคฺหิตา ธาตุสฺงคฺเคน สงฺคฺคฺหิตา

เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเธหิ กตฺตีหยาตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ?

มรรคสัจจะนี้ นับสงเคราะห์สังขารชั้นเจตสิก ๕๐ โดยความเป็นสังขารชั้น ธรรมายตนะ ธรรมธาตุได้

สังขารชั้นเจตสิก ๕๐ เหล่านี้ประกอบด้วยชั้น อายตนะ ธาตุได้เท่าไร ?

ตอบ ข. คำวิสัยนาคำนี้แปลว่า สังขารชั้นเจตสิก ๕๐ เหล่านี้ประกอบด้วยชั้น ๓ คือ เวทนาชั้น สัญญาชั้น

วิญญาณชั้น มนายตนะ ๑ วิญญาณธาตุ ๗ และประกอบด้วยสังขารชั้นบางส่วนคือองค์มรรค ๘ ที่ในมรรคจิต ๔

ธรรมายตนะ ธรรมธาตุบางส่วนคือองค์มรรค ๘ ที่ในมรรคจิต ๔ เวทนา สัญญา

ปจฺจมา กตฺตีหิ วิปยุตฺตา ?

สังขารชั้น เจตสิก ๕๐ เหล่านี้ไม่ประกอบด้วยชั้นอายตนะธาตุเท่าไร ?

วิสัยนา เต ธมฺมา เอเกน ขนฺุเธน ทสฺหยาตเนหิ ทสฺหิ ธาตุหิ วิปยุตฺตา

เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปยุตฺตา.

สังขารชั้นเจตสิก ๕๐ เหล่านี้ไม่ประกอบด้วยรูปชั้น ๑ โอปาทิกายตนะ ๑๐ โอปาทิกธาตุ ๑๐

และไม่ประกอบด้วยธรรมายตนะ ธรรมธาตุบางส่วนคือ สุขุมรูป นิพพาน

๔. ข. จงแสดงสมุทฺยสัจจนิตเทศ ปุริสินทรีย์นิเทศ ตามเอกาทศมนยนิเทศ สัมปยุตต์ (เฉพาะภาษาไทย) ? 50

ตอบ ข. จงแสดงสมุทฺยสัจจนิตเทศ ปุริสินทรีย์นิเทศ ตามเอกาทศมนยนิเทศ (เฉพาะส่วนสัมปยุตต์, เฉพาะภาษาไทย)

ปจฺจมา สมุทฺยสจฺจนเ นี้ นับสงเคราะห์ สังขารชั้นเจตสิก ๔๗ (เว้นโลกเจตสิก) โดยความเป็น สังขารชั้น ธรรมายตนะ

ธรรมธาตุได้ / สังขารชั้นเจตสิก ๔๗เหล่านี้ ประกอบด้วยชั้น อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิสัยชา สังขารชั้นเจตสิก ๔๙ เหล่านี้ ประกอบชั้น ๓ คือ เวทนาชั้น สัญญาชั้น วิญญาณชั้น มนายตนะ ๑
 วิญญาณธาตุ ๗ และ ประกอบสังขารชั้นบางส่วน คือ โลกเจตสิก ๑
 รัมมายตนะ รัมมธาตุบางส่วน คือ โลกเจตสิก เวทนาเจตสิก สัญญาเจตสิก

ปจจา ปริสินทริยนี้ นับสงเคราะห์ สุขุมรูป ๑๕ (เว้นปริสภารูป) โดยความเป็นรูปชั้น รัมมายตนะ รัมมธาตุได้
 สุขุมรูป ๑๕ เหล่านี้ ประกอบกับ ชั้น อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิสัยชา นตฺถิ / ไม่มี

๖. ข. จงแสดงเป็นปจ. และ วิ. บทนิทเทศดังต่อไปนี้ ตามนัยที่กำหนดให้ (เฉพาะภาษาไทย) อิตถินทริยนิทเทศ
 ตามเอกาทสมนยนิทเทศ (สัมปยุตต์)? อุเปกขาสหคตปทนิทเทศ ตามทวาทสมนยนิทเทศ (สังคหิตะ)?
 ปริเทวนิทเทศ ตามจุทสมนยนิทเทศ (สังคหิตะ) ? 43ส

ตอบ ข. ปจจา อิตถินทริยนี้ นับสงเคราะห์ สุขุมรูป ๑๕ โดยความเป็นรูปชั้น รัมมายตนะ รัมมธาตุได้
 สุขุมรูป ๑๕ เหล่านี้ ประกอบกับชั้น อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิสัยชา ไม่มี

ปจจา อุเปกขาสหคตธรรมเหล่านี้ประกอบกับอุเปกขาเวทนาได้

อุเปกขาเวทนาเหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิสัยชา อุเปกขาเวทนา เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยเวทนาชั้น ๑ รัมมายตนะ ๑ รัมมธาตุ ๑

ปจจา ปริเทวะนี้ไม่ประกอบกับนามชั้น ๔

นามชั้น ๔ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิสัยชา นามชั้น ๔ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย นามชั้น ๔

อายตนะ ๒ คือ มนายตนะ ๑ รัมมายตนะ ๑ ธาตุ ๘ คือ วิญญาณธาตุ ๗ รัมมธาตุ ๑

๕. ข. อุเบกขินทริยนี้ นับสงเคราะห์ธรรมอะไร โดยความเป็นชั้น อายตนะ ธาตุ เหมือนกัน
 และธรรมเหล่านั้น ประกอบกับชั้น อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ? 46ส

ตอบ ข. อุเบกขินทริยนี้ นับสงเคราะห์สุข ทุกข์ โสมนัส โทมนัส โดยความเป็นเวทนาชั้น รัมมายตนะ รัมมธาตุ ได้
 และสุข ทุกข์ โสมนัส โทมนัส เหล่านี้ ประกอบกับชั้น ๓ คือ สัญญาชั้น สังขารชั้น วิญญาณชั้น มนายตนะ ๑
 ธาตุ ๒ คือ กายวิญญาณธาตุ ๑ มโนวิญญาณธาตุ ๑

และประกอบกับรัมมายตนะ รัมมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๕๐ (เว้นเวทนา)

๔. จงแปลปจจา และวิสัยชาเป็นภาษาไทย ในปจจาต่อไปนี้ ? 55

ก. ปุ. สุขินทริเยน เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหน สงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหน สงฺคหิตา ธาตุสงฺคเหน สงฺคหิตา
 เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหหิ กตฺติหายตฺเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ?

ข. ปุ. อวิชฺชาย เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหน สงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหน สงฺคหิตา ธาตุสงฺคเหน สงฺคหิตา
 เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหหิ กตฺติหายตฺเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ?

ค. ปุ. นีวรเณหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหน สงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหน สงฺคหิตา ธาตุสงฺคเหน
 สงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหหิ กตฺติหายตฺเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา ?

ตอบ แปลปจจา และวิสัยชาเป็นภาษาไทยในปจจา ดังนี้

ก. ปุ. สุขินทริยนี้ นับสงเคราะห์ เวทนิทริย ๔ ที่เหลือ โดยความเป็น เวทนาชั้น รัมมายตนะ รัมมธาตุ ได้,
 เวทนิทริย ๔ ที่เหลือเหล่านี้ ประกอบกับชั้น อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

- วิ. เวทนิทรีย์ ๔ ที่เหลือเหล่านี้ ประกอบกับชั้น ๓ คือ สัจญาชั้น สัจจารชั้น วิญญาณชั้น
 มนายตนะ ๑ วิญญาณธาตุ ๗ และประกอบกับธัมมายตนะ ธัมมธาตุ บางส่วนคือ เจตสิก ๕๑ (เว้นเวทนา)
- ข. ปุ. อวิชชา น้บสงเคราะห์ สัจจารชั้นเจตสิก ๔๙ (เว้นโมหะ) โดยความเป็น สัจจารชั้น ธัมมายตนะ ธัมมธาตุได้,
 สัจจารชั้นเจตสิก ๔๙ เหล่านี้ ประกอบกับชั้น อายตนะ ๓ ธาตุ ได้เท่าไร ?
- วิ. สัจจารชั้นเจตสิก ๔๙ เหล่านี้ ประกอบกับชั้น ๓ คือเวทนาชั้น สัจญาชั้น วิญญาณชั้น มนายตนะ ๑
 วิญญาณธาตุ ๗ และประกอบกับ สัจจารชั้น บางส่วน คือ โมหเจตสิก
 ธัมมายตนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ เวทนา สัจญา โมหเจตสิก
- ค. ปุ. นีวรณธรรมเหล่านี้ น้บสงเคราะห์ สัจจารชั้นเจตสิก ๔๒ (เว้นนิวรณ ๘) โดยความเป็น สัจจารชั้น ธัมมายตนะ
 ธัมมธาตุ ได้, สัจจารชั้นเจตสิก ๔๒ เหล่านี้ ไม่ประกอบกับชั้น อายตนะ ๓ ธาตุ เท่าไร ?
- วิ. สัจจารชั้นเจตสิก ๔๒ เหล่านี้ ไม่ประกอบกับรูปชั้น ๑ โอปาริกายตนะ ๑๐ โอปาริกธาตุ ๑๐
 และไม่ประกอบกับธัมมายตนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ สุขุมรูป นิพพาน

๔. จงแสดง สุชินทรียนิตเทศ (สัมปยุตต์) ปริเทวนิตเทศ (สัมปยุตต์ภาษาไทย)

กิลสพทนิทเทศ (วิปยุตต์ภาษาไทย) ตามเอกาทสมนยนิทเทศ ? 54

ตอบ แสดง สุชินทรียนิตเทศ (สัมปยุตต์) ตามเอกาทสมนยนิทเทศ ดังนี้

- ปุ. สุชินทรีเยน เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหน สงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหน สงฺคหิตา ธาตุสงฺคเหน สงฺคหิตา
 เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺธเหหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ?
 สุชินทรีย์ นี้ น้บสงเคราะห์ ทุกข์ โสมนัส โทมนัส อุเบกขา โดยความเป็นเวทนาชั้น ธัมมายตนะ ธัมมธาตุ ได้
 ทุกข์ โสมนัส โทมนัส อุเบกขา เหล่านี้ ประกอบกับชั้น อายตนะ ๓ ธาตุ ได้เท่าไร ?
- วิ. เต ธมฺมา ตีหิ ขนฺธเหหิ เอเกนายตเนน สุตฺตหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.
 ทุกข์ โสมนัสโทมนัส อุเบกขา เหล่านี้ ประกอบกับชั้น ๓ คือ สัจญาชั้น สัจจารชั้น วิญญาณชั้น มนายตนะ
 วิญญาณธาตุ ๗ และประกอบกับธัมมายตนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๕๑ (เว้นเวทนา)

แสดง ปริเทวนิตเทศ (สัมปยุตต์ภาษาไทย) ตามเอกาทสมนยนิทเทศ ดังนี้

- ปุ. ปริเทวะ นี้ น้บสงเคราะห์ อปริเทวจิตตขสัททะ และอตุตขสัททะ โดยความเป็นรูปชั้น สัททายตนะ สัททธาตุ ได้
 อปริเทวจิตตขสัททะ และอตุตขสัททะ เหล่านี้ ประกอบกับชั้น อายตนะ ๓ ธาตุ ได้เท่าไร ?
- วิ. นตฺถิ / ไม่มี

แสดง กิลสพทนิทเทศ (วิปยุตต์ภาษาไทย) ตามเอกาทสมนยนิทเทศ ดังนี้

- ปุ. กิลสธรรม เหล่านี้ น้บสงเคราะห์ สัจจารชั้นเจตสิก ๔๐ (เว้นกิลสองค์ธรรม ๑๐) โดยความเป็น สัจจารชั้น ธัม
 มายตนะ ธัมมธาตุ ได้ / สัจจารชั้นเจตสิก ๔๐ เหล่านี้ ไม่ประกอบกับชั้น อายตนะ ๓ ธาตุ เท่าไร ?
- วิ. สัจจารชั้นเจตสิก ๔๐ เหล่านี้ ไม่ประกอบกับรูปชั้น โอปาริกายตนะ ๑๐ โอปาริกธาตุ ๑๐
 และไม่ประกอบกับธัมมายตนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ สุขุมรูป นิพพาน

๕. จงแสดงปจฺจา วิสัชนาทังบาลีและคำแปลของบทนิทเทศดังต่อไปนี้ ทุกชินทรียนิตเทศ ตามเอกาทสมนย นิทเทศ ? 46

- ตอบ ปุ. ทุกชินทรีเยน เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหน สงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหน สงฺคหิตา ธาตุสงฺคเหน สงฺคหิตา
 เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺธเหหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา.

แปล ปุ. ทุกขินทรีย์นี้ นับสงเคราะห์สุขินทรีย์-โสมนัสสินทรีย์-โทมนัสสินทรีย์-อุเบกขินทรีย์ โดยความเป็นเวทนาชั้น
 รั้มมายตนะ รั้มมธาตุได้ สุขินทรีย์-โสมนัสสินทรีย์-โทมนัสสินทรีย์-อุเบกขินทรีย์ เหล่านี้ประกอบด้วยชั้น
 อายตนะ ชาติ ได้เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา ตีหิ ขนฺุเธหิ เอเกนายตเนน สตุตฺติ ชาติฺหิ สมฺปยุตฺตา เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.
 แปล วิ. สุขินทรีย์-โสมนัสสินทรีย์-โทมนัสสินทรีย์-อุเบกขินทรีย์ เหล่านี้ ประกอบด้วยชั้น ๓ คือ สัญญาชั้น สังขารชั้น
 วิญญาณชั้น มนายตนะ ๑ วิญญาณธาตุ ๗ และประกอบด้วยรั้มมายตนะ รั้มมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๕๑
 (เว้นเวทนา)

ปุ. กตฺตีหิ วิปฺปยุตฺตา ?

แปล ปุ. สุขินทรีย์-โสมนัสสินทรีย์-โทมนัสสินทรีย์-อุเบกขินทรีย์ เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยชั้น อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิ. เอเกน ขนฺุเธน ทสหายตเนหิ ทสฺหิ ชาติฺหิ วิปฺปยุตฺตา เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.
 แปล วิ. สุขินทรีย์-โสมนัสสินทรีย์-โทมนัสสินทรีย์-อุเบกขินทรีย์ เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยรูปชั้น ๑ โอปาริกายตนะ ๑๐
 โอปาริกธาตุ ๑๐ และไม่ประกอบด้วยรั้มมายตนะ รั้มมธาตุ บางส่วน คือ สุขุมรูป นิพพาน

๔. จงแสดง โสมนัสสินทรียนิทเทศ ตามเอกาทสมนยนิทเทศ มาโดยละเอียด? 43, 45

๔. จงแสดงนิทเทศต่อไปนี้ ตามเอกาทสมนยนิทเทศ ? 47, 53

ก. โสมนัสสินทรียนิทเทศ ปุจฺฉา วิสฺขนา เฉพาะสัมปยุตต์อย่างเดียว

ตอบ ปุ. โสมนัสสินทรียนเณ เย ธมฺมา ขนฺุสฺงฺคเหน สฺงฺคฺหิตา อายตนฺสฺงฺคเหน สฺงฺคฺหิตา ชาติฺสฺงฺคเหน สฺงฺคฺหิตา
 เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเธหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ชาติฺหิ สมฺปยุตฺตา ?

โสมนัสสินทรีย์นี้ นับสงเคราะห์สุข ทุกข์ โทมนัส อุเบกขา หรือ เวทนินทรีย์ ๔ ที่เหลือ โดยความเป็นเวทนาชั้น
 รั้มมายตนะ รั้มมธาตุ ได้

สุข ทุกข์ โทมนัส อุเบกขา หรือ เวทนินทรีย์ ๔ ที่เหลือเหล่านี้ ประกอบด้วย ชั้น อายตนะ ชาติ ได้เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา ตีหิ ขนฺุเธหิ เอเกนายตเนน สตุตฺติ ชาติฺหิ สมฺปยุตฺตา เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

สุข ทุกข์ โทมนัส อุเบกขา หรือเวทนินทรีย์ ๔ ที่เหลือ เหล่านี้ ประกอบด้วยชั้น ๓ คือ สัญญาชั้น สังขารชั้น
 วิญญาณชั้น มนายตนะ ๑ วิญญาณธาตุ ๗

และประกอบด้วย รั้มมายตนะ รั้มมธาตุ บางส่วนคือ เจตสิก ๕๑ (เว้นเวทนา)

ปุ. กตฺตีหิ วิปฺปยุตฺตา ?

สุข ทุกข์ โทมนัส อุเบกขา หรือเวทนินทรีย์ ๔ ที่เหลือ เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยชั้น อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา เอเกน ขนฺุเธน ทสหายตเนหิ ทสฺหิ ชาติฺหิ วิปฺปยุตฺตา เอเกนายตเนน เอกาย ชาติฺยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

สุข ทุกข์ โทมนัส อุเบกขา หรือเวทนินทรีย์ ๔ ที่เหลือ เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วยรูปชั้น ๑ โอปาริกายตนะ ๑๐
 และไม่ประกอบด้วย รั้มมายตนะ รั้มมธาตุ บางส่วน คือ ปิติเจตสิก ๑ สุขุมรูป นิพพาน

๔. จงวิสขนาทั้งบาลีและคำแปลในปุจฉาดังต่อไปนี้ (ไม่ต้องแปลปุจฉา) ? 49

ปุจฺฉา สตินฺุทรียนเณ เย ธมฺมา ขนฺุสฺงฺคเหน สฺงฺคฺหิตา อายตนฺสฺงฺคเหน สฺงฺคฺหิตา ชาติฺสฺงฺคเหน
 สฺงฺคฺหิตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเธหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ชาติฺหิ สมฺปยุตฺตา ?

ปุจฺฉา ปุริสฺนุทรียนเณ เย ธมฺมา ขนฺุสฺงฺคเหน สฺงฺคฺหิตา อายตนฺสฺงฺคเหน สฺงฺคฺหิตา ชาติฺสฺงฺคเหน
 สฺงฺคฺหิตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเธหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ชาติฺหิ วิปฺปยุตฺตา ?

ตอบ วิสฺขนา เต ธมฺมา ตีหิ ขนฺุเธหิ เอเกนายตเนน สตุตฺติ ชาติฺหิ สมฺปยุตฺตา

เอเกน ขนุเณ เอเกนนายตเนน เอกาย ชาติญา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา

สังฆารชัณฺฑเจตสิก ๔๙ เหล่านี้ ประกอบกับชัณฺฑ ๓ คือ เวทนาชัณฺฑ สัณฺญาชัณฺฑ วิญญูณชัณฺฑ มนายตนะ ๑
วิญญูณชาติ ๗ และประกอบกับสังฆารชัณฺฑบางส่วน คือ สติเจตสิก

ธัมมายตนะ ธัมมชาติ บางส่วนคือ สติเจตสิก เวทนาเจตสิก สัณฺญาเจตสิก

วิสัชนา เต ธมฺมา จตุหิ ขนฺุเหหิ เอเกนนายตเนน สตุตฺติ ชาติหิ วิปฺปยุตฺตา เอเกนนายตเนน เอกาย ชาติญา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา

สุขุมรูป ๑๕ เหล่านี้ ไม่ประกอบกับนามชัณฺฑ ๔ มนายตนะ ๑ วิญญูณชาติ ๗

และไม่ประกอบกับ ธัมมายตนะ ธัมมชาติ บางส่วน คือ เจตสิก ๕๒

๔. จงแสดงปุจฉา วิสัชนา พร้อมคำแปลในนิทเทส ดังต่อไปนี้ ตามเอกาทสมนยนิทเทส ? 51

ก. ปัญฺุณทริยนิทเทส เฉพาะสัมปยุตต์ ?

ตอบ ก. ปุจฉา. ปญฺุณทริยเณ เย ธมฺมา ขนฺุสงฺคเหเน สงฺคหิตา อายตเนสงฺคเหเน สงฺคหิตา ชาติสงฺคเหเน สงฺคหิตา

เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเหหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติหิ สมฺปยุตฺตา ?

ปัญฺุณทริยเณ นั้บสงฺคเระหะ สัฆารชัณฺฑเจตสิก ๔๙ (เว้นปัญฺุณ) โดยความเป็น สัฆารชัณฺฑ ธัมมายตนะ
ธัมมชาติ ได้ / สัฆารชัณฺฑเจตสิก ๔๙ เหล่านี้ ประกอบกับ ชัณฺฑ อายตนะ ชาติ ได้เท่าไร ?

วิสัชนา เต ธมฺมา ตีหิ ขนฺุเหหิ เอเกนนายตเนน สตุตฺติ ชาติหิ สมฺปยุตฺตา

เอเกน ขนฺุเเน เอเกนนายตเนน เอกาย ชาติญา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา ฯ

สังฆารชัณฺฑเจตสิก ๔๙ เหล่านี้ ประกอบกับ ชัณฺฑ ๓ คือ เวทนาชัณฺฑ สัณฺญาชัณฺฑ วิญญูณชัณฺฑ

มนายตนะ วิญญูณชาติ ๗ และประกอบกับ สัฆารชัณฺฑ บางส่วน คือ ปัญฺุณเจตสิก

ธัมมายตนะ ธัมมชาติ บางส่วน คือ ปัญฺุณ เวทนา สัณฺญา

๔. จงแสดงปุจฉา วิสัชนา พร้อมคำแปลในนิทเทส ดังต่อไปนี้ ตามเอกาทสมนยนิทเทส ? 51

ข. โสกนิทเทส เฉพาะ วิปฺปยุตต์ ?

ตอบ ข. ปุจฉา. โสเกนึ นั้บสงฺคเระหะ สุข ทุกฺขั โสมนัสฺ อุกฺเบกขา โดยความเป็น เวทนาชัณฺฑ ธัมมายตนะ ธัมมชาติ ได้
สุข ทุกฺขั โสมนัสฺ อุกฺเบกขา เหล่านี้ ไม่ประกอบกับ ชัณฺฑ อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิสัชนา สุข ทุกฺขั โสมนัสฺ อุกฺเบกขา เหล่านี้ ไม่ประกอบกับ รูปชัณฺฑ โอฟาริกายตนะ ๑๐ โอฟาริกชาติ ๑๐

และไม่ประกอบกับ ธัมมายตนะ ธัมมชาติ บางส่วน คือ โทเจตสิก ๔ สุขุมรูป นิพพาน

๔. จงแสดงสัมมปฺปธานนิทเทส และปริเทวนิทเทส เฉพาะภาษาไทย ฝ่ายสัมปยุตต์ ตามเอกาทสมนยนิทเทส ? 52

ตอบ แสดงสัมมปฺปธานนิทเทส เฉพาะภาษาไทย ฝ่ายสัมปยุตต์ ตามเอกาทสมนยนิทเทส ดังนี้

ปุจฉา. สัมมปฺปธานึ นั้บสงฺคเระหะ สัฆารชัณฺฑเจตสิก ๕๐ (เว้นวิริยเจตสิก ที่ในมัคคจิต ๔) โดยความเป็น สัฆารชัณฺฑ
ธัมมายตนะ ธัมมชาติ ได้ / สัฆารชัณฺฑเจตสิก ๕๐ เหล่านี้ ประกอบกับ ชัณฺฑ อายตนะ ชาติ ได้เท่าไร

วิสัชนา. เต ธมฺมา ตีหิ ขนฺุเหหิ เอเกนนายตเนน สตุตฺติ ชาติหิ สมฺปยุตฺตา

เอเกน ขนฺุเเน เอเกนนายตเนน เอกาย ชาติญา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

แปล. สัฆารชัณฺฑเจตสิก ๕๐ เหล่านี้ ประกอบกับ ชัณฺฑ ๓ คือ เวทนาชัณฺฑ สัณฺญาชัณฺฑ วิญญูณชัณฺฑ มนายตนะ ๑
วิญญูณชาติ ๗ และประกอบกับ สัฆารชัณฺฑ บางส่วน คือ วิริยเจตสิก ที่ในมัคคจิต ๔

ธัมมายตนะ ธัมมชาติ บางส่วน คือ วิริยเจตสิก ที่ในมัคคจิต ๔ เวทนาเจตสิก สัณฺญาเจตสิก.

แสดงปริเทวนิทเทส เฉพาะภาษาไทย ฝ่ายสัมปยุตต์ ดังนี้

ปุจฉา. บริเวรนี้ นับสงเคราะห์ อปริเวรจิตตชัสสัททะ และอุตฺตชัสสัททะโดยความเป็นรูปขันธ์ สัททายตนะ สัททธาตุ ได้ อปริเวรจิตตชัสสัททะ และอุตฺตชัสสัททะ เหล่านี้ ประกอบกับ ขันธ์ อายตนะ ธาตุได้เท่าไร ? วิสัชนา.ไม่มี

๔. จงแสดงนิทเทศต่อไปนี้ ตามเอกาทสมนยนิทเทศ ? 47, 53

ข. กิเลสพทนิทเทศ ปุจฉา วิสัชนา เฉพาะวิปยุตต์อย่างเดียว

ตอบ ข. ปุจฉา กิเลสเทหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหเน สงฺคหิตา อายตฺนสงฺคเหเน สงฺคหิตา ธาตุสงฺคเหเน สงฺคหิตา, เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ วิปยุตฺตา ? กิเลสธรรมเหล่านี้ นับสงเคราะห์สังขารขันธ์เจตสิก ๔๐ โดยความเป็นสังขารขันธ์ ธัมมายตนะ ธัมมธาตุได้, สังขารขันธ์เจตสิก ๔๐ เหล่านี้ ไม่ประกอบกับขันธ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิสัชนา เต ธมฺมา เอกเณ ขนฺเธเน ทสหายตเนหิ ทสหิ ธาตุหิ วิปยุตฺตา

เอกเณายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปยุตฺตา

สังขารขันธ์เจตสิก ๔๐ เหล่านี้ ไม่ประกอบกับรูปขันธ์ ๑ โอปฬาริกายตนะ ๑๐ โอปฬาริกธาตุ ๑๐

และไม่ประกอบกับธัมมายตนะ ธัมมธาตุบางส่วน คือสุขุมรูป นิพพาน

๕. ข. จิตตวิปยุตตธรรมนี้ นับสงเคราะห์จิต ๘๙ โดยความเป็นรูปขันธ์ ๑ โอปฬาริกายตนะ ๑๐ ธัมมายตนะ ๑ โอปฬาริกธาตุ ๑๐ ธัมมธาตุ ๑ ไม่ได้ จิต ๘๙ เหล่านี้ ไม่ประกอบกับขันธ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ? 45

ตอบ ข. จิต ๘๙ เหล่านี้ ไม่ประกอบกับ รูปขันธ์ ๑ โอปฬาริกายตนะ ๑๐ โอปฬาริกธาตุ ๑๐

และไม่ประกอบกับ ธัมมายตนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ สุขุมรูป นิพพาน

ทวาทสมนยสมปยุตเตนสงฺคหิตาสงฺคหิตปทนิทเทศ

๕. จงแสดงเฉพาะคำปุจฉาทั้งภาษาบาลีและภาษาไทย สังขารขันธ์นิทเทศ (สังคหิตะ)? และให้แสดงปุจฉา วิสัชนาพร้อมทั้งคำแปล จิตตสังสัฏฐรูปทนิทเทศ (เฉพาะอสังคหิตะ) ตามทวาทสมนยนิทเทศ ? 46

ตอบ แสดงเฉพาะคำปุจฉาทั้งภาษาบาลีและภาษาไทย สังขารขันธ์นิทเทศ (สังคหิตะ) ตามทวาทสมนยนิทเทศ ดังนี้

ป. สงฺขารกฺขนฺเธเน เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา ?

สังขารขันธ์นี้ประกอบกับจิต ๘๙ เวทนา สัญญา ได้

จิต ๘๙ เวทนา สัญญา เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

และแสดงปุจฉาวิสัชนาพร้อมทั้งคำแปล จิตตสังสัฏฐรูปทนิทเทศ (เฉพาะอสังคหิตะ) ตามทวาทสมนยนิทเทศ ดังนี้

ป. จิตตสังสัฏฐเจหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา ?

จิตตสังสัฏฐธรรมนี้ ประกอบกับจิต ๘๙ ได้ จิต ๘๙ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร?

วิ. เต ธมฺมา จตุหิ ขนฺเธหิ เอกาทสหายตเนหิ เอกาทสหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา.

จิต ๘๙ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ์ ๔ คือ รูปขันธ์ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์

อายตนะ ๑๑ คือ โอปฬาริกายตนะ ๑๐ ธัมมายตนะ ๑ ธาตุ ๑๑ คือ โอปฬาริกธาตุ ๑๐ ธัมมธาตุ ๑

๕. จงแปล ปุจ.และวิ. พร้อมคำแปลในข้อปุจ.ดังต่อไปนี้

ปุจ. สุขินฺทริเยเน เย ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา ? 44

ปุจ. กิเลสสงฺกิลเลสิเกหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา ? 44

ตอบ ปุจ. สุขินทริยนี้ ประกอบกับ สุขสหนคตกายวิญญาณจิต ๑ สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๖ (เว้นเวทนา) ได้ สุขสหนคตกายวิญญาณจิต ๑ สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๖ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร

วิ. เต ธมฺมา ตีหิ ขนฺธเหหิ ทฺวิหยาตเนหิ ทฺวิหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา ฯ

สุขสหคตกายวิญญาณจิต ๑ สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๖ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น ๓ คือ สัญญาชั้น สังขารชั้น วิญญาณชั้น อายุตนะ ๒ คือ มนายตนะ ธัมมายตนะ ธาตุ ๒ คือ กายวิญญาณธาตุ ธัมมธาตุ

ปจ. กิเลสสังกิลีสกธรรมเหล่านี้ ประกอบด้วยอกุศลจิต ๑๒ เจตสิก ๑๗ (เว้นกิเลส ๑๐) ได้

อกุศลจิต ๑๒ เจตสิก ๑๗ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยชั้น อายุตนะ ธาตุเท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา เอเกน ขนฺธเณ ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา ฯ

อกุศลจิต ๑๒ เจตสิก ๑๗ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย รูปชั้น โอฬาริกายตนะ ๑๐

ธาตุ ๑๖ คือโอฬาริกธาตุ ๑๐ วิญญาณธาตุ ๖ (เว้นมโนวิญญาณธาตุ)

๕. ก. จงแสดง อุปেকขินทริยนิทเทส ตามทวาทสมนยนิทเทส เฉพาะสังคหิตะ ? 51, 55

ตอบ ก. แสดง อุปেকขินทริยนิทเทส ตามทวาทสมนยนิทเทส เฉพาะสังคหิตะ ดังนี้

ปจ. อุปেকขินทริยเณ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหหิ กตฺติหยาตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา ?

อุปেকขินทริยนี้ประกอบด้วย อุปেকขาสหคตจิต ๕๕ เจตสิก ๔๖ (เว้นเวทนา) ได้,

อุปেকขาสหคตจิต ๕๕ เจตสิก ๔๖ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น อายุตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา ตีหิ ขนฺธเหหิ ทฺวิหยาตเนหิ สตุตฺติหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา.

อุปেকขาสหคตจิต ๕๕ เจตสิก ๔๖ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น ๓ คือ สัญญาชั้น สังขารชั้น วิญญาณชั้น อายุตนะ ๒ คือ มนายตนะ ธัมมายตนะ ธาตุ ๗ คือ วิญญาณธาตุ ๖ (เว้นกายวิญญาณธาตุ) ธัมมธาตุ

๕. อุปেকขินทริยนิทเทสและอทุกขมสุขายเวทนายสัมปยุตตปทนิทเทส ที่แสดงในทวาทสมนยนิทเทส ส่วนสัมปยุตต์หรือส่วนประกอบเหมือนกันหรือต่างกัน ได้แก่อะไร และธรรมเหล่านั้นนับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น อายุตนะ ธาตุเท่าไร ? 48

ตอบ อุปেকขินทริยนิทเทสและอทุกขมสุขายเวทนายสัมปยุตตปทนิทเทส ที่แสดงในทวาทสมนยนิทเทส ส่วนสัมปยุตต์หรือส่วนประกอบนั้นต่างกัน ได้แก่ อุปেকขินทริย ส่วนประกอบได้แก่ อุปেকขาสหคตจิต ๕๕ เจตสิก ๔๖ (เว้นเวทนาเจตสิก) และธรรมเหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น ๓ คือ สัญญาชั้น สังขารชั้น วิญญาณชั้น อายุตนะ ๒ คือ มนายตนะ ๑ ธัมมายตนะ ๑ ธาตุ ๗ คือ วิญญาณธาตุ ๖ ธัมมธาตุ ๑ (เว้นกายวิญญาณธาตุ) ส่วนอทุกขมสุขายเวทนายสัมปยุตตปทนิทเทส ส่วนประกอบได้แก่ อุปেকขาเวทนาเจตสิก และธรรมเหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยเวทนาชั้น ๑ ธัมมายตนะ ๑ ธัมมธาตุ ๑

๕. ก. ปัญญินทริย นี้ ประกอบด้วยธรรมอะไร และธรรมเหล่านั้น นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น อายุตนะ ธาตุเท่าไร ? 45ส

ตอบ ก. ปัญญินทริย นี้ ประกอบด้วย โลกียติเหตุกจิต ๓๗ เจตสิก ๓๗ (เว้นปัญญา)

โลกียติเหตุกจิต ๓๗ เจตสิก ๓๗ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย นามชั้น ๔

อายุตนะ ๒ คือ มนายตนะ ๑ ธัมมายตนะ ๑ ธาตุ ๒ คือ มโนวิญญาณธาตุ ๑ ธัมมธาตุ ๑

๖. จงแปลคำปุจฉาตั้งต่อไปนี้ (ไม่ต้องวิสัชนา) ? 44ส

ปจ. อิทฺธิปาเทน เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธเหหิ กตฺติหยาตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา ? 44ส(1/3)

ตอบ แปล ปจ. อิทฺธิปาเทน นี้ ประกอบด้วยเจตสิก ๓๓ (เว้นอิทธิบาทองค์ธรรม) ได้

เจตสิก ๓๓ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น อายุตนะ ธาตุ เท่าไร ?

๕. ข. จงแสดง อธิโมกขนิทเทส ตามทวาทสมนยนิทเทส (เฉพาะสังคหิตะ) ? 47

ตอบ ข. ปุจฉา อธิโมกขนิทเทส เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา แปล อธิโมกข์นี้ ประกอบด้วย จิต ๗๘ เจตสิก ๔๐ (เว้นอธิโมกข์ วิจิกิจฉา) ได้

จิต ๗๘ เจตสิก ๕๐ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น ๓ อายุตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิสัยชา เต ธมฺมา จตุหิ ขนฺุเรหิ ทวิหายตเนหิ ตีหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา

แปล จิต ๗๘ เจตสิก ๕๐ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย นามชั้น ๔ อายุตนะ ๒ คือ มนายตนะ ๑ รัมมายตนะ ๑ ธาตุ ๓ คือ มโนธาตุ ๑ มโนวิญญาณธาตุ ๑ รัมธาตุ ๑

๕. จงแปลปุจฉา และวิสัยชา เฉพาะภาษาไทย ในปุจฉา ต่อไปนี้ ? 50, 54

ก. ปุจฉา อธิโมกขนิทเทส เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา ?

ข. ปุจฉา ปิติสหคเตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา ?

ค. ปุจฉา ปรามาสเหิ เจว ปรามภูเจหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา ?

ตอบ แปลปุจฉา และวิสัยชา เฉพาะภาษาไทย ในปุจฉา ต่อไปนี้

ก. ปุจฉา อธิโมกข์นี้ ประกอบด้วย จิต ๗๘ เจตสิก ๕๐ (เว้นอธิโมกข์ วิจิกิจฉา) ได้

จิต ๗๘ เจตสิก ๕๐ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น ๓ อายุตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิสัยชา จิต ๗๘ เจตสิก ๕๐ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย นามชั้น ๔ อายุตนะ ๒ คือ มนายตนะ ๑ รัมมายตนะ ๑ ธาตุ ๓ คือ มโนธาตุ มโนวิญญาณธาตุ ๑ รัมธาตุ ๑ .

ข. ปุจฉา ปิติสหคตธรรมเหล่านี้ ประกอบด้วย ปิติเจตสิก ได้

ปิติเจตสิก เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น ๓ อายุตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิสัยชา ปิติเจตสิก เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยสังขารชั้น ๑ รัมมายตนะ ๑ รัมธาตุ ๑ .

ค. ปุจฉา ปรามาสปรัมภฐฐธรรมเหล่านี้ ประกอบด้วย ทิฏฐิตตสัมปยุตตจิต ๔ เจตสิก ๒๐ (เว้นทิฏฐิ) ได้

ทิฏฐิตตสัมปยุตตจิต ๔ เจตสิก ๒๐ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยชั้น ๓ อายุตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิสัยชา ทิฏฐิตตสัมปยุตตจิต ๔ เจตสิก ๒๐ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ ด้วยรูปชั้น ๑ โอฟาริกายตนะ ๑๐ ธาตุ ๑๖ คือ โอฟาริกธาตุ ๑๐ วิญญาณธาตุ ๖ (เว้นมโนวิญญาณธาตุ).

๕. ก. จงแสดง มัคคนิทเทส ตามทวาทสมนยนิทเทส เฉพาะที่เป็นอสังคหิตะ? 47

ตอบ ก. แสดง มัคคนิทเทส ตามทวาทสมนยนิทเทส เฉพาะที่เป็นอสังคหิตะ

ป. อริเยน อฏฺฐจฺกิเณน มคฺเคน เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา

อริยมรรคมีองค์ ๘ นี้ ประกอบด้วยโลกุตตรจิต ๘ เจตสิก ๒๘ (เว้นองค์มรรค ๘) ได้

โลกุตตรจิต ๘ เจตสิก ๒๘ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยชั้น ๓ อายุตนะธาตุเท่าไร

วิ. เต ธมฺมา เอเกน ขนฺุเรน ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา.

โลกุตตรจิต ๘ เจตสิก ๒๘ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย รูปชั้น ๑ โอฟาริกายตนะ ๑๐

ธาตุ ๑๖ คือ โอฟาริกธาตุ ๑๐ วิญญาณธาตุ ๖ (เว้นมโนวิญญาณธาตุ)

๕. จงแสดงอัสวปทนิทเทส ตามทวาทสมนยนิทเทส (เฉพาะภาษาไทย) 53

ตอบ

ปุจฉา อาสวกรรมเหล่านี้ ประกอบกับอุกฺศลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๔ (เว้นอาสวองค์ธรรม ๓) ได้

อุกฺศลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๔ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น ๓ อายตนะ ชาติเท่าไร ?

วิสัชนา อุกฺศลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๔ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย นามชั้น ๔

อายตนะ ๒ คือ มนายตนะ ๑ ธรรมายตนะ ๑ ชาติ ๒ คือ มโนวิญญาณธาตุ ๑ ธรรมธาตุ ๑

ปุจฉา อุกฺศลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๔ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยชั้น ๓ อายตนะ ชาติเท่าไร ?

วิสัชนา อุกฺศลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๔ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยรูปชั้น ๑ โอปาริกายตนะ ๑๐

ชาติ ๑๖ คือ โอปาริกธาตุ ๑๐ วิญญาณธาตุ ๖ (เว้นมโนวิญญาณธาตุ)

๖. จงแปลคำปัจจัยดังต่อไปนี้ (ไม่ต้องวิสัชนา) ? 55ส

ป. ปรามาสสัมปยุตเตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติหิ อสงฺคฺหิตา ? 55ส(1/3)

ตอบ แปลป. ปรามาสสัมปยุตตธรรม เหล่านี้ ประกอบกับ ทิฏฐิเจตสิก ได้ ทิฏฐิเจตสิก เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น ๓ อายตนะ ชาติเท่าไร ?

๕. จงแสดงเฉพาะคำปุจฉาทั้งบาลีและภาษาไทย สังฆารนิทเทส (สังคฺหิตะ) และให้แสดงปุจฉาวิสัชนาพร้อมทั้งคำแปล อุปาทานอุปาทานสัมปยุตตปทนิทเทส (อสังคฺหิตะ) ตามทวาทสมนยนิทเทส ? 49

ตอบ แสดงเฉพาะคำปุจฉาทั้งบาลีและภาษาไทย สังฆารนิทเทส (สังคฺหิตะ) ตามทวาทสมนยนิทเทส

ป. อวิชฺชาปจฺจยา สงฺขารเอหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติหิ อสงฺคฺหิตา ?

สังฆารที่เกิดขึ้นโดยอาศัยอวิชชาเป็นเหตุนี้ ประกอบกับ อุกฺศลจิต ๑๒ โลกียุกฺศลจิต ๑๗ เจตสิก ๕๑ (เว้นเจตนาเจตสิก) ได้ อุกฺศลจิต ๑๒ โลกียุกฺศลจิต ๑๗ เจตสิก ๕๑ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น ๓ อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

แสดงปุจฉาและวิสัชนาพร้อมทั้งคำแปล อุปาทานอุปาทานสัมปยุตตปทนิทเทส(อสังคฺหิตะ) ตามทวาทสมนยนิทเทส

ป. อุปาทาเนหิ เจว อุปาทานสมฺปยุตฺเตหิ จ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา

เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติหิ อสงฺคฺหิตา ?

อุปาทานอุปาทานสัมปยุตตธรรม เหล่านี้ ประกอบกับ ทิฏฐิคตสัมปยุตตจิต ๔ เจตสิก ๑๙ (เว้นโลภะ ทิฏฐิ) ได้ ทิฏฐิคตสัมปยุตตจิต ๔ เจตสิก ๑๙ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยชั้น ๓ อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา เอเกน ขนฺุเธน ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ชาติหิ อสงฺคฺหิตา.

ทิฏฐิคตสัมปยุตตจิต ๔ เจตสิก ๑๙ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยรูปชั้น ๑ โอปาริกายตนะ ๑๐ ชาติ ๑๖ คือ โอปาริกธาตุ ๑๐ วิญญาณธาตุ ๖ (เว้นมโนวิญญาณธาตุ)

๕. ข. จงแสดง กิเลสปทนิทเทส ตามทวาทสมนยนิทเทส (เฉพาะอสังคฺหิตะ) ? 55

ตอบ ข. แสดง กิเลสปทนิทเทส ตามทวาทสมนยนิทเทส เฉพาะอสังคฺหิตะ ดังนี้

ป. กิเลสฺหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติหิ อสงฺคฺหิตา ?

กิเลสธรรมเหล่านี้ ประกอบกับ อุกฺศลจิต ๑๒ เจตสิก ๑๗ (เว้นกิเลส ๑๐) ได้, อุกฺศลจิต ๑๒ เจตสิก ๑๗ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยชั้น ๓ อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา เอเกน ขนฺุเธน ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ชาติหิ อสงฺคฺหิตา.

อุกฺศลจิต ๑๒ เจตสิก ๑๗ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยรูปชั้น ๑ โอปาริกายตนะ ๑๐ ชาติ ๑๖ คือ โอปาริกธาตุ ๑๐ วิญญาณธาตุ ๖ (เว้นมโนวิญญาณธาตุ)

๕. ข. กิเลสสังกิลิภูตรธรรม ประกอบด้วยธรรมอะไร และธรรมเหล่านั้น นับสงเคราะห์ได้ด้วย ชั้นใด อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

ตอบ ข. กิเลสสังกิลิภูตรธรรม เหล่านี้ ประกอบด้วยอกุศลจิต ๑๒ เจตสิก ๑๗ (เว้นกิเลส องค์ธรรม ๑๐) อกุศลจิต ๑๒ เจตสิก ๑๗ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยนามชั้น ๔ อายตนะ ๒ คือ มนายตนะ ธรรมายตนะ ชาติ ๒ คือ มโนวิญญาณธาตุ ๑ ธรรมธาตุ ๑

๕. ข. จงแสดงสัญญาชนปทนิทเทส ตามทวาทสมนยนิทเทส (เฉพาะอสังคหิตะ) ? 51

ตอบ ข. แสดงสัญญาชนปทนิทเทส ตามทวาทสมนยนิทเทส (เฉพาะอสังคหิตะ) ดังนี้

ป. สญโชนเนหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺนุเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา ?

สัญญาชนธรรม เหล่านี้ ประกอบด้วย อกุศลจิต ๑๒ เจตสิก ๑๗ (เว้นสัญญาชนของค์ธรรม ๘) ได้ อกุศลจิต ๑๒ เจตสิก ๑๗ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยชั้นใด อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา เอเกน ขนฺนุเรน ทสหายตเนหิ โสฬสฺสฺหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา.

อกุศลจิต ๑๒ เจตสิก ๑๗ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยรูปชั้น ๑ โอปาริกายตนะ ๑๐ ชาติ ๑๖ คือ โอปาริกธาตุ ๑๐ วิญญาณธาตุ ๖ (เว้นมโนวิญญาณธาตุ)

๕. จงแปลและวิชันนาในปุจฉาต่อไปนี้ (เฉพาะภาษาไทย) ? 45

ก. อุเปกขาสหคเตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺนุเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติหิ สงฺคหิตา ?

ข. ปรามาสเอหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺนุเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา ?

ค. จิตเตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺนุเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา ?

ง. จิตตสมฺปยุตเตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺนุเรหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ชาติหิ สงฺคหิตา ?

ตอบ ก. แปล อุเปกขาสหคตธรรมเหล่านี้ ประกอบด้วย อุเบกขาเวทนาได้

อุเบกขาเวทนาเหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้นใด อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิชันนา อุเบกขาเวทนาเหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยเวทนาชั้น ๑ ธรรมายตนะ ๑ ธรรมธาตุ ๑

ข. แปล ปรามาสธรรมเหล่านี้ ประกอบด้วยทวิภูตสัมปยุตตจิต ๔ เจตสิก ๒๐ (เว้นทวิภูต)

ทวิภูตสัมปยุตตจิต ๔ เจตสิก ๒๐ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยชั้นใด อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิชันนา ทวิภูตสัมปยุตตจิต ๔ เจตสิก ๒๐ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยรูปชั้น ๑ โอปาริกายตนะ ๑๐

ชาติ ๑๖ คือ โอปาริกธาตุ ๑๐ วิญญาณธาตุ ๖ (เว้นมโนวิญญาณธาตุ)

ค. แปล จิตตธรรมเหล่านี้ ประกอบด้วย เจตสิก ๕๒ ได้

เจตสิก ๕๒ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยชั้นใด อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิชันนา เจตสิก ๕๒ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยชั้น ๒ คือ รูปชั้น วิญญาณชั้น

อายตนะ ๑๑ คือ โอปาริกายตนะ ๑๐ มนายตนะ ๑ ชาติ ๑๗ คือ โอปาริกธาตุ ๑๐ วิญญาณธาตุ ๗

ง. แปล จิตตสัมปยุตตธรรมเหล่านี้ ประกอบด้วยจิต ๘๗ ได้

จิต ๘๗ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้นใด อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิชันนา จิต ๘๗ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย วิญญาณชั้น ๑ มนายตนะ ๑ วิญญาณธาตุ ๗

๕. ก. จิตตสัมปยุตตธรรม ประกอบกับธรรมอะไร และธรรมเหล่านั้น นับสงเคราะห์ไม่ได้ ด้วยชั้น

อายตนะ ชาติ เท่าไร ? 43, 50ส(3/3)

ตอบ ก. จิตตสัมปยุตตธรรมเหล่านี้ ประกอบกับจิต ๘๙ ได้

จิต ๘๙ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ ด้วยชั้น ๔ คือ รูปชั้น เวทนาชั้น สัญญาชั้น สังขารชั้น

อายตนะ ๑๑ คือ โอปาริกายตนะ ๑๐ ธัมมายตนะ ๑ ชาติ ๑๑ คือ โอปาริกชาติ ๑๐ ธัมมชาติ ๑

๕. ในทวารสมณนิทเทศ ในปฏิฐิติทุกะ แสดงกัณฑ์ คือบทอะไรบ้าง (ตามนัยที่ ๑๒) และจงแปลปุจฉา พร้อมวิชันนาทั้งบาลีแปล ในปุจฉาดังต่อไปนี้

ปุจฉา อวิชชาเย เต ธมมา สมฺปยุตฺตา เต ธมมา กติหิ ขนฺเณหิ กติหยาตเนหิ กติหิ ชาติหิ สงฺคหิตา? 52

ตอบ ปฏิฐิติทุกะ ที่แสดงมี ๖ บท คือ ๑. สวิตักกปทนิทเทศ ๒. สวิจารปทนิทเทศ ๓. สปัปิตกปทนิทเทศ

๔. ปิติสหคตปทนิทเทศ ๕. สุขสหคตปทนิทเทศ ๖. อุเบกขาสหคตปทนิทเทศ

แปล อวิชชานี้ ประกอบกับอกุศลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๖ (เว้นโมหเจตสิก) ได้ อกุศลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๖ เหล่านี้ นับ

สงเคราะห์ได้ด้วยชั้น อายตนะ ชาติเท่าไร?

วิชันนา เต ธมมา จตุหิ ขนฺเณหิ ทฺวิหยาตเนหิ ทฺวิหิ ชาติหิ สงฺคหิตา

อกุศลจิต ๑๒ เจตสิก ๒๖ เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย นามชั้น ๔ อายตนะ ๒ คือ มนายตนะ ธัมมายตนะ

ชาติ ๒ คือ มโนวิญญาณธาตุ ธัมมายตนะ

เตรสมนยอสงฺคหิตেনสมฺปยุตฺตวิปฺปยุตฺตปทนิทเทศ

๖. ข. บทที่แสดงได้ในนัยที่ ๑๓ นั้น มีกัณฑ์ คาถาแสดงไว้มีเพียงกัณฑ์ คืออะไรบ้าง? ส่วนบทที่เหลือไม่ได้แสดงไว้มีกัณฑ์คืออะไรบ้าง? จงชี้แจงมาให้ทราบด้วย? 45

ตอบ ข. บทที่แสดงได้ในนัยที่ ๑๓ นั้น มีอยู่ ๑๓๐ บาท คาถาที่แสดงไว้มีเพียง ๒๒ บท มีรูปชั้น ธัมมายตนะ เป็นต้น รวมทั้งรู้ดังกล่าวนั้น เป็นบทที่ตั้งขึ้นเป็นประธานบทส่วนบทที่เหลืออีก ๑๐๘ บท ไม่ได้แสดงอยู่ในคาถานี้ คือ อรูปภาวะ เนวส์ญญีนาสัญญีภาวะ จตุโวการภาวะ อิทธิบาท ในติกมาติกา ๔๑ บทที่มีองค์ธรรมเป็นนามฝ่ายเดียว ในทุกมาติกา ๖๓ บทที่มีองค์ธรรมเป็นรูปฝ่ายเดียว หรือนามฝ่ายเดียว ดังนี้

๖. ก. อัมภันตรมาติกาที่ทรงแสดงในเตรสมนยนิทเทศนั้น มีกัณฑ์นิทเทศ? คืออะไรบ้าง? 55

ตอบ ก. อัมภันตรมาติกาที่ทรงแสดงใน เตรสมนยนิทเทศนั้น มี ๑๖ นิทเทศ คือ

๑. รูปักขันธนิทเทศ	๒. ธัมมายตนะนิทเทศ	๓. ธัมมชาตุนิทเทศ	๔. อิตตินทริยนิทเทศ
๕. ปุริสินทริยนิทเทศ	๖. ชีวิตินทริยนิทเทศ	๗. นามรูปนิทเทศ	๘. อรูปภาวนิทเทศ
๙. อสังขารนิทเทศ	๑๐. เนวส์ญญีนาสัญญีภาวนิทเทศ	๑๑. เอกโวการภาวนิทเทศ	๑๒. จตุโวการภาวนิทเทศ
๑๓. ขาตินิทเทศ	๑๔. ขรานิทเทศ	๑๕. มรณนิทเทศ	๑๖. อิทธิบาทนิทเทศ

๖. ก. ในเตรสมนยนิทเทศนั้น อัมภันตรมาติกา ที่ไม่ได้แสดงไว้ในคาถา มีกัณฑ์นิทเทศ? คือนิทเทศอะไรบ้าง? 53

ตอบ ก. ในเตรสมนยนิทเทศนั้น อัมภันตรมาติกา ที่ไม่ได้แสดงไว้ในคาถา มี ๔ นิทเทศ คือ

๑. อรูปภาวนิทเทศ ๒. เนวส์ญญีนาสัญญีภาวนิทเทศ ๓. จตุโวการภาวนิทเทศ ๔. อิทธิบาทนิทเทศ

๖. ก. บทที่พระพุทธรองค์ทรงแสดงในเตรสมนยนิทเทศที่เป็นคาถานั้น มีกัณฑ์นิทเทศ? และอินทริยนิทเทศที่แสดงได้ มีกัณฑ์นิทเทศ คือ นิทเทศอะไรบ้าง? 49ส

๖. ก. อินทริยนิทเทศ ที่แสดงในเตรสมนยนิทเทศนั้น มีกัณฑ์นิทเทศ คือนิทเทศอะไรบ้าง? 53ส

ตอบ ก. บทที่พระพุทธรองค์ทรงแสดงในเตรสมนยนิทเทศที่เป็นคาถา มี ๒๒ บท

และอินทริยนิทเทศ ที่แสดงได้ มี ๓ นิทเทศ คือ

๑. อิตถินทริยนิทเทศ ๒. ปุริสินทริยนิทเทศ ๓. ซีวิตินทริยนิทเทศ

๖. ข. ปฏิจจสมุปปาทที่แสดงในเตรสมนยนิทเทศนั้น บทนิทเทศที่นับสงเคราะห์จิต ๘๙ โดยความเป็นชั้น์
อายตนะ ชาติต่างกันนั้น มีกีนิทเทศ คือนิทเทศอะไรบ้าง ? 48ส

ตอบ ข. ปฏิจจสมุปปาทที่แสดงในเตรสมนยนิทเทศนั้นบทนิทเทศที่นับสงเคราะห์ โดยความเป็น ชั้น์ อายตนะ
ชาติต่างกันนั้นมี ๖ นิทเทศคือ ๑. นามรูปนิทเทศ ๒. เอกโวการภวนิทเทศ ๓. อัสัญญภูวนิทเทศ

๔. ชาตินิทเทศ ๕. ฆรานิทเทศ ๖. มรณนิทเทศ

๖. ๖. ก. ในเตรสมนยนิทเทศที่เป็นอัพภันตรมาติกานั้น บทนิทเทศที่นับสงเคราะห์จิต ๘๙ โดยความเป็น
ชั้น์ อายตนะ ชาติต่างกัน มีกีนิทเทศ คือนิทเทศอะไรบ้าง? 51, 52

๖. ก. ในอัพภันตรมาติกา ที่แสดงในเตรสมนยนิทเทศ บทนิทเทศที่นับสงเคราะห์ จิต ๘๙ มีกีนิทเทศ คือ
นิทเทศอะไรบ้าง ? 52

๖. ก. อัพภันตรมาติกาที่นับสงเคราะห์ โอฟาริกรูป ๑๒ ตามเตรสมนยนิทเทศ มีกีนิทเทศ คืออะไรบ้าง ? 49

ตอบ ก. อัพภันตรมาติกาที่นับสงเคราะห์จิต ๘๙ ตามเตรสมนยนิทเทศ มี ๑๒ นิทเทศคือ

๑. รูปักขันธนิทเทศ ๒. รัมมายตนิทเทศ ๓. รัมมธาดุนิทเทศ ๔. อิตถินทริยนิทเทศ
๕. ปุริสินทริยนิทเทศ ๖. ซีวิตินทริยนิทเทศ ๗. นามรูปนิทเทศ ๘. อัสัญญภูวนิทเทศ
๙. เอกโวการภวนิทเทศ ๑๐. ชาตินิทเทศ ๑๑. ฆรานิทเทศ ๑๒. มรณนิทเทศ

๖. ก. บทที่พระพุทธรองค์ทรงแสดงไว้ในเตรสมนยนิทเทศนั้น มีกีนิทเทศ ? และอินทริยนิทเทศที่แสดงได้ มีกีนิทเทศ
คือนิทเทศอะไรบ้าง ? 54

ตอบ ก. บทที่พระพุทธรองค์ทรงแสดงไว้ในเตรสมนยนิทเทศนั้น มี ๑๓๐ บท

และอินทริยนิทเทศที่แสดงได้ มี ๓ นิทเทศ คือ

๑. อิตถินทริยนิทเทศ ๒. ปุริสินทริยนิทเทศ ๓. ซีวิตินทริยนิทเทศ

๖. ข. จงแสดงปุจฉาและวิชันา พร้อมคำแปลใน รูปักขันธนิทเทศ (เฉพาะสัมปยุตต์) ตามเตรสมนยนิทเทศ ? 54

ตอบ ข. แสดงปุจฉาและวิชันา พร้อมคำแปลใน รูปักขันธนิทเทศ (เฉพาะสัมปยุตต์)

ปุจฉา. รูปักขันธเน ย ฐมมา ขนุทธสงคเหเน อสงคหิตา อายตนสงคเหเน อสงคหิตา ชาติสงคเหเน อสงคหิตา
เต ฐมมา กตตีหิ ขนุทธเหหิ กตตีหายตเนหิ กตตีหิ ชาติหิ สมปยุตตทา ?

รูปักขันธนี้ นับสงเคราะห์ จิต ๘๙ โดยความเป็น รูปักขันธ โอฟาริกายตนะ ๑๐ รัมมายตนะ ๑ โอฟาริกชาติ
๑๐ รัมมธาดู ๑ ไม่ได้ / จิต ๘๙ เหล่านี้ ประกอบกับ ชั้น์ อายตนะ ชาติ ได้เท่าไร ?

วิชันา. เต ฐมมา ตีหิ ขนุทธเหหิ สมปยุตตทา เอกนายตเนเน เอกาย ชาติยา เกหิจิ สมปยุตตทา.

จิต ๘๙ เหล่านี้ ประกอบกับ ชั้น์ ๓ คือ เวทนาชั้น์ สัญญาชั้น์ สังขารชั้น์

และประกอบกับ รัมมายตนะ รัมมธาดู บางส่วน คือ เจตสิก ๕๒

๖. ข. จงแสดง ปุจฉาและวิชันาพร้อมคำแปลใน รัมมายตนิทเทศ เฉพาะ (ภาษาไทยที่เป็น) สัมปยุตต์ ?

50ส, 54ส ตามเตรสมนยนิทเทศ ? 53

๖. จงแปลคำปุจฉาดังต่อไปนี้ (ไม่ต้องวิชันา) ? 44ส, 55ส

ป. รัมมธาดูยา ย ฐมมา ขนุทธสงคเหเน อสงคหิตา อายตนสงคเหเน อสงคหิตา ชาติสงคเหเน อสงคหิตา

๕. เเต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเธหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ? 44ส(1/3), 55ส(2/3)

ตอบ ข. แสดง ปุ่จฉาและวิ้ชัณาพร้อมค้าแปลใน ธัมมายตนะนิตฺเทส เฉพาะสมฺปยุตต์ ตามเตรสมนยนิทเทส
ปุ่จฉา ธมฺมา ยตเนน เย ธมฺมา ขนฺุสฺงฺคเหเนน อสฺงฺคหิตา อายตนะสฺงฺคเหเนน อสฺงฺคหิตา ธาตุสฺงฺคเหเนน อสฺงฺคหิตา

๕. เเต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเธหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ?

แปล ธัมมายนะนี้ น้บสงเคราะห์จิต ๘๘ โดยความเป็น รูปขันธ์ เวทนาขันธ์ สัณฺญาขันธ์ สังขารขันธ์ ธัมมายนะ ธัมมธาคู ไม่ได้ จิต ๘๘ เหล่านี้ ประกอบกับ ขันธ์ อายตนะ ธาคู ได้เท่าไร ?

วิ้ชัณา เเต ธมฺมา ตีหิ ขนฺุเธหิ สมฺปยุตฺตา เเกณายตเนน เเกกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา ๗

แปล จิต ๘๘ เหล่านี้ ประกอบกับ ขันธ์ ๓ คือ เวทนาขันธ์ สัณฺญาขันธ์ สังขารขันธ์

และประกอบกับ ธัมมายนะ ธัมมธาคู บางส่วน คือ เจตสิก ๕๒

๖. ข จงแสดงปุ่จฉาและวิ้ชัณา พร้อมค้าแปลใน ชีวิตินทรียนิทเทส (เฉพาะวิปฺยุตต์) ตามเตรสมนยนิทเทส ? 55

ตอบ ข. แสดง ปุ่จฉา และ วิ้ชัณา พร้อมค้าแปล ใน ชีวิตินทรียนิทเทส (เฉพาะวิปฺยุตต์) ตามเตรสมนยนิทเทส
ปุ่จฉา. ชีวิตินทรียเนน เย ธมฺมา ขนฺุสฺงฺคเหเนน อสฺงฺคหิตา อายตนะสฺงฺคเหเนน อสฺงฺคหิตา ธาตุสฺงฺคเหเนน อสฺงฺคหิตา

๕. เเต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเธหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ วิปฺยุตฺตา ?

แปล ชีวิตินทรียนี้ น้บสงเคราะห์จิต ๘๘ โดยความเป็น รูปขันธ์ สังขารขันธ์ ธัมมายนะ ธัมมธาคู ไม่ได้ จิต ๘๘ เหล่านี้ ไม่ประกอบกับ ขันธ์ อายตนะ ธาคู เท่าไร

วิ้ชัณา. เเต ธมฺมา เเกเกน ขนฺุเธน ทสหายตเนหิ ทสหิ ธาตุหิ วิปฺยุตฺตา เเกณายตเนน เเกกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺยุตฺตา

แปล จิต ๘๘ เหล่านี้ ไม่ประกอบกับ รูปขันธ์ โฬฬาริกายตนะ ๑๐ โฬฬาริกธาคู ๑๐

และไม่ประกอบกับ ธัมมายนะ ธัมมธาคู บางส่วน คือ สขุมรูป นิลพาน

๖. จงแปลปุ่จฉา และวิ้ชัณาพร้อมค้าแปล ในปุ่จฉาดังต่อไปนี้

ปุ่จฉา อิตฺถินทรียเนน เย ธมฺมา ขนฺุสฺงฺคเหเนน อสฺงฺคหิตา อายตนะสฺงฺคเหเนน อสฺงฺคหิตา ธาตุสฺงฺคเหเนน อสฺงฺคหิตา เเต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเธหิ กตฺตีหายตเนหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ? 44

ปุ่จฉา อิทฺธิปาเทเนน เย ธมฺมา ขนฺุสฺงฺคเหเนน อสฺงฺคหิตา อายตนะสฺงฺคเหเนน อสฺงฺคหิตา ธาตุสฺงฺคเหเนน อสฺงฺคหิตา เเต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเธหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ? 44

ตอบ แปล ปุ. อิตฺถินทรียนี้ น้บสงเคราะห์จิต ๘๘ โดยความเป็นรูปขันธ์ ธัมมายนะ ธัมมธาคูไม่ได้

จิต ๘๘ เหล่านี้ ประกอบกับขันธ์ อายตนะ ธาคู ได้เท่าไร ?

วิ้ชัณา เเต ธมฺมา ตีหิ ขนฺุเธหิ สมฺปยุตฺตา เเกณายตเนน เเกกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา

จิต ๘๘ เหล่านี้ ประกอบกับขันธ์ ๓ คือ เวทนาขันธ์ สัณฺญาขันธ์ สังขารขันธ์

และประกอบกับ ธัมมายนะ ธัมมธาคู บางส่วน คือเจตสิก ๕๒

แปล ปุ่จฉา อิทฺธิปาเทเนน น้บสงเคราะห์โฬฬาริกรูป ๑๒ โดยความเป็นสังขารขันธ์ วิญญานขันธ์ มนายนะ ธัมมายนะ มโนวิญญานธาคู ธัมมธาคู ไม่ได้ โฬฬาริกรูป ๑๒ เหล่านี้ ประกอบกับขันธ์ อายตนะ ธาคู ได้เท่าไร

วิ้ชัณา นตฺถิ ไม่มี

๖. จงแสดงปุ่จฉาวิ้ชัณา เฉพาะภาษาบาลีของบพนิทเทส ดังต่อไปนี้ ตามเตรสมนยนิทเทส อิตฺถินทรียนิทเทส อูปกขาสหคตนิทเทส ? 46

ตอบ แสดงปุ่จฉาวิ้ชัณา เฉพาะภาษาบาลีของบพนิทเทส ตามเตรสมนยนิทเทส อิตฺถินทรียนิทเทส ดังนี้

ปุ. อิตฺถินทรียเนน เย ธมฺมา ขนฺุสฺงฺคเหเนน อสฺงฺคหิตา อายตนะสฺงฺคเหเนน อสฺงฺคหิตา ธาตุสฺงฺคเหเนน อสฺงฺคหิตา

เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเธหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ?

วิ. เต ธมฺมา ตีหิ ขนฺุเธหิ สมฺปยุตฺตา เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

ป. กตฺตีหิ วิปฺปยุตฺตา ?

วิ. เอเกน ขนฺุเธน ทสหายตเนหิ ทสหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

และตามอุปกษาสหคตนิทเทศ ดังนี้

ป. อุปกษาสหคเตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺุธสงฺคเหเนน อสงฺคหิตา आयตनสงฺคเหเนน อสงฺคหิตา ธาตุสงฺคเหเนน อสงฺคหิตา

เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเธหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ?

วิ. นตฺถิ. / ไม่มี

ป. กตฺตีหิ วิปฺปยุตฺตา ?

วิ. จตุหิ ขนฺุเธหิ เอเกนายตเนน สตฺตหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

ก. จงแสดงเฉพาะคำปุจฉาเป็นภาษาบาลี ในอุปปกษาสหคตนิทเทศ ตามเตรสมนยนิทเทศ เฉพาะสัมปยุตต์ ? 51ส

ตอบ ก. แสดงเฉพาะคำปุจฉา เป็นภาษาบาลี ในอุปปกษาสหคตนิทเทศ ตามเตรสมนยนิทเทศ เฉพาะสัมปยุตต์

ปุจฉา อ รูปกเวเนน เย ธมฺมา ขนฺุธสงฺคเหเนน อสงฺคหิตา आयตनสงฺคเหเนน อสงฺคหิตา ธาตุสงฺคเหเนน อสงฺคหิตา

เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเธหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ?

ข. จงแปลคำปุจฉาและวิสัยขานเป็นบาลีพร้อมทั้งคำแปล ในคำปุจฉาดังต่อไปนี้ ? 52ส

ป. สวิตฺกเกหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺุธสงฺคเหเนน อสงฺคหิตา आयตनสงฺคเหเนน อสงฺคหิตา ธาตุสงฺคเหเนน

อสงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเธหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ? 52ส(1/2)

ตอบ แปลป. สวิตกกรรม เหล่านี้ นับสงเคราะห์โอฬาริกรูป ๑๒ โดยความเป็นนามขันธ์ ๔ มนายตนะ ธัมมายตนะ

มโนธาตุ มโนวิญญาณธาตุ ธัมมธาตุ ไม่ได้ โอฬาริกรูป ๑๒ เหล่านี้ ประกอบกับขันธ์ ๕ มนายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

วิ. นตฺถิ ไม่มี

ข. ก. จงแสดง อุปกษาสหคตปทนิทเทศ ตามเตรสมนยนิทเทศ (เฉพาะสัมปยุตต์) ? 47ส

ตอบ ก. ปุจฉา อุปกษาสหคเตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺุธสงฺคเหเนน อสงฺคหิตา आयตनสงฺคเหเนน อสงฺคหิตา

ธาตฺสงฺคเหเนน อสงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเธหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ?

แปล อุปกษาสหคตธรรมเหล่านี้ นับสงเคราะห์โอฬาริกรูป ๑๒ โดยความเป็น สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์

วิญญาณขันธ์ มนายตนะ ธัมมายตนะ วิญญาณธาตุ ๖ ธัมมธาตุ ๑ (เว้นกายวิญญาณธาตุ) ไม่ได้

โอฬาริกรูป ๑๒ เหล่านี้ ประกอบกับขันธ์ ๕ มนายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร

วิสัยขาน นตฺถิ ไม่มี

ข. จงแปลปุจฉา และวิสัยขานพร้อมทั้งแปลในคำปุจฉาดังต่อไปนี้ ? 47

ก. ปุจฉา อุปาทา ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺุธสงฺคเหเนน อสงฺคหิตา आयตनสงฺคเหเนน อสงฺคหิตา ธาตุสงฺคเหเนน

อสงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเธหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ?

ข. ปุจฉา กุสเลหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺุธสงฺคเหเนน อสงฺคหิตา आयตनสงฺคเหเนน อสงฺคหิตา ธาตุสงฺคเหเนน

อสงฺคหิตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเธหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา ?

ตอบ ก. แปล ปุจฉา อุปาทายรูป ๒๔ นี้ นับสงเคราะห์ จิต ๘๙ โดยความเป็นรูปขันธ์ โอฬาริกายตนะ ๘

ธัมมายตนะ ๑ (เว้น โภจวิญญายตนะ) ไม่ได้, จิต ๘๙ เหล่านี้ ประกอบกับขันธ์ ๕ มนายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

วิสัยขานเต ธมฺมา ตีหิ ขนฺุเธหิ สมฺปยุตฺตา เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตา.

จิต ๘๙ เหล่านี้ ประกอบกับชั้นที่ ๓ คือ เวทนาชั้น สัญญาชั้น สังขารชั้น

และประกอบกับธัมมายนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๕๒

ข. แปล ปุจฉา กุศลธรรมเหล่านี้ นับสงเคราะห์โอฬาริกรูป ๑๒ โดยความเป็นนามชั้นที่ ๔ มนายตนะ ธัมมายนะ มโนวิญญาณธาตุ ธัมมธาตุ ไม่ได้ / โอฬาริกรูป ๑๒ เหล่านี้ ไม่ประกอบกับชั้น อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิสัยนา เต ธมฺมา จตฺตฺหิ ขนฺธฺเหหิ เอนายตเนน สตฺตฺหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา

เอนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปฺปยุตฺตา.

โอฬาริกรูป ๑๒ เหล่านี้ ไม่ประกอบกับนามชั้นที่ ๔ มนายตนะ ๑ วิญญาณธาตุ ๗

และไม่ประกอบกับธัมมายนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๕๒

๖. จงแปลพร้อมวิสัยนาทั้งบาลีและคำแปลดังต่อไปนี้ ? 50

ปุจฉา สารมมณฺเหหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธฺสงฺคฺเคน อสงฺคฺหิตา อายตฺนสงฺคฺเคน อสงฺคฺหิตา
ธาตฺสงฺคฺเคน อสงฺคฺหิตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธฺเหหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตา ?

ปุจฉา อิตฺถินทฺริเยน เย ธมฺมา ขนฺธฺสงฺคฺเคน อสงฺคฺหิตา อายตฺนสงฺคฺเคน อสงฺคฺหิตา ธาตฺสงฺคฺเคน
อสงฺคฺหิตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺธฺเหหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา ?

ตอบ แปลพร้อมวิสัยนาทั้งบาลีและคำแปล

สารมมณธรรมเหล่านี้ นับสงเคราะห์ โอฬาริกรูป ๑๒ โดยความเป็น นามชั้นที่ ๔ มนายตนะ ธัมมายนะ
วิญญาณธาตุ ๗ ธัมมธาตุ ๑ ไม่ได้ / โอฬาริกรูป ๑๒ เหล่านี้ ประกอบกับชั้น อายตนะ ธาตุเท่าไร?

วิสัยนา นตฺถิ ไม่มี

อิตฺถินทฺริยํนี้ นับสงเคราะห์ จิต ๘๙ โดยความเป็น รูปชั้นที่ ธัมมายนะ ธัมมธาตุไม่ได้

จิต ๘๙ เหล่านี้ ไม่ประกอบกับ ชั้น อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิสัยนา เต ธมฺมา เอนา ขนฺธฺเนน ทสฺหายตเนหิ ทสฺหิ ธาตุหิ วิปฺปยุตฺตา เอนายตเนน เอกาย ธาตุยาเกหิจิ วิปฺปยุตฺตา

จิต ๘๙ เหล่านี้ ไม่ประกอบกับ รูปชั้นที่ ๑ โอฬาริกายตนะ ๑๐ โอฬาริธาตุ ๑๐

และไม่ประกอบกับ ธัมมายนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือ สุขุมรูป นิพพาน

๖. จงแสดงปุจฉาและวิสัยนาเฉพาะภาษาไทย นามรูปนิทเทส (สัมปยุตต์) สารมมณปทนิทเทส (วิปฺปยุตต์)
ตามเตรสมนยนิทเทส ? 48

ตอบ แสดงปุจฉาและวิสัยนาเฉพาะภาษาไทย นามรูปนิทเทส (สัมปยุตต์) ตามเตรสมนยนิทเทส

ป. นามรูปที่เกิดขึ้นโดยอาศัยวิญญาณเป็นเหตุนี้ นับสงเคราะห์จิต ๘๙ โดยความเป็น รูปชั้นที่ เวทนาชั้น สัญญา
ชั้นที่ สังขารชั้น โอฬาริกายตนะ ๑๐ ธัมมายนะ ๑ โอฬาริธาตุ ๑๐ ธัมมธาตุ ๑ ไม่ได้ จิต ๘๙ เหล่านี้
ประกอบกับชั้น อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

วิ. จิต ๘๙ เหล่านี้ ประกอบกับ ชั้นที่ ๓ คือ เวทนาชั้น สัญญาชั้น สังขารชั้น และประกอบกับธัมมายนะ ธัมม
ธาตุ บางส่วนคือ เจตสิก ๕๒

แสดงปุจฉาและวิสัยนาเฉพาะภาษาไทย สารมมณปทนิทเทส (วิปฺปยุตต์) ตามเตรสมนยนิทเทส

ป. สารมมณธรรมเหล่านี้ นับสงเคราะห์ โอฬาริกรูป ๑๒ โดยความเป็นนามชั้นที่ ๔ มนายตนะ ธัมมายนะ
วิญญาณธาตุ ๗ ธัมมธาตุ ๑ ไม่ได้ โอฬาริกรูป ๑๒ เหล่านี้ ไม่ประกอบกับชั้น อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิ. โอฬาริกรูป ๑๒ เหล่านี้ ไม่ประกอบกับนามชั้นที่ ๔ มนายตนะ ๑ วิญญาณธาตุ ๗

และไม่ประกอบกับ ธัมมายนะ ธัมมธาตุ บางส่วน คือเจตสิก ๕๒

๖. ข. จงแสดงปุจฉาและวิสัชนาตามเตรสมนยนิทเทศ ที่เป็นภาษาไทย ในอรุปรภวนิทเทศ? 52

๖. ข. จงแสดงอรุปรภวนิทเทศตามนัยที่ ๑๓ (เป็นภาษาไทย) ทั้งสัมปยุตต์ และวิปยุตต์? 51

ตอบ ข. ปุจฉา อรุปรภวะนี้ นับสงเคราะห์โอฬาริกรูป ๑๒ โดยความเป็นนามขันธ์ ๔ มนายตนะ รัมมายตนะ มโนวิญญาณธาตุ รัมมธาตุไม่ได้ โอฬาริกรูป ๑๒ เหล่านี้ ประกอบกับขันธ์ อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร
วิสัชนา นตฺถิ / ไม่มี

ปุจฉา โอฬาริกรูป ๑๒ เหล่านี้ ไม่ประกอบกับขันธ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร

วิสัชนา โอฬาริกรูป ๑๒ เหล่านี้ ไม่ประกอบกับนามขันธ์ ๔ มนายตนะ ๑ วิญญาณธาตุ ๗
และไม่ประกอบกับรัมมายตนะ รัมมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๕๒

๖. จงแสดง อรุปรภวนิทเทศ (เฉพาะวิปยุตต์), เอกโวการภวนิทเทศ (เฉพาะสัมปยุตต์), ตามเตรสมนยนิทเทศ มาให้สมบุรณ์ ? 43

ตอบ ปุจฉา อรุปรภเวณ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหณ อสงฺคหิตา อายตนสงฺคเหณ อสงฺคหิตา ธาตุสงฺคเหณ อสงฺคหิตา
เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺธเหหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ วิปยุตฺตทา ?

อรุปรภวะนี้ นับสงเคราะห์ โอฬาริกรูป ๑๒ โดยความเป็นนามขันธ์ ๔ มนายตนะ รัมมายตนะ มโนวิญญาณธาตุ รัมมธาตุ ไม่ได้ / โอฬาริกรูป ๑๒ เหล่านี้ ไม่ประกอบกับ ขันธ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิสัชนา เต ธมฺมา จตฺตหิ ขนฺธเหหิ เอเกนายตเนน สตฺตหิ ธาตุหิ วิปยุตฺตทา เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ วิปยุตฺตทา
โอฬาริกรูป ๑๒ เหล่านี้ ไม่ประกอบกับ นามขันธ์ ๔ มนายตนะ ๑ วิญญาณธาตุ ๗
และไม่ประกอบกับ รัมมายตนะ รัมมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๕๒

ปุจฉา เอกโวการภเวณ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหณ อสงฺคหิตา อายตนสงฺคเหณ อสงฺคหิตา ธาตุสงฺคเหณ อสงฺคหิตา
เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺธเหหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตทา ? เอกโวการภวะนี้ นับสงเคราะห์ จิต ๘๘
โดยความเป็นรูปขันธ์ รูปายตนะ รัมมายตนะ รูปธาตุ รัมมธาตุไม่ได้
จิต ๘๘ เหล่านี้ ประกอบกับขันธ์ อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร ?

วิสัชนา เต ธมฺมา ตีหิ ขนฺธเหหิ สมฺปยุตฺตทา เอเกนายตเนน เอกาย ธาตุยา เกหิจิ สมฺปยุตฺตทา
จิต ๘๘ เหล่านี้ ประกอบกับ ขันธ์ ๓ คือ เวทนาขันธ์ สัมผัสขันธ์ สังขารขันธ์
และประกอบกับ รัมมายตนะ รัมมธาตุ บางส่วน คือ เจตสิก ๕๒

๖. ข. จงแสดง ปุ.วิ. พร้อมคำแปล ใน สรณปทนิทเทศ (เฉพาะสัมปยุตต์) ตามเตรสมนยนิทเทศ? 49

ตอบ ข. แสดง ปุ.วิ.พร้อมคำแปล ใน สรณปทนิทเทศ (เฉพาะสัมปยุตต์) ตามเตรสมนยนิทเทศ

ปุ.จ. สรณเหหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา ขนฺธสงฺคเหณ อสงฺคหิตา อายตนสงฺคเหณ อสงฺคหิตา ธาตุสงฺคเหณ อสงฺคหิตา
เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺธเหหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ สมฺปยุตฺตทา ?
สรณธรรมเหล่านี้ นับสงเคราะห์ โอฬาริกรูป ๑๒ โดยความเป็นนามขันธ์ ๔ มนายตนะ ๑ รัมมายตนะ ๑ มโน
วิญญาณธาตุ ๑ รัมมธาตุ ๑ ไม่ได้ / โอฬาริกรูป ๑๒ เหล่านี้ ประกอบกับขันธ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?
วิ. นตฺถิ ไม่มี

จตุทสมนยวิปยุตเตนสงฺคหิตาสงฺคหิตปทนิทเทศ

๗. ข. จงแสดงคาถา แสดงบทที่พระพุทธองค์ไม่ทรงแสดง ในจตุทสมนยนิทเทศ เฉพาะบาลี (ไม่ต้องแปล)? 46

ตอบ ข. คาถา แสดงบทที่พระพุทธองค์ไม่ทรงแสดง ในจตุทสมนยนิทเทศ ดังนี้

๑. ธมฺมายตนํ รัมมธาทู

อถ ชีวิตํ นามรูปํ

สพ่ายตนี่ ชาติ ชรามรณี่	เทว ๑ ตีเก น ลพภเว
๒. ปรมนุเตร สตุต ๑	โคจุณเก ทส อปรนุเตร
จุททส ๑ ๑ มตุถเก	อิจุเจเต สตุต จตุตาพีส ธมฺมา
สมุจเจเท น ลพภนุติ	โมชปฺจุณเกน ๑.

๗. ก. อภันตรมาตีกาที่ไม่ทรงแสดงในจุททสมนยนิทเทสนั้น มีกี่บท คืออะไรบ้าง ? 44

ตอบ ก. อภันตรมาตีกาที่ไม่ทรงแสดงในจุททสมนยนิทเทสนั้นมี ๘ บท คือ ๑. อภันตรมาตีกา ๒. อภันตรมาตีกา ๓. อภันตรมาตีกา ๔. อภันตรมาตีกา ๕. อภันตรมาตีกา ๖. อภันตรมาตีกา ๗. อภันตรมาตีกา ๘. อภันตรมาตีกา

๗. จงแสดงธรรมที่ไม่ประกอบด้วยนิทเทสดังต่อไปนี้ โสตวิญญูณธาดุณิทเทส, สัททหายตนิทเทส, กัมมภวนิทเทส, อนิสัสสนสัปปฎิฆปทนิทเทส, อนินมยนิทเทส ? 49

ตอบ แสดงธรรมที่ไม่ประกอบด้วยนิทเทสดังต่อไปนี้

โสตวิญญูณธาดุณิทเทส	ไม่ประกอบด้วย อวิญญูณธาดุจิตตูปบาทที่เหลือ รูป ๒๘ นิพพาน
สัททหายตนิทเทส	ไม่ประกอบด้วย นามขันธ์ ๔ หรือจิต ๘๙ เจตสิก ๕๒
กัมมภวนิทเทส	ไม่ประกอบด้วย โลกียวิบาก กิริยา โลกุตตรจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน หรือ ไม่ประกอบด้วย วิบาก กิริยา มัคคจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน
อนิสัสสนสัปปฎิฆปทนิทเทส	ไม่ประกอบด้วย นามขันธ์ ๔
อนินมยนิทเทส	ไม่ประกอบด้วย โลกียจิตตูปบาท

๗. จงแสดง กายวิญญูณธาดุณิทเทส เฉพาะอสังคหิตะ และ สारम्मณปทนิทเทส เฉพาะสังคหิตะ ตามจุททสมนยนิทเทส มาโดยละเอียด ? 50

ตอบ แสดงกายวิญญูณธาดุณิทเทสเฉพาะอสังคหิตะ และสารम्मณปทนิทเทสเฉพาะสังคหิตะ ตามจุททสมนยนิทเทส

ปุจจา กายวิญญูณธาดุยา เย ธมมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาดุหิ อสงฺคหิตา?

แปล กายวิญญูณธาดุนี้ ไม่ประกอบด้วย อวิญญูณธาดุจิตตูปบาทที่เหลือ รูป ๒๘ นิพพาน

อวิญญูณธาดุจิตตูปบาทที่เหลือ รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย ขันธ์ อายตนะ ธาดุ เท่าไร ?

วิสัยนา เต ธมฺมา น เกหิจิ ขนฺุเธน น เกหิจิ อายตเนหิ เอกาย ธาดุยา อสงฺคหิตา ฯ

แปล อวิญญูณธาดุจิตตูปบาทที่เหลือ รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย ขันธ์ อายตนะ อย่างใดอย่าง

หนึ่งไม่มี แต่นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย กายวิญญูณธาดุ ๑

ปุจจา สารम्मณธโรหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติหิ ขนฺุเธหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติหิ ธาดุหิ อสงฺคหิตา ?

แปล. สารम्मณธรรมนี้ ไม่ประกอบด้วย รูป ๒๘ นิพพาน

รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย ขันธ์ อายตนะ ธาดุ เท่าไร ?

วิสัยนา เต ธมฺมา อสงฺขตฺ ขนฺุโต ธิเปตฺวา เอกาย ขนฺุเธน เอกาทสหายตเนหิ เอกาทสหิ ธาดุหิ อสงฺคหิตา ฯ

แปล. รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์โดยความเป็นขันธ์เสียแล้ว นับสงเคราะห์ได้ด้วย รูปขันธ์ ๑

อายตนะ ๑๑ คือ โอปาริกายตนะ ๑๐ อภันตรมาตีกา ๑ ธาดุ ๑๑ คือ โอปาริกธาดุ ๑๐ อภันตรมาตีกา ๑

๖. ข. จงแสดงปุจจาและวิสัยนาเฉพาะภาษาไทยในทุกขสังคหิตะ ตามจุททสมนยนิทเทสเฉพาะสังคหิตะ ? 51ส

ตอบ ข. แสดงปุจจาและวิสัยนาเฉพาะภาษาไทย ทุกขสังคหิตะ ตามจุททสมนยนิทเทส เฉพาะสังคหิตะ ดังนี้

ปุจฉา ทุกขสังขรณ์ ไม่ประกอบด้วย โลกุตตรจิตตูปบาท

โลกุตตรจิตตูปบาทเหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย ชั้นใด อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิสัชนา โลกุตตรจิตตูปบาท เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย นามขันธ์ ๔ อายตนะ ๒ คือ มนายตนะ ฐัมมายตนะ ชาติ ๒ คือ มโนวิญญาณธาตุ ฐัมมธาตุ .

๗. จงแสดง ทุกขสังขณินทเทศ (สังคหิตะ) โลกียปทนิทเทศ (อสังคหิตะ) ตามจตุทสมนยนิทเทศ ? 54

ตอบ แสดง ทุกขสังขณินทเทศ (สังคหิตะ) ตามจตุทสมนยนิทเทศ ดังนี้

ป. ทุกขสัจจะ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเธหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ชาติหิ สงฺคหิตา ?

ทุกขสังขจะ นี้ ไม่ประกอบด้วย โลกุตตรจิตตูปบาท โลกุตตรจิตตูปบาท เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้นใด อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา จตฺุหิ ขนฺุเธหิ ทฺุวิหายตเนหิ ทฺุวิหิ ชาติหิ สงฺคหิตา.

โลกุตตรจิตตูปบาท เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยนามขันธ์ ๔ อายตนะ ๒ คือ มนายตนะ ฐัมมายตนะ ชาติ ๒ คือ มโนวิญญาณธาตุ ฐัมมธาตุ

แสดง โลกียปทนิทเทศ (อสังคหิตะ) ตามจตุทสมนยนิทเทศ ดังนี้

ป. โลกิเยหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเธหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา ?

โลกียธรรม เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย โลกุตตรจิตตูปบาท

โลกุตตรจิตตูปบาท เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยชั้นใด อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา เอเกน ขนฺุเธน ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา.

โลกุตตรจิตตูปบาท เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยรูปขันธ์ ๑ โอปฬาริกายตนะ ๑๐ ชาติ ๑๖ คือ โอปฬาริกธาตุ ๑๐ วิญญาณธาตุ ๖ (เว้นมโนวิญญาณธาตุ)

๘. จงแปลคำปุจฉาและวิสัชนาเป็นบาลีพร้อมทั้งคำแปล ในคำปุจฉาดังต่อไปนี้ ? 52ส

ป. ผสฺสปจฺจยา เวทนาย เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเธหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา ? 52ส(2/2)

ตอบ แปล ป. เวทนาที่เกิดขึ้นโดยอาศัยผัสสะเป็นเหตุนี้ ไม่ประกอบด้วย รูป ๒๘ นิพพาน

รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยชั้นใด อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา จตฺุหิ ขนฺุเธหิ เอเกนายตเนน สตฺุตฺหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา.

รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยนามขันธ์ ๔ มนายตนะ ๑ วิญญาณธาตุ ๗

๙. จงปุจฉาและวิสัชนา รูปาวจรปทนิทเทศ ตามจตุทสมนยนิทเทศ มาโดยละเอียด ? 45

ตอบ ปุจฉาและวิสัชนา รูปาวจรปทนิทเทศ ดังนี้

ปุจฉา รูปาวจรเวหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺุเธหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ชาติหิ สงฺคหิตา ?

รูปาวจรธรรมเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย กามาวจร อรูปาวจร โลกุตตรจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน

กามาวจร อรูปาวจร โลกุตตรจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้นใด อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิสัชนา เต ธมฺมา อสงฺขตฺ์ ขนฺุธโต ญเปตฺุวา ปญฺุจฺหิ ขนฺุเธหิ ทฺุวาทสหายตเนหิ อญฺุจาสฺหิ ชาติหิ สงฺคหิตา.

กามาวจร อรูปาวจร โลกุตตรจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์ โดยความเป็น ขันธ์เสียแล้ว นับสงเคราะห์ได้ด้วย ชั้น ๕ อายตนะ ๑๒ ชาติ ๑๘

ปุจฉา กตฺตีหิ อสงฺคหิตา ?

กามาวจร อรูปาวจร โลกุตตรจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ อายตนะ ชาติเท่าไร ?

วิสัยชา เต ธมฺมา น เกหิ จิ ฆนฺฺเนหิ น เกหิ จิ อายตเนหิ น กาทิ จิ ชาติหิ อสงฺคหิตา .

กามาวจร อรูปาวจร โลกุตตรจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพานเหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ อายตนะ ชาติอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่มี.

๗. จงแสดง ปัญจโวการภวนิทเทศ เฉพาะสังคหิตะ กามาวจรปทนิทเทศ เฉพาะอสังคหิตะ ตามจททสมนยนิทเทศ ? 53 มาโดยละเอียด ? 47

๗. ข. จงแสดง ปัญจโวการภวนิทเทศ ตามจททสมนยนิทเทศ เฉพาะสังคหิตะที่เป็นภาษาไทย ? 44

ตอบ

ปัญจโวการภวนิทเทศ

ปจฺจชา. ปญจโวการภเวณ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ฆนฺฺเนหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา ?

แปล ปัญจโวการภวะนี้ ไม่ประกอบด้วย จตุโวการภวะ กุศล - อกุศล - กิริยา - ผลจิตตูปบาท

จตุโวการภวะ กุศล-อกุศล-กิริยา-ผลจิตตูปบาท เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย ขันธ อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิสัยชา. เต ธมฺมา จตฺตฺหิ ฆนฺฺเนหิ ทวิหายตเนหิ ตีหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา .

แปล จตุโวการภวะ กุศล-อกุศล-กิริยา-ผลจิตตูปบาท เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย นามขันธ ๔

อายตนะ ๒ คือ มนายตนะ ๑ ธัมมายตนะ ๑ ชาติ ๓ คือ มโนธาตุ ๑ มโนวิญญาณธาตุ ๑ ธัมมธาตุ ๑

กามาวจรปทนิทเทศ

ปจฺจชา. กามาวจรเวหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ฆนฺฺเนหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา ?

แปล กามาวจรธรรมเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย รูปาวจรจิต อรูปาวจรจิต โลกุตตรจิตตูปบาท

รูปาวจรจิต อรูปาวจรจิต โลกุตตรจิตตูปบาทเหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย ขันธ อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิสัยชา. เต ธมฺมา เอเกณ ฆนฺฺเนน ทสหายตเนหิ โสฬสฺหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา .

แปล รูปาวจรจิต อรูปาวจรจิต โลกุตตรจิตตูปบาทเหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วย รูปขันธ ๑

โอฬาริกายตนะ ๑๐ ชาติ ๑๖ คือ โอฬาริกธาตุ ๑๐ วิญญาณธาตุ ๖ (เว้นมโนวิญญาณธาตุ)

๗. จงแสดง กามภวนิทเทศ (เฉพาะสังคหิตะภาษาไทย) สัญญีภวนิทเทศ (อสังคหิตะ) ตามจททสมนยนิทเทศ ? 52

ตอบ

แสดง กามภวนิทเทศ (เฉพาะสังคหิตะภาษาไทย) ตามจททสมนยนิทเทศ ดังนี้

ปจฺ. กามภวะ นี้ ไม่ประกอบด้วย จิต เจตสิก ที่เป็นรูปภวะ อรูปภวะ กุศล - อกุศล - กิริยา - ผลจิตตูปบาท

จิต เจตสิก ที่เป็นรูปภวะ อรูปภวะ กุศล-อกุศล-กิริยา-ผลจิตตูปบาท เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธ อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิ. จิต เจตสิก ที่เป็นรูปภวะ อรูปภวะ กุศล-อกุศล-กิริยา-ผลจิตตูปบาท เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย นามขันธ ๔

อายตนะ ๒ คือ มนายตนะ ธัมมายตนะ

ชาติ ๕ คือ จักขุวิญญาณธาตุ โสทวิญาณธาตุ มโนธาตุ มโนวิญญาณธาตุ ธัมมธาตุ

แสดง สัญญีภวนิทเทศ (อสังคหิตะ) ตามจททสมนยนิทเทศ ดังนี้

ปจฺ. สญฺญีภเวณ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ฆนฺฺเนหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ชาติหิ อสงฺคหิตา ?

สังคหิตะนี้ ไม่ประกอบด้วย เนวสังคหิตานาสัญญีภวะ กุศล-อกุศล-กิริยา-ผลจิตตูปบาท / เนวสังคหิตานาสัญญีภวะ กุศล-อกุศล-กิริยา-ผลจิตตูปบาท เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยขันธ อายตนะ ชาติ เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา เอเกน ขนฺฺเนน ทสฺสหายตเนหิ ปญฺญวสฺสทฺติ ธาตุหิ อสงฺคฺคหิตา.

เนวสฺสญฺญินาสฺสญฺญีภวระ กุสฺล-อกุสฺล-กริยา-ผลจิตตูปบาท เหล่านี้ นับสงฺเคราะหฺที่ไม่ได้ด้วยรูปขันธ์ ๑

โอฟาริกายตนะ ๑๐ ธาตุ ๑๕ คือ โอฟาริกธาตุ ๑๐ ปญฺญวญฺญานธาตฺ ๕

๗. จงแสดง กามภวนิทเทศ, อัปปัจจยปทนนิทเทศ ตามจฺทสมนยนนิทเทศ? (เฉพาะสงฺคฺคหิตะที่เป็นภษาไทย)? 43

ตอบ กามภวนิทเทศ ตามจฺทสมนยนนิทเทศ (เฉพาะสงฺคฺคหิตะที่เป็นภษาไทย) ↑

อัปปัจจยปทนนิทเทศ ตามจฺทสมนยนนิทเทศ (เฉพาะสงฺคฺคหิตะที่เป็นภษาไทย)

ป. อัปปัจจยธรรมนี้ ไม่ประกอบด้วยจิต ๘๘ เจตสิก ๕๒ จิต ๘๘ เจตสิก ๕๒ เหล่านี้ นับสงฺเคราะหฺที่ได้ด้วย ขันธ์
อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิ. จิต ๘๘ เจตสิก ๕๒ เหล่านี้ นับสงฺเคราะหฺที่ได้ด้วย นามขันธ์ ๔ อายตนะ ๒ คือ มนายตนะ ๑ ธัมมายตนะ ๑
ธาตุ ๘ คือ วิญญานธาตฺ ๗ ธัมมธาตฺ ๑

๖. ข. จงแสดงปจฺจมา และวิสฺสขนา ภษาไทย ปรีเทวนิทเทศ ตามจฺทสมนยนนิทเทศ เฉพาะสงฺคฺคหิตะ ? 49ส

ตอบ ข. ป. ปรีเทวะ นี้ ไม่ประกอบด้วย นามขันธ์ ๔

นามขันธ์ ๔ เหล่านี้ นับสงฺเคราะหฺที่ได้ด้วย ขันธ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิ. นามขันธ์ ๔ เหล่านี้ นับสงฺเคราะหฺที่ได้ด้วย นามขันธ์ ๔ อายตนะ ๒ คือ มนายตนะ ๑ ธัมมายตนะ ๑
ธาตุ ๘ คือ วิญญานธาตฺ ๗ ธัมมธาตฺ ๑.

๖. จงแปลคำปจฺจมาดังต่อไปนี้ (ไม่ต้องวิสฺสขนา) ? 55ส

ป. เจตนาเย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติ ขนฺฺเนหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติ ธาตุหิ อสงฺคฺคหิตา ? 55ส(3/3)

แปล ป. เจตนา นี้ ไม่ประกอบด้วย รูป ๒๘ นิพพาน รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ นับสงฺเคราะหฺที่ไม่ได้ด้วยขันธ์
อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

๗. จงแสดงปจฺจมา วิสฺสขนา ทั้งบาลีและภษาไทย เนวสฺสญฺญินาสฺสญฺญีภวนิทเทศ ตามจฺทสมนยนนิทเทศ

(เฉพาะสงฺคฺคหิตะ) ? สวิตกฺกปทนนิทเทศ ตามจฺทสมนยนนิทเทศ (เฉพาะสงฺคฺคหิตะ) ? 48

ตอบ เนวสฺสญฺญินาสฺสญฺญีภวนิทเทศ ตามจฺทสมนยนนิทเทศ (เฉพาะสงฺคฺคหิตะ)

ปจฺจมา เนวสฺสญฺญินาสฺสญฺญีภวนเย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติ ขนฺฺเนหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติ ธาตุหิ อสงฺคฺคหิตา ?

เนวสฺสญฺญินาสฺสญฺญีภวนนี้ ไม่ประกอบด้วย สฺสญฺญีภวะ อสฺสญฺญีภวะ กุสฺล อกุสฺล กริยา ผลจิตตูปบาท ติขรูป
นิพพาน / สฺสญฺญีภวะ อสฺสญฺญีภวะ กุสฺล อกุสฺล กริยา ผลจิตตูปบาท ติขรูป นิพพานเหล่านี้ นับสงฺเคราะหฺ
ไม่ได้ด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิสฺสขนา เต ธมฺมา น เกหิจิ ขนฺฺเนหิ น เกหิจิ อายตเนหิ น กาทิจิ ธาตุหิ อสงฺคฺคหิตา สฺสญฺญีภวะ อสฺสญฺญีภวะ กุสฺล อกุสฺล
กริยา ผลจิตตูปบาท ติขรูป นิพพานเหล่านี้ นับสงฺเคราะหฺไม่ได้ ด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุ อย่างใดอย่างหนึ่งไม่มี

สวิตกฺกปทนนิทเทศ ตามจฺทสมนยนนิทเทศ (เฉพาะสงฺคฺคหิตะ)

ปจฺจมา สวิตกฺกเกหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺติ ขนฺฺเนหิ กตฺติหายตเนหิ กตฺติ ธาตุหิ อสงฺคฺคหิตา ?

สวิตกฺกกรรมเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย ทวิปญฺญวญฺญาน-ทุตติยฆาน-ตติยฆาน-จตุตถฆาน-ปัญจฆานจิตตูป
บาท หรือ (อวิตกฺกจิตตูปบาท) รูป ๒๘ นิพพาน

ทวิปญฺญวญฺญาน - ทุตติยฆาน ตติยฆาน จตุตถฆาน ปัญจฆานจิตตูปบาท หรือ (อวิตกฺกจิตตูปบาท) รูป
๒๘ นิพพานเหล่านี้ นับสงฺเคราะหฺที่ได้ด้วยขันธ์ อายตนะ ธาตุเท่าไร ?

วิสัย เต ธมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเหติ ทฺวาทสหายตเนหิ สตุตฺตสหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา

ทวิปัญญาวิญญาณ-ทุตติยฆาน-ตติยฆาน-จตุตถฆาน-ปัญจฆานจิตตูปบาท หรือ (อวิตกกจิตตูปบาท) รูป ๒๘
นิพพานเหล่านี้ ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์โดยความเป็นขันธเสียแล้ว นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธ ๕
อายตนะ ๑๒ ธาตุ ๑๗ คือ โอปาริกธาตุ ๑๐ วิญญาณธาตุ ๖ (เวณมโนธาตุ) รัम्मธาตุ ๑

๖. ข. จงแสดง สวิจารปทนิทเทส ตามจทสมนยนิทเทส (เฉพาะสังคหิตะ) ? 47ส

ตอบ ข. ปุจฺฉา สฺวิจาเรหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺธเหติ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา ?
แปล สวิจารธรรมเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย อวิจารจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน

อวิจารจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธ อายตนะ ธาตุ ได้เท่าไร

วิสัย เต ธมฺมา อสงฺขตํ ขนฺธโต จเปตฺวา ปญฺจหิ ขนฺธเหติ ทฺวาทสหายตเนหิ สตุตฺตสหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา

แปล อวิจารจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์ โดยความเป็นขันธเสียแล้ว
นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธ ๕ อายตนะ ๑๒ ธาตุ ๑๗ (เวณมโนธาตุ)

๗. จงแสดงอุปปัตติภวนิทเทส (สังคหิตะ) ปรามัญฐูปทนิทเทส (อสังคหิตะ) ตามจทสมนยนิทเทส ? 55

ตอบ แสดง อุปปัตติภวนิทเทส (สังคหิตะ) ตามจทสมนยนิทเทส ดังนี้

ป. อุปปัตติภเวเน เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺธเหติ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา ?

อุปปัตติภวะ นี้ ไม่ประกอบด้วย กุศล - อกุศล - กิริยา - ผลจิตตูปบาท

กุศล - อกุศล - กิริยา - ผลจิตตูปบาท เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา จตุหิ ขนฺธเหติ ทฺวาทสหายตเนหิ ตีหิ ธาตุหิ สงฺคหิตา.

กุศล - อกุศล - กิริยา - ผลจิตตูปบาท เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยนามขันธ ๔ อายตนะ ๒ คือ

มนายตนะ รัम्मายตนะ ธาตุ ๓ คือ มโนธาตุ มโนวิญญาณธาตุ รัम्मธาตุ

แสดง ปรามัญฐูปทนิทเทส (อสังคหิตะ) ตามจทสมนยนิทเทส ดังนี้

ปรามัญฐูปทนิทเทส (อสังคหิตะ) ตามจทสมนยนิทเทส

ป. ปรามัญฐูเจหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺตีหิ ขนฺธเหติ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตีหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา?

ปรามัญฐูธรรม เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย โลกุตตรจิตตูปบาท โลกุตตรจิตตูปบาท เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ ด้วย
ขันธ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา เอเกเน ขนฺธเเน ทสหายตเนหิ โสฬสหิ ธาตุหิ อสงฺคหิตา.

โลกุตตรจิตตูปบาท เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยรูปขันธ ๑ โอปาริกายตนะ ๑๐ ธาตุ ๑๖ คือ โอปาริกธาตุ ๑๐
วิญญาณธาตุ ๖ (เวณมโนวิญญาณธาตุ)

๗. ก. จงแสดงสติปัญญาฐานนิทเทส (เฉพาะสังคหิตะ ภาษาไทย) ตามจทสมนยนิทเทส ? 46

ตอบ ก. แสดงสติปัญญาฐานนิทเทส (เฉพาะสังคหิตะ ภาษาไทย) ตามจทสมนยนิทเทส ดังนี้

ป. สติปัญญาฐานนี้ ไม่ประกอบด้วยโลกียจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน

โลกียจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยขันธ อายตนะ ธาตุ เท่าไร ?

วิ. โลกียจิตตูปบาท รูป ๒๘ นิพพาน เหล่านี้ ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์โดยความเป็นขันธเสียแล้ว นับสงเคราะห์
ได้ด้วย ขันธ ๕ อายตนะ ๑๒ ธาตุ ๑๘

๗. จงแสดงปุจฉาและวิสัชนาทั้งบาลีและภาษาไทย อธิโมกขนิทเทส (สังคหิตะ) อสังกิลิฏฐูปนิทเทส (อสังคหิตะ) ตามจตุทสมนยนิทเทส ? 51

ตอบ อธิโมกขนิทเทส (สังคหิตะ) ตามจตุทสมนยนิทเทส

ป. อธิโมกฺเขน เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺตี ขนฺุเธหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตี ชาตฺุหิ สงฺคหิตา ?

อธิโมกข์นี้ ไม่ประกอบด้วย ทวิบัญญัติญาณ วิจิกิจฉาสัมปยุตตจิตตูปบาท รูป นิพพาน

ทวิบัญญัติญาณวิจิกิจฉาสัมปยุตตจิตตูปบาท รูป นิพพาน เหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย ชั้น ๓ อายุตนะ ๓ ชาติ เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา อสงฺขตฺ์ ขนฺุธโต สฺุเปตฺวา ปญฺุจหิ ขนฺุเธหิ ทฺุวาทสหายตเนหิ สตฺุตรสฺุหิ ชาตฺุหิ สงฺคหิตา.

ทวิบัญญัติญาณ-วิจิกิจฉาสัมปยุตตจิตตูปบาท รูป นิพพาน เหล่านี้ ยกเว้นนิพพานที่นับสงเคราะห์โดยความเป็นชั้นเสียแล้ว นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น ๕ อายุตนะ ๑๒

ชาติ ๑๗ คือ โอปาริกชาติ ๑๐ วิญญาณชาติ ๖ (เว้นมโนชาติ) ธัมมชาติ ๑

อสังกิลิฏฐูปนิทเทส (อสังคหิตะ) ตามจตุทสมนยนิทเทส

ป. อสงฺกิลิฏฺุเจหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺตี ขนฺุเธหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตี ชาตฺุหิ อสงฺคหิตา ?

อสังกิลิฏฐธรรม เหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย อกุศลจิตตูปบาท

อกุศลจิตตูปบาท เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยชั้น ๓ อายุตนะ ๓ ชาติ เท่าไร ?

วิ. เต ธมฺมา เอเกน ขนฺุเธน ทสหายตเนหิ โสฬสฺุหิ ชาตฺุหิ อสงฺคหิตา.

อกุศลจิตตูปบาท เหล่านี้ นับสงเคราะห์ไม่ได้ด้วยรูปชั้น ๑ โอปาริกายตนะ ๑๐

ชาติ ๑๖ คือ โอปาริกชาติ ๑๐ วิญญาณชาติ ๖ (เว้นมโนวิญญาณชาติ)

๘. จงปุจฉาและวิสัชนาใน กุสลปนิทเทส เฉพาะบาลี ตามจตุทสมนยนิทเทส ? 45ส

ตอบ ปุจฉา กุสเลหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺตี ขนฺุเธหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตี ชาตฺุหิ สงฺคหิตา ?

วิสัชนา เต ธมฺมา อสงฺขตฺ์ ขนฺุธโต ฏเปตฺวา ปญฺุจหิ ขนฺุเธหิ ทฺุวาทสหายตเนหิ อญฺุจารสฺุหิ ชาตฺุหิ สงฺคหิตา.

ปุจฉา กตฺตี อสงฺคหิตา ?

วิสัชนา น เกหิขิ ขนฺุเธหิ น เกหิขิ อายตเนหิ น กานฺุขิ ชาตฺุหิ อสงฺคหิตา.

๘. ข. จงแสดงอนุตรปนิทเทส ตามจตุทสมนยนิทเทส (เฉพาะสังคหิตะ) ?53ส

ตอบ ข. ปุจฉา อนุตฺุเรหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา เต ธมฺมา กตฺตี ขนฺุเธหิ กตฺตีหายตเนหิ กตฺตี ชาตฺุหิ สงฺคหิตา ?

อนุตรธรรมเหล่านี้ ไม่ประกอบด้วย โลกียจิตตูปบาท

โลกียจิตตูปบาทเหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วยชั้น ๓ อายุตนะ ๓ ชาติ เท่าไร ?

วิสัชนา เต ธมฺมา จตฺุหิ ขนฺุเธหิ กตฺตีหายตเนหิ อญฺุจหิชาตฺุหิ สงฺคหิตา

โลกียจิตตูปบาทเหล่านี้ นับสงเคราะห์ได้ด้วย นามชั้น ๔

อายุตนะ ๒ คือ มนายตนะ ๑ ธัมมายตนะ ๑ ชาติ ๘ คือ วิญญาณชาติ ๗ ธัมมชาติ ๑

ฝ่ายวิชาการ อภิธรรมโชติศึกษาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ติดต่อ ขอร้องติดต่อไฟล์งานที่ กัญจวิ (หลิว) 081-860 2466 E-mail:kanrasi1@gmail.com

รับเอกสารที่ศูนย์วิจัย 081-650 2250 หรือ

พี่หนู (อุดมพร) 089-532 5525, 089-897 1926 E-mail: urirasudhi@gmail.com